

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ-BOOK OF ABSTRACTS

Υπό την Αιγίδα
της Α.Ε του Προέδρου της Δημοκρατίας
κυρίου Κωνσταντίνου Αν. Τασούλα

Υπό την Αιγίδα
της Α.Θ.Π Οικουμενικού Πατριάρχου
Κωνσταντινουπόλεως κ.κ. Βαρθολομαίου

6^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

EuroMed Conference 2025

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ, ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ,
ΕΞΥΠΝΕΣ ΠΟΛΕΙΣ, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

19-22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2025

"ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ" -ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
ΣΥΝΤΑΓΜΑ -ΑΘΗΝΑ

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Δίκτυο 'ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ'-
Δευτεροβάθμιος Πολιτιστικός Οργανισμός

ΕΓΓΡΑΦΕΣ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

www.euromed-dch.eu

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Με την Υποστήριξη
του Υπουργείου Πολιτισμού

ΑΙΓΙΔΕΣ ΚΥΠΡΟΥ

Υφυπουργείου Πολιτισμού της Κύπρου
Κυπριακή Πρεσβεία στην Ελλάδα

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ

Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Πολιτισμού,
Περιβάλλοντος και Επιστημών

Υποστήριξη

Σπίτι της Κύπρου
Γραφείο Επιτρόπου Περιβάλλοντος Κύπρου
Οργανισμός Πολιτισμού, Αθλητισμού
και Νεολαίας Δήμου Αθηναίων

ΥΦΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
DEPUTY MINIST
OF CULTURE

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΠΙΤΙ
ΤΗΣ
ΚΥΠΡΟΥ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Γραφείο Επιτρόπου
Περιβάλλοντος και
Ευμερίας των Ζώων

οργανδα

6^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ - EuroMed 2025

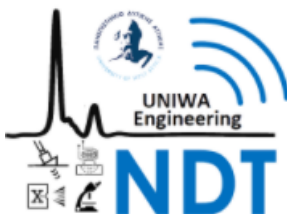
«Σπίτι της Κύπρου»- Ξενοφώντος 2^Α –Σύνταγμα -Αθήνα
19 - 22 Νοεμβρίου 2025

**Πολιτισμός, Τεχνητή Νοημοσύνη, Κλιματική Αλλαγή, Έξυπνες Πόλεις,
Έρευνα, Καινοτομία, Ψηφιακές Τεχνολογίες, Τουρισμός**

ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΦΟΡΕΙΣ:

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ(ΤΕ.ΠΑ.Κ.)**
Έδρα UNESCO Ψηφιακής
Πολιτιστικής Κληρονομιάς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Τμήμα Μηχανικών Βιομηχανικής Σχεδίασης και
Παραγωγής, Εργαστήριο Μη – Καταστροφικών Ελέγχων
και Μεθοδολογιών Διάγνωσης Συστημάτων

ΔΙΚΤΥΟ "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ"
Δευτεροβάθμιος Φορέας
Πολιτισμού και Επιστημών-ΕΛΛΑΔΑ

www.euromed-dch.eu

Πανελλήνιο Συνέδριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

"Η δημιουργία γεννιέται μέσα από την οδύνη, ακριβώς όπως η μέρα γεννιέται μέσα από το σκότος της νύχτας. Μέσα στην κρίση γεννιέται η επινοητικότητα ,οι ανακαλύψεις και οι μεγάλες στρατηγικές!"

Άλμπερτ Αϊνστάϊν

«Η γνώση προκαλεί οδύνη .Προτιμώ ,όμως, την οδύνη της γνώσης , από τη μακαριότητα της άγνοιας»-

Γκαίτε

«Σε όλους αυτούς τους ακούραστους σκαπανείς της Επιστήμης, που αφιερώνουν τη ζωή τους στη μελέτη, στην έρευνα και στην ανάδειξη του Πολιτισμού του Ανθρώπου, άυλου ή υλικού, προσφέροντας στην ιστορία της Ανθρωπότητας και στη δημιουργία ενός καλύτερου και δικαιότερου κόσμου! Και σ' αυτόν τον κόσμο ο Ελληνικός Πολιτισμός πρέπει και μπορεί να έχει πρωτεύοντα ρόλο!»

Η Οργανωτική Επιτροπή

Ελλάδα, Νοέμβριος 2025

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΕΛΙΔΑ

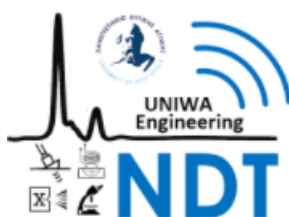
1. Περιεχόμενα	4
2. Διοργανωτές Φορείς	5
3. Αιγίδες-Υποστηρικτές Φορείς.....	6
4. Ομάδα Υποστήριξης Συνεδρίου	9
5. Χαιρετισμός Διοργανωτών Φορέων	10
6. Ψήφισμα για την Επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα από το Βρετανικό Μουσείο.....	17
7. Βιογραφικά Διοργανωτών Φορέων	19
8. Οργανωτική Επιτροπή Συνεδρίου.....	26
9. Επιστημονική Επιτροπή Συνεδρίου.....	34
10. Σημαντικοί Ομιλητές-KeyNote Speakers.....	38
11. Αναλυτικό Πρόγραμμα Εισηγήσεων	47
12. Εισηγήσεις Συνεδρίου	55

ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΦΟΡΕΙΣ:

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ(ΤΕ.ΠΑ.Κ.)**
Έδρα UNESCO Ψηφιακής
Πολιτιστικής Κληρονομιάς

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ
ΑΤΤΙΚΗΣ**
Τμήμα Μηχανικών Βιομηχανικής
Σχεδίασης και Παραγωγής,
Εργαστήριο Μη – Καταστροφικών
Ελέγχων και Μεθοδολογιών Διάγνωσης
Συστημάτων

**ΔΙΚΤΥΟ
"ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ"**
Δευτεροβάθμιος Φορέας
Πολιτισμού και
Επιστημών-ΕΛΛΑΔΑ

www.euromed-dch.eu

ΑΙΓΙΔΕΣ

- ΑΕ του Προέδρου της Δημοκρατίας κυρίου Κωνσταντίνου Αν. Τασούλα
- Α.Θ. Παναγιώτης του Οικουμενικού Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κ.κ. Βαρθολομαίου

ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ από το Υπουργείο Πολιτισμού , το οποίο έχει δώσει και την Αιγίδα του

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ που έχουν δώσει την Αιγίδα τους

- Υφυπουργείο Πολιτισμού της Κύπρου
- Κυπριακή Πρεσβεία στην Ελλάδα

Πρεσβεία της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Αθήνα

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

- Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Πολιτισμού, Περιβάλλοντος και Επιστημών

Υποστήριξη

- Σπίτι της Κύπρου
 - Γραφείο Επιτρόπου Περιβάλλοντος Κύπρου
- Οργανισμός Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας Δήμου Αθηναίων

HOUSE
OF
CYPRUS
CENTER FOR CULTURE

Γραφείο Επιτρόπου
Περιβάλλοντος και
Ευημερίας των Ζώων

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Το Συνέδριο φιλοξενείται στους εξαιρετικούς χώρους του «Σπιτιού της Κύπρου» στην Αθήνα και υποστηρίζεται από όλο το στελεχιακό της δυναμικό

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ: Κων. Σκριάπας -Πρόεδρος Δικτύου "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ"

Συντονισμός Επιστημονικών Επιτροπών-Υπεύθυνοι Διαμόρφωσης Προγράμματος :

Νομπιλάκης Ηλίας-τ. Αναπλ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

Λάσκαρης Νικόλαος -B.Eng, Ph.D., Αρχαιομέτρης Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Σχολή Μηχανικών, Τμήμα Μηχανικών Βιομηχανικής Σχεδίασης και Παραγωγής

ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ – ΤΗΛΕΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ- ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Λάσκαρης Νικόλαος-Επίκουρος Καθηγητής, Σχολή Μηχανικών, Τμήμα Μηχανικών Βιομηχανικής Σχεδίασης και Παραγωγής Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Δρόσος Χρήστος, Επίκουρος Καθηγητής, Σχολή Μηχανικών, Τμήμα Μηχανικών Βιομηχανικής Σχεδίασης και Παραγωγής Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Αργυρώ Κοντογιάννη-Υποψήφια Διδάκτωρ Παν/μίου Δυτικής Αττικής

ΔΙΚΤΥΟ «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ»

- **Αστερίου Θωμάς** - Αντιπρόεδρος Α' Δικτύου "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ"
- **Φουρκιώτης Κων/νος** - Αντιπρόεδρος Β' Δικτύου "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ"

ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ: Ξενάκη Ειρήνη

ΟΜΙΛΙΑ ΚΩΝ. ΣΚΡΙΑΠΑ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΕΝΑΡΞΗΣ ΤΟΥ 6ου ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ 2025

ΑΘΗΝΑ, 19-22 Νοεμβρίου 2025

- Αξιότιμε κ. Εκπρόσωπε του Οικουμενικού Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως κ.κ. Βαρθολομαίου, Πανοσιολογιότατε π. Καισάριε Χρόνη
- Αξιότιμοι εκπρόσωποι της Ελληνικής και Κυπριακής Κυβέρνησης,
- Αξιότιμοι εκπρόσωποι της Εκκλησίας, της πανεπιστημιακής κοινότητας, ερευνητικών κέντρων, παγκόσμιων επιστημονικών Οργανισμών και της Κοινωνίας των Πολιτών
- Αξιότιμοι κ.κ. εκπρόσωποι της Περιφέρειας Αττικής
- Αξιότιμε κ. Δήμαρχε Αθηναίων
- Αξιότιμοι προσκεκλημένοι εξέχοντες εισηγητές,
- Αξιότιμοι εισηγητές,
- Αξιότιμοι και αγαπητοί Σύεδροι, Έλληνες και Κύπριοι

Καλώς ορίσατε στο 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς-Euromed 2025 που υλοποιείται στην Ελλάδα, στην όμορφη πόλη των Αθηνών, στην πόλη που αγαπάει και στηρίζει τον Πολιτισμό, από τις **19 έως και 22 Νοεμβρίου 2025**.

Είναι μεγάλη μας τιμή η συμμετοχή τόσων πολλών επιστημόνων από την Ελλάδα, την Κύπρο και το εξωτερικό, που ανταποκρίθηκαν, για μια ακόμα φορά, στο κάλεσμά μας, που έχει επίκεντρο τον μοναδικό Ελληνικό Πολιτισμό.

Σήμερα η Αθήνα και η Ελλάδα λάμπει από το φως του Ελληνικού Πολιτισμού.

Από σήμερα και για τις 3 επόμενες μέρες, εκατοντάδες επιστήμονες, υψηλής εξειδίκευσης, θα έλθουν στην Αθήνα ή θα συνδεθούν μέσω διαδικτύου και θα καταθέσουν πολύτιμες γνώσεις που αφορούν την διάσωση και ανάδειξη του Ελληνικού Πολιτισμού

Θα παρουσιαστούν 90 εργασίες που προετοίμασαν περισσότεροι από 216 επιστήμονες, οι οποίοι είτε με φυσική παρουσία, είτε διαδικτυακά, συμμετέχουν σε αυτή τη μεγάλη συνάντηση των νέων τεχνολογιών με την Πολιτιστική μας Κληρονομιά.

Πέρα από αυτό έχουν προσκληθεί ως Key Note Speakers σημαντικοί επιστήμονες υψηλής εξειδίκευσης, οι οποίοι και θα παρουσιάσουν τις γνώσεις τους και τις εμπειρίες τους σε κάθε θεματικό πεδίο.

Το ενδιαφέρον των επιστημόνων, αλλά και εκπροσώπων της Τ.Α., να παρουσιάσουν τις εργασίες τους, το έργο τους ή και τα μελλοντικά τους σχέδια, στο Συνέδριο, **χαρακτηρίζονται από το πολύ υψηλό επίπεδο** και ως εκ τούτου αξίζει να το παρακολουθήσει ο κάθε επιστήμονας που ασχολείται με την πολιτιστική κληρονομιά, από κάθε σκοπιά, δεδομένου ότι θα παρουσιαστούν σημαντικά θέματα που απασχολούν τη διάσωση, ψηφιοποίηση και την ανάδειξη της άυλης και υλικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς, με την εμπλοκή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε συνεργασία με την επιστημονική κοινότητα.

Τα Πανελλήνια Συνέδρια Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς " διοργανώνονται από τους εξής Φορείς, οι οποίοι το καθιέρωσαν για την Ελλάδα::

- Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής,
- Δίκτυο "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ"-Δευτεροβάθμιος Πολιτιστικός Οργανισμός

ΑΙΓΙΔΕΣ

- ΑΕ του Προέδρου της Δημοκρατίας κυρίου Κωνσταντίνου Αν. Τασούλα
- Α.Θ. Παναγιώτης του Οικουμενικού Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κ.κ. Βαρθολομαίου,

ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ από το Υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο έχει δώσει και την Αιγίδα του

ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ που έχουν δώσει την Αιγίδα τους

- Υφυπουργείο Πολιτισμού της Κύπρου
- Κυπριακή Πρεσβεία στην Ελλάδα

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ

- Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Πολιτισμού, Περιβάλλοντος και Επιστημών

Υποστήριξη

- Σπίτι της Κύπρου
- Γραφείο Επιτρόπου Περιβάλλοντος Κύπρου
- Οργανισμός Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας Δήμου Αθηναίων

Αγαπητοί Σύεδροι, επίσημοι προσκεκλημένοι,

Είχε πει ο Γκαίτε «Η γνώση προκαλεί οδύνη. Προτιμώ, όμως, την οδύνη της γνώσης, από τη μακαριότητα της άγνοιας»

Επειδή, λοιπόν, ακολουθούμε τον δύσκολο δρόμο της γνώσης και όχι τον εύκολο δρόμο της άγνοιας, προσκαλέσαμε **όλη την επιστημονική και ερευνητική κοινότητα, από την Ελλάδα και την Κύπρο, αλλά και Έλληνες και Κύπριους ερευνητές**, να δηλώσουν συμμετοχή αλλά και να υποβάλλουν τις εισηγήσεις τους, στη μεγάλη συνάντηση της Επιστήμης με τον Ελληνικό Πολιτισμό με κέντρο την παιδεία, την έρευνα, την καινοτομία, τις ψηφιακές τεχνολογίες και τον πολιτιστικό τουρισμό, αξιοποιώντας την απήχηση και σεβασμό που τρέφει η παγκόσμια κοινότητα στον Ελληνικό Πολιτισμό, που πρέπει να έχει τη θέση που του αξίζει.

Το Υπουργείο Πολιτισμού και όλα τα εμπλεκόμενα - με την πολιτιστική κληρονομιά - Υπουργεία, στηρίζουν τα συγκεκριμένα συνέδρια και τα αναγνωρίζουν ως τα εγκυρότερα και πιο αξιόπιστα του είδους τους, σε διεθνές επίπεδο, ενώ τα έθεσαν υπό την Αιγίδα τους, δύο εμβληματικοί θεσμοί, όπως είναι η Προεδρία της Ελληνικής Δημοκρατίας και το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινούπολης.

Στο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψηφιοποίησης το έτος 2015 στο Βόλο συμμετείχαν 500 Σύεδροι, το 2017 στο Βόλο (ΠΘ) 400 Σύεδροι, το 2019 500 Σύεδροι (Αθήνα), το 2021 (Αθήνα) 1200 Σύεδροι και το 2024 (Λάρισα) 400 Σύεδροι.

Εκδόθηκαν τα Πρακτικά των 5 προηγούμενων Συνεδρίων, σε 5000 σελίδες τα οποία είναι προσβάσιμα από όλους και στα οποία καταγράφεται η συμπυκνωμένη γνώση στην επιστήμη της Ψηφιοποίησης των Ελλήνων και Κυπρίων επιστημόνων και η παγκόσμια εμπειρία.

Επίκαιρα θέματα στο μικροσκόπιο της Επιστήμης

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το φετινό Συνέδριο θα αναλύσει σημαντικές παγκόσμιες προκλήσεις, όπως είναι:

Τεχνητή Νοημοσύνη στην Πολιτιστική Διαχείριση, Προηγμένες τεχνικές ψηφιοποίησης στη συντήρηση της Πολιτιστικής κληρονομιάς, μουσειακές συλλογές και στη σύγχρονη τέχνη, Η ψηφιοποίηση και διάδραση ως εργαλεία εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δράσεων, Ψηφιακός Μετασχηματισμός Δημόσιων Πολιτιστικών Οργανισμών και Φορέων, Πολιτιστικός και Θρησκευτικός Τουρισμός, Κλιματική Αλλαγή και Πολιτιστική κληρονομιά, Europeana, Τοπική, Αυτοδιοίκηση και Πολιτιστική Κληρονομιά, Δημιουργία Έξυπνων και Δημιουργικών Πόλεων, Δημιουργική Βιομηχανία, Πολιτιστική Κληρονομιά και Μεταδεδομένα, Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα στην Ψηφιοποίηση του Πολιτισμού, Ψηφιακή Διαχείριση Κινδύνων και Πολιτιστική Κληρονομιά, Ηθική και Βιοηθική στην Ψηφιοποίηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Πολιτιστική Κληρονομιά: Ασφάλεια, Αυθεντικότητα και Ψηφιακά Δικαιώματα, Επαυξημένη και Εικονική Πραγματικότητα στην Πολιτιστική Κληρονομιά και πολλά άλλα θέματα, θέλοντας το Συνέδριο αυτό, πέρα από τον βαθιά επιστημονικό του ρόλο, να έχει και έναν αναπτυξιακό χαρακτήρα και να συμβάλει στη δημιουργία της Ελλάδας του Μέλλοντος, μέσα από τον πολιτισμό και την ανάπτυξη που αυτός μπορεί να δημιουργήσει, μεταφέροντας γνώσεις και καλές πρακτικές από τα Πανεπιστήμια στους Φορείς λήψης αποφάσεων και χάραξης πολιτικής.

Βραβεύσεις επιστημόνων και Φορέων Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Θα δοθούν:

- Βραβεία και Έπαινοι Καλύτερης Εργασίας σε ανεξάρτητους επιστήμονες, και
- Βραβεία **Καλών Πρακτικών** σε **Φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης**, που υπέβαλαν εργασία και παρουσίασαν τις δράσεις τους

Έχει καθιερωθεί στα Συνέδρια αυτά να βραβεύονται οι καλύτερες εργασίες ή Posters επιστημόνων, που διακρίνονται από την πρωτοτυπία και την καινοτομία, προάγοντας τις Επιστήμες γενικότερα και επιλύοντας σοβαρά επιστημονικά ερωτήματα (Βραβεία και τιμητικές διακρίσεις).

Επίσης, επειδή θέλουμε να αναδείξουμε το σπουδαίο έργο που επιτελεί η Τοπική Αυτοδιοίκηση, θεσμοθετήσαμε τη Βράβευση των **καλύτερων Καλών Πρακτικών από τις Περιφέρειες της Ελλάδας** και τους **Δήμους**, που αφορούν δράσεις, πρωτοβουλίες, διαμόρφωση πολιτικών και υλοποίηση προγραμμάτων για διάσωση, ψηφιοποίηση, προστασία και ανάδειξη της υλικής και άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τη δημιουργία έξυπνων πόλεων με την χρήση Νέων Τεχνολογιών, τη δημιουργία κόμβων καινοτομίας, την αξιοποίηση ανακαινισμένων βιομηχανικών κτιρίων, τη δημιουργία Μουσείων, πολιτιστικών διαδρομών, προγραμμάτων τουριστικής προβολής για τη δημιουργία βιώσιμου και δημιουργικού τουρισμού κ.ά.

Όλες οι προτάσεις αξιολογήθηκαν από Ειδική Επιστημονική Επιτροπή και οι καλύτερες, θα ανακοινωθούν στο και θα βραβευτούν στο τέλος του Συνεδρίου, αποτελώντας παραδείγματα καλών πρακτικών στο χώρο της Επιστήμης, αλλά και της τοπικής αυτοδιοίκησης (**Best Practices AWARDS on Cultural Heritage**).

Key Note Speakers 2025

Αξίζει να σημειωθεί, ότι λόγω των σημαντικών θεμάτων, που το Συνέδριο αυτό εξετάζει, έχουν προσκληθεί σημαντικές προσωπικότητες ως Key Note Speakers, οι οποίοι θα παρουσιάσουν, από τη δική τους επιστημονική οπτική, την αξία της μελέτης, διάσωσης, ψηφιοποίησης και ανάδειξης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Ανθρώπου και ιδιαίτερα του Ελληνικού Πολιτισμού.

Κεντρική Ομιλήτρια

Μοροπούλου Αντωνία, ομότιμη καθηγήτρια ΕΜΠ, Α' Αντιπρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής ΤΕΕ, Μέλος Συμβουλίου Διοίκησης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, με θέμα: *«"Εύλογον" (Πρότυπη Διεπιστημονική Ανάπτυξη και Μεταφορά Τεχνογνωσίας και Συνεργασίας στην Αποκατάσταση Εμβληματικών Μνημείων και Ανάδειξη Αξιών του Χριστιανισμού σε Διάλογο με την Κοινωνία)»*

Key Note Speakers

- **Αναγνωστόπουλος Χρήστος**, Καθηγητής Πληροφορικής, Πρόεδρος Τμήματος & Διευθυντής Εργαστηρίου Ευφών Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Αιγαίου: *«Ψηφιακά Δίδυμα και Πολιτισμική Κληρονομιά»*
- **Βαρελάς Σωτήρης**, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Τουριστικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς: *«Εικονική και επαυξημένη πραγματικότητα για την ανάδειξη τουριστικών – πολιτιστικών προϊόντων»*
- **Κώτης Κωνσταντίνος**, Καθηγητής, Τμήμα Πολιτιστικής Τεχνολογίας & Επικοινωνίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου: *«Μηχανική Πολιτιστικών Μεταδεδομένων και Γράφων Γνώσης στην νέα εποχή της συνεργασίας Ανθρώπου και ΤΝ»*
- **Βοσσινάκης Σπύρος**, Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων & Συστημάτων: *«Από το Μουσείο στο Βίωμα: Νέες Μορφές Πολιτιστικής Εμπειρίας στην Επεκταμένη Πραγματικότητα»*
- **Καρυδάκης Γεώργιος**, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας & Επικοινωνίας: *«Ευφυής Πολιτισμική Εμπειρία Χρήστη»*
- **Χαραλαμποπούλου Βασιλική (Μπέττυ)**, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος GEOSYSTEMS HELLAS S.A. *«To Green Cluster για την Πολιτιστική Κληρονομιά»*
- **Σιούντρη Κωνσταντίνα**, Δρ Αρχιτέκτων, Διευθύντρια Νεωτέρων Μνημείων & Τεχνικών Έργων, Υπουργείο Πολιτισμού – **EU Climate Pact Ambassador**
«Κλιματική Προσαρμογή στην Πολιτιστική Κληρονομιά: Ψηφιακές Προσεγγίσεις Διαχείρισης Ευαλωτότητας»
- **Μαρινάκης Βαγγέλης**, Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ- Πρόεδρος Δ.Σ. ΔΑΕΜ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Εταιρεία Πληροφορικής του Δήμου Αθηναίων
«Έργα ψηφιοποίησης και ενεργειακής αναβάθμισης στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας»
- **Κάνταρος Ανδρέας** Μεταδιδακτορικός Ερευνητής ΠΑΔΑ: *«Τρισδιάστατη Σάρωση και Εκτύπωση ως Τεχνικές Αποτύπωσης και Αποκατάστασης Πολιτιστικής Κληρονομιάς»*

Επίσης, θα πρέπει να τονίσουμε ότι υπάρχει δραματική ανάγκη ψηφιοποίησης όλων των δημιουργημάτων του Ελληνικού Πολιτισμού, αλλά και της διαμόρφωσης μιας **εθνικής στρατηγικής για την ψηφιοποίηση του πολιτιστικού μας αποθέματος**.

Όπως γνωρίζετε το Τεχνολογικό Παν/μιο Κύπρου, το Παν/μιο Δυτικής Αττικής και το Δίκτυο «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ», έχουν όλα αυτά τα χρόνια διοργανώσει πολλά σεμινάρια, διεθνή FORUMS σε συνεργασία με την Κυπριακή Πρεσβεία στην Αθήνα με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και με Περιφέρειες και Δήμους σε όλη την Ελλάδα, εκπαιδεύοντας τους Έλληνες επιστήμονες σε τεχνολογίες αιχμής.

Φυσικά η σημαία μας, παραμένουν τα μεγάλα διεθνή Συνέδρια EuroMed που διοργανώνει το ΤΕΠΑΚ, με ευθύνη του Διευθυντή του Ερευνητικού Κέντρου για την ΨΠΚ κ. Μαρίνου Ιωάννιδη, ανά δύο χρόνια στην Κύπρο, όπου συγκεντρώνεται η διεθνής επιστημονική κοινότητα και καταθέτει τις εμπειρίες και τις υψηλής διαβάθμισης γνώσεις της.

Αυτές οι πρωτοβουλίες μας έχουν βραβευτεί σε εθνικό επίπεδο τα τελευταία χρόνια , γιατί συμβάλλουν στη δημιουργία της Ελλάδας του Αύριο.

ΚΟΙΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

ΔΙΕΘΝΗ FORUMS ΣΤΗΝ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σας ενημερώσουμε ότι οι Φορείς μας ,ήτοι το ΤΕΠΑΚ, το ΠΑΔΑ και το Δίκτυο ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ από το 2016 μέχρι σήμερα (2016,2018 και 2021), διοργάνωσαν 3 διακρατικά FORUMS, με την Αιγίδα και τη συνεργασία της Πρεσβείας της Κύπρου στην Αθήνα, προκειμένου να προωθήσουν τη συνεργασία Ελλάδας-Κύπρου με επίκεντρο την ψηφιοποίηση της ΠΚ, και τη σύσταση διακρατικής επιτροπής, όπως επίσης εργάζονται συστηματικά για την ανάπτυξη διακρατικών επιστημονικών συνεργασιών , μέσω του Πολιτισμού , με τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου.

Η πρωτοβουλία αυτή βραβεύτηκε σε πανελλήνιο και διεθνή διαγωνισμό, με τα Βραβεία BRAVO το έτος 2019.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΜΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Υπό την Αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού

Οι παραπάνω Φορείς διοργάνωσαν σε συνεργασία με Περιφέρειες της χώρας μας διήμερα σεμινάρια συντήρησης και ανάδειξης της Πολιτιστικής μας Κληρονομιάς , εκπαιδεύοντας τους εξειδικευμένους επιστήμονες του αύριο.

Εκπαιδεύτηκαν τα τελευταία χρόνια εκατοντάδες επιστήμονες από όλη της Ελλάδας, αφού πραγματοποιήθηκαν εξειδικευμένα σεμινάρια στη Ρόδο, Σύρο, Αταλάντη ,Λάρισα, Τρίκαλα, Πειραιά, Κεφαλονιά.

Και η πρωτοβουλία αυτή βραβεύτηκε σε πανελλήνιο και διεθνή διαγωνισμό , με τα Βραβεία BRAVO το έτος 2023 και ήταν υποψήφια για Ευρωπαϊκό Βραβείο και αναγνώριση.

ΔΙΕΘΝΕΣ FORUM ΓΙΑ ΤΗ EUROPEANA

Οι Φορείς μας διοργάνωσαν σε συνδιοργάνωση με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου ένα εξαιρετικό Διήμερο Διεθνές Forum σχετικό με την Ψηφιακή Βιβλιοθήκη της Ευρώπης Europeana , με σκοπό να ενημερώσουμε τους Ελληνικούς Φορείς για την ύπαρξη της Βιβλιοθήκης αυτής και να εκπαιδεύσουμε τους Έλληνες επιστήμονες , προκειμένου να αυξηθεί η παρουσία μας στην Ευρώπη και να αυξηθεί σε σχέση με το πενιχρό 1,17 %.

Άλμπερτ Αϊνστάϊν:

«Η δημιουργία γεννιέται μέσα από την οδύνη, ακριβώς όπως η μέρα γεννιέται μέσα από το σκότος της νύχτας. Μέσα στην κρίση γεννιέται η επινοητικότητα ,οι ανακαλύψεις και οι μεγάλες στρατηγικές!»

Είναι η ώρα, αγαπητοί μας για τις μεγάλες στρατηγικές.

Παραμένουν ως ζητούμενα η δημιουργία ενός **Εθνικού Στρατηγικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς**, η σύσταση εθνικής επιτροπής ΨΠΚ με τη συμμετοχή εκπροσώπων των σχετικών με την ΠΚ Υπουργείων, με πρώτο το αρμόδιο Υπουργείο Πολιτισμού και τη στήριξη των Υπουργείων Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Τουρισμού, Παιδείας, Εξωτερικών, Περιβάλλοντος και Ενέργειας και φυσικά της πανεπιστημιακής κοινότητας και της κοινωνίας των Πολιτών, αλλά και της σύστασης μιας διακρατικής επιτροπής Ελλάδας-Κύπρου, με σκοπό τη συνεργασία των δύο χωρών στη διάσωση και ανάδειξη του Ελληνικού Πολιτισμού, στο σύνολό του.

Η θεσμοθέτηση του Πανελλήνιου Συνεδρίου Ψηφιοποίησης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς από το 2015, μπορεί να επιταχύνει αυτές τις εξελίξεις ,αφού έχει καθιερωθεί για την Ελλάδα, με τον πιο επίσημο τρόπο, ως ένα επιστημονικό βήμα κατάθεσης γνώσεων, προτάσεων, καλών πρακτικών, ερευνών, διαδικασιών, προτύπων και απόψεων για ζητήματα που σχετίζονται με την ψηφιοποίηση, τεκμηρίωση και ανάδειξη της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς του Ελλαδικού χώρου.

Κατά τη διάρκεια των Συνεδρίων συναντώνται και γνωρίζονται όλοι οι ανά τον κόσμο Έλληνες και Κύπριοι επιστήμονες, ανταλλάσσουν γνώσεις και καλές πρακτικές με την παγκόσμια κοινότητα, οραματίζονται το μέλλον της επιστήμης, συνεργάζονται, συνασπίζονται και διεκδικούν ευρωπαϊκούς και παγκόσμιους πόρους, που μεταφράζονται σε προσφορά στην εξέλιξη των επιστημών, εργασία για επιστήμονες-ερευνητές και φυσικά προσφορά στον Ελληνικό Πολιτισμό.

Παράλληλα δίνει τεράστιο οπλοστάσιο στο Υπουργείο Εξωτερικών προκειμένου να αναπτύξει την λεγόμενη Πολιτιστική Διπλωματία, με όπλο τον Ελληνικό Πολιτισμό.

Αγαπητοί Επίσημοι Προσκεκλημένοι και Σύεδροι,

Ευχαριστούμε τους εξαιρετικούς κύριους ομιλητές και τους εισηγητές μας που ανέρχονται σε 230 για τις 90 εργασίες , που θα παρουσιαστούν στο Συνέδριο και που θα παρακολουθήσουν, επί 4 μέρες, πάνω από 300 σύεδροι.

Αγαπητοί μας Σύεδροι,

Είχε πει ο ΑΪΝΣΤΑΪΝ

«Πάτησα στις πλάτες των προγόνων μου και οραματίστηκα το μέλλον»

Είναι καθήκον μας να συνεργαστούμε , να ενώσουμε τις δυνάμεις μας, να διασώσουμε και να ψηφιοποιήσουμε τον μοναδικό Ελληνικό Πολιτισμό, έτσι ώστε να πάρει τη θέση που του αξίζει και δικαιούται στο παγκόσμιο σκηνικό.

Να πατήσουμε στις πλάτες των προγόνων μας και να οραματιστούμε ένα καλύτερο αύριο για τη χώρα.

Και φυσικά να μην ξεχνούμε αυτά τα μοναδικά κομμάτια της Πολιτιστικής μας Κληρονομιάς ,που έχουν κλαπεί κατά καιρούς από την Ελλάδα, με τον πιο βάρβαρο τρόπο και φιλοξενούνται σε μουσεία σε όλο τον κόσμο, ιδιαίτερα τα μάρμαρα του Παρθενώνα, τα οποία και θα πρέπει να γυρίσουν πίσω στις ρίζες τους και στον λαό που τα δημιούργησε. Είναι ιερό μας καθήκον να συνεχίσουμε αυτή τη μεγάλη εθνική προσπάθεια.

Για τον λόγο αυτό η επιστημονική κοινότητα εκατοντάδων επιστημόνων υψηλής εξειδίκευσης πάνω στην Πολιτιστική Κληρονομιά, που συμμετείχε στο 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στις 19-22/11/2025 στην Αθήνα, εκφράζει τη συμπαράστασή της στο **Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδος** και ενώνει τη δική

της φωνή, , σε αυτή την , εθνικής σημασίας, διεκδίκηση της επιστροφής των Μαρμάρων του Παρθενώνα, εκδίδοντας σχετικό Ψήφισμα .

Θα κλείσω με αυτό που είπε ο - ΜΑΧΑΤΜΑ ΓΚΑΝΤΙ

«Η δύναμη δεν έρχεται μέσα από τη νίκη. Ο αγώνας είναι που δίνει τη δύναμη. Όταν αντιμετωπίζεις αξεπέραστες δυσκολίες και εσύ αποφασίζεις να μην εγκαταλείψεις . Αυτή είναι η δύναμη!!»

Έχοντας υπόψη τα σπουδαία αυτά λόγια , εμείς δεν εγκαταλείπουμε , αλλά συνεχίζουμε τη μεγάλη αυτή προσπάθεια και ευχόμαστε το Συνέδριο αυτό να συμβάλει στην πρόοδο της Επιστήμης και να συμβάλει τα μέγιστα στην μελέτη , καταγραφή, συντήρηση, ψηφιοποίηση και ανάδειξη του Ελληνικού Πολιτισμού σε όλο τον κόσμο.

Για μια Ελλάδα της προόδου, της δημιουργίας, της δημοκρατίας , της αξιοπρέπειας και των μεγάλων προοπτικών, με συνεργασία της Πολιτείας , των πανεπιστημίων και της κοινωνίας των πολιτών .

Η Οργανωτική Επιτροπή αποτελείται από τους:

ΜΑΡΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ - Διευθυντής Ερευνητικού Κέντρου ΨΠΚ Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου- ΤΕΠΑΚ

ΘΕΟΔ. ΓΚΑΝΕΤΣΟΣ- Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΑΛΗΣ –Αναπλ.. Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας ,

ΗΛΙΑΣ ΝΟΜΠΙΛΑΚΗΣ - τ. Αν. Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής ,

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΣΚΡΙΑΠΑΣ -Οικονομολόγος -Σύμβουλος Ανάπτυξης –Πρόεδρος Δικτύου "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ" - Ελλάδα

Καλώς ήλθατε και καλή επιτυχία στις εργασίες του Συνεδρίου μας

Σας ευχαριστώ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

ΑΘΗΝΑ, 22 Νοεμβρίου 2025

ΨΗΦΙΣΜΑ

Για την Επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα από το Βρετανικό Μουσείο

Εμείς, οι υπογράφωντες Σύεδροι του 6^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς- EuroMed 2025

έχοντας υπόψη:

- τις αρχές και διατάξεις των διεθνών συμβάσεων περί προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- τις κατευθυντήριες γραμμές της UNESCO αναφορικά με την ακεραιότητα και την ενότητα μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς,
- την επιστημονικώς τεκμηριωμένη ανάγκη επανένωσης των Γλυπτών του Παρθενώνα με το σύνολο του μνημείου,
- τις πάγιες και διαχρονικές θέσεις της Ελληνικής Πολιτείας υπέρ του επαναπατρισμού τους,

διαπιστώνουμε ότι η υφιστάμενη χωρική διάσπαση των γλυπτών αντιβαίνει στις αρχές της ιστορικής, καλλιτεχνικής και αρχαιολογικής ακεραιότητας του μνημείου.

Ο Παρθενώνας, βαριά λαβωμένος από μίαν ιερόσυλη πράξη βανδαλισμού και λεηλασίας, που καλύπτεται εδώ και πάνω από δυο αιώνες από τη λεοντή μιας δήθεν 'αρχαιολατρίας', η οποία πλήττει ευθέως την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά, δεν μπορεί να συμβολίσει και να εκπέμψει προς την ανθρωπότητα το αιώνιο, αειθαλές και μοναδικό πολιτισμικό μήνυμα που του αναλογεί.

Το Διεθνές Δίκαιο επιβάλλει την επανένωση και τον επαναπατρισμό των μνημείων εξαιρετικής σημασίας για την πολιτιστική ταυτότητα του λαού που τα δημιούργησε.

Η Ακρόπολη και ο Παρθενώνας έχουν ιδιαίτερη σημασία μεταξύ των Μνημείων της Ελληνικής Αρχαιότητας και συνιστούν τον πυρήνα της πολιτιστικής παράδοσης και ταυτότητας του Ελληνικού λαού. Ο αγώνας για τον επαναπατρισμό των Γλυπτών της Ακροπόλεως επιβάλλεται από την Ηθική και το Δίκαιο.

Κατόπιν τούτων,

Αποφασίζουμε και ψηφίζουμε τα εξής:

1. **Εκφράζουμε** και εμείς, ως Επιστημονική Κοινότητα Ελλήνων και Κυπρίων απ' όλο τον κόσμο, το αίτημα για την άμεση έναρξη θεσμικού, διμερούς διαλόγου μεταξύ της Βρετανικής και της Ελληνικής Κυβέρνησης, με αποκλειστικό αντικείμενο τον οριστικό επαναπατρισμό των Γλυπτών του Παρθενώνα.
2. **Καλούμε** το Βρετανικό Μουσείο να εξετάσει, στο πλαίσιο της διεθνούς του αποστολής και των δεοντολογικών αρχών της μουσειακής πρακτικής, την επιστροφή των γλυπτών ως πράξη πολιτισμικής δικαιοσύνης και ηθικής αποκατάστασης.
3. **Προτρέπει** τους διεθνείς οργανισμούς, πολιτιστικούς θεσμούς, επιστημονικούς φορείς και τα αρμόδια όργανα της διεθνούς κοινότητας να παράσχουν την υποστήριξή τους προς την κατεύθυνση της επανένωσης του μνημειακού συνόλου.
4. **Τεκμηριώνουμε** ότι η Ελληνική Δημοκρατία διαθέτει πλήρως επαρκείς, σύγχρονες και διεθνώς αναγνωρισμένες υποδομές για την ασφαλή έκθεση, συντήρηση και προστασία των γλυπτών, σύμφωνα με τα υψηλότερα επιστημονικά πρότυπα.

Δηλώνουμε ότι ο επαναπατρισμός των Γλυπτών του Παρθενώνα συνιστά υποχρέωση που απορρέει από τις αρχές του σεβασμού της πολιτιστικής κληρονομιάς, της διεθνούς συνεργασίας και της αποκατάστασης της ιστορικής ενότητας του μνημείου.

Δεν ξεχνούμε ότι τα μοναδικά κομμάτια της Πολιτιστικής μας Κληρονομιάς ,όπως είναι τα μάρμαρα του Παρθενώνα, που έχουν κλαπεί από την Ελλάδα, με τον πιο βάρβαρο τρόπο , θα πρέπει να γυρίσουν πίσω στις ρίζες τους και στον λαό που τα δημιούργησε..

Τέλος , η επιστημονική κοινότητα εκατοντάδων επιστημόνων υψηλής εξειδίκευσης πάνω στην Πολιτιστική Κληρονομιά, που συμμετείχε στο 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στις 19-22/11/2025 στην Αθήνα, εκφράζει τη συμπαράστασή της στο **Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδος** και ενώνει τη δική της φωνή, , σε αυτή την , εθνικής σημασίας, διεκδίκηση της επιστροφής των Μαρμάρων του Παρθενώνα, εκδίδοντας σχετικό Ψήφισμα .

Εξουσιοδοτούνται οι Διοργανωτές Φορείς του 6^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς να επιδώσουν το παρόν Ψήφισμα στους αρμόδιους Φορείς της Ελλάδας και της Μεγάλης Βρετανίας.

ΑΘΗΝΑ, 22 Νοεμβρίου 2025

Οι Σύεδροι του 6^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου 2025

Εκ μέρους των Διοργανωτών Φορέων των Συνεδρίων EuroMed

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ-

ΔΙΚΤΥΟ "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ"

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ -ΤΕ.ΠΑ.Κ.

Προφίλ Πανεπιστημίου

Διεθνές Προφίλ

Σημαντική παράμετρος της διεθνούς αναγνώρισης της οποίας τυγχάνει το Πανεπιστήμιο είναι οι διεθνείς λίστες κατάταξης πανεπιστημίων. Σε λιγότερο από 11 χρόνια λειτουργίας, το ΤΠΚ έχει καταλάβει υψηλές θέσεις σε διεθνείς κατατάξεις. Συγκεκριμένα, στα TimesHigherEducation World UniversityRankings (THE) 2017-18, το ΤΠΚ κατατάσσεται στις θέσεις 351-400 παγκοσμίως και πρώτο ανάμεσα στα κυπριακά Πανεπιστήμια. Στην ίδια κατάταξη το ΤΠΚ έχει λάβει τις πιο κάτω θέσεις στις εξής κατηγορίες:

- «The Best Universities in New Europe 2018»: 2ηθέση. Το ΤΠΚ συγκέντρωσε την υψηλότερη βαθμολογία από όλα τα ιδρύματα στον τομέα των βιβλιογραφικών αναφορών.
- «Young UniversityRankings 2018»: 59η θέση
- «BRICS & Emerging Economies Rankings 2018»: 37ηθέση

Η διεθνής δικτύωση του πανεπιστημίου πραγματώνεται με τη συμμετοχή του σε 67 διεθνείς οργανισμούς και διμερή συνεργασία με 78 πανεπιστήμια του εξωτερικού οι οποίες οδηγούν σε ωφέλιμες διαπανεπιστημιακές συνέργειες. Επιπλέον, η στρατηγική διεθνοποίησης ενισχύεται με τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα κινητικότητας Erasmus και την εθνική διαχείριση του προγράμματος IAESTE.

Αριστεία στην Έρευνα

Το ΤΠΚ διαρκώς μεριμνεί για την προαγωγή της ερευνητικής αριστείας, και διακρίνεται διεθνώς σε αυτόν τον τομέα, εξασφαλίζοντας συνολικά εξωτερική χρηματοδότηση ύψους 44 εκατ. ευρώ για 255 ερευνητικά προγράμματα. Στο τελευταίο ευρωπαϊκό πρόγραμμα HORIZON2020 έχει εξασφαλίσει χρηματοδότηση πέραν των 11,6 εκατ. ευρώ, με 33 ερευνητικές προτάσεις, σημειώνοντας το υψηλότερο ποσοστό επιτυχίας προτάσεων στην Κύπρο. Πρόσφατες επιτυχίες περιλαμβάνουν 2 στρατηγικά έργα ERC συνολικής χρηματοδότησης 3.3 εκατ. ευρώ, δύο ερευνητικές προτάσεις «Teaming for Excellence» με επικεφαλής το ΤΠΚ, οι οποίες εξασφάλισαν την υψηλότερη πανευρωπαϊκά βαθμολογία και συμμετοχή στη δημιουργία Κέντρου Αριστείας RISE για τεχνολογική και επιχειρηματική καινοτομία.

Εκτός από την ευρωπαϊκή ερευνητική χρηματοδότηση, προωθούνται στρατηγικές ερευνητικές συνέργειες όπως η ίδρυση του Ερευνητικού Κέντρου για τον Καρκίνο (Cancer Research Center), σε συνεργασία με το Γερμανικό Ογκολογικό Κέντρο. Λειτουργούν επίσης με μεγάλη επιτυχία οι τρεις ήδη

υφιστάμενες εγκεκριμένες ερευνητικές μονάδες, Ερατοσθένης, Ηράκλειτος, και Μονάδα Κοινωνικής Πληροφορικής.

Ακόμη μια ερευνητική διάκριση ανήκει στο Πανεπιστήμιο με την Έδρα του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας στην Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (EU ERA Chair on Digital Cultural Heritage) με το συνολικό ποσό των €2,5 εκ να δίνεται στο ΤΠΚ και στο Εργαστήριο Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΤΠΚ. Παράλληλα, δόθηκε στο ίδιο Εργαστήριο Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΤΕΠΑΚ η μοναδική παγκόσμια έδρα της UNESCO στην Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά (UNESCO Chair on DigitalHeritage).

Καινοτομία και Μεταφορά Τεχνογνωσίας

Με στόχο την ενίσχυση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας το ΤΠΚ συνέβαλε καθοριστικά, από κοινού με τα άλλα δύο δημόσια Πανεπιστήμια, στη διαμόρφωση και υιοθέτηση από την Πολιτεία σχετικής νομοθεσίας ώστε να διευκολυνθεί η επώαση νεοφυών επιχειρήσεων από τα πανεπιστήμια για απευθείας διασύνδεση με την οικονομία και την παραγωγικότητα. Παράλληλα, αναγνωρίζοντας τη σημασία της καινοτομίας και της μεταφοράς τεχνογνωσίας, το Πανεπιστήμιο έχει ενεργοποιήσει εγκεκριμένο Πλαίσιο Πολιτικής για Ιδιοκτησία, Διανομή και Εμπορική Εκμετάλλευση Τεχνολογίας με σκοπό την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων έρευνάς του.

Επιπλέον έχει ορίσει αρμόδιο Γραφείο ([INTENT](#)) το οποίο εξετάζει αιτήσεις από την πανεπιστημιακή κοινότητα για προστασία διανοητικής ιδιοκτησίας (συμπεριλαμβανομένων και διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας/ patents) και στοχεύει στη μέγιστη κεφαλαιοποίηση των καινοτομιών που αναπτύσσονται στη μεταφορά τεχνογνωσίας στον επιχειρηματικό κόσμο. Μέχρι στιγμής έχουν εγγραφεί οκτώ διπλώματα ευρεσιτεχνίας από ακαδημαϊκούς του Πανεπιστημίου. Επιπλέον το Πανεπιστήμιο διατηρεί συνεργασία με κρατικούς φορείς (π.χ. ΙΠΕ, Γραφείο Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Εθνική Επιτροπή Έρευνας και Καινοτομίας ΥΠΠ) για προώθηση θεμάτων καινοτομίας.

Τέλος, το Πανεπιστήμιο στοχεύει στην ενεργή συμμετοχή του στο Επιστημονικό Τεχνολογικό Πάρκο (ΕΤΠ), το οποίο θα αποτελέσει το ισχυρότερο εργαλείο ανάπτυξης συνεργειών με τη βιομηχανία και κυρίως με εταιρείες του τομέα της υψηλής τεχνολογίας.

Διασύνδεση με Βιομηχανία

Το Πανεπιστήμιο συνεργάζεται στενά με τοπικούς φορείς όπως το Εμπορικό Βιομηχανικό Επιμελητήριο Λεμεσού, το Δήμο Λεμεσού, φορείς της βιομηχανίας και ναυτιλιακές εταιρείες. Ιδιαίτερα σε τομείς υπεροχής σε σχέση και με τις οικονομικές εξελίξεις όπως η Ναυτιλία, τα Ξενοδοχειακά, η Διαχείριση Πηγών Ενέργειας, το Πανεπιστήμιο αποτελεί γέφυρα επικοινωνίας με το διεθνές επιχειρηματικό περιβάλλον. Επίσης, το ΤΠΚ, αποτελώντας τον βασικό φορέα έρευνας και ανάπτυξης για την περιοχή, βοηθά και συνεργάζεται ποικιλοτρόπως με τοπικές και διεθνείς Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.

Πανεπιστημιακή Ανάπτυξη ως Μοχλός Ανάπτυξης της Πόλης

Έχοντας ως έδρα το ιστορικό κέντρο της πόλης, το Πανεπιστήμιο έχει καταστεί σημείο αναφοράς της Λεμεσού αλλά και μοχλός ανάπτυξης της πόλης. Στον Α' Πόλο ανάπτυξης στον πυρήνα της πόλης, σειρά ιστορικών κτηρίων έχουν τύχει ανακαίνισης και εκσυγχρονισμού, ενώ η υλοποίηση του Β' Πόλου του Πανεπιστημίου στους χώρους του Παλιού Νοσοκομείου, της Α' Τεχνικής σχολής και της αστυνομικής διεύθυνσης έχει ξεκινήσει με την ανέγερση της Πανεπιστημιακής Κλινικής Αποκατάστασης. Ο Γ' Πόλος αφορά την ανάπτυξη εστιών, αθλητικών και άλλων Πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων, ανοικτών και για το κοινό, στην περιοχή του οικισμού Βερεγγάρια στα Πολεμίδια. Περί τα τέλη του 2017 αναμένεται να ολοκληρωθεί η Δημοτική και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη (πρώην Μέγαρο Πηλαβάκη). Εντός του 2018 θα λειτουργήσουν επίσης τα Εργαστήρια Καλών Τεχνών (Κτήριο Τσεριώτη), τα οποία περιλαμβάνουν εργαστήρια γλυπτικής, ζωγραφικής, χαρακτικής και πολυλειτουργική αίθουσα διδασκαλίας. Με την εγκατάσταση του Πανεπιστημίου στο κέντρο της πόλης, η Λεμεσός έχει καταστεί μια σύγχρονη και

κοσμοπολίτικη φοιτητούπολη, όπου η πανεπιστημιακή κοινότητα ζει ενεργά και συνδράμει σημαντικά στα δρώμενα της πόλης με τη διοργάνωση κοινωνικών, αθλητικών, πολιτιστικών και καλλιτεχνικών δράσεων, οι οποίες εμπλουτίζουν τη φοιτητική εμπειρία αλλά και την καθημερινή ζωή των πολιτών της Λεμεσού.

Κοινωνική Ευθύνη και Προσφορά

Μια από τις σημαντικότερες αρχές λειτουργίας του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου αποτελεί η κοινωνική ευθύνη και η ουσιαστική προσφορά στην κοινωνία, δηλαδή να λειτουργεί με υπευθυνότητα στους τομείς που αποτελούν σημαντικούς άξονες αειφόρου ανάπτυξης.

Στον τομέα της υγείας έχει καθιερωθεί εθελοντική αιμοδοσία δύο φορές ετησίως και δωρεάν ιατρικές εξετάσεις για το κοινό. Οι ετήσιες αθλητικές συνδιοργανώσεις περιλαμβάνουν συμμετοχή σε μααραθώνιους και αθλητικές δραστηριότητες για κοινωφελείς σκοπούς. Το Πανεπιστήμιο επίσης στηρίζει ποικιλοτρόπως κοινωφελείς και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς όπως ο ΠΑΣΥΚΑΦ, ο Ερυθρός Σταυρός, Hope for Children, Διαδρομή Αγάπης και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για κοινωνικά ευπαθείς ομάδες όπως οι πρόσφυγες, οι άνεργοι νέοι (στα πλαίσια ειδικών προγραμμάτων της ΑΝΑΔ) και οι άποροι συμπολίτες, ή οι άποροι και άριστοι φοιτητές (μέσω υποτροφιών). Τέλος, επιδιώκοντας την προαγωγή του πολιτισμού, το Πανεπιστήμιο μεριμνεί για την ενίσχυση υφιστάμενων και ανάπτυξη νέων πολιτιστικών δράσεων του Πανεπιστημίου βάσει μακροπρόθεσμης πολιτικής, σε συνεργασία με τους πολιτιστικούς φορείς του τόπου.

Περιβαλλοντική Ευθύνη και Συνείδηση

Ως «πράσινο» πανεπιστήμιο, μέσω του [Γραφείου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης](#) (Green CUT) εφαρμόζει καθημερινά περιβαλλοντικές πρακτικές όπως η διαχείριση της ενέργειας του Πανεπιστημίου, η διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων εργαστηρίων, εκδηλώσεις για καλλιέργεια πράσινης συνείδησης, αγορά αυτοκινήτων φιλικών προς το περιβάλλον για τις ανάγκες του Πανεπιστημίου και χρήση κάδων ανακύκλωσης. Επιπλέον το Πανεπιστήμιο έχει βραβευθεί για την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών που εφαρμόζει σε θέματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης/ Αειφορίας λαμβάνοντας τέσσερα βραβεία για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις 2015 και 2016, όπως επίσης χρυσό βραβείο στις Πράσινες και Αειφορικές Δημόσιες Συμβάσεις και αργυρό βραβείο στο Environmental Leadership στα Environmental Awards 2016, και έπαινος στην κατηγορία «Κτίρια – Εγκαταστάσεις» στο Education Business Awards 2016. Επιπρόσθετα, πρόσφατα εξασφαλίστηκε σημαντική χρηματοδότηση €500,000 μέσω του δικτύου Κοινοτήτων Γνώσης και Καινοτομίας Climate-KIC στην Κύπρο (Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Chrysalis LEAP και Ενεργειακό Γραφείο Κυπρίων Πολιτών), για 8 δράσεις εκπαίδευσης, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στον τομέα της πράσινης ανάπτυξης.

Επένδυση στο Ανθρώπινο Δυναμικό

Θέτοντας το προσωπικό ως τη βασικότερη προϋπόθεση για ανάπτυξη του Πανεπιστημίου, η επένδυση στο προσωπικό είναι συνεχής μέσω συμμετοχής σε προγράμματα διαρκούς επιμόρφωσης ή υιοθέτησης καινοτόμων πρακτικών διαχείρισης του προσωπικού.

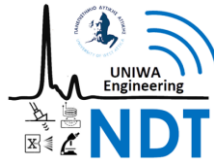
Παράλληλα, έχει λάβει αργυρό βραβείο στην κατηγορία Excellence in Employee Work-life Balance στα HR Awards 2016, βραβείο στην κατηγορία «HR – Καλύτερο Εργασιακό Περιβάλλον» στα Education Business Awards 2016, διάκριση ως Εθνικός πρωταθλητής (National Champion) στην κατηγορία «The Employer of the Year Award» στα European Business Awards 2016/17 και πιστοποίηση από τον Εθνικό Φορέα Πιστοποίησης Επιχειρήσεων για την Εφαρμογή Καλών Πρακτικών για την ισότητα των φύλων στο εργασιακό περιβάλλον (2017).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

Εργαστήριο Μη – Καταστροφικών Ελέγχων και Μεθοδολογιών Διάγνωσης Συστημάτων

Εργαστήριο Μη – Καταστροφικών Ελέγχων και
Μεθοδολογιών Διάγνωσης Συστημάτων
Σχολή Μηχανικών - Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Το Εργαστήριο Μη – Καταστροφικών Ελέγχων και Μεθοδολογιών Διάγνωσης Συστημάτων θεσμοθετήθηκε ως επίσημος ερευνητικός φορέας το 2019 ([ΦΕΚ 1273/Β'/15.04.2019](#)) και εντάσσεται στη Σχολή Μηχανικών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Το εν λόγω Θεσμοθετημένο Ερευνητικό Εργαστήριο έχει ως σκοπό τον μη-καταστροφικό έλεγχο και μη-καταστροφικές μεθοδολογίες διάγνωσης λειτουργικής κατάστασης συστημάτων. Η εφαρμογή τους σχετίζεται με τις τεχνικές – τεχνολογίες εξέτασης ενός υλικού, αντικειμένου ή κατασκευής για τη διάγνωση του επιπέδου της λειτουργικής τους κατάστασης κατά τρόπο που δεν επηρεάζει τη μελλοντική τους χρησιμότητα.

Στο δυναμικό του εργαστηρίου εντάσσονται ο Διευθυντής του εργαστηρίου, δύο μέλη ΔΕΠ, τρεις Μεταδιδακτορικοί ερευνητές, 5 Υποψήφιοι Διδάκτορες και ένα μέλος ΕΤΕΠ.

Τα μέλη του Εργαστηρίου υλοποιούν είτε ατομική έρευνα είτε ομαδική/διεπιστημονική ερευνητική δραστηριότητα σε συνεργασία με άλλους ερευνητές και φορείς από την Ελλάδα και το εξωτερικό, σε ζητήματα που εμπίπτουν στα θεματικά πεδία του εργαστηρίου όπως η ακουστική εκπομπή, οι φασματοσκοπικές τεχνικές και η ανάλυση των αποκρίσεων δοκιμών δυναμικής καταπόνησης. Τις τελευταίες δεκαετίες, τα μέλη του εργαστηρίου – ως μέλη του πρώην Τμήματος Αυτοματισμού του ΤΕΙ Πειραιά ή άλλων ακαδημαϊκών/ερευνητικών φορέων – έχουν συμμετάσχει ή/και διευθύνει πλήθος ερευνητικών έργων πολλά απ' τα οποία είχαν εθνική ή διεθνή χρηματοδότηση.

ΔΙΚΤΥΟ "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ"

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

www.perreivia.net.gr

Δίκτυο «Περραιβία»:

Ένας μεγάλος αναπτυξιακός θεσμός με πανευρωπαϊκή αναγνώριση-
18 χρόνια προσφοράς στον άνθρωπο, στην ανάπτυξη και στον πολιτισμό

Το **Δίκτυο «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ»**, είναι ένας πολυβραβευμένος Δευτεροβάθμιος Φορέας Πολιτισμού και Επιστημών, (ιδρύθηκε το 2007 και έχει εβδομήντα (70) Συλλόγους ως Μέλη του), έχει έδρα την πανέμορφη πόλη της Ελασσόνας και είναι Μέλος πολλών Ευρωπαϊκών Δικτύων.

Είναι γνωστό σε όλη την Ευρώπη και τον κόσμο, είναι επίσημο Μέλος, από πλευράς Ελλάδας, στο περίφημο **Ευρωπαϊκό Δίκτυο Europa Nostra**, που συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής πολιτικής, σε θέματα περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς των επόμενων δεκαετιών, στο ευρωπαϊκό **Δίκτυο ALDA**, ανήκει στην **Πύλη Πολιτιστικών Φορέων του Υπουργείου Πολιτισμού**, ενώ είναι ιδρυτής και μέλος σε πολλά άλλα δίκτυα Φορέων πανελλαδικής εμβέλειας (Δίκτυο ΜΚΟ Θεσσαλίας, Πανελλήνιο Παρατηρητήριο των Οργανώσεων της ΚΠ, Πανελλήνια Ένωση Συμπράξεων Κοινωνικής Οικονομίας κ.ά.).

Βασικοί πυλώνες δράσης του Δικτύου "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ" είναι ο Πολιτισμός, το Περιβάλλον, η κλιματική αλλαγή, οι Νέες Τεχνολογίες, η Τεχνητή Νοημοσύνη, η Κοινωνική Αλληλεγγύη, η Κοινωνική Οικονομία, η Βιώσιμη Ανάπτυξη, η Τουριστική Προβολή και η δημιουργία Branding προορισμών και Βιώσιμου Πολιτιστικού Τουρισμού, οι Επιστήμες, οι Τέχνες και τα Γράμματα, τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η Ισότητα, η Διαπολιτισμική Συνεργασία και η συνεργασία με αντίστοιχα δίκτυα των Ευρωπαϊκών λαών, αλλά και όλου του κόσμου, ενώ προωθεί τους 17 Παγκόσμιους Στόχους για το μέλλον του πλανήτη.

Σχεδιάζει και υλοποιεί: Εθνικά και Ευρωπαϊκά Προγράμματα, Πανελλήνια και παγκόσμια Συνέδρια, Επιστημονικές Ημερίδες, Διεθνή Forums για την Πολιτιστική Διπλωματία, την Κλιματική Αλλαγή, τις Νέες Τεχνολογίες και τον Πολιτιστικό Τουρισμό, Σεμινάρια, Εργαστήρια Κοινωνικής Οικονομίας, περιβαλλοντικές δράσεις (σεμινάρια, βιωματικά εργαστήρια, συμβουλευτική κ.ά.), πολυήμερες εκδηλώσεις σε όλη την Ελλάδα, μεγάλες συναυλίες σε συνεργασία με μεγάλες ορχήστρες και χορωδίες από την Ελλάδα και το εξωτερικό για τη στήριξη ευπαθών ομάδων (Μπάντα ΓΕΝ, ΕΡΤ κ. ά.), προετοιμάζει και παρουσιάζει τηλεοπτικές εκπομπές, ντοκιμαντέρ, συμμετέχει ενεργά στην Κοινωνική Διαβούλευση σε επίπεδο Δήμων και Περιφέρειας, συνεργάζεται με άλλα δίκτυα, Πανεπιστήμια, Φορείς και ανθρώπους των Γραμμάτων και των Τεχνών σε όλο τον κόσμο.

Μέχρι σήμερα έχει δώσει ευκαιρίες απασχόλησης και ενδυνάμωσης ικανοτήτων σε περισσότερους από διακόσιους (200) νέους επιστήμονες, μέσα από τις εκατοντάδες δράσεις του, που κινούνται σε πολύ υψηλό επίπεδο, αλλά και μέσα από την αξιοποίηση εθνικών και Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, έχει δημιουργήσει ένα ευρύτατο δίκτυο συνεργασιών, με Φορείς της Ελλάδας και της Ευρώπης, **αλλά και ένα ευρύτατο δίκτυο επιστημονικών συνεργασιών** από πολλά πανεπιστήμια, **ενώ αναλαμβάνει, εθελοντικά, τη διοργάνωση μεγάλων εκδηλώσεων** (συνεδρίων, ημερίδων, εργαστηρίων, Forums, εξειδικευμένων σεμιναρίων, πολυήμερων εκδηλώσεων πολιτισμού και περιβάλλοντος κλπ) που του αναθέτουν υπουργεία, Περιφέρειες, Πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, παγκόσμιοι επιστημονικοί Οργανισμοί, αλλά και ανεξάρτητοι Φορείς.

Έχει συστήσει Εργαστήριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και επιστημονικές επιτροπές υψηλού επιπέδου, για την υποστήριξη θεμάτων που αφορούν τον πολιτισμό, το περιβάλλον, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τις Επιστήμες και τη δια βίου μάθηση.

Ασχολείται και με τη μελέτη, έρευνα, καταγραφή, ψηφιοποίηση, διάσωση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς με μη καταστροφικές τεχνικές και εκπαιδεύει ειδικούς επιστήμονες, δημιουργώντας την Ελλάδα του Αύριο, ενώ για συγκεκριμένες πρωτοβουλίες και για την συνολική του δράση, τα τελευταία χρόνια, έχει βραβευτεί επανειλημμένα σε πανελλήνιες και διεθνείς ψηφοφορίες.

Συνεργάζεται με πολλά Υπουργεία (Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Πολιτισμού, Τουρισμού κ.ά.) για την ανάδειξη τόπων και τη δημιουργία επισκεψιμότητας και Βιώσιμου Πολιτιστικού Τουρισμού, με ερευνητικά κέντρα και παγκόσμιους επιστημονικούς Φορείς (UNESCO, ICOM, ICOMOS, Europa Nostra κ.ά., ενώ έχει θεσμοθετήσει για την Ελλάδα τα Πανελλήνια Συνέδρια Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (τώρα προετοιμάζεται το 6^ο), Διεθνή Forums για τον Πολιτισμό και την Τεχνητή Νοημοσύνη, για τη Europeana, εξειδικευμένα σεμινάρια σε όλη την Ελλάδα υπό την Αιγίδα του ΥΠΠΟ. τα περίφημα Ιστορικά Ράλι Ολύμπου με κλασσικά αυτοκίνητα και πολλά άλλα.

Ένας πολυβραβευμένος Φορέας- Πρότυπο της Κοινωνίας των Πολιτών

Σημαντικότερες πανελλήνιες διακρίσεις αλλά και ευρωπαϊκές, κατέκτησε το Δίκτυο «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ»

1. στις **18 Δεκεμβρίου 2019**, στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, μέσα από τον **θεσμό BRAVO του Quality Net Foundation και τα Βραβεία Bravo Sustainability Dialogue & Awards**, γιατί με τις πρωτοβουλίες του συμβάλει στην δημιουργία Έξυπνων Πόλεων και Κοινοτήτων στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Η πρωτοβουλία του που έτυχε διεθνούς αναγνώρισης, είχε τίτλο: «**Πρωτοβουλίες Δικτύου «Περραιβία» για τη δημιουργία βιώσιμης ανάπτυξης μέσω της ψηφιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς**»
2. **Το 2023** ενώ βραβεύτηκε και πάλι από τον ίδιο θεσμό, με τα Βραβεία BRAVO στις **12/12/2023 στο Μουσείο Γουλανδρή**, γιατί με τις πρωτοβουλίες του δημιουργεί ένα Βιώσιμο Μέλλον στην Ελλάδα του Μέλλοντος.

Η πρωτοβουλία του Δικτύου «Περραιβία» που βραβεύτηκε το 2023 είχε τίτλο «Δημιουργία επιστημόνων του Μέλλοντος για τη διάσωση και ανάδειξη του Ελληνικού Πολιτισμού με μη καταστροφικές τεχνικές»

3. Το έτος 2024 βραβεύτηκε και πάλι με τα Βραβεία BRAVO AWARDS 2024 από το Quality Net Foundation για την πρωτοβουλία του με τίτλο :« Olympus Protect +- Προστασία του Ολύμπου και της Βιοποικιλότητάς του από την Κλιματική Αλλαγή », που συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων..

Συμμετέχει:

- Στο Δίκτυο Θεσμοθετημένων Εργαστηρίων Ελληνικών Πανεπιστημίων για την Ψηφιοποίηση της Πολιτιστικής μας Κληρονομιάς και το Περιβάλλον
- Είναι πλήρες Μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου **Europa Nostra** και του Δικτύου **ALDA**
- στον Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου μέχρι το 2022, όπου είχε τη θέση του Γενικού Γραμματέα, μέσω του προέδρου του (τώρα ΟΦΥΠΕΚΑ)
- Είναι ο ιδρυτής του Δικτύου Εθελοντικών Οργανώσεων Θεσσαλίας (Έδρα Λάρισα), του οποίου έχει και την Προεδρία από το 2011-σήμερα.
- Είναι συνιδρυτής της Πανελλήνιας Ένωσης Συμπράξεων Κοινωνικής Οικονομίας (Έδρα Αθήνα)

Το Δίκτυο "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ" θεωρείται ως Πρότυπο Καλής Πρακτικής και κοινωνικής προσφοράς, στο χώρο των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο , είναι τακτικό Μέλος του περίφημου Ευρωπαϊκού Δικτύου **Europa Nostra**,αξιόπιστος εταίρος σε πολλά Εθνικά και Ευρωπαϊκά Προγράμματα και χαίρει της εκτίμησης και του σεβασμού σε όλη την Ελλάδα και όλο τον κόσμο, όπου και καλείται να παρουσιάσει τις δράσεις και πρωτοβουλίες του .

Αποτελεί έναν ισχυρό αναπτυξιακό μοχλό, υψηλής αναγνωρισιμότητας.

- έχει μετεξελιχθεί σε ένα «εργαστήριο» γνώσης, μελέτης ,επιστημονικής προσέγγισης και γόνιμου προβληματισμού, όπου συναντώνται όλοι οι άνθρωποι του Πνεύματος, των Τεχνών, του Πολιτισμού , της έρευνας, της διανόησης και των Επιστημών, του παραγωγικού δυναμικού και της επιχειρηματικότητας, προκειμένου να ανταλλάξουν απόψεις, να οραματιστούν, αλλά κυρίως να καθορίσουν δράσεις και πρωτοβουλίες, τις οποίες ,μάλιστα ,υλοποιούν με τον καλύτερο τρόπο.

Site: www.perrevia.net.gr , FACEBOOK: <https://www.facebook.com/DiktioPerraivia/>

Επικοινωνίας: 0030-6974881944 -Πρόεδρος Δικτύου Κων. Σκριάπας ,

E-Mail: perrevianet@gmail.com, skriapask@gmail.com

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ονοματεπώνυμο	Φορέας	Στοιχεία Επικοινωνίας
ΚΥΠΡΟΣ		
Dr Μαρίνος Ιωαννίδης	Διευθυντής Εργαστηρίου Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς ΤΕΠΑΚ (UNESCO Chair on Digital Cultural Heritage και EUERA Chair on Digital Cultural Heritage (Λεμεσός - ΚΥΠΡΟΣ)	E-Mail: marinos.ioannides@cut.ac.cy
ΕΛΛΑΔΑ		
Dr Θεόδωρος Γκανέτσος	Καθηγητής -Τμήμα Μηχανικών Βιομηχανικής Σχεδίασης και Παραγωγής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Διευθυντής θεσμοθετημένου εργαστηρίου Μη-καταστροφικών τεχνικών-ΕΛΛΑΔΑ	E-Mail: ganetsos@uniwa.gr
Dr Ιωάννης Βαραλής	Αναπλ. Καθηγητής Τμήματος Ιστορίας - Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας - ΒΟΛΟΣ - ΕΛΛΑΔΑ	E-Mail: iovaralis@uth.gr
Ηλίας Νομπιλάκης	τ. Αν. Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής - ΑΘΗΝΑ - ΕΛΛΑΔΑ	E-Mail: elnobil@hotmail.com
Κων/νος Σκριάπας	Οικονομολόγος -Σύμβουλος Ανάπτυξης & Επιχειρηματικότητας- Πρόεδρος ΔΣ Δικτύου "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ"- Δευτεροβάθμιος Φορέας Πολιτισμού και Επιστημών - ΕΛΛΑΔΑ	E-Mail: skriapask@gmail.com, Mobile:++30-6974-881944

Dr Μαρίνος Ιωαννίδης, Διευθυντής Εργαστηρίου Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς ΤΕΠΑΚ (UNESCO Chair on Digital Cultural Heritage και EUERA Chair on Digital Cultural Heritage (Λεμεσός - ΚΥΠΡΟΣ)

Ο Μαρίνος Ιωαννίδης σπούδασε πληροφορική στο Πανεπιστήμιο της Στουτγάρδης στην Γερμανία όπου τελείωσε το μεταπτυχιακό του στο κεντρικό Ευρωπαϊκό ερευνητικό εργαστήριο της Hewlett-Packard στην ασφάλεια πολύπλοκων τραπεζών πληροφοριών. Συνέχισε τις σπουδές του στον κλάδο Μηχανολογίας και Αυτοματοποίησης και ολοκλήρωσε την διδακτορική του διατριβή με άριστα στο ίδιο το Πανεπιστήμιο. Το τελικό λογισμικό που αναπτύχθηκε κατά την διάρκεια της διατριβής του ευρίσκεται με 148 άδειες χρήσης (software licenses) σε δημοφιλή πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα στις πέντε ηπείρους. Έχει εργαστεί τόσο στο ακαδημαϊκό τομέα όσο και σε διευθυντικές θέσεις στην βιομηχανία για περισσότερο από 20 χρόνια με αποκορύφωμα την βράβευση του από την IBM το 1993 σαν τον καλύτερο νέο ερευνητή στην Γερμανία και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1995 για τον επαναπατρισμό του στην Κύπρο με το πενταετές πρόγραμμα KIT-204 Surfmod με το πόσο των 75 KECU. Από το 1994 μέχρι και της ολοκλήρωσης των εργασιών του Ανώτερου Τεχνολογικού Ινστιτούτου ήταν μέλος του ακαδημαϊκού προσωπικού του κλάδου πληροφορικής και υπεύθυνος για όλο το ερευνητικό έργο του κλάδου του. Από το 2012 συγκαταλέγεται στο ακαδημαϊκό προσωπικό του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου στην Λεμεσό. Το 2010 ο Ευρωπαϊκός και Ισπανικός σύνδεσμος Virtual Archaeology του απένειμαν το βραβείο Tartezos για το έργο και την συνδρομή του στο τομέα της Ψηφιοποίησης και Προστασίας της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Ο διεθνής οργανισμός ΟΥΝΕΣΚΟ επιβραβεύει τον Ιωαννίδη το 2017 με την Έδρα της Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς η οποία αποτελεί και την μέγιστη τιμητική διάκριση στο τομεαυτο. Στο ενεργό έργο του Μαρίνου Ιωαννίδη ανήκουν τα πρώτα προγράμματα ψηφιοποίησης στην Κύπρο, όπως η ψηφιακή επανακατασκευή του ναού της Αφροδίτης στην αρχαία Αμαθούντα το 1997, του αγάλματος της Αφροδίτης, του μεγαλύτερου βάζου/πιθαριού στο κόσμο (το βάζο της Αμαθούντας που βρίσκεται στο Λούβρο) και την ακριβή τρισδιάστατη εικονική ανακατασκευή του μνημείου της Ασίνας (UNESCOWHL) που αποτελεί και το πρώτο 3D αντικείμενο στη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Europeana. Από το 2002 αντιπροσωπεύει επίσης την Κύπρο στην διεθνή επιτροπή για την καταγραφή της πολιτιστικής κληρονομιάς (CIPA: International Committee for the Digital Preservation of Cultural Heritage και από το 2009 είναι μέλος του Δ. Συμβουλίου της Επιτροπής).

Από το 2006 είναι ο κύριος οργανωτής και προεδρεύων του 2^{ου} μεγαλύτερου επιστημονικού συνεδρίου στην Πολιτιστική Κληρονομιά EuroMed (Digital Heritage) που διοργανώνεται κάθε δυο χρόνια στη Κύπρο με περισσότερους από 400 επιστήμονες από όλο το κόσμο (www.cipavast2006.eu, www.euromed2012.eu, www.euromed2014.eu, www.euromed2016.eu). Το 2015 έχει πρωτοστατήσει στην οργάνωση του Πανελλήνιου συνεδρίου ψηφιακής πολιτιστικής κληρονομιάς (EuroMed2015 και EuroMed2017). Από τον Ιανουάριο του 2012 έχει αναλάβει την πλήρη ευθύνη της

ίδρυσης και διοίκησης του κέντρου ερευνών στην ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου (www.digitalheritagelab.eu). Είναι συντονιστής του μεγαλύτερου Ευρωπαϊκού ερευνητικού προγράμματος στο ΤΕΠΑΚ και στην ΕΕ (MarieCurieInitialTrainingNetworkonDigitalCulturalHeritage: www.itn-dch.eu) με θέμα την Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά. Το πρόγραμμα έχει σαν απώτερο στόχο του την εκπαίδευση 20 νέων ερευνητών σε μοντέρνες καινοτόμες μεθόδους τεκμηρίωσης και προβολής της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η ενεργητική χρηματοδότηση του εργαστηρίου Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς από ανταγωνιστικά προγράμματα της ΕΕ ανέρχεται (από το 2013) μέχρι σήμερα σε περίπου 3,5 εκατομμύρια Ευρώ. Με αυτό το τρόπο το Ερευνητικό Εργαστήριο Πολιτιστικής Κληρονομιάς είναι χρηματοοικονομικά εντελώς ανεξάρτητο από τις χρηματοδοτήσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας και έχει στο ενεργητικό του ένδεκα Ευρωπαϊκά Ερευνητικά Προγράμματα με δέκα συνολικά ερευνητές που εργάζονται στο ΤΕΠΑΚ. Το Εργαστήριο έχει αναπτύξει σε σύντομο χρονικό διάστημα ένα μεγάλο δίκτυο από συνεργάτες σε όλο το κόσμο και έχει υπογράψει περισσότερα από 50 μνημόνια συνεργασίας με διάφορους φορείς από την Κύπρο, Ασία, ΗΠΑ και ΕΕ.

Δρ. Θεόδωρος Γκανέτσος Καθηγητής	Τμήμα Μηχανικών Βιομηχανικής Σχεδίασης και Παραγωγής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Διευθυντής θεσμοθετημένου εργαστηρίου Μη-καταστροφικών τεχνικών- ΕΛΛΑΔΑ, Email: ganetsos@uniwa.gr
---	--

Ο Θεόδωρος Γκανέτσος είναι Καθηγητής – μέλος ΔΕΠ, στη Σχολή Μηχανικών, στο Τμήμα Μηχανικών Βιομηχανικής Σχεδίασης και Παραγωγής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής στον Πειραιά. Είναι Φυσικός, Διδάκτωρ του ΕΚΠΑ (2001) στην ερευνητική περιοχή των Ιοντικών Δεσμών και Διευθυντής του θεσμοθετημένου Εργαστηρίου μη καταστρεπτικών τεχνικών.

Στα μέλη του Εργαστηρίου που ανήκει στη Σχολή Μηχανικών, ανήκουν 4 μέλη ΔΕΠ, ένας Μεταδιδακτορικός Ερευνητής και 5 Υποψήφιοι Διδάκτορες. Αρχικά, τα ενδιαφέροντά του επικεντρώθηκαν στη χρήση φορητών οργάνων για την ταυτοποίηση και την προέλευση αρχαιολογικών αντικειμένων. Έχει πολύ καλή γνώση νέων τεχνικών όπως XRF, Raman Spectroscopy, VIS-NIR, FTIR, SIMS, FIB, TEM, SEM κλπ. Έχει πολύ καλή συνεργασία με πάνω από 15 Μουσεία στην Ελλάδα (έχει επιβλέψει 24 εργασίες σε επίπεδο Masterthesis) και άλλα Μουσεία και Πινακοθήκες στη Γερμανία (Mainz), στην Κροατία (Osijek), στην Κύπρο (Λάρνακα), στην Ιαπωνία (Nagano). Καθιέρωσε μία πολύ καλή συνεργασία με την Καθηγήτρια Carmela Crescenzi (Πανεπιστήμιο της Φλωρεντίας), τον καθηγητή Chris Stevenson, στο

Richmond Virginia (VCU), με την καθηγήτρια Susanne Greiff (Μουσείο Mainz στη Γερμανία), τον καθηγητή David Pearce (διευθυντή του μουσείου WITS Johannesburg Νότια Αφρική).

Διεξήγαγε έρευνες και επί τόπου μετρήσεις σε διάφορες τοποθεσίες ανασκαφών στην Ελλάδα και είναι μέλος της Ελληνικής Αρχαιομετρικής Εταιρείας.. Ως Διευθυντής του Εργαστηρίου Μη Καταστρεπτικών Τεχνικών διοργάνωσε ειδικά σεμινάρια για αρχαιολόγους και συντηρητές σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας (Αθήνα, Λάρισα, Βόλος) με διαλέξεις και εργαστήρια για τους εκπαιδευόμενους. Εργάστηκε δύο φορές ως μεταδιδασκτορικός επιστήμονας στην αρχαιομετρία: 2004-2006 στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Obsidians dating using SIMS) και το 2010-11 στο Βυζαντινό Μουσείο της Αθήνας (Ταυτοποίηση ημιπολύτιμων λίθων και αντικειμένων χρησιμοποιώντας Raman και XRF). Τα αποτελέσματα όλων αυτών των ερευνητικών εργασιών περιλαμβάνονται σε 72 επιστημονικές δημοσιεύσεις και 108 παρουσιάσεις και ερευνητικά άρθρα σε διεθνή συνέδρια.

Μια σημαντική έρευνα για τον Δρ. Γκανέτσο υπήρξε η χρήση φασματοσκοπίας Raman σε πίνακες ζωγραφικής. Το 2017 του απονεμήθηκε Βραβείο και χρηματοδότηση για την ερευνητική του εργασία "Χαρτογράφηση με φασματοσκοπία Raman για την αναγνώριση χρωμάτων σε έργα ζωγραφικής" από το DAAD - Υπουργείο Έρευνας και Εκπαίδευσης Γερμανίας. Το 2019 του απονεμήθηκε το βραβείο W.D.E. Coulson & Toni Cross Aegean Fellowship for 2019-2020 από το American School of Classical Studies at Athens για την εργασία του "Applications of in-situ non-destructive techniques regarding documentation, identification of pigments and precious stones, authentication and promotion of our culture heritage" στην Βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης στην Κωνσταντινούπολη.

Αποτελεί ένα από τα Ιδρυτικά μέλη των Πανελλήνιων Συνεδρίων Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς -EuroMed που διοργανώνονται στην Ελλάδα κάθε 2 έτη, ενώ του έχει ανατεθεί και διοργάνωσε , με απόλυτη επιτυχία, τον Σεπτέμβριο του 2020 το 7th Balkan Symposium on Archaeometry.

Ηλίας Νομπιλάκης	τ. Αν. Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής – ΑΘΗΝΑ ΕΛΛΑΔΑ - E-Mail: elnobil@hotmail.com , elnobil@uniwa.gr
-------------------------	---

Γεννήθηκε το 1952 στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου και από το 1965 ζει και εργάστηκε στην Ελλάδα.

Έχει σπουδάσει Πολιτικός Μηχανικός Τ.Ε. στην ΑΣΠΑΙΤΕ, έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην Συντήρηση Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς στην Βενετία και έχει εξειδίκευση στην Συντήρηση Πέτρας.

Συνταξιοδοτήθηκε πριν από 3 χρόνια στην βαθμίδα του Αναπληρωτή Καθηγητή από το Τ.Ε.Ι. Αθήνας, το Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων & Έργων Τέχνης .

Έχει ασχοληθεί με έρευνα στον τομέα του στην Ελλάδα, την Αίγυπτο, την Γαλλία, την Ιταλία, την Σουηδία και την Κίνα, έχει συμμετάσχει σε δεκάδες αποστολές προστασίας πολιτιστικής κληρονομιάς ανά τον κόσμο και διαθέτει μεγάλη πείρα σε ερευνητικά και αναπτυξιακά προγράμματα. Έχει συμμετάσχει σε δεκάδες ερευνητικά προγράμματα είτε σαν επιστημονικός υπεύθυνος είτε σαν κύριος ερευνητής, στους τομείς συντήρησης, καταγραφής, ψηφιοποίησης.

Με τους φοιτητές και τους συνεργάτες του από το Τ.Ε.Ι. Αθήνας, έχουν μελετήσει και συντηρήσει δεκάδες αγάλματα και μνημεία της Πόλης των Αθηνών , της Κηφισιάς , στο Μπροστένι Ρουμανίας, στο Σισλί Κωνσταντινούπολη κλπ . Παράλληλα έχουν συμμετάσχει σε πολλές ανασκαφές σε όλη την επικράτεια και στην Αίγυπτο.

Ιδρυτικό μέλος της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης «HEDA» και από το 2007 Πρόεδρος αυτής, με την οποία οργάνωναν πολιτιστικές εκδηλώσεις για ενίσχυση των ανθρωπιστικών σκοπών της και έχουν κτίσει και εξοπλίσει 3 νηπιαγωγεία για την υποστήριξη των βεδουίνων στις απομακρυσμένες οάσεις της Αιγύπτου (Farafra, Siwa και Σινά).

Ήταν μέλος της Επιτροπής Παρακολούθησης Αθηναϊκών Μνημείων του Δήμου Αθηναίων, ενώ έχει διατελέσει και Ειδικός Σύμβουλος του Δήμου σε θέματα συντήρησης μνημείων.

Επί 12 χρόνια ασχολήθηκε με την Συντήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ιεράς Μονής Αγίας Αικατερίνης Σινά της Αιγύπτου.

Έχει συγγράψει αρκετά βιβλία που αφορούν την καταγραφή και συντήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ έχει διδάξει και στα Πανεπιστήμια του Goteborg Σουηδίας, Παλέρμο και L' Aquila Ιταλίας , Lanzhou και Χί'αν της Κίνας .

Μέλος της οργανωτικής Επιτροπής των Πανελλήνιων συνεδρίων Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς – EuroMed.

Dr Ιωάννης Βαραλής	Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Ιστορίας - Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας - ΒΟΛΟΣ - ΕΛΛΑΔΑ, E-Mail: iovaralis@uth.gr
---------------------------	---

Αναπληρωτής καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας, Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας -ΒΟΛΟΣ-ΕΛΛΑΔΑ

Γεννήθηκε στο Βόλο το 1968. Αποφοίτησε από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (1989) και έλαβε το διδακτορικό του δίπλωμα στη Βυζαντινή Αρχαιολογία από το αντίστοιχο τμήμα της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (2001). Έχει συμμετάσχει σε ανασκαφές της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής, της Αρχαιολογικής Εταιρείας και της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, ως έκτακτος αρχαιολόγος, στο Άργος, την Παντάνασσα της Φιλιππιάδας και τη Νάξο. Έχει συγγράψει και δημοσιεύσει μελέτες με θέματα που αφορούν στην παλαιοχριστιανική αρχιτεκτονική, τη βυζαντινή εικονογραφία και γλυπτική και τη μεταβυζαντινή ζωγραφική.

	Κωνσταντίνος Σκριάπας ➤ Οικονομολόγος -ΝΟΕ-Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης - Τμήμα Οικονομικών Επιστημών ➤ Σύμβουλος Ανάπτυξης και Επιχειρηματικότητας ➤ Πρόεδρος Δικτύου «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ» ➤ Πρόεδρος ΔΣ Δικτύου Εθελοντικών Οργανώσεων Θεσσαλίας ➤ τ. Μέλος του Περιφερειακού Συμβουλίου Καινοτομίας Θεσσαλίας - RIS3 ➤ τ. Μέλος της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020 ➤ τ.Γενικός Γραμματέας του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου ➤ Παρατηρητήριο Οργανώσεων Κοινωνίας Πολιτών Θεσσαλίας ➤ Πανελλήνια Ένωση Συμπράξεων Κοινωνικής Οικονομίας ➤ Mobile:6974-881944 FAX: 24210-71200 ➤ FaceBook: Skriapas Konstantinos, ➤ E-mail: skriapask@gmail.com, ➤ WEBSITE: www.perrevia.net.gr
--	--

Ο Κώστας Σκριάπας γεννήθηκε στην Ελασσόνα, αποφοίτησε από το Λύκειο Ελασσόνας με άριστα, ενώ προσλήφθηκε στον ΟΤΕ ως αριστούχος ,όπου και εργάστηκε επί 33 χρόνια.

Ήταν επί σειρά ετών Εκπαιδευτής Στελεχών στις Σχολές ΟΤΕ, υψηλόβαθμο Στέλεχος και έχει κάνει πολλές μελέτες σε μείζονα οργανωτικά, νομικά και οικονομικά θέματα, που αφορούσαν τον Οργανισμό ,προστατεύοντας τα συμφέροντά του.

Είναι Οικονομολόγος, Απόφοιτος της Νομικής Σχολής του Α.Π.Θ. και έχει εκπαιδευτεί επί σειρά ετών σε θέματα Μακροοικονομίας, Πληροφορικής, Marketing και Διοίκησης Επιχειρήσεων.

Είναι Σύμβουλος σε θέματα Ανάπτυξης και Επιχειρηματικότητας.

Έχει συμμετάσχει σε δεκάδες Συνέδρια, Σεμινάρια, Ημερίδες εντός και εκτός Ελλάδος, ως εισηγητής, για θέματα που αφορούν το Περιβάλλον, τον Πολιτισμό, την Κοινωνική Αλληλεγγύη, την Κοινωνική Οικονομία, την Ανάπτυξη και τον Εθελοντισμό.

Είναι ο εμπνευστής, πρωτεργάτης και εκλεγμένος Πρόεδρος, από την ίδρυσή του μέχρι και σήμερα, του πολυβραβευμένου Δικτύου Συλλόγων Επαρχίας Ελασσόνας και Αποδήμων «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ» (έτος ίδρυσης 2007), που αριθμεί 70 Μέλη - Συλλόγους από όλο τον κόσμο, ένα σπουδαίο και σύγχρονο Δίκτυο Συλλόγων, που είναι γνωστό σε όλη την Ελλάδα και τον κόσμο για τις πρωτοβουλίες του, τις Καλές του Πρακτικές και για την τεράστια προσφορά στον τόπο.

Είναι πρωτεργάτης και Πρόεδρος, από την ίδρυσή του μέχρι και σήμερα, του Δικτύου των Εθελοντικών Οργανώσεων Θεσσαλίας (έτος ίδρυσης 2011) , ενός πρωτοποριακού και καινοτόμου για τα Ελληνικά δεδομένα θεσμού, που αγκαλιάζει εκατοντάδες Συλλόγους και φορείς από όλη τη Θεσσαλία και το οποίο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε μείζονα θέματα της Θεσσαλίας που αφορούν τον Πολιτισμό, το Περιβάλλον, την Κοινωνική Οικονομία, την Κοινωνική Αλληλεγγύη και την αναπτυξιακή της προοπτική.

Συμμετέχει σε πολλές εθελοντικές Οργανώσεις και Επιτροπές Κοινωνικής Διαβούλευσης. Διοργανώνει πολλές δράσεις που αφορούν το περιβάλλον, τον Πολιτισμό, την Κοινωνική Αλληλεγγύη, την Κοινωνική Οικονομία, τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Συνεργάζεται με Εθελοντικές Οργανώσεις σε όλη την Ευρώπη και αναπτύσσει δράσεις για μια Ευρώπη των λαών, την ανάπτυξης, της αλληλεγγύης και της προόδου. Παρεμβαίνει σε κεντρικό εθνικό επίπεδο, αλλά και ευρωπαϊκό, πάνω σε θέματα ορθολογικής αξιοποίησης των πόρων για την Ελλάδα και την Κοινωνία των Πολιτών, διαφάνειας, αξιοκρατίας και ανάπτυξης. Συνεργάζεται με πολλά Ελληνικά και ξένα Πανεπιστήμια ,μεγάλα ερευνητικά κέντρα σε όλο τον κόσμο, παγκόσμιους επιστημονικούς οργανισμό κ..α.

Καλείται ως Μέντορας, σε όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό, πάνω σε θέματα Εθελοντισμού, Δικτύωσης, Κοινωνικής Οικονομίας και Συνεργατισμού και είναι Ιδρυτικό Μέλος του Πανελλήνιου Παρατηρητήριου των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών.

- **Συμμετείχε σε Ομάδες έργου διαμόρφωσης του ΕΣΠΑ 2014-2020 και είναι συντονιστής όλων των Ομάδων Έργου και Επιστημονικών Επιτροπών του Δικτύου "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ" και του Δικτύου Εθελοντικών Οργανώσεων Θεσσαλίας.** Είναι Μέλος του Περιφερειακού Συμβουλίου Καινοτομίας Θεσσαλίας -RIS3 Έξυπνη Εξειδίκευση , για την υλοποίηση του ΠΕΠ 2014-2020 στη Θεσσαλία, Μέλος της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020,Γενικός Γραμματέας του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου ,ιδρυτής του Παρατηρητήριου των Οργανώσεων Κοινωνίας Πολιτών Θεσσαλίας ,Μέλος στην Πανελλήνια Ένωση Συμπράξεων Κοινωνικής Οικονομίας -ΠΕΣΚΟ κ.ά.
Είναι οργανωτικός υπεύθυνος πολλών Πανελλήνιων, Βαλκανικών και παγκόσμιων Συνεδρίων, Ημερίδων, Εργαστηρίων, Συμβουλευτικής, πολυήμερων εκδηλώσεων σε όλη την Ελλάδα, Συναυλιών, προβολής τοπικών προϊόντων, Προβολής Τόπου (Brand Name), Εργαστηρίων Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας, διεθνών συνεργασιών με άλλες Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, με Ελληνικά και Ξένα Πανεπιστήμια, οργανώνει και παρουσιάζει τηλεοπτικές εκπομπές, Εργαστήρια, Συμβουλευτική, στηρίζει ευπαθείς ομάδες που πλήττονται από τη φτώχεια, την απομόνωση και τον αποκλεισμό, διοργανώνει διαλέξεις, συμμετέχει ενεργά στην Κοινωνική Διαβούλευση, συνεργάζεται με άλλα Δίκτυα, Πανεπιστήμια, Φορείς και ανθρώπους των Γραμμάτων και των Τεχνών και υλοποιεί Συλλογικές δράσεις για τον Άνθρωπο και τον Μέλλον του.

Βασικοί πυλώνες δράσης του είναι: ο Πολιτισμός, το Περιβάλλον, η Κοινωνική Αλληλεγγύη, η Κοινωνική Οικονομία, η Βιώσιμη Ανάπτυξη, η Τουριστική Προβολή, οι Τέχνες και τα Γράμματα, τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η Ισότητα, η Διαπολιτισμική Συνεργασία και η συνεργασία με αντίστοιχα Δίκτυα των Ευρωπαϊκών λαών, αλλά και όλου του κόσμου.

Τα τελευταία χρόνια δραστηριοποιείται έντονα σε θέματα Διαφύλαξης, Ανάδειξης και Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και θεωρείται ως ειδικός εμπειρογνώμονας ,αναλαμβάνοντας τη διοργάνωση μεγάλων συνεδρίων που αφορούν τον Πολιτισμό, ενώ έχει ήδη προτείνει τη δημιουργία Εθνικών Επιτροπών ,αλλά και Διακρατικής Επιτροπής για τη δημιουργία ενός Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου για τη διάσωση ,ανάδειξη και Ψηφιοποίηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Για τα παραπάνω θέματα συνεργάζεται με πολλά ελληνικά και ξένα πανεπιστήμια, πολλούς Δήμους στην Ελλάδα, πολλές αναπτυξιακές εταιρίες, το Υπουργείο Πολιτισμού ,τον ΕΟΤ, με διεθνούς εμβέλειας ΜΚΟ, με τους απόδημους Έλληνες σε όλο τον κόσμο, με επιμελητήρια, με Ιδρύματα και πολλούς ανεξάρτητους επιστήμονες και ερευνητές.

Έχει συστήσει Επιστημονικές Επιτροπές, με διακεκριμένους επιστήμονες, οι οποίες ασχολούνται με τον Άνθρωπο, το Περιβάλλον, τον Πολιτισμό, την τουριστική προβολή, την ανάδειξη των τοπικών προϊόντων, την Κοινωνική Οικονομία κ.ά.

- Θεωρείται, από τους πιο αξιόπιστους και αποτελεσματικούς εκπροσώπους της Κοινωνίας των Πολιτών και **καλείται για διαλέξεις σε πολλά μέρη της Ελλάδος, αλλά και στο εξωτερικό**, συμβουλεύει Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και γενικά χαίρει της εκτίμησης και του σεβασμού στο χώρο όχι μόνο της κοινωνίας, αλλά κυρίως στο χώρο των Εθελοντικών Οργανώσεων, για τον τρόπο και τη φιλοσοφία των δράσεών του, που έχουν διεθνή και παγκόσμιο ορίζοντα.

Link : www.perrevia.net.gr

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 6ου ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ – ΑΘΗΝΑ, 19 - 22/11/2025

(Κατ' Αλφαβητική Σειρά)

Άγγλος Δημήτριος, Καθηγητής, Πανεπιστημίου Κρήτης, Ερευνητής Ινστιτούτου Ηλεκτρονικής Δομής και Λέιζερ, ΙΤΕ

Αναγνωστόπουλος Χρήστος-Νικόλαος, Καθηγητής Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Διευθυντής του εργαστηρίου Intelligent Systems.

Αργυρίου Βασίλειος, Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Kingston, Ηνωμένο Βασίλειο, Τμήματος Δικτύων και Ψηφιακών Μέσων

Βαραλής Ιωάννης, Αναπληρωτής Καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας και τέχνης, Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Βασιλάκη Μαρία, Ομότιμος Καθηγήτρια στην Ιστορία της Βυζαντινής τέχνης Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Βασιλάκης Κωνσταντίνος, Καθηγητής Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Βέργαδος Δ. Δημήτριος, Καθηγητής του Τμήματος Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, κάτοχος της Έδρας UNESCO «Creative Cities in Motion: Urban Sustainable Mobility and Utilization of Cultural Resources» και Διευθυντής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες.

Βολονάκης Παντελής, Εφαρμοσμένες Αρχαιολογικές Επιστήμες- Τεχνική Υποστήριξη Διδασκαλίας Πανεπιστήμιο Αιγαίου -Ρόδος, Σύμβουλος Εκπαίδευσης Πληροφορικής Δωδεκανήσου, Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων

Βουλόδημος Αθανάσιος, Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ, Τομέας Τεχνολογίας Πληροφορικής και Υπολογιστών

Γεωργούλα Όλγα, Καθηγήτρια, Πρόεδρος Τμήματος Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών ΑΠΘ, με αντικείμενα : Φωτογραμμετρία, Τηλεπισκόπηση, ΣΓΠ

Γκανέτσος Θεόδωρος, Καθηγητής, Διευθυντής Θ.Ε. Μη – Καταστροφικών Ελέγχων και Μεθοδολογιών Διάγνωσης Συστημάτων, Τμήμα Μηχανικών Βιομηχανικής Σχεδίασης & Παραγωγής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Γουάλλες Μανόλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, δημιουργός της Ερευνητικής Ομάδας Γνώσης και Αβεβαιότητας

Γραμμαλίδης Νικόλαος, Δρ Ηλεκτρολόγος Μηχανικός, ΑΠΘ, Ερευνητής Β' Βαθμίδας στο Ινστιτούτο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών - ΙΠΤΗΛ, Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης

Δημητρόπουλος Κοσμάς, Δρ. Ηλεκτρολόγος Μηχανικός & Μηχανικός Η/Υ, Ερευνητής Β' Βαθμίδας, Ινστιτούτου Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, Εθνικό Κέντρο Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης

Ευσταθίου Κυριάκος, Ομότιμος Καθηγητής Τμήματος Μηχανολόγων Μηχανικών, ΑΠΘ, μέλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών και της Ευρωπαϊκής Έδρας στην Ψηφιοποίηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου (ΤΕΠΑΚ)

Ζουρούδης Δημήτριος, Καθηγητής Τμήματος Ζωγραφικής Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών ΑΠΘ

Θεοδώρου Γεώργιος, Ομότιμος Καθηγητής Παλαιοντολογίας – Στρωματογραφίας Πανεπιστημίου Αθηνών

Ιωαννίδης Μαρίνος, Διευθυντής Έδρας UNESCO και Έδρας EU-ERA, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Καβακλή Ευαγγελία, Καθηγήτρια Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας με έμφαση στην Ανάλυση και Υλοποίηση Συστημάτων Βάσεων Δεδομένων και Πληροφοριακών Συστημάτων- Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Καϊμάρης Ε. Δημήτριος, Καθηγητής ΑΠΘ, Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης- Τηλεπισκόπηση και Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών

Καμπάνης Νικόλαος, Δρ Διευθυντής Ερευνών -Ινστιτούτο Υπολογιστικών Μαθηματικών, ΙΤΕ Κρήτη

Καπανιάρης Γ. Αλέξανδρος, Post Doc, PhD, M.ed, M.A., Πληροφορικός –Πολιτισμολόγος Ψηφιακής Λαογραφίας, αρχειακή εθνογραφίας, πολιτιστικής διαχείρισης με τη χρήση των Τ.Π.Ε., την τοπική ιστορία και τις ψηφιακές ανθρωπιστικές επιστήμες.

Καραπαναγιώτης Ιωάννης, Καθηγητής, Διευθυντής του Προγράμματος Διαχείρισης Εκκλησιαστικών Κειμηλίων, Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Θεσσαλονίκης

Καρύδης Χ. Χρήστος, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Περιβάλλοντος Ιονίου Πανεπιστημίου – Συντηρητής έργων τέχνης (Π.Ε)

Κατσαρός Θωμάς, Δρ Συντηρητής-Αρχαιομέτρης, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο

Κίτης Γεώργιος, Ομότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ., Σχολή Θετικών Επιστημών, Τμήματος Φυσικής

Κουσούλης Παναγιώτης, Καθηγητής Αιγυπτιολογίας, Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Λάσκαρης Νικόλαος, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Χρήση Τεχνικών με Εφαρμογές στην Τέχνη και στο Περιβάλλον, Εργαστήριο Μη Καταστροφικών Ελέγχων και Μεθοδολογιών Διάγνωσης Συστημάτων

Λέπυρας Γεώργιος, Καθηγητής Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Λιανός Νικόλαος, Ομότιμος Καθηγητής Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Αρχιτεκτονικής, Τομέας Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού και Κατασκευών

Μακάντασης Κωνσταντίνος, Εργαστήριο Υποστήριξης Αποφάσεων του Πολυτεχνείου Κρήτης

Μανίτσαρης Σωτήριος, Ρομποτικό Κέντρο-Ανώτατη Εθνική Σχολή Ορυχείων -Παρίσι –Γαλλία

Μαράς Αναστάσιος, Δρ. Θεολογίας και Βιβλιοθηκονόμος, Διδάσκων στην Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Θεσσαλονίκης και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Μητράκος Δημήτριος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Μοροπούλου Αντωνία, Ομότιμη Καθηγήτρια ΕΜΠ, Πρόεδρος Κεντρικής Αντιπροσωπείας ΤΕΕ

Μουζάκης Διονύσιος, Δρ. Μηχανολόγος Μηχανικός, Διευθυντής του Εργαστηρίου Μηχανικής, Καθηγητής Μηχανικής της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων

Μουζακιώτου Στυλιανή, Δρ Ιστορικός Τέχνης, Διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Επιμελήτρια Εκθέσεων

Μουρελάτος Διονύσιος, Δρ Αρχαιολόγος ,Σύμβουλος Καθηγητής ΕΑΠ, Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό

Μπόκολας Βασίλειος, Δρ.- Ξένιος Πόλις, Διευθύνων / επιστημονικός υπεύθυνος

Νακάσης Αθανάσιος, Δρ. Αρχιτέκτων– Αναστηλωτής, τ. Πρόεδρος ICOMOS Ελλάδος

Νομπιλάκης Ηλίας – Χρυσόστομος, τ. Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Συντηρητής Λίθου

Νταλιάνης Κλήμης, Καθηγητής στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Παγούνης Βασίλειος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Αγρονόμος Τοπογράφος Μηχανικός ΑΠΘ

Παπαγιαννάκης Γιώργος, Καθηγητής, Τμήμα Επιστήμης Υπολογιστών, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ερευνητής, Εργαστήριο Υπολογιστικής Όρασης και Ρομποτικής/Ινστιτούτο Πληροφορικής, Ίδρυμα Τεχνολογίας & Έρευνας (ΙΤΕ)

Παπαδόπουλος Ιωάννης, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών

Παυλίδης Σπυρίδων, Καθηγητής Τεκτονικής, Πρ. Κοσμήτωρ της Σχολής Θετικών Επιστημών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Πάχτα Βασιλική, Δρ Πολιτικός Μηχανικός – Συντηρήτρια Αρχαιοτήτων & Έργων Τέχνης, Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό ΑΠΘ

Πολυμέρης Γεώργιος, τ. Επίκουρος Καθηγητής Ankara University, Turkey, Επιστήμονας ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος» στο Εργαστήριο Αρχαιομετρίας του Ινστιτούτου Νανοεπιστήμης και Νανοτεχνολογίας

Πουλόπουλος Βασίλειος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήματος Ψηφιακών Συστημάτων, Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ραγκούση Μαρία, Καθηγήτρια, Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής , Μέλος Εργαστηρίου Μη Καταστροφικών Τεχνικών

Σαμπανίκου Ευαγγελία, Καθηγήτρια Οπτικού Πολιτισμού και Ιστορίας της Τέχνης στο Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας - Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Σαρρής Απόστολος, Καθηγητής στην Έδρα Σύλβια Ιωάννου «Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες» και Διευθυντής του Εργαστηρίου Digital Humanities Geoinformatics Lab στην Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Σεχίδης Λάζαρος, Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος, Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος

Σιούντρη Κωνσταντίνα, Δρ Αρχιτέκτων, Προϊσταμένη Τμήματος Προστασίας Νεωτέρων Μνημείων και Κινητών Πολιτιστικών Αγαθών ΥΠ.ΠΟ., διδάσκουσα στο Πανεπιστήμιο Πειραιά

Σκριάπας Κωνσταντίνος, Οικονομολόγος -ΝΟΕ-ΑΠΘ-Σύμβουλος Ανάπτυξης και Επιχειρηματικότητας, Μέλος του Περιφερειακού Συμβουλίου Καινοτομίας Θεσσαλίας -RIS3 Έξυπνη, τ. Γ.Γ. ΔΣ Φορέα

Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου, Πρόεδρος ΔΣ Δικτύου Εθελοντικών Οργανώσεων Θεσσαλίας, Πρόεδρος ΔΣ Δικτύου "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ"

Σπαθής Παναγιώτης, Ομότιμος Καθηγητής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Χημείας, τ. Προϊστάμενος του Εργαστηρίου Χημικών και Περιβαλλοντικών Τεχνολογιών. Ασχολείται με την Συντήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Διάβρωση και Προστασία των Υλικών - Διάγνωση φθοράς και Συντήρηση Δομικών Υλικών Ιστορικών Μνημείων και Έργων Τέχνης.

Σταμκόπουλος Τηλέμαχος, Πρωτοπρεσβύτερος ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ

Στεφανής Αλέξιος, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, εμπειρογνώμονας του CEN/TC 346/WG3 (European Committee for Standardisation)

Στεφανίδου Μαρία, Καθηγήτρια, Σχολή Πολιτικών Μηχανικών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στουπάθης Κωνσταντίνος, Δρ συντηρητής Έργων Τέχνης, Μέλος του Δικτύου των Μουσείων Ιονίων Νήσων

Συρόπουλος Σπυρίδων, Καθηγητής Φιλολογίας, Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών Πανεπιστημίου Αιγαίου

Τοκμακίδης Κωνσταντίνος, Διευθυντής του Εργαστηρίου Τοπογραφίας Lab Top, Καθηγητής του Τομέα Γεωδαισίας και Τοπογραφίας της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Τσελές Δημήτριος, Ομότιμος Καθηγητής Τμήματος Μηχανικών Αυτοματισμού Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

Τσιούκας Βασίλειος, Καθηγητής, Τμήματος Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών -Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Φακορέλλης Γεώργιος, Καθηγητής, Εργαστήριο Μελέτης και Συντήρησης Αρχαίων και Νεότερων Πολιτιστικών Αγαθών, Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης, Κοσμήτορας Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Χαμζάς Χριστόδουλος, Ομότιμος Καθηγητής Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Μηχανικών Υπολογιστών, Τομέας Ηλεκτρονικής και Τεχνολογίας Συστημάτων Πληροφορικής

Χατζηγηγορίου Παύλος, Δρ Πολιτικός Μηχανικός ΑΠΘ, μεταπτυχιακές σπουδές στην Αρχιτεκτονική, στην Προστασία, Συντήρηση και Αποκατάσταση Μνημείων και μεταπτυχιακό στον Περιβαλλοντικό Σχεδιασμό Πόλεων και Κτηρίων. Ανέπτυξε το HERitage Management ESystem (HER.M.e.S.), ερευνητής ψηφιακών συστημάτων σύνδεσης υλικού και άυλου πολιτισμού. Δ/ντης Ιστορικού Μουσείου Ερμούπολης.

Χειρχαντέρη Γεωργία, Επίκουρος Καθηγήτρια στο Τμήμα Μηχανικών Βιομηχανικής Σχεδίασης και Παραγωγής

Χριστάρας Βασίλειος, Καθηγητής, Εργαστήριο Μηχανικής Γεωλογίας & Υδρογεωλογίας, Σχολή Γεωλογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ KEY NOTE SPEAKERS

Βασιλική (Μπέττυ) Χαραλαμποπούλου
Πρόεδρος & Διευθύνουσα Σύμβουλος
GEOSYSTEMS HELLAS S.A.
Υμηττού 225, 11632, Αθήνα, Ελλάδα

Η **Βασιλική (Μπέττυ) Χαραλαμποπούλου** είναι Πρόεδρος & Διευθύνουσα Σύμβουλος και μέτοχος της GEOSYSTEMS HELLAS S.A. (GSH). Η GSH ιδρύθηκε τον Νοέμβριο του 2009 ως το νεότερο μέλος του GEOSYSTEMS EU GROUP. Σήμερα, αποτελεί μια ελληνική ΜΜΕ με γερμανό μειοψηφούντα μέτοχο τη GSH GmbH, η οποία εξαγοράστηκε πλήρως από την OHB SE τον Φεβρουάριο του 2022.

Η Μπέττυ είναι γεωλόγος, με εξειδίκευση στη δορυφορική τηλεπισκόπηση, τη φωτογραμμετρία και τις εφαρμογές GIS. Το 1992 αποφοίτησε από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και από τότε εργάζεται σε εμπορικά και ερευνητικά έργα στους τομείς της φωτογραμμετρίας, της τηλεπισκόπησης, της παρατήρησης Γης και της γεωπληροφορικής (GIS/ WebGIS). Συμμετέχει ενεργά σε έργα Horizon Europe, H2020, ESA, της ΓΓΕΤ και διακρατικά, καθώς και σε πληθώρα εμπορικά έργα, με δυναμική παρουσία στο downstream διαστημικό οικοσύστημα. Διατηρεί πολυάριθμες συνεργασίες με ελληνικά και διεθνή πανεπιστήμια, την τοπική αυτοδιοίκηση και τη βιομηχανία. Ως CEO και Πρόεδρος έχει θεσπίσει μεθοδολογίες, έχει διαμορφώσει στρατηγικές, εξασφαλίζοντας πολλές αντιπροσωπεύσεις και συνεργασίες. Το 2012 ίδρυσε το τμήμα Έρευνας & Ανάπτυξης της εταιρείας και υπό την επίβλεψή της υλοποιήθηκαν επιτυχημένα R&D έργα, με εφαρμογές σε διάφορους κλάδους και χώρες. Είναι, επίσης, υπεύθυνη για την ανάθεση ρόλων και αρμοδιοτήτων στην εταιρεία. Έχει εδραιώσει διεθνείς συνεργασίες, συμμετέχοντας σε ομάδες εργασίας, όπως οι EARSC, GEO, FIG, UNESCO, OGC, ESA, NASA, ISA κ.ά.

Αποτελεί εκλεγμένο μέλος του Δ.Σ. της **European Association of Remote Sensing Companies (EARSC)**, εκπρόσωπος της EARSC στην Ομάδα Εργασίας **GEO Post-2025**, καθώς και εκλεγμένο μέλος στο Δ.Σ. του **Hellenic Association of Space Industry (HASI)** και στο Δ.Σ. του **si-cluster**, όπου δρα ως Τεχνική Διευθύντρια για το **SPACE 4.0**. Διατελεί, επίσης, «ELOT Expert – Greece» στην ομάδα τυποποίησης **ISO TC20/SC14/WG8 Downstream for Space Services & Space-based Applications**.

Κωνσταντίνος Κώτης

*Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας
Εργαστήριο Ευφών Συστημάτων (i-Lab) — <https://i-lab.aegean.gr>
Email: kotis@aegean.gr*

Ο Κώτης Κων/νος (ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7838-9691>) είναι κάτοχος πτυχίου Επιστήμης Υπολογιστών (BSc in Computation) του πανεπιστημίου του Μάντσεστερ (UMIST), και διδακτορικού τίτλου στην Διαχείριση Πληροφορίας με έμφαση στην Μηχανική Γνώσης/Οντολογιών (Knowledge/Ontology Engineering) του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Τμήμα Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων). Εργάζεται ως Αναπληρωτής Καθηγητής στο τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Παν. Αιγαίου ([εργαστήριο Ευφών Συστημάτων](#)), και συνεργάζεται ερευνητικά με το τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων του Παν. Πειραιά ([εργαστήριο Τεχνητής Νοημοσύνης](#)). Από την ίδρυσή του ως σήμερα, είναι επικεφαλής της ερευνητικής ομάδας του [Σημασιολογικού Ιστού των Πραγμάτων](#) του εργαστηρίου Ευφών Συστημάτων στο Παν. Αιγαίου. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την μηχανική γνώσης/οντολογιών, την σημασιολογική διαχείριση δεδομένων και πληροφορίας, το Σημασιολογικό Διαδίκτυο των Πραγμάτων, την Σημασιολογική Πολιτιστική Κληρονομιά, τα διασυνδεδεμένα δεδομένα, και την Παραγωγική/Συνομιλητική ΤΝ (Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα). Έχει δημοσιεύσει περισσότερες από [150 επιστημονικές εργασίες](#) σε διεθνή περιοδικά με κριτές (συμπεριλαμβανομένων των IJST, KAIS, ILE, IJKEDM, FGCS, IEEE IS, IJWGS, IJMSO, ESWA, Applied Ontology, ACM JOCCH, AI, MAKE) και συνέδρια με κριτές (συμπεριλαμβανομένων των ESWC, ISWC, KSEM, IJCAI, VLDB, AIAI, IISA, AIXDKE) ([δείκτης επιρροής της Google](#): 25, >3000 αναφορές στο έργο του). Επίσης, έχει συμμετάσχει σε πολλές ερευνητικές προτάσεις ως συγγραφέας και σε πολλά [ερευνητικά έργα](#) ως ερευνητής, ορισμένα από τα οποία αναφέρονται ενδεικτικά: Grid4All (FP7, 2008), iCore (FP7, 2012), Internet of Things (Finnish Tivit/Tekes, 2012), AMINESS (ΓΓΕΤ, 2014), datAcron (H2020, 2016), Time Machine (H2020, 2019), PROMOTE (2022-23), RE-SAMPLE H2020 (2022-23), GreenHeritage Erasmus+ (2023-25), FAIR-PReSONS e-Justice (2024-26). Για περισσότερα επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <http://i-lab.aegean.gr/kotis> και <https://www.linkedin.com/in/kotis/>.

Γεώργιος Καρυδάκης

**Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου,
Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας & Επικοινωνίας**

Ο **Γιώργος Καρυδάκης** υπηρετεί ως μέλος ΔΕΠ, στη βαθμίδα του Καθηγητή Α' Βαθμίδας, το Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας & Επικοινωνίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου όπου συντονίζει την ερευνητική ομάδα Ευφυσών Αλληλεπίδρασης (ii.aegean.gr (<http://ii.aegean.gr/>)), μέρος του εργαστηρίου Ευφυσών Συστημάτων (i-Lab (<http://i-lab.aegean.gr/>)) και δραστηριοποιείται στην τομή των περιοχών της Αλληλεπίδρασης Ανθρώπου Υπολογιστή, των Ευφυσών Συστημάτων και της Ψηφιακής Διαχείρισης Πολιτισμικής Κληρονομιάς. Συνδέεται επίσης, ως Επισκέπτης Καθηγητής με το Τμήμα Ψηφιακών Ανθρωπιστικών επιστημών, Université Paris 8 (<https://www.univ-paris8.fr/en/faculty-of-digital-sciences-and-technologies-ufr-des-sciences-et-des->), συνεργαζόμενο μέλος ΔΕΠ, με το Ε.Κ. Αθηνά (<https://www.athenarc.gr/>) και το Εργαστήριο Τεχνητής Νοημοσύνης και Συστημάτων Μάθησης (AILS) (<https://www.ails.ece.ntua.gr/>), Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Στο παρελθόν έχει διατελέσει Λέκτορας επί συμβάσει στο Τμήμα Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και έχει εκλεγεί στο Aalborg University στο γνωστικό αντικείμενο Games and Media Technology.

Ορίστηκε μέλος του CEDCHE (Commission Expert Group on the Common European Data Space for Cultural Heritage) (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/expert-group-common-european-data-space-cultural-heritage>), Πρόεδρος του Τομεακού Συμβουλίου στην θεματική Τουρισμού, Πολιτισμού και Δημιουργικών Βιομηχανιών (<https://esetek.gov.gr/tes-2/>) του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΕΚ) (<http://www.esek.org.gr/>) και της αντίστοιχης Συμβουλευτικής Ομάδας στη Θεματική Περιοχή της Δημιουργικής Οικονομίας, Περιφέρεια Αττικής (<https://www.innovationattica.gr/>), Τακτικό μέλος της Γενικής Συνέλευσης του Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας & Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ) (<https://www.elidek.gr/organa-diikisis/geniki-synelefsi/>), εκλέχθηκε Πρόεδρος της Ελληνικής ομάδας ειδικού ενδιαφέροντος ACM για θέματα Αλληλεπίδρασης Ανθρώπου Υπολογιστή (GreekCHI (<https://www.greekchi.org/>)) μέλος του Προεδρείου της ACM SIGCHI Mediterranean Committee (<https://sigchi.org/people/committees/mediterranean-committee/>).\\

Υπηρετεί ως μέλος επιτροπών και ως κριτής σε πληθώρα επιστημονικών περιοδικών και συνεδρίων που εντάσσονται στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα, έχει προσκληθεί πολλάκις σε εκδηλώσεις, ημερίδες και συνέδρια να παραδώσει επιστημονικές ομιλίες και διαθέτει πλούσιο διοικητικό έργο στα ιδρύματα που υπηρετεί μέσω της συμμετοχής του σε αντίστοιχες επιτροπές. Η διδακτική του εμπειρία σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο και εξ αποστάσεως εκπαίδευση ξεπερνάει τα είκοσι έτη και περιλαμβάνει πληθώρα μαθημάτων και επίβλεψη μεταπτυχιακών και διδακτορικών διατριβών. Το ερευνητικό του έργο σε διαφορετικές πτυχές της ευφυσών αλληλεπίδρασης και της πολιτισμικής πληροφορικής έχει δημοσιευτεί σε 65 άρθρα σε διεθνή περιοδικά και κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους καθώς και σε περισσότερες από 100 ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια ενώ έχει αναγνωριστεί ευρέως από την ακαδημαϊκή κοινότητα με περισσότερες από 4000 αναφορές και δείκτη h-index 34. Έχει εργαστεί στη βιομηχανία ΤΠΕ για περίπου μια δεκαετία πριν την Ακαδημαϊκή του πορεία, συμμετάσχει για παραπάνω από 20 έτη σε άνω των 50 ερευνητικών έργων σε Περιφερειακό, Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο ως Ερευνητής, Επιστημονικός Υπεύθυνος και Συντονιστής Έργου και έχει διατελέσει αξιολογητής έγκρισης και παρακολούθησης Ερευνητικών και Αναπτυξιακών προγραμμάτων σε Περιφερειακά, Εθνικά και Ευρωπαϊκά πλαίσια χρηματοδότησης.

Κάνταρος Ανδρέας
Μεταδιδακτορικός Ερευνητής ΠΑΔΑ

Ο Δρ. Ανδρέας Κάνταρος είναι απόφοιτος του Τμήματος Μηχανικών Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο στην Ενέργεια και την Προστασία του Περιβάλλοντος, τον οποίο απέκτησε από το Τμήμα Χημικών Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, ενώ απέκτησε διδακτορικό δίπλωμα από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς με υποτροφία, σε θέματα τρισδιάστατης εκτύπωσης. Είναι κάτοχος Μεταδιδακτορικού τίτλου σπουδών από το Τμήμα Βιομηχανικής Σχεδίασης και Παραγωγής του ΠΑΔΑ.

Από το 2019, ασκεί μεταδιδακτορική έρευνα και εργάζεται ως εντεταλμένος διδάσκων στο Τμήμα Βιομηχανικής Σχεδίασης και Παραγωγής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, διδάσκοντας τα μαθήματα Προσθετικές Κατεργασίες/3D Printing, Τεχνική Μηχανική και Κυβερνοφυσικά Συστήματα/Digital Twins. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά και έχει πραγματοποιήσει ομιλίες σε εθνικά και διεθνή επιστημονικά συνέδρια και workshops στον τομέα της τρισδιάστατης εκτύπωσης και σάρωσης. Είναι επίσης μέλος σε editorial boards διεθνών επιστημονικών περιοδικών και καθώς και αντίστοιχος κριτής σε αυτά. Κατά τα έτη 2024-2025 εντάχθηκε στη λίστα **Stanford's World's Top 2% Scientists List**, για το αντίστοιχο δημοσιευμένο του έργο.

Κωνσταντίνα Σιούντρη,

Αν. Προϊσταμένη της Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Αττικής, Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας και Κυκλάδων – ΥΠΠΟ, EU Climate Pact Ambassador

Η **Κωνσταντίνα Σιούντρη** σπούδασε Αρχιτεκτονική στο ΕΜΠ και κατέχει διδακτορικό στην Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, καθώς και δύο μεταπτυχιακούς τίτλους: στην Προστασία Μνημείων (ΕΜΠ) και στην Κλιματική Αλλαγή και ΤΠΕ από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Είναι Διδάσκουσα και μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» στο Τμήμα Πληροφορικής του ΠαΠει, Διδάσκουσα στο ΠΜΣ «Σύγχρονες Τεχνολογίες και Υπηρεσίες Πληροφορικής» του Τμήματος Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας και Επισκέπτρια Διδάσκουσα στο Τμήμα Πολεοδομίας και Χωροταξίας της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ. Από το 2025 ασκεί καθήκοντα Αν. Προϊσταμένης της Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Αττικής, Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας και Κυκλάδων – ΥΠΠΟ. Την περίοδο 2020–2024 εργάστηκε ως Σύμβουλος και Επιστημονική Συνεργάτιδα στη Γενική Γραμματεία Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, συντονίζοντας πρωτοβουλίες όπως την Αποστολή των 100 Κλιματικά Ουδέτερων και Έξυπνων Πόλεων και την ομάδα εργασίας του ΥΠΠΕΝ για το New European Bauhaus. Είναι, επίσης, Πρέσβειρα του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για το Κλίμα (EU Climate Pact Ambassador).

Χρήστος-Νικόλαος Αναγνωστόπουλος

**Καθηγητής, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου**

Ο Χρήστος-Νικόλαος Αναγνωστόπουλος είναι Καθηγητής Πληροφορικής, Διευθυντής του Εργαστηρίου Ευφών Συστημάτων (i-lab.aegean.gr) και του ΠΜΣ μέσω Έρευνας «Ευφυή Συστήματα Πληροφορικής» του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Είναι κάτοχος Διπλώματος Μηχανολόγου Μηχανικού και Διδακτορικού Διπλώματος Ηλεκτρολόγου Μηχανικού και Μηχανικού Υπολογιστών από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Το Εργαστήριο Ευφών Συστημάτων το οποίο διευθύνει ερευνά και εξελίσσει το πεδίο της Ψηφιακής Πολιτισμικής Κληρονομιάς, με χρήση σύγχρονων τεχνολογιών αποτύπωσης, τεκμηρίωσης, ψηφιακής αποκατάστασης και ανάδειξης πολιτιστικού αποθέματος. Ο ίδιος έχει μεγάλη εμπειρία σε συντονισμό έργων πολυτροπικής καταγραφής, ψηφιοποίησης, αποτύπωσης, τεκμηρίωσης, διαχείρισης και ανάδειξης Πολιτισμικής Κληρονομιάς όπως:

- Διαχείρισης και προβολής Πολιτισμικής/Θρησκευτικής Κληρονομιάς που αφορούν έντυπο και οπτικοακουστικό περιεχόμενο.
- Ανάδειξης μνημείων μικρής/μεγάλης κλίμακας, καθώς και ανασκαφικής έρευνας, με χρήση νέων τεχνολογιών αποτύπωσης (aerial/terrestrial scanning), προβολής και τεκμηρίωσης με μικτή πραγματικότητα συμβάλλοντας στη διάσωση, ανάδειξη και ψηφιακή ανακατασκευή τους.
- Ψηφιοποίησης υλικής και άυλης εκκλησιαστικής κληρονομιάς με σύγχρονα μέσα και μεθόδους όπως φορητούς 3Δ σαρωτές, φωτογραμμετρία, και φωτογράφιση υπέρ-ανάλυσης.
- Καταγραφής και σχεδιασμού πολιτισμικών/τουριστικών διαδρομών, ψηφιακής περιήγησης και αφήγησης (digital storytelling), εξατομικευμένης εμπειρίας χρήστη και παιχνιδιών σοβαρού σκοπού (serious games).

Στα πλαίσια των ανωτέρω έργων, έχει συγγράψει άνω των 250 επιστημονικών δημοσιεύσεων σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια και έγκριτα περιοδικά. Παράλληλα, από το 2003 έως σήμερα, έχει διδάξει πλήθος μαθημάτων που αφορούν το αντικείμενο του Ψηφιακού Πολιτισμού σε Προπτυχιακό επίπεδο, αλλά και σε Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών, όπως στα ΠΜΣ «Πολιτισμική Πληροφορική» (Πανεπιστήμιο Αιγαίου), «Ψηφιακός Πολιτισμός» (Πανεπιστήμιο Πειραιώς) και «Διαχείριση Μνημείων» (Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών). Από το 2020 συγκαταλέγεται στη λίστα του 2% των πλέον επιδραστικών ερευνητών στο χώρο της Τεχνητής Νοημοσύνης και Επεξεργασίας Εικόνας (Stanford University, Elsevier), βάσει των ετεροαναφορών που έχει λάβει το έργο του.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ερευνητική δραστηριότητα μπορούν να αναζητηθούν στους παρακάτω συνδέσμους:

<https://i-lab.aegean.gr/>

<https://www.researchgate.net/profile/Christos-Nikolaos-Anagnostopoulos>

<https://aegean.academia.edu/ChristosNikolaosAnagnostopoulos>

<https://scholar.google.com/citations?user=H5ikkF8AAAAJ&hl=el>

Βαγγέλης Μαρινάκης

Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ, Πρόεδρος ΔΑΕΜ Α.Ε.

Ο Βαγγέλης Μαρινάκης είναι Επίκουρος Καθηγητής στη Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών (ΣΗΜΜΥ) του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ) και Πρόεδρος της ΔΑΕΜ Α.Ε. του Δήμου Αθηναίων. Είναι Διπλωματούχος Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Υπολογιστών (ΕΜΠ), με διδακτορική διατριβή στα συστήματα υποστήριξης αποφάσεων για βιώσιμο ενεργειακό σχεδιασμό (ΣΗΜΜΥ, ΕΜΠ). Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στον σχεδιασμό και στην ανάπτυξη μεθοδολογιών και συστημάτων υποστήριξης αποφάσεων, χρησιμοποιώντας τεχνολογίες αιχμής (Διαδίκτυο των Πραγμάτων, Τεχνητή Νοημοσύνη, ανάλυση μεγάλων δεδομένων), για «ευφυή» διαχείριση ενέργειας σε επίπεδο κτιρίων (smart homes / buildings), πόλεων (smart cities) και περιοχών (smart districts), καθώς και προώθηση της εξοικονόμησης ενέργειας και των ανανεώσιμων πηγών. Έχει συμμετάσχει σε περισσότερα από 40 Ευρωπαϊκά (Horizon Europe, Horizon 2020, FP7, IEE, κλπ.) και εθνικά ερευνητικά προγράμματα που σχετίζονται με τα παραπάνω αντικείμενα.

Σπύρος Βοσινάκης

Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου Τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων & Συστημάτων

Ο Σπύρος Βοσινάκης είναι Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου, με γνωστικό αντικείμενο «Εικονική Πραγματικότητα», και Διευθυντής του Εργαστηρίου Σχεδίασης Διαδραστικών Συστημάτων. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου MSc in Computer Graphics and Virtual Environments (University of Hull, UK, με διάκριση), και Διδάκτωρ Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, με διατριβή στους ευφυείς πράκτορες σε εικονικά περιβάλλοντα.

Η ερευνητική και διδακτική του δραστηριότητα εστιάζει σε πολυχρηστικά εικονικά περιβάλλοντα, ευφυείς συνθετικούς χαρακτήρες, φυσικές και τρισδιάστατες διεπαφές χρήστη, παιχνίδια σοβαρού σκοπού (serious games), καθώς και σε εφαρμογές εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας στους τομείς του πολιτισμού, της εκπαίδευσης και του τουρισμού. Έχει πλούσιο συγγραφικό έργο, με πάνω από 120 δημοσιεύσεις σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά, συνέδρια και βιβλία. Έχει συγγράψει ένα βιβλίο και επιμεληθεί επιστημονικά τη μετάφραση ενός ακόμη, έχει διατελέσει προσκεκλημένος συντάκτης πέντε ειδικών τευχών σε διεθνή περιοδικά και αποτελεί μέλος της συντακτικής ομάδας σημαντικών διεθνών επιστημονικών εκδόσεων, όπως τα *Presence* (MIT Press), *Simulation Modelling Practice and Theory* (Elsevier) και *Heritage* (MDPI). Το δημοσιευμένο έργο του έχει συγκεντρώσει περισσότερες από 2.500 ετεροαναφορές.

Έχει διατελέσει επιστημονικά υπεύθυνος ή συντονιστής σε επτά χρηματοδοτούμενα έργα έρευνας και ανάπτυξης, με σημαντικούς συνεργάτες από την ακαδημαϊκή κοινότητα, τη βιομηχανία και πολιτιστικούς φορείς, όπως το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, το Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης, το Ιστορικό Μουσείο Ερμούπολης και το Αρχείο Οικογένειας Κουνάδη. Οι ερευνητικές ομάδες στις οποίες συμμετέχει έχουν αναπτύξει σειρά καινοτόμων εφαρμογών ψηφιακής πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως διαδραστικές μικτές και εμβυθιστικές εμπειρίες, εικονικά μουσεία, επαυξημένες περιηγήσεις και ψηφιακούς χαρακτήρες για την επικοινωνία και προβολή της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η διδακτική του εμπειρία στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου υπερβαίνει τα είκοσι έτη και καλύπτει γνωστικά αντικείμενα όπως Εικονική Πραγματικότητα, Διαδραστική Σχεδίαση, Τεχνητή Νοημοσύνη και Ψηφιακά Παιχνίδια. Έχει επιβλέψει πολυάριθμες διπλωματικές εργασίες, δύο ολοκληρωμένες διδακτορικές διατριβές και δύο μεταδιδακτορικές έρευνες, ενώ συμμετέχει ενεργά στην οργάνωση θερινών σχολείων και επιστημονικών συνεδρίων.

Ως Διευθυντής του Εργαστηρίου Σχεδίασης Διαδραστικών Συστημάτων (*Interactive Systems Design Lab*) από το 2019, έχει συμβάλει καθοριστικά στην ανάπτυξη ενός πολυθεματικού ερευνητικού πυρήνα στη Σύρο, που συνδυάζει τη σχεδίαση εμπειριών, τις τεχνολογίες εκτεταμένης πραγματικότητας και τη διάχυση της πολιτιστικής πληροφορίας. Η προσέγγισή του βασίζεται στην ανθρώπινη εμπειρία και στη διασύνδεση της τεχνολογίας με τη δημιουργικότητα, την εκπαίδευση και την πολιτιστική ταυτότητα.

Δρ. Σωτήριος Βαρελάς

*Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Τουριστικών Σπουδών,
Πανεπιστημίου Πειραιώς*

Ο Δρ. Σωτήριος Βαρελάς είναι Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Τουριστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς με γνωστικό αντικείμενο «Στρατηγική Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουριστικών Οργανισμών». Είναι διδάκτορας του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Είναι Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ελληνικού Παραρτήματος του Παγκόσμιου Οργανισμού για την τεχνολογία στον τουρισμό και τα ταξίδια IT and Travel & Tourism (IFITT). Διαθέτει 15ετή επαγγελματική εμπειρία ως επιστημονικός σύμβουλος σε τουριστικούς οργανισμούς ενώ είναι δημιουργός και διαχειριστής start up επιχείρησης με αντικείμενο τον εικονικό τουρισμό www.netourwork.com. Στο παρελθόν ήταν επιστημονικός σύμβουλος στο Υπουργείο Τουρισμού, τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού και την Περιφέρεια Πελοποννήσου. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του έχει σχεδιάσει και υλοποιήσει δράσεις διαχείρισης προορισμού σε εθνικό-περιφερειακό επίπεδο και μάρκετινγκ (προσέλκυση αεροπορικών εταιρειών, ψηφιακό μάρκετινγκ, συμμετοχή σε εκθέσεις b2b γεγονότα, fam press trip, διαβουλεύσεις, εμπειρικά προϊόντα, δημιουργία ταυτότητας, κα). Έχει συγγράψει και συμμετάσχει σε περισσότερα από 40 μελετητικά έργα που αφορούν θέματα όπως Παρατηρητήρια Τουρισμού, Αειφορία, διαχείριση προορισμών, στρατηγική προορισμών, DMMO, μάρκετινγκ και branding προορισμών. Έχει συνεργαστεί με αρκετά κέντρα ερευνών όπως το Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, τον ΕΛΚΕ Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, το Εργαστήριο Πολιτικής Αξιολόγησης και Ανάπτυξης Προγραμμάτων και το Κέντρο Ερευνών του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Διδάσκει στα Μεταπτυχιακά Προγράμματα Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πειραιώς και στο Προπτυχιακό Πρόγραμμα Διοίκησης Τουρισμού του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Από το 2010 έχει διδάξει σε αρκετούς ακαδημαϊκούς και επαγγελματικούς οργανισμούς όπως το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, το ΑΤΕΙ Καλαμάτας, το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ), την Ελληνική Εταιρεία Διοίκησης Επιχειρήσεων (ΕΕΔΕ) και τη Σχολή Πολέμου της Πολεμικής Αεροπορίας. Έχει οριστεί από τη Συνέλευση του Τμήματος ως υπεύθυνος πρακτικής άσκησης των φοιτητών και συντονιστής των ακαδημαϊκών συμβούλων του Τμήματος Τουριστικών Σπουδών. Ο Δρ. Βαρελάς ήταν ο δημιουργός και συντονιστής του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και του Κέντρου Έρευνας Διεθνούς Τουρισμού του Πανεπιστημίου Neapolis. Επιστημονικές του εργασίες έχουν δημοσιευθεί σε αρκετά διεθνή επιστημονικά περιοδικά ενώ ο ίδιος είναι μέλος στην συντακτική ομάδα αρκετών περιοδικών και συνεδρίων. Αρθρογραφεί συχνά και συμμετέχει ως ομιλητής για ζητήματα που αφορούν τον τουρισμό και τις τουριστικές επιχειρήσεις.

Πρόγραμμα 6^ο Πανελλήνιου Συνεδρίου Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς EuroMed 2025

Τετάρτη 19/11/2025

9.00 – 9.30: Υποδοχή-Εγγραφές -Διαπιστεύσεις συνέδρων

ΕΝΑΡΞΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

10^ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

Εμπειρίες, Νέες Προκλήσεις και Προοπτικές για την ψηφιακή κοινωνία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς-Πόροι και χρηματοδοτικά εργαλεία

Προεδρείο: Μοράρος Κωνσταντίνος, Κοτσιφάκος Δημήτριος

9.30 – 9.50: Κύριος Ομιλητής: Χαραλαμποπούλου Βασιλική (Μπέττυ), Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος GEOSYSTEMS HELLAS S.A. «To Green Cluster για την Πολιτιστική Κληρονομιά»

9.50 – 10.05: Μπίτα Ελπίδα, Σιούντρη Κωνσταντίνα: «Από τα δεδομένα στους χάρτες: Ψηφιακή τεκμηρίωση της βιομηχανικής κληρονομιάς της Αττικής»

10.05 – 10.20: Πάχτα Βασιλική, Τζάτση Μαρία: «Ψηφιακή καταγραφή και μελέτη κατεδαφιστέων παραδοσιακών κατασκευών. Η περίπτωση μελέτης κτιρίου στην Αριδαία»

10.20 – 10.35: Κεφαλέα Ρεβέκκα: «Από τα μαρμάρινα τείχη στις ανοικτές πλατφόρμες: προς ένα κανονιστικό πλαίσιο της UNESCO για την ανοικτή κληρονομιά – και η σημασία του για την Ελλάδα»

10.35 – 10.50: Αντωνοπούλου Κατερίνα, Παπαγεωργοπούλου Πένυ, Αναστασάκης Γιώργος, Ριζόπουλος Χαράλαμπος, Θεωνά Ιουλιανή, Χαρίτος Δημήτρης: «Διερευνώντας προσεγγίσεις για το σχεδιασμό μιας πολυχρηστικής πλατφόρμας εικονικής πραγματικότητας για την επαναχρησιμοποίηση και παρουσίαση ψηφιοποιημένου πολιτιστικού περιεχομένου»

10.50 – 11.05: Μαυρίδης Αβραάμ, Αρτέμης Χρήστος, Γκουράβα Αλεξάνδρα, Κάρολος Ίων-Αναστάσιος, Τσιούκας Βασίλειος: «Τήνος 21. Παραδοσιακά εμβληματικά δίκτυα διακοσμητικών δομών με κρυφές ψηφιακές αξίες για την πολιτιστική κληρονομιά, και πέρα από αυτήν, στον 21ο αιώνα – Μελέτη περίπτωσης: Περιστεριώνες της Τήνου»

11.05 – 11.20: Ερωτήσεις στους εισηγητές

11.20 – 11.40: Διάλειμμα – Coffee Break

8^ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

Παραδεδωμένα, Μεταδεδωμένα και Δεδωμένα: Αναπαραγωγή Γνώσης, Ιστορίας και Μνήμης

Προεδρείο: Καρύδης Χρήστος, Δουληγέρης Χρήστος

11.40 – 12.00: Κύριος Ομιλητής: Κώτης Κωνσταντίνος, Καθηγητής, Τμήμα Πολιτιστικής Τεχνολογίας & Επικοινωνίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου: «Μηχανική Πολιτιστικών Μεταδεδωμένων και Γράφων Γνώσης στην νέα εποχή της συνεργασίας Ανθρώπου και ΤΝ»

12.00 – 12.15: Τόγια Εύη, Γουάλλες Μανόλης, Λιαπέρδος Γιάννης, Πουλόπουλος Βασίλης: «Ένα πλαίσιο διττού ορισμού για τη συμπερίληψη και άλλα ιδεώδη»

12.15 – 12.30: Σαακιάν Νίνα, Χαδιώ Κωνσταντία: «Διατήρηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε τόπους υπό εξαφάνιση: Η περίπτωση της Ποντοκόμης»

12.30 – 12.45: Καπανιάρης Αλέξανδρος: «Από τη μνήμη στο ψηφιακό αρχείο: Συνεταιρισμοί Φαρμακοποιών Ελλάδος και πολιτισμικές προσεγγίσεις»

12.45 – 13.00: **Σταθάκη Ελένη, Κοτσιφάκος Δημήτριος, Δουληγέρης Χρήστος:** «Η Ροτόντα στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή: Εκπαίδευση, Πρόσβαση και Ανάδειξη»

13.00 – 13.15: **Ρουσιάδου Άννα, Κοτσιφάκος Δημήτριος, Δουληγέρης Χρήστος:** «Ένα προηγμένο μοντέλο μουσειακής αναπαράστασης στοιχείων της Ελληνικής Λαογραφίας μέσω ψηφιακών τεχνολογιών».

13.15 – 13.30: **Νικολαΐδου Ευανθία, Κοτσιφάκος Δημήτριος, Δουληγέρης Χρήστος:** «Ανάδειξη της ιστορίας της Εβραϊκής Κοινότητας της Θεσσαλονίκης με τη χρήση προηγμένων ψηφιακών εργαλείων»

13.30 – 13.45: **Βατικιώτη Μυρτώ - Γεωργία, Κοτσιφάκος Δημήτριος, Δουληγέρης Χρήστος:** «Ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου της Νεμέας μέσω εικονικών αναπαραστάσεων» (poster)

13.45 – 14.00: Ερωτήσεις στους εισηγητές

14.00 – 15.00: Διάλειμμα – Ελαφρύ Γεύμα

15.00 – 17.30: Τελετή Έναρξης Συνεδρίου

Προεδρείο: Ιωαννίδης Μαρίνος, Γκανέτσος Θεόδωρος, Βαραλής Ιωάννης, Νομπιλάκης Ηλίας, Σκριάπας Κωνσταντίνος

Τελετή Έναρξης

· Υποδοχή Συνέδρων από τον **κ. Κώστα Σκριάπα**, εκπρόσωπο της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου

· Χαιρετισμοί – Ομιλίες – Τοποθετήσεις εκπροσώπων του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Υπουργείων, Πανεπιστημίων, παγκόσμιων επιστημονικών Οργανισμών, της Εκκλησίας, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τοπικών Φορέων

- Απονομή αναμνηστικών στους Υποστηρικτές Φορείς του Συνεδρίου 2025

17.30 – 17.50: Διάλειμμα – Coffee Break

2^ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

Τεχνητή Νοημοσύνη και εφαρμογές στον Πολιτισμό

Προεδρείο: Ιωαννίδης Μαρίνος, Σκριάπας Κωνσταντίνος

17.50 – 18.10: **Κύριος Ομιλητής: Καρυδάκης Γεώργιος, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας & Επικοινωνίας:** «Ευφυής Πολιτισμική Εμπειρία Χρήστη»

18.10 – 18.25: **Ψωμαδάκη Οφελία, Καλλίρης Γεώργιος:** «Η τεχνητή νοημοσύνη στις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες: αντιλήψεις και τάσεις στη δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου»

18.25 – 18.40: **Σταυρουλάκης Πέτρος – Ιωάννης, Σιόζος Παναγιώτης, Σωτηροπούλου Σοφία:** «Χρήση δικτύου τεχνητής νοημοσύνης BiLSTM με δεδομένα υπερφασματικής απεικόνισης για την αναγνώριση χρωστικών σε έργα ζωγραφικής»

18.40 – 18.55: **Αλεβίζου Ματίνα Ειρήνη:** «Αποθετήρια ψηφιακού πολιτισμού σε μετάβαση. Αξιοποίηση Αρχείων και Συλλογών με Τεχνητή Νοημοσύνη»

18.55 – 19.10: **Βασιλειάδης Στέφανος:** «Αφηγήσεις του παρελθόντος με εργαλεία του μέλλοντος: Το MANGA «ΦΑΝΟΤΗ, η πύλη του χρόνου»

19.10 – 19.25: **Καραγιαννίδου Ευαγγελία:** «Το έργο ANCHISE Horizon Europe: τεχνολογική καινοτομία και διεπιστημονικότητα για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς»

19.25 – 19.40: **Χίου Θεόδωρος:** «Ψηφιακές συλλογές Ιδρυμάτων Πολιτιστικής Κληρονομιάς ως δεδομένα εκπαίδευσης μοντέλων παραγωγικής ΤΝ : νομικά ζητήματα και διαχειριστικές προεκτάσεις»

19.40 – 19.55: **Νικολαΐδης Φίλιππος Ιωάννης, Πούλης Άλκης, Μπούνας Χρήστος, Βασδέκης Παναγιώτης, Τσουμάνης Γιώργος:** «inMusee: Μια δυναμική πλατφόρμα Heritage CMS, που αξιοποιεί την AI τεχνολογία για να εξελίξει την διαχείρισης της Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς των σύγχρονων πολιτιστικών οργανισμών»

19.55 – 20.00: **Κουτρούλη Ιολάνδη, Καπιδάκης Σαράντος:** «Ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης σε μια λέσχη ανάγνωσης με εικονική πραγματικότητα» (poster)

20.00 – 20.05: **Καρύδης Χρήστος:** «ZANTPHOTEX : φωτογραφικό πρόγραμμα για τα απομακρυσμένα μνημεία της Ζακύνθου» (poster)

20.05 – 20.10: **Μαρκόγλου Κωνσταντίνα, Μπαρμπούνης Επαμεινώνδας Κωνσταντίνος:** «HeritAgent: Η rhygital ανάδειξη της νεότερης πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς από το ψηφιακό περιβάλλον στον δημόσιο αστικό χώρο» (poster)

20.10 – 20.25: Ερωτήσεις στους εισηγητές

Πέμπτη 20/11/2025

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ 1

«Τρισδιάστατη απεικόνιση και Εκτύπωση – Νέες τεχνολογίες στις ανθρωπιστικές επιστήμες»

Προεδρείο: Ιωαννίδης Μαρίνος, Καρύδης Χρήστος

9.30 – 9.50: **Κύριος Ομιλητής: Κάνταρος Ανδρέας Μεταδιδακτορικός Ερευνητής ΠΑΔΑ:** «Τρισδιάστατη Σάρωση και Εκτύπωση ως Τεχνικές Αποτύπωσης και Αποκατάστασης Πολιτιστικής Κληρονομιάς»

9.50 – 10.05: **Γιακουμίδης Νικόλαος, Αναγνωστόπουλος Χρήστος - Νικόλαος:** «Αυτόνομη μοντελοποίηση μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς με προγραμματισμό ομάδας επίγειων και εναέριων ρομποτικών πρακτόρων»

10.05 – 10.20: **Καραγιάννη Αικατερίνη:** «Τεχνικές επίγειας σάρωσης laser και ερμηνεία δορυφορικών δεδομένων στην ψηφιοποίηση κτιρίων πολιτιστικής κληρονομιάς»

10.20 – 10.35: **Βολάνης Γεώργιος Μαΐλης Αθανάσιος, Pepe Massimiliano, Γαλανάκης Δημήτριος, Μαραβελάκης Εμμανουήλ:** «Διεπιστημονική προσέγγιση για την 3D απεικόνιση και ανακατασκευή του φρουρίου Rivellino del Porto και του προμαχώνα San Salvator στα Χανιά της Κρήτης»

10.35 – 10.50: **Μαρτινοπούλου Ευσταθία, Βροχίδης Αλέξανδρος, Μαριόλης Ιωάννης, Ιωαννίδης Δημοσθένης, Τζοβάρας Δημήτριος, Κτίστης Αναστάσιος, Καταδυτικό Κέντρο Σκοπέλου, Μαγκλής Άγγελος:** «Από τις εικόνες στην εμπύθιση : Η πλατφόρμα I-SCUBADIVING για τη γεφύρωση της υποβρύχιας εξερεύνησης με την επιστήμη»

10.50 – 10.55: **Κανδρή Αγγελική, Γκανέτσος Θεόδωρος, Rife L. Joseph:** «Εφαρμογές στη συντήρηση ενός μαγειρικού σκεύους από το αρχαιολογικό μουσείο Ισθμίας με χρήση τρισδιάστατης σάρωσης» (poster)

10.55 – 11.00: **Τυχόλα Κυριακή, Σεχίδης Λάζαρος, Πολύζου Ευαγγελία:** «Μέθοδοι Γεωοπτικοποίησης Αρχαιολογικού χώρου Πλατανιάς, Δράμα» (poster)

11.00 – 11.05: **Γαβριηλίδης Δημήτρης:** «Εντυπώνοντας το παρελθόν» (poster)

11.05 – 11.20: Ερωτήσεις στους εισηγητές

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ 5

Κλιματική Αλλαγή και Πολιτιστική Κληρονομιά

11.20 – 11.40: **Κύριος Ομιλητής: Σιούντρη Κωνσταντίνα, Δρ Αρχιτέκτων, Διευθύντρια Νεωτέρων Μνημείων & Τεχνικών Έργων, Υπουργείο Πολιτισμού – EU Climate Pact Ambassador**

11.40 – 11.55: **Τζανακάκη Εύη, Τσίγκου Αλεξάνδρα, Δημοπούλου Μαρία, Νιάρχου Ελένη, Δαρδιώτη Αντωνία:** «Μυστήριο 149 – Μετάβαση σε ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον: Μια ολοκληρωμένη εκπαιδευτική προσέγγιση και μια πρόταση για την πόλη της Ελευσίνας»

11.55 – 12.10: Ερωτήσεις στους εισηγητές

12.10 – 12.40: Διάλειμμα – Coffee Break

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ 11

HBIM (Heritage Building Information Modeling) - Μοντελοποίηση Πληροφοριών Διατηρητέων Κτιρίων Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Ψηφιακά Δίδυμα (digital twins) και Δίδυμη μνήμη (Memory Twins)

Προεδρείο: Σκριάπας Κωνσταντίνος, Σιούντρη Κωνσταντίνα

12.40 – 13.00: **Κύριος Ομιλητής: Αναγνωστόπουλος Χρήστος, Καθηγητής Πληροφορικής, Πρόεδρος Τμήματος & Διευθυντής Εργαστηρίου Ευφών Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Αιγαίου:** «Ψηφιακά Δίδυμα και Πολιτισμική Κληρονομιά»

13.00 – 13.15: **Παυλίδης Γεώργιος, Αραμπατζάκης Βασίλειος, Σεβελίδης Βασίλειος:** «Προς εξελισσόμενες οντολογίες δρώντος – δικτύου: Αντανακλαστικά ψηφιακά δίδυμα για την πολιτιστική κληρονομιά»

13.15 – 13.30: **Πολυχρονάκη Μαρία, Σιούντρη Κωνσταντίνα:** «Χαρτογραφώντας τις σωστικές ανασκαφές της Άμφισσας με τη χρήση Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS)»

13.30 – 13.45: **Ίτσα Ευανθία, Ιωαννίδης Μαρίνος:** «Ανάπτυξη Μεθοδολογίας για την Ψηφιοποίηση, Μοντελοποίηση, Αρχαιοθέτηση και Αξιοποίηση της Μνήμης του Χωριού Χανδριά»

13.45 – 14.00: Ερωτήσεις στους εισηγητές

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ 7

Τοπική Αυτοδιοίκηση στην ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά

14.00 – 14.20: **Κύριος Ομιλητής: Μαρινάκης Βαγγέλης, Πρόεδρος Δ.Σ. ΔΑΕΜ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Εταιρεία Πληροφορικής του Δήμου Αθηναίων**

14.20 – 14.35: **Αναστασίου Ιωάννης:** «Πρόταση πολιτιστικής διαδρομής κρουαζιέρας «ΑΡΓΩ» VOLOS HOME PORT»

14.35 – 14.50: **Σφήκα Βασιλική, Παπαϊωάννου Αριστείδης:** «Αρχαική κληρονομιά σε ψηφιακή μορφή : Το έργο του Ιστορικού αρχείου Δήμου Αθηναίων»

14.50 – 15.05: **Χωματιανού Κ. Μαργαρίτα:** «Αστική ευφυία και πολιτιστική κληρονομιά : Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης»

15.05 – 15.20: Ερωτήσεις στους εισηγητές

15.20 – 16.30: Διάλειμμα – Ελαφρύ Γεύμα

Συνέχεια θεματικού πεδίου 7

Προεδρείο: Μοράρος Κωνσταντίνος, Λάσκαρης Νικόλαος

16.30 – 16.45: **Αντωνοπούλου Γεωργία (Ζέττα), Χατζηχριστοδούλου Ηλίας:** «150 χρόνια Δημαρχιακό Μέγαρο Αθηνών (1874-2024)»

16.45 – 17.00: **Βαμιεδάκης Στέφανος:** «Ψηφιακή Μεθώνη: Ψηφιακή βάση δεδομένων για το κάστρο της Μεθώνης και τα άλλα 16 ανακηρυγμένα μνημεία της»

17.00 – 17.15: **Τσιαρβούλα Στεργιανή:** «Καινοτομία & πολιτισμός σε περιφερειακό επίπεδο. Η Κεντρική Μακεδονία ως πεδίο εφαρμογής καλών πρακτικών ψηφιακής πολιτιστικής διαχείρισης»

17.15 – 17.30: **Γιακουβάκη Ζωγραφιά, Μπούργος Μιχάλης:** «“Πικέρμι 123”. Ψηφιακές εφαρμογές και δικτυώσεις για ένα νέο διεθνή τόπο προορισμού»

17.30 – 17.45: **Τριανταφύλλου Δημήτριος:** «Η αρχιτεκτονική μνήμη ως εργαλείο σχεδιασμού : Ψηφιακή τεκμηρίωση και εικονική αναπαράσταση της κεντρικής πλατείας της Λαμίας 100 χρόνια πριν»

17.45 – 18.00: **Αντωνοπούλου Γεωργία (Ζέττα), Νεοφύτου Ελίζα:** «Όσοι δεν πρόλαβαν». Διαδρομή Μνήμης 1940 –1944 στο Τρίτο Νεκροταφείο Αθηνών»

18.00 – 18.15: **Αρτέμη Πέτρος, Ζέρβας Μάριος, Μιχαηλίδης Κυριάκος, Παπακωνσταντίνου Απόστολος, Αγαπίου Άθως, Κωτσίκας Γ. Λάζαρος, Λαφαζάνης Θεόδωρος, Λουκάς Φώτος, Φουρουκλά Ιωάννα:** «Διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του Δήμου Κερύνειας μέσω Διαδικτυακού Συστήματος Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS)»

18.15 – 18.30: **Ψύλλα Άννα, Βελισσαροπούλου Ειρήνη:** «Το Εργοστάσιο ΕΜΑΓΙΕ της Κέας. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, η συμμετοχή της κοινότητας και η τεχνολογία στη Μουσειακή Εμπειρία»

18.30 – 18.45: Ερωτήσεις στους εισηγητές

Παρασκευή 21/11/2025

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ 3

Ψηφιοποίηση στην Αρχαιολογία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς στο ψηφιακό πολυμεσικό περιβάλλον και διαδίκτυο (Εκπαίδευση, gamification κ.ά.)

Προεδρείο: Γκανέτσος Θεόδωρος – Μοράρος Κωνσταντίνος

9.30 – 9.50: **Κύριος Ομιλητής: Βοσινάκης Σπύρος, Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων & Συστημάτων:** «Από το Μουσείο στο Βίωμα: Νέες Μορφές Πολιτιστικής Εμπειρίας στην Επεκταμένη Πραγματικότητα»

9.50 – 10.05: **Πανοσιολογιότατος Αρχιμανδρίτης κ. Θεολόγος Αλεξανδράκης, Παναγιώτης Δούρος:** «Ψηφιοποίηση Ιερών Κειμηλίων Ενοριακών Ναών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών»

10.05 – 10.20: **Νικολάου Κωνσταντίνος, Ιωαννίδης Μαρίνος:** «Ολική Ψηφιακή Καταγραφή και Αποκατάσταση του Παραδοσιακού Σκάφους Λάμπουσα»

10.20 – 10.35: **Δαμιανάκη Α, Λέκκα Ζ, Λογοθέτης Η., Κάτσαρης Η., Βιδάκης Ν:** «ΠΑΙΖΟΥΜΕ ΟΔΥΣΣΕΙΑ; - Από επιτραπέζιο σε ψηφιακό εκπαιδευτικό παιχνίδι»

10.35 – 10.50: **Γουναρίδης Κωνσταντίνος:** «Προσβασιμότητα και Πολιτιστική Κληρονομιά: Ανάμεσα στις Κανονιστικές Απαιτήσεις και τις Ανοιχτές Τεχνολογικές Δομές»

10.50 – 11.05: **Ραζής Γεράσιμος, Ξάνθης Θεοφάνης:** «Η καταγραφή αρχαίων πηγών με τη χρήση οντολογιών: Το παράδειγμα της SourceArchiveOnto»

11.05 – 11.20: **Πιτσιάβα Εύη - Μαρία:** «Ψηφιοποίηση & κοινωνική δικτύωση των πανεπιστημιακών μουσείων Φυσικής Ιστορίας: Κλαδικές, τοπικές & γενεαλογικές παράμετροι οικοδόμησης των δυνητικών ακροατηρίων»

11.20 – 11.35: Ερωτήσεις στους εισηγητές

11.35 – 12.10: Διάλειμμα – Coffee Break

Συνέχεια στο Θεματικό Πεδίο 3

Προεδρείο: Νομπιλάκης Ηλίας – Βαραλής Ιωάννης

12.10 – 12.25: **Κωτούλα Ελένη – Χριστίνα:** «Ψηφιακή μουσειολογία : Οι τελευταίες τεχνολογίες ως μοχλός του ψηφιακού μετασχηματισμού στη διαχείριση μουσειακών συλλογών»

12.25 – 12.40: **Τσιαφάκη Δέσποινα, Παυλίδης Γιώργος, Ευαγγελίδης Βασίλης, Μούρθος Γιάννης, Καρτά Μελομένη, Κακλαμάνη Όλγα, Σεβελίδης Βασίλης, Αραμπατζάκης Βασίλης:** «DATAPOT: Χαρτογραφώντας την Αττική κεραμική της Θράκης με GIS και AI»

12.40 – 12.55: **Σεληγκούνα Ερμιόνη:** «Η Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην Ψηφιακή Ενιαία Αγορά-Θεσμικό πλαίσιο και νομικές προκλήσεις»

12.55 – 13.10: **Μακρίδης Σάββας:** «Η συμβολή του Ελληνικού Ιδρύματος Βιβλίου και Πολιτισμού (ΕΛΙΒΙΠ) στην ανάδειξη του βιβλίου ως μορφωτικού και πολιτιστικού αγαθού»

13.10 – 13.15: **Φιλοπούλου Μαρία, Μανώλης Δρακάκης:** «Εισαγωγή του Ελληνικού Πολιτισμού: Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για αλλοδαπούς ενήλικες» (poster)

13.15 – 13.20: **Αντωνιάδης Αριστομένης:** «Αποτύπωση, Ανάδειξη & Αντιγραφή Ψηφιδωτών από Εκκλησιαστικούς και άλλους Χώρους Υψηλής Πολιτιστικής Αξίας» (poster)

13.20 – 13.25: **Σαλταγιάννη Ελπίδα:** «Πέντε Δεσποτικές εικόνες από το Καθολικό της Μονής Γενεσίου Θεοτόκου – Λαμποβίτισσας Άσσου (Νάσσαρη), ΔΕ Θεσπρωτικού, Δ. Ζηρού, Π.Ε. Πρέβεζας» (poster)

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ 4

Πολιτιστικός και Θρησκευτικός Τουρισμός – Ψηφιακή Πολιτιστική κληρονομιά και η διαχείριση της

13.25 – 13.45: **Κύριος Ομιλητής: Βαρελάς Σωτήρης, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Τουριστικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς:** «Εικονική και επαυξημένη πραγματικότητα για την ανάδειξη τουριστικών – πολιτιστικών προϊόντων»

13.45 – 14.00: **Μοράρος Κωνσταντίνος, Κλείτσας Βασίλης:** «Η Βιβλιοθήκη του Συλλόγου ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ Βόλου και η ψηφιοποίησή της»

14.00 – 14.15: **Ζιώγα Ηλιάνα, Αθανασιάς Αθανάσιος:** «Ψηφιακή διαχείριση πολιτιστικής κληρονομιάς και συμμετοχή κοινού: Από το Κέντρο Ιστορίας Πολιτισμού Ευρυτανίας στο Museums Summer Camp»

14.15 – 14.30: **Ζαφειρίου Ρήγας, Κατσαρός Αλέξης, Γιαννέλης Ραφαήλ - Γεώργιος, Φατσέα Αθηνά, Λεοντσίνη Γ. Μαρία - Κωνσταντίνα (Μαριτίνα), Λυρατζάκη Ειρήνη:** «Συν-σχεδιάζοντας ψηφιακές διαδρομές με την τοπική κοινότητα: Η διασύνδεση του αγροδιατροφικού πολιτισμού της Λήμνου με τον τουρισμό»

14.30 – 14.45: **Σαΐτη Καλλιόπη, Σιούντρη Κωνσταντίνα:** «Ψηφιακή ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Από την παράδοση στον ψηφιακό πολιτισμό: Μελέτη περίπτωσης η σπογγαλεία της Ύδρας»

14.45 -15.00: Ερωτήσεις στους εισηγητές

15.00 – 16.00: Διάλειμμα – Ελαφρύ Γεύμα

Συνέχεια στο Θεματικό Πεδίο 4

Προεδρείο: Ιωαννίδης Μαρίνος, Σκριάπας Κωνσταντίνος

16.00 – 16.15: **Χρόνη Αθηνά, Καραθανάση Βασιλεία:** «Πολιτισμική διαχείριση αρχαιολογικών καταλοίπων, αστικός σχεδιασμός και ήπια μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης»

16.15 – 16.30: **Σαλταγιάννη Ελπίδα:** «Γνωριμία με φορητές εικόνες του Καραντζούλα στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας

16.30 – 16.45: **Στεργιοπούλου Λυδία, Μαγκλής Άγγελος, Φουρκιώτου Αναστασία, Τηλεγράφου Έλενα, Ραξής Πολύβιος, Τζοβάρas Δημήτρης, Μαριόλης Γιάννης:** «Καλές πρακτικές ψηφιακής καινοτομίας στην προστασία και προώθηση της ενάλιας πολιτιστικής κληρονομιάς»

16.45 – 17.00: **Κρίγκα Μιμικά (Δήμητρα):** «Ψηφιακές Διαδρομές στον Πολιτιστικό Τουρισμό: Καινοτομία, Εμπειρία, Ταυτότητα»

17.00 – 17.15: **Ψωμιάδου Γεωργία, Σιούντρη Κωνσταντίνα:** «Ψηφιακά σκηνικά : αναδιαμορφώνοντας τον χώρο της θεατρικής τέχνης»

17.15 – 17.30: **Χριστίνα - Χρυσάνθη Βαμβούρη – Δημάκη, Βερβέρας Νικόλαος, Δημουλάς Κωνσταντίνος, Δημουλάς Ευριπίδης, Βέλλιου Έλλη, Παπαδημητρίου Θεοδώρα, Κουτσαβλάκη Αγγελική, Παγώνης Παναγιώτης:** «Η γοητεία του ξεναγού κάνει την πολιτιστική κληρονομιά ομορφότερη»

17.30 – 17.45: **Μαΐδου Βάλν, Βέργαδος Δημήτριος:** «Πολιτιστικά Προϊόντα και Δράσεις στα Κρουαζιερόπλοια. Μελέτη Περίπτωσης: ο Δήμος Πειραιά»

17.45 – 18.00: **Θωμόπουλος Χ. Α. Στέλιος, Πάνου Κωνσταντίνος, Θωμοπούλου Ε. Αλεξάνδρα, Κυριακόπουλος Χρήστος, Γεωργίου Ευστάθιος, Μαρόγλου Χρήστος, Μπιτσίου Ρούλα, Μπαρλά Έφη, Κατσίκας Σάκης:** «ISR: Θαλάσσιες Διαδρομές Ιονίου, Ionian Sea Routes »

18.00 – 18.05: **Κιοτσέκογλου Σταύρος:** «Ηλιοστάσια και ισημερίες. Παρακολούθηση των θέσεων και των κινήσεων του ήλιου μέσα από τα μάτια των προγόνων» (**poster**)

18.05 – 18.20: Ερωτήσεις στους εισηγητές

18.20 – 19.30: Σύντομη Δεξίωση με ελαφρύ γεύμα και κρασί από οινοποιίες του Δήμου Ελασσόνας

Σάββατο 22/11/2025

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ 6

Μουσεία, Βιβλιοθήκες – Πινακοθήκες – Ψηφιακές Τεχνολογίες – Europeana

Προεδρείο: Ιωαννίδης Μαρίνος, Βαραλής Ιωάννης

9.30 – 9.45: **Μαυρέα Χριστίνα, Κοτσιφάκος Δημήτριος, Δουληγέρης Χρήστος:** «Η διαχρονική επικαιρότητα και η ανανοηματοδότηση του έργου του Κωνσταντίνου Βολανάκη μέσω προηγμένων ψηφιακών εργαλείων»

9.45 – 10.00: **Μυταυτσής Ιωάννης:** «Η ψηφιοποίηση και τεκμηρίωση της συλλογής χειρογράφων της Ιεράς Μονής Κωνσταμονίτου: μεθοδολογία, προβλήματα και προοπτικές»

10.00 – 10.15: **Σακελλάρης Ηλίας:** «Καινοτόμες δράσεις της ψηφιακής “Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού” με τη χρήση ΤΠΕ και αναδυόμενων τεχνολογιών»

10.15 – 10.30: **Χάλαρη Μαρία, Κοτσιφάκος Δημήτριος:** «Διδασκαλία αμφιλεγόμενων ζητημάτων: Η ιστορία ως πυξίδα δημοκρατικής εκπαίδευσης»

10.30 – 10.45: **Αθανασέκου Μαρία:** «Κοινωνιολογική προσέγγιση της Τεχνητής Νοημοσύνης στην καλλιτεχνική εκπαίδευση: Μετασχηματισμοί ρόλων και πολιτισμικού κεφαλαίου»

10.45 – 11.00: **Πρίνια Δέσποινα:** «Από την Ψηφιοποίηση στο Εθνικό Οπτικοακουστικό Αποθετήριο: Διαφύλαξη και Ανάδειξη της Οπτικοακουστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας»

11.00 – 11.15: **Κατσάλη Ευριδίκη:** «Μελέτη, επεξεργασία και ψηφιοποίηση αρχειακού χαρτογραφικού υλικού, στο πλαίσιο έρευνας για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής, με θέμα: Η νεότερη πόλη της Χαλκίδας. Πολεοδομική εξέλιξη από την απελευθέρωση έως τις αρχές της εκβιομηχανοποίησης της (1833 - 1915)»

11.15 – 11.30: **Νεοφύτου Ελίζα:** «Η πολιτιστική εμπειρία στα μουσεία της Αθήνας το 2024 : καινοτομία, ψηφιακές τεχνολογίες και κοινωνικός αντίκτυπος»

11.30 – 11.45: Ερωτήσεις στους εισηγητές

11.45 – 12.15: Διάλειμμα – Coffee Break

Συνέχεια στο Θεματικό Πεδίο 6

Προεδρείο: Γκανέτσος Θεόδωρος, Κοτσιφάκος Δημήτριος

12.15 – 12.30: Πετούση Δήμητρα, Κατηφόρη Ακριβή, Σέρβη Κατερίνα, Σακελλαριάδης Παντελής, Μποϊλέ Μαρία, Ιωαννίδης Γιάννης, Παπούλιας Ευάγγελος, Πίχου Μυρσίνη, Τσιτού Φαίη, Κίττα Έλενα, Σαββανή Ειρήνη, Φραγκάκη Φωτεινή: «RPGs4Museums: Εξερευνώντας τον ρόλο της ψηφιακής επαύξησης στα εκπαιδευτικά παιχνίδια ρόλων»

12.30 – 12.45: Μπαμπάτζια Σταυρούλα, Σγώρα Αγγελική, Παυλίδου Αθηνά: «Ο ψηφιακός ηχητικός οδηγός του Μουσίου Μακεδονικού Αγώνα ως εργαλείο ενδυνάμωσης της μουσειακής εμπειρίας»

12.45 – 13.00: Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης Καισάριος Χρόνης: «Το Πατριαρχικόν Αρχιεπισκοπικόν – Η περίπτωση των Ὑπομνημάτων Ἐκλογῆς τῶν Ἀρχιερέων»

13.00 – 13.15: Γιαννάκου Γεωργία, Βέργαδος Δ. Δημήτριος: «Ψηφιακή ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς: το παράδειγμα του Βυζαντινού Κάστρου στο Φανάρι Καρδίτσας»

13.15 – 13.30: Αλεξομανωλάκη Μαργαρίτα, Τσίχλα Μαρκέλλα-Ελπίδα: «Πολιτισμός και ψυχική υγεία «Μελέτη Περίπτωσης: Πολιτιστική συνταγογράφηση» - Ένα καινοτόμο πρόγραμμα του Υπουργείου Πολιτισμού

13.30 – 13.45: Γρυπάρη Μαρία: «Εικονικό Μουσείο Τήνου»

13.45 – 14.00: Αθανασέκου Μαρία: «Dali Cybernetics» και η Ψηφιακή Εξοικείωση των Νέων με τη Μοντέρνα Τέχνη: Μια Εμβυστική Παιδαγωγική Προσέγγιση»

14.00 – 14.05: Αρτέμη Πέτρος, Ζέρβας Μάριος, Ιωαννίδης Μαρίνος: «ΑΨΙΔΑ, Ψηφιακό Αποθετήριο Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (poster)

14.05 – 14.10: Μητρόπουλος Γεώργιος, Ματσιώλα Μαρία: «Ψηφιακή καινοτομία στα Ελληνικά Μουσεία: Απόψεις των επαγγελματιών επικοινωνίας» (poster)

14.10 – 14.15: Αποστόλου Αναστάσιος, Κοτσιφάκος Δημήτριος, Δουληγέρης Χρήστος: «Μουσειακό περιβάλλον και κλασική μουσική, μια άλλη βαθμίδα μέθεξης» (poster)

14.15 – 14.30: Ερωτήσεις στους εισηγητές

14.30 – 15.30: Βραβεύσεις - Με την παρουσία του ΓΓ Εσωτερικών και Οργάνωσης **κ. Μπαλέρμπα Αθανάσιου**

10^ο Θεματικό Πεδίο: Εμπειρίες, Νέες Προκλήσεις και Προοπτικές για την ψηφιακή κοινωνία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς - Πόροι και χρηματοδοτικά εργαλεία

Κύριος Ομιλητής (Αναλυτικό Βιογραφικό στη σελίδα 38)

To Green Cluster για την Πολιτιστική Κληρονομιά

Βασιλική (Μπέττυ) Χαραλαμποπούλου

Πρόεδρος & Διευθύνουσα Σύμβουλος

GEOSYSTEMS HELLAS S.A.

Υμηττού 225, 11632, Αθήνα, Ελλάδα

Η Πολιτιστική Κληρονομιά (ΠΚ) σε όλη την Ευρώπη απειλείται ολοένα και περισσότερο από τις πολυδιάστατες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως η άνοδος της στάθμης της θάλασσας, οι πλημμύρες, οι ακραίες θερμοκρασίες και οι αυξανόμενες πιέσεις από τον τουρισμό. Αυτές οι προκλήσεις θέτουν σε κίνδυνο όχι μόνο τα πολιτιστικά και φυσικά τοπία, αλλά και τις κοινότητες που συνδέονται μαζί τους. Για να διαφυλάξουμε την κληρονομιά μας για τις επόμενες γενιές, είναι ζωτικής σημασίας τα μέτρα προστασίας και διαχείρισης να αναγνωρίζονται στις διάφορες χρηματοδοτικές ροές και να υποστηρίζονται από την ανάπτυξη και εφαρμογή προηγμένων, προσαρμοσμένων τεχνολογιών - με την Παρατήρηση Γης και τις downstream διαστημικές τεχνολογίες αιχμής. Παράλληλα, η συμμετοχή της κοινωνίας είναι κρίσιμη, ώστε οι τοπικές ανάγκες να λαμβάνονται υπόψη μαζί με τις εξειδικευμένες προσεγγίσεις.

Η επένδυση στην πολιτιστική κληρονομιά, όχι μόνο διαφυλάσσει την ταυτότητα και στηρίζει τις τοπικές οικονομίες, αλλά ενισχύει και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τη μείωση κινδύνου καταστροφών, ακόμη και την ασφάλεια και άμυνα, διασφαλίζοντας ότι οι χώροι πολιτιστικής κληρονομιάς, δηλαδή ουσιαστικά κοινωνικά αγαθά, παραμένουν ανθεκτικοί και συνεχίζουν να διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη συνοχή των κοινοτήτων και τη σταθερότητα των περιφερειών.

Σήμερα, τα ευρωπαϊκά παράκτια πολιτιστικά τοπία απειλούνται περισσότερο από ποτάμιες πλημμύρες, κατολισθήσεις και δασικές πυρκαγιές· για την περίοδο 2.071–2.100, οι παράκτιες πλημμύρες και τα κύματα καύσωνα αναδεικνύονται ως οι πιο επείγοντες, πανευρωπαϊκοί κίνδυνοι, που τροφοδοτούνται από την έκθεση/ευαισθησία (παράκτιες ζώνες) και την ευαλωτότητα/έκθεση (θερμότητα). Αυτό απαιτεί επιτάχυνση μέτρων στον χωροταξικό σχεδιασμό, στα πρότυπα προστασίας, στα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης/προστασίας της υγείας και στην ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας.

Τα αστικά μνημεία φθείρονται ταχύτερα λόγω της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του υπερτουρισμού. Οι υποβρύχιες τοποθεσίες παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αόρατες και δύσκολες στην παρακολούθηση, γεγονός που τις καθιστά ακόμη πιο ευάλωτες σε φυσικές και ανθρωπογενείς πιέσεις.

Αν η Ευρώπη δεν ανταποκριθεί έγκαιρα, οι απώλειες θα είναι μόνιμες.

Μόλις η πολιτιστική κληρονομιά χαθεί, δεν θα μπορεί να αποκατασταθεί πραγματικά· παρότι με τον ψηφιακό μετασχηματισμό μπορούν να δημιουργηθούν αντίγραφα, η μοναδική αυθεντικότητα και η ιστορική της σημασία χάνονται για πάντα.

Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς δεν είναι πολυτέλεια - είναι ζωτική επένδυση για τη βιωσιμότητα της Ευρώπης, τη κοινωνική συνοχή και το κοινό μας μέλλον.

ΑΠΟ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΣΤΟΥΣ ΧΑΡΤΕΣ: ΨΗΦΙΑΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Μπίτα Ελπίδα

*Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» Τμήμα Πληροφορικής
Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

Σιούντρη Κωνσταντίνα

*Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» Τμήμα Πληροφορικής
Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

email: elpidampita@gmail.com, ksiountri@culture.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί τόσο τεχνολογικό εγχείρημα όσο και κοινωνικό εργαλείο διατήρησης της συλλογικής μνήμης, αποτελώντας στρατηγική προτεραιότητα σε διεθνές και εθνικό επίπεδο. Παρότι η αρχαιολογική κληρονομιά έχει τύχει εκτενούς μελέτης, η βιομηχανική κληρονομιά παραμένει συχνά στο περιθώριο, οδηγώντας σε απώλεια πολύτιμων τεκμηρίων και σε υποβάθμιση του ρόλου της στη διαμόρφωση της νεότερης ταυτότητας και του αστικού τοπίου. Η παρούσα μελέτη επιδιώκει την ανάδειξη και τεκμηρίωση των βιομηχανικών καταλοίπων της μητροπολιτικής Αττικής, μέσω ανάπτυξης γεωχωρικής βάσης δεδομένων και θεματικών χαρτών, με αξιοποίηση του ανοιχτού λογισμικού QGIS και της βάσης ΒΙ.Δ.Α. (Βιομηχανικά Δελτία Απογραφής).

Η εργασία, στο πλαίσιο του Π.Μ.Σ. «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες», αποσκοπεί στη συμβολή στη μελέτη και ανάδειξη της βιομηχανικής κληρονομιάς μέσω των δυνατοτήτων των σύγχρονων ψηφιακών και γεωπληροφοριακών τεχνολογιών και αναπτύσσει μια μεθοδολογία που περιλαμβάνει τα εξής : (α) την επιλογή και οριοθέτηση της περιοχής μελέτης, (β) τη συλλογή, επαλήθευση και κατηγοριοποίηση υφιστάμενων δεδομένων, (γ) την εμπλουτισμένη τεκμηρίωση με νέες πληροφορίες και (δ) την παραγωγή θεματικών χαρτών με προσθήκη υπομνήματος και γεωχωρικών εργαλείων. Μέσω αυτής της διαδικασίας δημιουργήθηκαν εννέα νέες κατηγορίες καταγραφής (π.χ. περίοδος λειτουργίας, χαρακτηρισμός κτιρίων), ενώ παράλληλα διορθώθηκαν και επικαιροποιήθηκαν καταχωρήσεις της βάσης δεδομένων.

Η διαδικασία δεν περιορίζεται στη χαρτογράφηση, αλλά θέτει τις βάσεις για την ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών, πολιτιστικών διαδρομών και πολυμεσικών εμπειριών που φέρνουν το κοινό σε επαφή με το βιομηχανικό παρελθόν. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τα γεωγραφικά συστήματα πληροφορίας ενισχύουν ουσιαστικά την τεκμηρίωση της βιομηχανικής κληρονομιάς, προσφέροντας σε ερευνητές, πολίτες και πολιτιστικούς φορείς εργαλεία εύκολης πρόσβασης και οπτικοποίησης. Παράλληλα, επισημαίνονται περιορισμοί, όπως η ανάγκη διαρκούς επικαιροποίησης των δεδομένων και η ανεπαρκής θεσμική αναγνώριση πολλών βιομηχανικών καταλοίπων. Η μελέτη καταλήγει ότι η αξιοποίηση διαδραστικών χαρτών και ψηφιακών εφαρμογών μπορεί να αποτελέσει σημαντικό βήμα για την ενεργό συμμετοχή των πολιτών, την εκπαίδευση και την ανάδειξη του βιομηχανικού παρελθόντος. Έτσι, η ψηφιακή χαρτογράφηση υπερβαίνει τη διατήρηση της μνήμης, συμβάλλοντας στην κοινωνική βιωσιμότητα, τον εκδημοκρατισμό του πολιτισμού και τον επαναπροσδιορισμό του αστικού τοπίου.

Λέξεις-κλειδιά: Ψηφιοποίηση πολιτιστικής κληρονομιάς, Βιομηχανική κληρονομιά, QGIS, ΒΙ.Δ.Α., Χαρτογράφηση

Αναφορές

Box P. (1999). *GIS and cultural resource management: A manual for heritage managers*, UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific

Ferreira Lopes, P., Moya Muñoz, J., & Pires Rosa, M. (2023). An in-depth look at the application of GIS for industrial heritage documentation. *Conservar Património*, 44, 67–81. <https://doi.org/10.14568/cp28708>

Fischer, M. & Nijkamp, P. (1992). Geographic information systems and spatial analysis. *The Annals of Regional Science*. 26, 3-17. https://doi.org/10.1007/978-3-642-01976-0_3

Günay, S. (2019). Geographical information systems as a tool for 3D visualization of lost architectural heritage, *The International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, IV-2/W6, 69–75, <https://doi.org/10.5194/isprs-annals-IV-2-W6-69-2019>, 2019.

La Russa, M., Patanè, A., & Stellato A. (2024). New insight on a geo-heritage sulphur itineraries in Central Sicily (Italy): Challenges and perspectives. *International Journal of Geoheritage and Parks*, 12(3), 367-383. <https://doi.org/10.1016/j.ijgeop.2024.06.001>

Thurston J., Poiker K. T. & Moore J.P. (2003) *Integrated geospatial technologies: a guide to GPS, GIS and DATA logging*, (1η έκδοση), Wiley.

Waters, N. (2017). GIS: History. στο Douglas R. (επιμ.), *The International Encyclopedia of Geography*, (2019 έκδοση), Wiley <https://doi.org/10.1002/9781118786352.wbieg0841.pub2>

Αγριαντώνη Χ. (2010). *Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα του 19ου αιώνα* (2η έκδοση). Κατάρτι.

Slotta, R. (1992). Εισαγωγή στη βιομηχανική αρχαιολογία. Πολιτιστικό Τεχνολογικό ίδρυμα ETBA

ΒΙΔΑ. Βιομηχανικά Δελτία Απογραφής. Διαθέσιμο online: <https://vidarchives.gr/reports> (τελευταία επίσκεψη 15/09/2025).

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η Ελπίδα Μπίτα είναι αρχαιολόγος, απόφοιτη του Τμήματος Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του ΕΚΠΑ. Έχει συμμετάσχει σε πανεπιστημιακές και σωστικές ανασκαφές στην Ελλάδα και το εξωτερικό, ενώ έχει ειδικευθεί στη χρήση ψηφιακών εργαλείων τεκμηρίωσης για τη διαχείριση ιστορικού υλικού (QGIS, Metashape, 3D scanning). Από το 2022 εργάζεται ως αρχειονόμος με αντικείμενο την ταξινόμηση, ψηφιοποίηση και μελέτη ιστορικών αρχείων, συμβάλλοντας στην ανάδειξη και μελέτη αρχαιικών πηγών. Έχει λάβει υποτροφία του British Council για ερευνητική εργασία στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σήμερα φοιτά στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του «Ψηφιακού Πολιτισμού, Ιοι και Έξυπνες Πόλεις» στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς, με έμφαση στη χαρτογράφηση και οπτικοποίηση δεδομένων.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΤΕΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΡΙΔΑΙΑ

ΠΑΧΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Εργαστήριο Δομικών Υλικών, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΤΖΑΤΣΗ ΜΑΡΙΑ

Εργαστήριο Δομικών Υλικών, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

email: vpachta@civil.auth.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική στην Ελλάδα διαμορφώθηκε μεταξύ του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, βασισμένη στην τοπική κατασκευαστική τεχνογνωσία, τις διαθέσιμες πρώτες ύλες και τις ανάγκες διαβίωσης των κατοίκων. Συναντώνται ποικίλες μορφές κατοικιών, από απλές μονόχωρες έως αρχοντικά και πύργοι, με τυπολογικές και κατασκευαστικές διαφοροποιήσεις ανά περιοχή. Η κατάσταση διατήρησής τους ποικίλλει και βασίζεται στις τεχνικές και τα υλικά δόμησης, τις ευρύτερες περιβαλλοντικές συνθήκες, τη χρήση των κατασκευών αλλά κυρίως στην ελλιπή συντήρηση και εγκατάλειψή τους. Η προστασία και αποκατάσταση των παραδοσιακών κατασκευών αποτελεί σήμερα θεμελιώδη πρόκληση, καθώς συνδέεται όχι μόνο με τη διατήρηση των υλικών στοιχείων τους αλλά και με την προστασία των άυλων αξιών, της ιστορίας και της ταυτότητας κάθε τόπου.

Το κτίριο μελέτης αφορά σε μία παραδοσιακή ιδιωτική κατοικία, στον οικισμό Κωνσταντία του δήμου Αλμωπίας, 11χλμ. ΒΑ της Αριδαίας. Επρόκειτο για μία διώροφη κατασκευή (ισόγειο, όροφος) που ανεγέρθηκε σε δύο φάσεις (αρχές και μέσα 20^{ου} αι.), εγκαταλείφθηκε κατά τις τελευταίες δεκαετίες και για την οποία είχε ληφθεί απόφαση κατεδάφισης από τους ιδιοκτήτες. Η ιδιάζουσα δομή του, καθώς αποτελούσε σύμμεικτη κατασκευή με πολλαπλούς κατασκευαστικούς τύπους, υλικά και μορφές βλαβών, αλλά κυρίως η επικείμενη κατεδάφισή του αποτέλεσαν το έναυσμα της παρούσας μελέτης. Στόχος ήταν η κατανόηση των πολύπλοκων κατασκευαστικών χαρακτηριστικών του, καθώς και η διάσωση όλων των πληροφοριών και ερευνητικών δεδομένων.

Σύμφωνα με τα ερευνητικά δεδομένα, το κτίριο αφορά σε δείγμα παραδοσιακής μακεδονίτικης κατασκευής και συγκεκριμένα σε τετράγωνη κλειστή πλατυμέτωπη διώροφη κατοικία. Η κάτοψη ήταν ορθογωνική (ελαφρά παραγωνικής μορφής), διαστάσεων 8x12μ, με τριμερή διάταξη κατά των επιμήκη άξονα. Οι διαδοχικές κατασκευαστικές φάσεις, διαφοροποιήσεις και παρεμβάσεις, υποδεικνύουν μία συνεχή τροποποίηση του κελύφους και των εσωτερικών χώρων του κτιρίου για περισσότερες από 3 δεκαετίες (1930-50), σύμφωνα με τις ανάγκες των ιδιοκτητών και τις κατασκευαστικές συνθήκες των κατοίκων της περιοχής. Στην τοιχοποιία του ισόγειου συνδυάζεται αργολιθοδομή και ωμοπλινθοδομή στο άνω τμήμα της, ενώ ο όροφος αφορά σε ωμοπλινθοδομή και οπτοπλινθοδομή. Κατά τη διάρκεια της μελέτης το κτίριο κατεδαφίστηκε αφαιρώντας πλήρως οποιαδήποτε ανάμνηση από το παρελθόν του και εγείροντας σημαντικά ερωτήματα σε σχέση με τη διαχείριση και προστασία του παραδοσιακού οικοδομικού πλούτου της χώρας.

Η κείμενη νομοθεσία, προστατεύει τις παραδοσιακές κατασκευές σε κηρυγμένους τόπους και περιβάλλοντα, καθώς και σε περιπτώσεις χαρακτηρισμού μεμονωμένων κτιρίων. Υπάρχει ωστόσο ένα μεγάλο κενό στο σύνολο των παραδοσιακών κατασκευών της Ελλάδας, που λόγω εγκατάλειψης, έντονων βλαβών και αδυναμίας διαχείρισης οδηγούνται στην κατεδάφιση. Μέσω της παρούσας περίπτωσης αναδεικνύεται η ανάγκη ψηφιακής καταγραφής και ολιστικής μελέτης των προς κατεδάφιση παραδοσιακών κατασκευών, για τη διάσωση των άυλων και υλικών αξιών τους προς τις επόμενες γενιές.

Λέξεις Κλειδιά: παραδοσιακή αρχιτεκτονική, προστασία, κατασκευαστικές τεχνικές, άυλη πολιτιστική κληρονομιά.

Αναφορές

- Κ. Παπαϊωάννου, Το Ελληνικό Παραδοσιακό Σπίτι: Η γενική διάρθρωση της Αρχιτεκτονικής του και η τυπολογία της, Αθήνα 2003, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π.

- Δ. Φιλιππίδης, Ελληνική παραδοσιακή αρχιτεκτονική – Μακεδονία Α΄, Αθήνα 1991, Εκδοτικός Οίκος «Μέλισσα»
- Ν. Μητσόπουλος, Μακεδονική Αρχιτεκτονική - συμβολή εις την μελέτην της Ελληνικής οικίας, 2023, Εκδόσεις Μπαρμπουνάκη
- Φ. Β. Καραντώνη, 2012, Κατασκευές από Τοιχοποιία: Σχεδιασμός και Επισκευές, Εκδόσεις Παπασωτηρίου, Αθήνα

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Βασιλική Πάχτα

Δρ. Αρχιτέκτων Μηχανικός, Συντηρήτρια Αρχαιοτήτων, ΕΔΙΠ Εργαστηρίου Δομικών Υλικών, Τμ. Πολιτικών Μηχανικών ΑΠΘ. Συμμετοχή ως κύρια ερευνήτρια σε περισσότερα από 60 Εθνικά και Ευρωπαϊκά Ερευνητικά Προγράμματα στον τομέα της Αποκατάστασης Μνημείων και Ιστορικών κτιρίων. Διδάσκουσα σε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά μαθήματα και σεμινάρια με επιστημονικό αντικείμενο την ανάλυση και χαρακτηρισμό ιστορικών δομικών υλικών (κονιάματα, λίθοι, πλίνθοι), τον σχεδιασμό συμβατών υλικών επέμβασης, καθώς και την τεκμηρίωση των κατασκευαστικών χαρακτηριστικών και τύπων διάβρωσης ιστορικών κατασκευών. Επισκέπτρια Καθηγήτρια του Πολυτεχνείου του Μιλάνο και του Πανεπιστημίου του Καΐρου. 150 σχετικές δημοσιεύσεις σε Εθνικά-Διεθνή Συνέδρια και Επιστημονικά Περιοδικά. Κριτής σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά και Guest Editor δύο Special Issue του Εκδοτικού Οίκου MDPI.

Τζάτση Μαρία

Πολιτικός Μηχανικός ΑΠΘ. Εκπόνηση Διπλωματικής εργασίας με τίτλο «Μελέτη αρχιτεκτονικών, κατασκευαστικών χαρακτηριστικών και παθολογίας παραδοσιακής οικίας στην Αριδαία», στο Εργ. Δομικών Υλικών, Τμ. Πολιτικών Μηχανικών, ΑΠΘ.

**ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΡΜΑΡΙΝΑ ΤΕΙΧΗ ΣΤΙΣ ΑΝΟΙΚΤΕΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ:
ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ UNESCO
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΤΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
– ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΡΕΒΕΚΚΑ ΚΕΦΑΛΕΑ

*Υπεύθυνη Διαχείρισης Έργων | Επικεφαλής του Κύκλου Συνηγορίας TAROCH στην Ελλάδα
Inter Alia | Θεσμικό μέλος του Συνασπισμού TAROCH
email: kefalea@interaliaproject.com*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία είκοσι χρόνια, η ανοικτή πρόσβαση στην ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά έχει διευρυνθεί σημαντικά· ωστόσο η υιοθέτησή της παραμένει άνιση μεταξύ θεσμών και χωρών. Η παρούσα εισήγηση χαρτογραφεί διεθνείς πρακτικές και τάσεις στο πεδίο Open GLAM (Galleries, Libraries, Archives, Museums), και εστιάζει στην ελληνική περίπτωση, όπου φιλόδοξες ψηφιακές στρατηγικές και αξιόπιστες υποδομές συνυπάρχουν με σύνθετα νομικά και διοικητικά πλαίσια.

Μέσα από ανασκόπηση βιβλιογραφίας, θεσμικών πολιτικών, και όρων χρήσης ψηφιακών συλλογών, αναδεικνύονται οι δυνατότητες και τα εμπόδια που διαμορφώνουν το ελληνικό τοπίο της ανοικτής πολιτιστικής κληρονομιάς. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις εθνικές στρατηγικές και υποδομές, όπως η *Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025* και ο εθνικός συσσωρευτής SearchCulture.gr, που ενθαρρύνουν τη διαλειτουργική και ανοικτή διάθεση περιεχομένου σε ευρεία κλίμακα. Παρ' όλα αυτά, οι ελληνικοί φορείς μνήμης σπάνια δημοσιεύουν στο διαδίκτυο ψηφιακά αντίγραφα έργων που ανήκουν στο Δημόσιο Τομέα (Public Domain) χωρίς περιορισμούς πνευματικών δικαιωμάτων. Αν και η έρευνα σχετικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι φορείς προκειμένου να ανοίξουν τις συλλογές τους είναι περιορισμένη, φαίνεται ότι η νομοθεσία για την προστασία των αρχαιοτήτων και, γενικότερα, της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και οι διαδικασίες αδειοδότησης απεικονίσεων, προσθέτουν ένα επιπλέον στρώμα ελέγχου και αβεβαιότητας, αποδυναμώνοντας τον ψηφιακό Δημόσιο Τομέα, και περιορίζοντας τα οφέλη της ανοικτότητας για θεσμούς και χρήστες.

Για την υπέρβαση αυτών των εμποδίων, παρουσιάζεται η διεθνής πρωτοβουλία TAROCH (Towards a Recommendation on Open Cultural Heritage), που ξεκίνησε το 2024 με επικεφαλής τον οργανισμό Creative Commons. Στόχος της είναι να ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη της UNESCO να υιοθετήσουν ένα διεθνές κανονιστικό πλαίσιο για την ανοικτή πολιτιστική κληρονομιά στο Δημόσιο Τομέα, συμπληρώνοντας υπάρχουσες συστάσεις για τη διατήρηση και πρόσβαση στην τεκμηριακή κληρονομιά, την ανοικτή επιστήμη, και τους ανοικτούς εκπαιδευτικούς πόρους. Τέλος, η εισήγηση υπογραμμίζει τη σημασία ενός τέτοιου πλαισίου για την Ελλάδα: ενίσχυση της διεθνούς προβολής θεσμών και συλλογών· βελτίωση της διατήρησης μέσω της ανοικτότητας· προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης μέσω ισότιμης πρόσβασης· συμβολή στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης· ενδυνάμωση της πολιτιστικής διπλωματίας και της ήπιας ισχύος· καθώς και υποστήριξη της εκπαίδευσης, της έρευνας, του τουρισμού, και των δεσμών με τη διασπορά.

Λέξεις Κλειδιά: ανοικτή πρόσβαση, πολιτιστική κληρονομιά, πολιτιστική πολιτική, UNESCO, TAROCH

Αναφορές

Ελληνόγλωσσες

Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης (2019/2021) *Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025*. Διαθέσιμο στο: <https://digitalstrategy.gov.gr> (τελευταία πρόσβαση: 29 Σεπτεμβρίου 2025).

Ξενόγλωσσες

COMMUNIA (2024) *Policy Paper #20 on the Right to Use Public Domain Heritage*. Διαθέσιμο στο: <https://communia-association.org/policy-paper/policy-paper-20-on-the-right-to-use-public-domain-heritage/> (τελευταία πρόσβαση: 29 Σεπτεμβρίου 2025).

UNESCO (2022), "Cutting Edge: From Standing Out to Reaching Out: Cultural Diplomacy", *Unesco.org*. Διαθέσιμο στο: <https://www.unesco.org/en/articles/cutting-edge-standing-out-reaching-out-cultural-diplomacy-sustainable-development> (τελευταία πρόσβαση: 29 Σεπτεμβρίου 2025).

- Vézina, B. (2022) “CC Publishes Policy Paper Titled ‘Towards Better Sharing of Cultural Heritage – An Agenda for Copyright Reform’”, *Creative Commons*. Διαθέσιμο στο: <https://creativecommons.org/2022/04/04/cc-publishes-policy-paper-titled-towards-better-sharing-of-cultural-heritage-an-agenda-for-copyright-reform/> (τελευταία πρόσβαση: 29 Σεπτεμβρίου 2025).
- Vézina, B. (2022) “CC Publishes Global Open Culture Call to Action to Policymakers,” *Creative Commons*. Διαθέσιμο στο: <https://creativecommons.org/2022/12/19/cc-publishes-global-open-culture-call-to-action-to-policymakers/> (τελευταία πρόσβαση: 29 Σεπτεμβρίου 2025).
- Vézina, B. and Benedict, C. (2024) “CC Strategic Workshop Reveals Big Opportunities for Open Access to Cultural Heritage,” *Creative Commons*. Διαθέσιμο στο: <https://creativecommons.org/2024/08/19/we-want-to-create-an-enabling-policy-environment-for-open-access-to-cultural-heritage-heres-how/> (τελευταία πρόσβαση: 29 Σεπτεμβρίου 2025).
- Vézina, B. and Francis, B. (2024) “Creative Commons Launches TAROCH Coalition for Open Access to Cultural Heritage”, *Creative Commons*. Διαθέσιμο στο: <https://creativecommons.org/2024/11/01/creative-commons-launches-taroch-coalition-for-open-access-to-cultural-heritage/> (τελευταία πρόσβαση: 29 Σεπτεμβρίου 2025).
- Vézina, B. and Harris, D. (2025) “Ensuring Equitable Access to Heritage: The Need for an International Standard under the Auspices of UNESCO”, *SSRN*. Διαθέσιμο στο: <https://ssrn.com/abstract=5390234> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5390234> (τελευταία πρόσβαση: 29 Σεπτεμβρίου 2025).

Διαδικτυακές πηγές

Εθνικός Συσσωρευτής Πολιτιστικού Περιεχομένου: SearchCulture.gr (τελευταία πρόσβαση: 29 Σεπτεμβρίου 2025).

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η Ρεβέκκα Κεφαλέα είναι υπεύθυνη διαχείρισης έργων στον οργανισμό Inter Alia, όπου σχεδιάζει και υλοποιεί έργα που αφορούν την ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά, τις αναδυόμενες τεχνολογίες, τον ψηφιακό γραμματισμό, την ανοικτή πρόσβαση και την ενεργή συμμετοχή. Ως πιστοποιημένη εκπαιδευτρια του προγράμματος κατάρτισης Creative Commons για τον Ανοικτό Πολιτισμό, υποστηρίζει επαγγελματίες, ακτιβιστές και μέλη κοινοτήτων να κατανοήσουν βασικά ζητήματα πνευματικών δικαιωμάτων και ανοικτής αδειοδότησης σε έργα ψηφιοποίησης πολιτιστικής κληρονομιάς, με στόχο να προωθήσουν αλλαγές πολιτικής στους φορείς και τις πρωτοβουλίες τους. Έχει σπουδάσει κοινωνική ανθρωπολογία, και έχει πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές στην πολιτική επιστήμη, την κοινωνιολογία και τον αστικό χώρο.

**ΔΙΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΜΙΑΣ ΠΟΛΥΧΡΗΣΤΙΚΗΣ
ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ**

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΠΕΝΥ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΙΟΥΛΙΑΝΗ ΘΕΩΝΑ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

email: catant@dcarts.uoa.gr, pennypapageorgopoulou@gmail.com, ganast@ganast.com,
c_rizopoulos@dcarts.uoa.gr, iouliani@gmail.com, vedesign@otenet.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το IMPULSE αποτελεί ένα έργο που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Horizon Europe και στοχεύει στην ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων και μεθόδων για την ορατότητα και πρόσβαση στις ψηφιακές συλλογές πολιτιστικής κληρονομιάς. Το έργο υλοποιείται από έντεκα φορείς, μεταξύ αυτών ακαδημαϊκά ιδρύματα, πολιτιστικοί φορείς και εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα των δημιουργικών βιομηχανιών και εστιάζει στη δημιουργική επαναχρησιμοποίηση του ευρωπαϊκού πολιτιστικού περιεχομένου στο Metaverse. Επίσης, το έργο αποσκοπεί στη διαμόρφωση ενός πλαισίου που αφορά σε ψηφιοποιημένο πολιτιστικό περιεχόμενο, προτείνοντας συστηματικές διαδικασίες αξιοποίησής του στο Metaverse, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας και των πρόσφατων μετασχηματισμών που φέρουν οι προωθημένες τεχνολογίες στους τομείς της εκπαίδευσης, των τεχνών και των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών.

Κεντρικό άξονα του IMPULSE αποτελεί ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη μιας διαδικτυακής πλατφόρμας πολυχρηστικών εικονικών περιβαλλόντων (Multi-User Virtual Environments - MUVES). Ειδικότερα, η συγκεκριμένη πλατφόρμα θα επιτρέπει την επαναχρησιμοποίηση του σχετικού περιεχομένου και το δημιουργικό πειραματισμό με τις αντίστοιχες συλλογές και αρχεία από συμμετέχοντες που προέρχονται από τους χώρους των τεχνών, της εκπαίδευσης και των δημιουργικών βιομηχανιών για τη δημιουργία νέων μορφών περιεχομένου. Οι συμμετέχοντες/ουσες, εργαζόμενοι/ες σε ομάδες θα συμβάλουν στη συνδημιουργία πολυεπίπεδων, καλλιτεχνικών πειραματισμών και εκπαιδευτικών αφηγήσεων αξιοποιώντας με καινοτόμους τρόπους την ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά.

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει μια εις βάθος, συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με τα MUVES και την εφαρμογή τους στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η ανασκόπηση τροφοδοτεί τον σχεδιασμό της πολυχρηστικής πλατφόρμας εικονικής πραγματικότητας του έργου IMPULSE, εστιάζοντας σε τρεις κύριους άξονες: 1/ ενδεικτικές μελέτες περίπτωσης που αναδεικνύουν τη χρήση των MUVES για την αλληλεπίδραση του κοινού με εικονικά περιβάλλοντα που φιλοξενούν περιεχόμενο πολιτιστικής κληρονομιάς, 2/ διεπαφές εκτεταμένης πραγματικότητας που επιτρέπουν την αλληλεπίδραση των χρηστών εντός αυτών των περιβαλλόντων και 3/ διαθέσιμες τεχνολογικές λύσεις που μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη των MUVES. Τα ευρήματα αυτών συνθέτουν ένα σύνολο συστάσεων που αποσκοπούν στην καθοδήγηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης της πλατφόρμας IMPULSE.

Λέξεις Κλειδιά: Διαδικτυακά Πολυχρηστικά Εικονικά Περιβάλλοντα, Εικονική Πραγματικότητα, Πολιτιστική Κληρονομιά, Εμβυστικές Εμπειρίες, Διεπαφές Εκτεταμένης Πραγματικότητας

ΤΗΝΟΣ 21

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΜΕ ΚΡΥΦΕΣ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΑΞΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ, ΚΑΙ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΑΥΤΗΝ, ΣΤΟΝ 21^Ο ΑΙΩΝΑ - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΩΝΕΣ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ

Δρ. Αβραάμ Μαυρίδης*

Επιστημονικός Υπεύθυνος, Επισκέπτης Καθηγητής ΔΠΠΑΕ, Λέκτορας Κολλεγίου Περρωτής, ΑΜΚΕ ΚΟΙΝΩΝΩ-THE TINOS ART GATHERING

Χρήστος Αρτέμης

Καλλιτεχνικός Διευθυντής, ΑΜΚΕ ΚΟΙΝΩΝΩ-THE TINOS ART GATHERING

Αλεξάνδρα Γκουράβα

Υποψήφια Διδάκτωρ ΕΜΠ, ΑΜΚΕ ΚΟΙΝΩΝΩ-THE TINOS ART GATHERING

Δρ. Ίων-Αναστάσιος Κάρολος

Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, ΑΠΘ

Δρ. Βασίλειος Τσιούκας

Καθηγητής Τμήματος Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, ΑΠΘ

*email: abmavridis@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι Κυκλάδες συνιστούν έναν από τους πλέον εμβληματικούς χώρους της Ελληνικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς, όπου η υλική και άυλη διάσταση συνυφαινούνται σε ένα ενιαίο πολιτισμικό σύνολο. Πέραν των αρχαιολογικών μνημείων, η αισθητική δημιουργία εκφράζεται διαχρονικά μέσω έργων όπως κοσμήματα, γλυπτά, κεραμικά και κεντήματα, τα οποία παρουσιάζονται σε μουσεία, συλλογές και πολιτιστικές εκδηλώσεις εθνικού και διεθνούς επιπέδου.

Ωστόσο, ένα από τα πλέον χαρακτηριστικά στοιχεία της Κυκλαδικής ταυτότητας – που δεν μπορούν να μετακινηθούν σε μουσεία - είναι οι Περιστεριώνες, οι οποίοι αποτυπώνουν με μοναδικό τρόπο τη σύνδεση πολιτισμού, λαϊκής αρχιτεκτονικής, βιοποικιλότητας και Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Πρόκειται για περίτεχνα οικοδομήματα που πρωτοεμφανίστηκαν την περίοδο της Ενετοκρατίας τον 12ο αιώνα (Παναγιωτάκη και Τοπαλίδου, 2012) και πολλαπλασιάστηκαν σε διάφορα νησιά των Κυκλάδων. Οι Περιστεριώνες της Τήνου ξεχωρίζουν για την μοναδική τους αρχιτεκτονική αισθητική με ιδιαίτερα στοιχεία ιστορικής, κοινωνικής και οικονομικής αξίας (Γκουράβα, 2024).

Στις μέρες μας, οι Περιστεριώνες αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις όπως: εγκατάλειψη και φθορά/κατάρρευση λόγω παλαιότητας, συνεχή έκθεση σε ακραίες κλιματικές συνθήκες (συνεχής ηλιοφάνεια, δυνατοί άνεμοι και βροχές, κ.ά) (Κοντογεώργης, 2011), λανθασμένες ανακαινίσεις με ακατάλληλα υλικά, δυσκολίες πρόσβασης για εύαλωτες ομάδες (άτομα με αναπηρίες, άτομα τρίτης ηλικίας κλπ). Παράλληλα, δεν έχει αξιοποιηθεί επαρκώς η σύγχρονη τεχνολογία για ανάδειξη και προβολή τους, ενώ συχνά παραμένουν άγνωστες οι πολυεπίπεδες αξίες που εμπεριέχουν, τόσο στους επισκέπτες, όσο και στους κατοίκους του νησιού.

Προσπαθώντας να θεραπεύσει το πρόβλημα, η ΑΜΚΕ ΚΟΙΝΩΝΩ – THE TINOS ART GATHERING, απέσπασε με προτάσεις της μικρή, αλλά σημαντική χρηματοδότηση για δύο 12μηνα έργα: το CODE21 και DOVECOTES – έπειτα από πρόσκληση των οργανισμών CYCLADIC IDENTITY και CYCLADES PRESERVATION FUND.

Στοιχεία τους θα παρουσιαστούν στην εργασία και περιλαμβάνουν: Διαδικτυακή πλατφόρμα, ψηφιακή χαρτογράφηση (Web-GIS) με φωτογραφίες, ενσωμάτωση 3D μοντέλων ορισμένων Περιστεριώνων κάνοντας χρήση drone, δράσεις επιμόρφωσης σε θεματικές ενότητες άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (φωτογραφία, εικαστικές τέχνες, κοσμηματοποιία, κ.ά.) και ανάδειξη πρόσθετων στοιχείων αρχιτεκτονικής και κοινωνικοοικονομικής τους διάστασης.

Μέσα από την συμμετοχή και διάδραση των Περιστεριώνων με το φυσικό τοπίο, αλλά και με κάθε ενδιαφερόμενο από κάθε μέρος του πλανήτη, επιδιώκεται η επιστημονική, πολιτιστική, νομική και κοινωνικοοικονομική προσέγγισή τους για την ανάπτυξη ενός νέου πλαισίου διατήρησης και ανάδειξης των Περιστεριώνων της Τήνου και της Κυκλαδικής ταυτότητας στο μέλλον.

Λέξεις Κλειδιά: Περιστεριώνες, Ψηφιακή Χαρτογράφηση, Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά, Λαϊκή Αρχιτεκτονική, Web-GIS, 3D Model, Drone (UAV-Unmanned Aerial Vehicle)

Αναφορές

Γκουράβα, Α. 2024. *Το μοναδικό φαινόμενο των Περιστεριώνων της Τήνου*. Διπλωματική εργασία, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών-Πολυτεχνική Σχολή Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Κοντογεώργης Α. 2011. Οι Περιστεριώνες της Τήνου — Ένας «χειροποίητος» πολιτισμός που χάνεται. Περιοδικό "ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ", Τεύχος 117, Πηγή: <https://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/117-14.pdf>

Παναγιωτάκη, Α., Τοπαλίδου, Μ. 2012. *Τα παλάτια των περιστεριών: Ταξίδι στον πολιτισμό των Τηνίων*. Ερευνητική Εργασία Γενικού Λυκείου Τήνου. Πηγή: <https://tinyurl.com/mryt992k>

Σύντομα Βιογραφικά Συγγραφέων

Δρ. Αβραάμ Μαυρίδης, Ειδικός Ερευνητής Ευρωπαϊκής Ένωσης, Υποψήφιος Μεταδιδάκτωρ Εφαρμοσμένης Πληροφορικής Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Διδάκτωρ Πολιτικών Μηχανικών ΑΠΘ στα GIS, MSc Γεωπληροφορικής Τοπογράφων Μηχανικών ΑΠΘ, BSc Γεωπονίας ΑΠΘ, Επισκέπτης Καθηγητής ΔΠΙΑΕ & Κολλεγίου Περρωτής Αμερικανική Γεωργική Σχολή; Θεσσαλονίκης, Εξωτερικός Συνεργάτης ΕΝΑ Σύμβουλοι Ανάπτυξης, Ειστημονικός Σύμβουλος Εταιρίας REFARM, Επιστημονικός Υπεύθυνος των προτάσεων CODE21 και DOVECOTES. Με πάνω από 25 χρόνια διδακτικής και ερευνητικής εμπειρίας (συγγραφέας 42 εργασιών, συν-συγγραφέας 7 βιβλίων, ερευνητής σε περισσότερα από 65 έργα. Περισσότερα: <https://gisbioenvinet.blogspot.com/p/cel.html>

Χρήστος Αρτέμης, Πτυχιούχος Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών, Ιδρυτής και Καλλιτεχνικός Διευθυντής της AMKE KOINONΩ-THE TINOS ART GATHERING και Υπεύθυνος Πολιτιστικών, Ερευνητικών και Περιβαλλοντικών, διατομεακών δράσεων εστιασμένες στο φυσικό και πολιτιστικό τοπίο του νησιού της Τήνου εμπλέκοντας την τοπική κοινότητα και τους επισκέπτες του νησιού σε θέματα πολιτισμού, έρευνας και βιωσιμότητας σε όλο το νησί. Περισσότερα: www.kinono.gr

Αλεξάνδρα Γκουράβα, Πτυχιούχος Αρχιτεκτονικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και Υποψήφια Διδάκτωρ Αρχιτεκτονικής του Εθνικού Μετσοβίου Πανεπιστημίου. Ειδική σε θέματα Αρχιτεκτονικής Ανάλυσης Περιστεριώνων της Τήνου και Ιστορίας της Τέχνης.

8^ο Θεματικό Πεδίο: Παραδεδομένα, Μεταδεδομένα και Δεδομένα: Αναπαραγωγή Γνώσης, Ιστορίας και Μνήμης

Κύριος Ομιλητής (Αναλυτικό Βιογραφικό στη σελίδα 39)

**Μηχανική Πολιτιστικών Μεταδεδομένων και Γράφων Γνώσης
στη νέα εποχή συνεργασίας Ανθρώπου και Τεχνητής Νοημοσύνης**

Αναπλ. Καθ. Κωνσταντίνος Κώτης

Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας

Εργαστήριο Ευφών Συστημάτων (i-Lab) — <https://i-lab.aegean.gr>

Email: kotis@aegean.gr

Ο τομέας της ψηφιακής πολιτιστικής κληρονομιάς εισέρχεται σε μια νέα εποχή συνεργασίας μεταξύ Ανθρώπου και Τεχνητής Νοημοσύνης (TN). Σε αυτό το πλαίσιο, οι οντολογίες (Ontologies) και οι γράφοι γνώσης (Knowledge Graphs) επανέρχονται ως κρίσιμες δομές για την τεκμηριωμένη, διαφανή και αξιόπιστη διαχείριση πολιτιστικών δεδομένων.

Η ομιλία διερευνά την εξέλιξη της μηχανικής πολιτιστικών μεταδεδομένων από τις παραδοσιακές, ανθρωπο-κεντρικές προσεγγίσεις, προς τα υβριδικά μοντέλα συνεργασίας Ανθρώπου–TN, όπου τα Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα (LLMs) και/ή τα Μικρά Γλωσσικά Μοντέλα (SLMs) λειτουργούν ως νοητικοί συνεργάτες και όχι απλώς ως εργαλεία. Με αφετηρία έργα τα πρόσφατα ερευνητικά αποτελέσματα της ερευνητικής ομάδας του Σημαιολογικού Ιστού των Πραγμάτων (SWoT) του Εργαστηρίου Ευφών Συστημάτων (i-Lab) του Πανεπιστημίου Αιγαίου, παρουσιάζονται παραδείγματα LLM-υποβοηθούμενης μηχανικής οντολογιών και γράφων γνώσης, καθώς και της σημασιολογικής ανάλυσης πολιτιστικών τεκμηρίων.

Οι πρόσφατες μελέτες της ερευνητικής μας ομάδας δείχνουν ότι τα LLM/SLMs μπορούν να υποστηρίξουν τους ειδικούς στην ανάπτυξη οντολογιών και γράφων γνώσης, και στη σημασιολογική ανάλυση ιστορικών εγγράφων, παρέχοντας προτάσεις για σημασιολογικούς συσχετισμούς και ελέγχους εννοιολογικής συνέπειας. Αυτή η συνεργατική διαδικασία εντάσσεται στο νέο αντικείμενο της νευροσυμβολικής τεχνητής νοημοσύνης (Neuro-symbolic AI), όπου οι νευρωνικές (data-driven) και οι συμβολικές (knowledge-driven) μέθοδοι ενώνονται για να επιτύχουν τόσο γλωσσική ευχέρεια όσο και σημασιολογική ακρίβεια.

Παράλληλα, η ομιλία επισημαίνει ότι οι οντολογίες δεν είναι πλέον θεωρητικά εργαλεία, αλλά ο σκελετός της TN: προσδίδουν δομή, εξηγησιμότητα και ασφάλεια στα παραγωγικά μοντέλα. Ενώ η Παραγωγική TN προσφέρει δημιουργικότητα, στερείται σαφούς νοηματικού υπόβαθρου. Οι Οντολογίες επαναφέρουν αυτό το δομικό στοιχείο, μετατρέποντας τη γνώση σε μηχανικά ερμηνεύσιμη και ελέγξιμη μορφή. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Iantosca: «Η στρατηγική των οντολογιών είναι πλέον η στρατηγική διαχείρισης ρίσκου της TN».

Στον χώρο της πολιτιστικής τεχνολογίας, αυτό σημαίνει ότι οι οντολογίες δεν είναι απλά σχήματα δεδομένων, αλλά δομές νοήματος που προστατεύουν την πολιτισμική ακεραιότητα και την αυθεντικότητα της ερμηνείας. Η ενσωμάτωση σημασιολογικής γνώσης στη παραγωγική TN οδηγεί από την «εύγλωττη» στην υπεύθυνη, εξηγήσιμη και πολιτισμικά ευαίσθητη TN.

Η ομιλία καταλήγει προτείνοντας ένα ανθρωπο-κεντρικό μοντέλο συνεργατικής μηχανικής γνώσης (Human–AI Co-engineering of Knowledge), όπου ο άνθρωπος παραμένει επιμελητής, ερμηνευτής και συνεργάτης της TN. Αυτό το μοντέλο δεν αποσκοπεί μόνο στην αποδοτικότερη διαχείριση του πολιτιστικού αποθέματος, αλλά και στη διατήρηση της πολυφωνίας, της δημιουργικότητας και της σημασιολογικής πληρότητας που χαρακτηρίζουν την πολιτιστική μας κληρονομιά.

Λέξεις-Κλειδιά: Πολιτιστική Κληρονομιά, Μηχανική Μεταδεδομένων, Οντολογίες, Γράφοι Γνώσης, Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα, Συνεργασία Ανθρώπου–TN

Βιβλιογραφικές Αναφορές

1. Doumanas, D.; Soularidis, A.; Spiliotopoulos, D.; Vassilakis, C.; Kotis, K. Fine-Tuning Large Language Models for Ontology Engineering: A Comparative Analysis of GPT-4 and Mistral. *Appl. Sci.* **2025**, *15*, 2146. <https://doi.org/10.3390/app15042146>
2. Doumanas, D.; Ntalouka, E.; Vassilakis, C.; Wallace, M.; Kotis, K. Stitching History into Semantics: LLM-Supported Knowledge Graph Engineering for 19th-Century Greek Bookbinding. *Mach. Learn. Knowl. Extr.* **2025**, *7*, 59. <https://doi.org/10.3390/make7030059>
3. Doumanas D, Bouchouras G, Soularidis A, Kotis K, Vouros G. From Human- to LLM-Centered Collaborative Ontology Engineering. *Applied Ontology*. 2025;19(4):334-367. doi:[10.1177/15705838241305067](https://doi.org/10.1177/15705838241305067)
4. Litaina, T., Soularidis, A., Bouchouras, G., Kotis, K., & Kavakli, E. (2024). Towards LLM-based Semantic Analysis of Historical Legal Documents. Στα Proceedings of CEUR-WS Vol. 3724 (short paper).
5. Iantosca, M. (2024). Why Ontologies Are More Critical Than Ever in the Age of Generative and Agentic AI. IBM Content & Knowledge Engineering.

Ένα πλαίσιο διττού ορισμού για τη συμπερίληψη και άλλα ιδεώδη

Εύη Τόγια – Eni Togia

*ΓΑΒ LAB - Εργαστήριο Γνώσης και Αβεβαιότητας
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σπάρτη, Ελλάδα
ORCID 0009-0000-7108-5601*

Μανόλης Γουάλλες – Manolis Wallace

*ΓΑΒ LAB - Εργαστήριο Γνώσης και Αβεβαιότητας
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Τρίπολη, Ελλάδα
ORCID 0000-0002-4629-5946*

Γιάννης Λιαπέρδος – John Liaperdos

*ΓΑΒ LAB - Εργαστήριο Γνώσης και Αβεβαιότητας
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σπάρτη, Ελλάδα
ORCID 0000-0003-2299-5339*

Βασίλης Πουλόπουλος – Vassilis Pouloupoulos

*ΓΑΒ LAB - Εργαστήριο Γνώσης και Αβεβαιότητας
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σπάρτη, Ελλάδα
ORCID 0000-0003-1707-3153*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα ιδεώδη, όπως η συμπερίληψη, η δικαιοσύνη, η βιωσιμότητα, η ειρήνη και η υγεία, είναι κεντρικά στην ηθική συζήτηση και τον σχεδιασμό συστημάτων, ωστόσο συχνά στερείται λειτουργικής σαφήνειας. Αυτή η εργασία εισάγει ένα πλαίσιο διττού-ορισμού που διαχωρίζει μεταξύ της θετικής διατύπωσης αυτών των ιδεωδών – ως οραματικών στόχων – και της αρνητικής τους διατύπωσης – ως της απουσίας ανασταλτικών παραγόντων. Βασισμένο σε μια εννοιολογική «πυραμίδα υλοποίησης», το πλαίσιο χαρτογραφεί ρόλους σε όλο το φάσμα του οράματος, της μετάφρασης και της εκτέλεσης, προσφέροντας μια δομή για διαθεματική συνεργασία. Μέσα από λεπτομερείς εφαρμογές στην πληροφορική και άλλους τομείς, η εργασία δείχνει πώς το πλαίσιο υποστηρίζει ροές εργασίας σχεδιασμού προσανατολισμένες στη συμπερίληψη, πρότυπα προσβασιμότητας και ηθική ανάπτυξη συστημάτων. Επίσης, διερευνά τις επιπτώσεις για την οργανωτική λογοδοσία, την επαναληπτική βελτίωση και τη μελλοντική έρευνα. Με την τυποποίηση αυτής της διττής δομής, το πλαίσιο επιτρέπει τη μετάφραση της ηθικής πρόθεσης σε εφαρμόσιμους στόχους σχεδιασμού σε διάφορους τομείς.

Λέξεις κλειδιά: Σχεδιασμός για συμπερίληψη, ιδεώδη, ανασταλτικοί παράγοντες, υπολογιστικά συστήματα με επίκεντρο τον άνθρωπο, ηθική ανάπτυξη συστημάτων, λειτουργικοί ορισμοί.

Διατήρηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε τόπους υπό εξαφάνιση: Η περίπτωση της Ποντοκόμης

NINA ΣΑΑΚΙΑΝ

Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑ ΧΑΛΙΩ

Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας 1
Πολυτεχνείο Κρήτης 2

email: ide00190@uowm.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί θεμελιώδη προτεραιότητα, ιδιαίτερα σε περιοχές που απειλούνται με απώλεια της συλλογικής τους μνήμης. Η Δυτική Μακεδονία, επί δεκαετίες το ενεργειακό κέντρο της Ελλάδας, έχει βιώσει έντονες κοινωνικές και πολιτισμικές ανακατατάξεις λόγω της εκτεταμένης λιγνιτικής δραστηριότητας και της πρόσφατης απολιγνιτοποίησης (Papada & Kaliampakos, 2018). Αν και καθοριστική για την ηλεκτροπαραγωγή της χώρας, η λιγνιτική δραστηριότητα προκάλεσε σοβαρές περιβαλλοντικές, κοινωνικές και πολιτισμικές συνέπειες, καθώς δεκάδες οικισμοί απαλλοτριώθηκαν και κατεδαφίστηκαν, οδηγώντας σε απώλεια τόπων μνήμης και κινδύνους διάβρωσης της πολιτιστικής ταυτότητας (Karasmanaki & Tsantopoulos, 2020· Fragkos et al., 2021). Σε αυτό το πλαίσιο, η μελέτη διερευνά τρόπους τεκμηρίωσης και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς με τη χρήση καινοτόμων μεθόδων.

Η Ποντοκόμη, ένας προσφυγικός οικισμός με καταγωγή από τον Πόντο, επιλέχθηκε ως χαρακτηριστική περίπτωση μελέτης μέσω πολυκριτηριακής ανάλυσης (AHP). Ο οικισμός αντιμετωπίζει σήμερα τον κίνδυνο οριστικής κατεδάφισης, γεγονός που οι κάτοικοί του βιώνουν ως «δεύτερη προσφυγιά», συνοδευόμενη από την απώλεια της υλικής και άυλης πολιτιστικής τους κληρονομιάς (Δασκαλάκη, 2023). Για την καταγραφή της μνήμης αξιοποιήθηκαν σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία: φωτογραμμετρία, τρισδιάστατη σάρωση, εναέριες λήψεις με drone και ανάπτυξη ψηφιακής πλατφόρμας. Στην πλατφόρμα συγκεντρώθηκαν μνημεία (σχολείο, εκκλησία, θέατρο), προφορικές μαρτυρίες και αρχειακό υλικό, συγκροτώντας ένα «αρχείο μνήμης» που διασφαλίζει τη συνέχεια της συλλογικής ταυτότητας και τη διαγενεακή πρόσβαση (Giaccardi & Palen, 2008).

Η μελέτη καταδεικνύει ότι η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς δεν αποτελεί μόνο πράξη μνήμης, αλλά και κρίσιμο στοιχείο κοινωνικής βιωσιμότητας στην ενεργειακή μετάβαση. Η διεπιστημονική προσέγγιση που συνδυάζει τεχνολογίες ψηφιακής τεκμηρίωσης με εργαλεία πολιτιστικής διαχείρισης προσφέρει ένα δυναμικό υπόδειγμα για την προστασία της πολιτιστικής μνήμης, με ουσιαστικό όφελος τόσο για την τοπική κοινωνία όσο και για την ερευνητική κοινότητα. Η αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων και η ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας συμβάλλουν ουσιαστικά στη διατήρηση της συλλογικής μνήμης και στη διαμόρφωση ενός βιώσιμου μέλλοντος (Rachid, A., & Paskaleva, K. 2025).

Λέξεις-κλειδιά: πολιτιστική κληρονομιά, διατήρηση, φωτογραμμετρία, ψηφιακή τεκμηρίωση, απολιγνιτοποίηση

Αναφορές

Karasmanaki, E., & Tsantopoulos, G. (2020). *Exploring social acceptance of renewable energy sources in Western Macedonia, Greece*. International Journal of Renewable Energy Development

Daskalaki, A. (2023). *The cultural trauma of displacement due to lignite mining: The case of a mountainous refugee settlement in Western Macedonia* Master's thesis, University of the Aegean. National Technical University of Athens Institutional Repository.

Fragkos, P., Ziouzos, D., Karlopoulos, E., & Vrontisi, Z. (2021). Challenges and opportunities of coal phase-out in Western Macedonia. *Climate*, 9

Papada, L., & Kaliampakos, D. (2018). *A review of post-lignite transition policies in Greece*. Energy Policy, 123, 205–215.

UNESCO. (2003). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Paris: UNESCO.

Giaccardi, E., & Palen, L. (2008). *Heritage and social media: Theoretical challenges and critical approaches*. International Journal of Heritage Studies, 14, 243–259

Rachid, A., & Paskaleva, K. (2025). Culture and heritage for a just transition to climate-neutral cities. *Frontiers in Sustainable Energy Policy*

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Νίνα Σασακιάν

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο πεδίο Τέχνη – Πολιτιστική Κληρονομιά – Αναπτυξιακές Πολιτικές (ΤΕΠ). Απόφοιτη Πολυτεχνικής Σχολής, του Τμήματος Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας (2025). Με ερευνητικά ενδιαφέροντα που επικεντρώνονται στη μελέτη και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω καινοτόμων ψηφιακών εργαλείων. Σημαντική δράση στον εθελοντισμό, με συμμετοχή στη γραμματεία του Συλλόγου Εθελοντών Αιμοδοτών και έμφαση στην προώθηση της κοινωνικής αλληλεγγύης.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Κωνσταντία Χαδιώ

Υποψήφια Διδάκτωρ Πολυτεχνείο Κρήτης Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, κάτοχος Διπλώματος Αρχιτεκτονικής, Πανεπιστήμιο Πατρών (2007), Master of Advanced Studies in Housing (MAS ETH HS) ETH (2009) και MSc Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός Πόλεων και Κτιρίων, Ε.Α.Π. (2017). Είναι μέλος ΕΔΙΠ (2019) στο Τμήμα Μηχανικών Σχεδιασμού Προϊόντων και Συστημάτων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, διδασκαλία: Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά, Επιμέλεια & Σχεδιασμός Εκθέσεων, Ιστορία Design. Έχει συμμετοχές και βραβεία σε διεθνείς και πανελλήνιους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς. Ιδρυτικό μέλος CK architecture studio (2010). Επιστημονικά ενδιαφέροντα: ψηφιακά μέσα και δομημένο περιβάλλον, ψηφιακές τεχνολογίες και πολιτισμός, βιώσιμος και κοινωνικός σχεδιασμός, ψηφιακά εργαλεία για την αναβάθμιση αστικών περιβαλλόντων.

Από τη μνήμη στο ψηφιακό αρχείο: Συνεταιρισμοί Φαρμακοποιών Ελλάδος και πολιτισμικές προσεγγίσεις

Αλέξανδρος Καπανιάρης

Καθηγητής-Σύμβουλος Ε.Α.Π. – ΜΠΣ Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες
Συντονιστής Θ.Ε. «Ψηφιακή διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, ΨΑΕ60»

email: kapaniaris@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκρότηση του Ιστορικού Ψηφιακού Αρχείου των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών (ΣΥ.ΦΑ.) και της Ομοσπονδίας τους (Ο.Σ.Φ.Ε.) αποτελεί ένα πρωτοποριακό εγχείρημα σε πανελλαδικό επίπεδο. Στόχος είναι η συστηματική διάσωση, τεκμηρίωση, ψηφιοποίηση και διάθεση ποικίλων τεκμηρίων – χειρόγραφων, φωτογραφιών, εφημερίδων, προφορικών μαρτυριών, οπτικοακουστικού υλικού και άλλων – τα οποία αποτυπώνουν την ιστορική πορεία της φαρμακευτικής επιστήμης και του συνεταιριστικού κινήματος των φαρμακοποιών στην Ελλάδα, ιδίως από τον 20ό αιώνα και εξής.

Η έρευνα εντάσσεται στο έργο «Μνήμη – Ταυτότητα – Προοπτική μέσα από την άρρηκτη σχέση Φαρμακευτικού Λειτουργήματος & Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών» της Ομοσπονδίας Φαρμακοποιών Ελλάδος (Ο.Σ.Φ.Ε.). Στο πλαίσιο αυτό, το αρχείο δεν αντιμετωπίζεται μόνο ως εργαλείο διάσωσης και ανάδειξης της συλλογικής μνήμης, αλλά και ως δυναμικό πεδίο επιστημονικής μελέτης και ανάπτυξης καινοτόμων εφαρμογών στις Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες.

Τα αρχεία των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών (ΣΥ.ΦΑ.) της Ελλάδος θα αποτελέσουν πολύτιμη πηγή για την έρευνα σε τομείς όπως η φαρμακευτική, η ιατρική, η λαογραφία, η ανθρωπολογία, η οικονομία και η τοπική ιστορία, ενώ παράλληλα θα ενισχύσει τη συνεταιριστική μνήμη και τον πολιτισμό της φαρμακευτικής κοινότητας. Η ανάπτυξη εργαλείων και δράσεων, όπως αποθετήριο, ψηφιοποίηση προφορικών μαρτυριών, καθώς και η δημιουργία χρονογραμμών, εκδόσεων, ιστοσελίδας, ντοκιμαντέρ και έκθεσης με χρήση τεχνολογίας επαυξημένης πραγματικότητας (AR), θα ενισχύσει την πρόσβαση και αξιοποίηση του υλικού από φαρμακοποιούς, ερευνητές, εκπαιδευτικούς και φοιτητές.

Η ολοκλήρωση του έργου δεν θα περιοριστεί στη διάσωση και ανάδειξη της ιστορίας των ΣΥ.ΦΑ. και της Ο.Σ.Φ.Ε., αλλά θα λειτουργήσει ως θεμέλιο για νέες επιστημονικές και εκπαιδευτικές μελέτες (μεταπτυχιακά, διδακτορικά, ερευνητικά προγράμματα) και θα συμβάλει στη διατήρηση και διάδοση της συνεταιριστικής και φαρμακευτικής κληρονομιάς στην Ελλάδα και διεθνώς.

Λέξεις Κλειδιά: ψηφιοποίηση, τεκμηρίωση, συνεταιριστική μνήμη, φαρμακευτική κληρονομιά

Αναφορές

Διεθνείς

1. Berry, D. M. (2012). *Digital humanities: Knowledge and critique*. Bloomsbury.
2. Burdick, A., Drucker, J., Lunenfeld, P., Presner, T., & Schnapp, J. (2012). *Digital humanities*. MIT Press.
3. Cifor, M., & Gilliland, A. J. (2016). Digital archives and the production of knowledge. *Journal of Archival Organization*, 14(3), 122-142.
4. De Kosnik, A. (2016). Digital storytelling and its contribution to ethnography. *Journal of Digital Culture & Society*, 9(2), 1-20.

5. Drucker, J. (2011). Humanities approaches to the digital. *Digital Scholarship in the Humanities*, 26(1), 4-13.
6. Flannery, M. (2001). Historical works in pharmacy: Guidelines for retrospective collections. *Pharmacy Journal*, 19(1), 24-35.
7. Gilliland, A. J., & Caswell, M. (2016). Neutrality, social justice and the Obligations of Archival Education and Educators. *Archival Science*, 16(1), 1-19.
8. Ketelaar, E. (2001). Archival education and the development of the archival profession: A global perspective. *Journal of the Society of Archivists*, 22(2), 151-164.
9. Patronis, M., & Mavreas, V. (2004). Cooperatives in Greece: Historical and contemporary perspectives. *Journal of Co-operative Studies*, 37(2), 23-38.
10. Robertson, L. (2016). The impact of digital tools on historical research and writing. *Historical Methods*, 49(3), 163-179.
11. Rosenzweig, R. (2003). The democratization of history: Public history, digital archives, and the future of the past. *American Historical Review*, 108(3), 714-725.
12. Smith, E. (2015). The history and development of pharmaceutical cooperatives in the United States. *Journal of American Pharmacy*, 62(3), 88-94.
13. Spiro, L. (2012). The participatory turn. In *Digital Humanities and the Library* (pp. 121-136). Purdue University Press.
14. Stamenovic, M. (2024). Pharmaceutical cooperatives: A historical and social study. *Journal of Health History*, 42(1), 45-58.
15. Terras, M., Nyhan, J., & Vanhoutte, E. (2013). *Defining digital humanities: A reader*. Routledge.
16. Williamson, H. (2013). Pharmacy archives and historical practice in the United Kingdom. *Pharmaceutical History Journal*, 8(4), 103-115.

Ελληνικές

1. Καπανιάρης, Α., Βαλασσάς, Δ. (2017). *Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς, 100 χρόνια συνεταιριστικής παράδοσης και αγώνα, Η ιστορία, οι συνεταιριστικές αξίες και ο πολιτισμός της αγροτικής παραγωγής*, Τόμος Α' & Β'. Βόλος: Εκδόσεις Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς Πηλίου.
2. Καπανιάρης, Α. (2021) *Από την Αγχιάλο της Ανατολικής Ρωμυλίας στη Νέα Αγχιάλο Μαγνησίας - Μνήμες προσφυγιάς και ιστορίες συνεργατικότητας - Πτυχές της συνεταιριστικής ιστορίας στη Θεσσαλία*. Βόλος: Αγροτικός Οινοποιητικός Συνεταιρισμός Νέας Αγχιάλου.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Ο Αλέξανδρος Γ. Καπανιάρης, είναι Διδάκτορας Ψηφιακής Λαογραφίας του Τμήματος Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού του Πανεπιστημίου Αιγαίου, ενώ έχει ολοκληρώσει δύο Μεταδιδακτορικές έρευνες σε ζητήματα αρχειακής εθνογραφίας στο Τμήμα Ιστορίας & Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Την περίοδο 2021-22 είναι Επισκέπτης Ερευνητής (Visiting Research Fellow) στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου σε ζητήματα αρχειακής εθνογραφίας που σχετίζονται με την μετανάστευση. Είναι Καθηγητής-Σύμβουλος στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες και Συντονιστής στην Θεματική Ενότητα «Ψηφιακή Διαχείριση της Πολιτιστικής κληρονομιάς, (ΨΑΕ60)». Το 2014 για το έργο του «Οι Μάηδες της Μακρινίτσας, το 2018 για το έργο του «Ψηφιακή Λαογραφία και Εκπαίδευση», και το 2019 για το δίτομο έργο «Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς, Ένας αιώνας συνεταιριστικής παράδοσης και αγώνα, Η ιστορία, οι συνεταιριστικές αξίες και ο πολιτισμός της αγροτικής παραγωγής» βραβεύτηκε από την Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με το «Βραβείο Λυσίμαχου Καυταντζόγλου». Από το 2022 έχει την επιστημονική ευθύνη της εκδοτικής σειράς «Λαϊκός Πολιτισμός- Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις» των εκδόσεων Ταξιδευτής.

Η ΡΟΤΟΝΤΑ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ

ΣΤΑΘΑΚΗ ΕΛΕΝΗ*

Αρχαιολόγος

helenq55@gmail.com

ΚΟΤΣΙΦΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ*

Διευθυντής 1ου Εργαστηριακού Κέντρου Αγ. Δημητρίου,

kotsifakos@unipi.gr

ΔΟΥΛΗΓΕΡΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ*

Καθηγητής

cdoulig@unipi.gr

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες», Κατεύθυνση Ψηφιακός Πολιτισμός, Παγκόσμιος Ιστός και Διαχείριση Ψηφιακών Συλλογών, Τμήμα Πληροφορικής, Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ροτόντα, ένα από τα πιο εμβληματικά μνημεία της Θεσσαλονίκης και μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς της United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), και αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της διαχρονικής πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης (Schnarr, 2015). Ωστόσο, η πολυπλοκότητα της ιστορίας και της αρχιτεκτονικής της συχνά παραμένει δυσπρόσιτη στο ευρύ κοινό. Στο πλαίσιο αυτό, οι ψηφιακές τεχνολογίες αναδεικνύονται ως πολύτιμο εργαλείο για την ενίσχυση της κατανόησης και την προώθηση της πολιτιστικής διάχυσης (Economou, 2015). Η μελέτη εστιάζει στη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο η ψηφιοποίηση και οι διαδικτυακές πρακτικές μπορούν να συμβάλουν στη νέα προσέγγιση του μνημείου. Η ψηφιακή ανάδειξη της Ροτόντας δεν αποσκοπεί μόνο στη διατήρηση της συλλογικής μνήμης (Galini, 2021), αλλά και στη δημιουργία νέων μορφών αλληλεπίδρασης που ξεπερνούν τα γεωγραφικά και χρονικά όρια της φυσικής επίσκεψης (Kiilerich & Torp, 2016). Κεντρικά ερωτήματα που αναδεικνύονται είναι πώς η ψηφιακότητα επηρεάζει την πρόσληψη της ιστορικής και καλλιτεχνικής ταυτότητας της Ροτόντας ανάμεσα σε άλλα μνημεία της πόλης (Kiilerich, 2023), ποιοι είναι οι τρόποι με τους οποίους η διαδικτυακή παρουσίαση ενισχύει την εκπαιδευτική διάσταση του μνημείου, και πώς μπορεί να διευρυνθεί η πρόσβαση σε διαφορετικά κοινά μέσω σύγχρονων μορφών πολιτιστικής διάχυσης. Η συμβολή της μελέτης εντοπίζεται στην ανάδειξη της Ροτόντας ως παραδείγματος για τη δυναμική σχέση ανάμεσα στην πολιτιστική κληρονομιά και την ψηφιακή εποχή (Chalkidou et al., 2021). Μέσα από τη δυναμική των νέων τεχνολογιών ως γέφυρας ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν, επιχειρείται να σκιαγραφηθεί ένα μοντέλο πολιτιστικής προβολής που ενισχύει την προσβασιμότητα, τη συμμετοχή και τη βιωματική διάσταση της πολιτιστικής εμπειρίας.

Λέξεις Κλειδιά: Ψηφιοποίηση, Διαδικτυακή ανάδειξη, Εκπαιδευτική εμπειρία

Αναφορές:

Economou, M. (2015). Heritage in the digital age. *In A Companion to Heritage Studies*, (215-228). Wiley-Blackwell.

Kiilerich, B., Torp, H., (2016). *Η Ροτόντα της Θεσσαλονίκης και τα ψηφιδωτά της*, εκδ. Καπόν, Αθήνα 2016, 64 σελ. ISBN: 978-618-5209-10-0

Kiilerich, B. (2023). Among Saints and Relics: Danish and Norwegian Research in Thessaloniki (1939 and 1953). *CLARA*, 11.

Schnarr, T. (2015). *Rotunda - Thessaloniki, Greece*. UNESCO World Heritage Centre. Ανακτήθηκε από <https://whc.unesco.org/en/documents/138046>

Galiniki, S. (2021). Gentrification of memory: The past as a social event in Thessaloniki of the early twenty-first century. In *Contested Antiquity* (pp. 165–193). Archaeological Museum of Thessaloniki. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1b742j9.9>, <https://www.jstor.org/stable/j.ctv1b742j9.9>

Chalkidou, S., Arvanitis, A., Patias, P., & Georgiadis, C. (2021). Spatially enabled web application for urban cultural heritage monitoring and metrics reporting for the SDGs. *Sustainability*, 13(21), 12289. <https://doi.org/10.3390/su132112289>

Acknowledgement: Η εργασία αυτή υποστηρίζεται εν μέρει από το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» και το Κέντρο Ερευνών του Πανεπιστημίου Πειραιώς (ΚΕΠΠ)

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Ελένη Σταθάκη** γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε Ιστορία και Αρχαιολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, με ειδίκευση στην Αρχαιολογία και την Ιστορία της Τέχνης, και ολοκλήρωσε τις σπουδές της το 2023. Έχει συμμετάσχει σε πανεπιστημιακές ανασκαφές στη Βεργίνα και στο Gourimadi Excavation Project (Νορβηγικό Ινστιτούτο Αθηνών – Πανεπιστήμιο Bergen), ενώ φοίτησε μέσω Erasmus+ στο Πανεπιστήμιο Χαϊδελβέργης, στο τμήμα της Κλασικής Αρχαιολογίας. Πραγματοποίησε πρακτική άσκηση στο

Ιστορικό Αρχείο Προσφυγικού Ελληνισμού (Δήμος Καλαμαριάς) και έχει παρακολουθήσει σεμινάρια και συνέδρια με αντικείμενο την Αρχαιολογία, τη Μουσειολογία και τα Ψηφιακά Μέσα. Κατέχει πιστοποιήσεις γλωσσομάθειας (Αγγλικά C2, Γερμανικά B2) και ECDL. Κατά την περίοδο 2023–2024 εργάστηκε ως φιλόλογος στα Φροντιστήρια «Δημήτρια», όπου συμμετείχε σε workshop με θεματική, μεταξύ άλλων, τις εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης στην εκπαίδευση. Από το 2025 φοιτά στο ΠΜΣ «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Τεχνολογίες» του Πανεπιστημίου Πειραιώς, ενώ παράλληλα παρακολουθεί το 9μηνο σεμινάριο «Μουσειολογία και Μουσειοπαιδαγωγική για την Ενίσχυση των Δεξιοτήτων του Σύγχρονου Εκπαιδευτικού» του ΕΚΠΑ.

Ο **Δρ. Κοτσιφάκος Δημήτριος** (Post-Doc, Post-Doc, PhD, MSc) είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής, στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, στην Ελλάδα. Είναι βραβευμένος απόφοιτος με Διάκριση (2010), από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, και κάτοχος τετραετούς πτυχίου Ηλεκτρονικού Μηχανικού από το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α-ΤΕΙ) Αθήνας. Είναι Διευθυντής στο 1^ο Εργαστηριακό Κέντρο του Αγίου Δημητρίου (Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, ΕΕΚ). Ο Δρ. Κοτσιφάκος διδάσκει Τεχνολογίες Ιστού («Διαχείριση Παγκόσμιου Ιστού και Ψηφιακών Συλλογών») στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IOT and Advanced Digital”, στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Ο **Χρήστος Δουλιγέρης**, Καθηγητής στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, κατείχε θέσεις στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Πανεπιστημίου του Μαϊάμι. Υπήρξε μέλος της Ελληνικής Αρχής Διασφάλισης και Απορρήτου Πληροφοριών και Επικοινωνιών και Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Ελληνικής Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για την Κοινωνική Ασφάλιση Α.Ε. Ο Δρ. Δουλιγέρης έχει δημοσιεύσει εκτενώς στην επιστημονική βιβλιογραφία για τη δικτύωση και έχει συμμετάσχει σε πολλά ερευνητικά και αναπτυξιακά προγράμματα. Ο Δρ. Δουλιγέρης διδάσκει Τεχνολογίες Ιστού («Διαχείριση Παγκόσμιου Ιστού και Ψηφιακών Συλλογών») στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IoT and Advanced Digital”, στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

ΕΝΑ ΠΡΟΗΓΜΕΝΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΜΕΣΩ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

ΡΟΥΣΙΑΔΟΥ ANNA*

Απόφοιτη του τμήματος Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστημίου Πατρών
rousiadouanna@gmail.com

ΚΟΤΣΙΦΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ*

Διευθυντής 1ου Εργαστηριακού Κέντρου Αγ. Δημητρίου,
dkotsifakos@uniwa.gr

ΔΟΥΛΗΓΕΡΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ*

Καθηγητής
cdoulig@unipi.gr

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες», Κατεύθυνση Ψηφιακός Πολιτισμός, Παγκόσμιος Ιστός και Διαχείριση Ψηφιακών Συλλογών, Τμήμα Πληροφορικής, Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη αξιοποιεί προηγμένα εργαλεία ψηφιοποίησης (πλατφόρμας Unity) για τη δημιουργία ενός Ψηφιακού Λαογραφικού Μουσείου. Στόχος της κατασκευής είναι η προσαρμογή της πολιτιστικής κληρονομιάς στις απαιτήσεις της ψηφιακής εποχής (Καπανιάρης, 2020). Το πρόβλημα που αναγνωρίζεται έμμεσα αλλά ρητά, αφορά την απομάκρυνση των νεότερων γενεών από την παραδοσιακή πολιτισμική μνήμη και τον κίνδυνο υποβάθμισής της σε ένα περιβάλλον αυξανόμενης τυποποίησης και εμπορευματοποίησης (Κακάμπουρα, 2006). Ο σκοπός της έρευνας είναι η διαφύλαξη, αναβίωση και βιωματική διάδοση της ελληνικής λαογραφίας μέσω ενός εικονικού, διαδραστικού χώρου που αξιοποιεί σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία (Dixon, 2007). Τα ερευνητικά ερωτήματα εστιάζουν: (α) στο κατά πόσο τα ψηφιακά εργαλεία επιλογής (πχ Unity), μπορεί να λειτουργήσουν ως πολιτισμικός χώρος παρουσίασης, (β) στο κατά πόσο επιδρά η εικονική πραγματικότητα στη μαθησιακή και ψυχαγωγική εμπειρία του χρήστη των μέσων, και, (γ) πώς συμβάλει η τεχνολογία στη μεταλαμπάδευση πολιτισμικής γνώσης. Ο κωδικοποιημένος στόχος της μελέτης είναι η ανάπτυξη ενός καινοτόμου, προσβάσιμου και εκπαιδευτικού ψηφιακού μουσείου που μεταδίδει την παράδοση ως ζωντανή εμπειρία (Fouldi, 2022). Η μεθοδολογική προσέγγιση περιλαμβάνει τη δημιουργία θεματικών ενοτήτων και ψηφιακών αιθουσών με έμφαση σε παραδοσιακά εκθέματα, ήθη, έθιμα και μύθους. Χρησιμοποιήθηκαν προηγμένες τεχνικές κωδικοποίησης (C# scripts) για την κίνηση και την αλληλεπίδραση, μηχανισμοί ενεργοποίησης (triggers) για την ενεργοποίηση πολυμέσων, καθώς και σχεδιασμοί διεπαφών (User Interface, UI) - εργαλεία για την ένθεση πληροφοριακών κειμένων. Η εμπειρία ενισχύθηκε με μουσική επένδυση, ήχους, βίντεο και περιήγηση εικονικής πραγματικότητας. Για την καταγραφή και τεκμηρίωση αξιοποιήθηκαν προηγμένα εργαλεία πληροφορικής (Unity Recorder) και αποθετήρια (GitHub) για την κατάλληλη οργάνωση και το διαμοιρασμό του έργου. Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι προηγμένες τεχνολογίες των ψηφιακών μέσων καθιστούν εφικτή τη δημιουργία ενός ρεαλιστικού, διαδραστικού και παιδαγωγικού περιβάλλοντος, το οποίο ενισχύει τη μνήμη, την ενεργό συμμετοχή και τη συναισθηματική εμπλοκή του χρήστη (Dixon, 2007). Η αναπαράσταση του μύθου «Το Γεφύρι της Άρτας» μέσω συνδυασμού “performance art” και τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης ανέδειξε τη δυναμική της ψηφιακής αποτύπωσης στην πολιτισμική μετάδοση. Η συμβολή της μελέτης έγκειται στο ότι γεφυρώνονται στοιχεία της παράδοσης με την ψηφιακή κουλτούρα, προσφέροντας νέες προοπτικές για την εκπαίδευση και τη διάχυση της πολιτιστικής κληρονομιάς (Κατσαδώρας & Φωκίδης, Επιμ., 2022). Η μελλοντική εξέλιξη της εργασίας προσανατολίζεται στην επέκταση των θεματικών ενοτήτων, και στην ενσωμάτωση πιο εξελιγμένων τεχνολογιών εικονικής πραγματικότητας.

Λέξεις-κλειδιά: Ψηφιακό μουσείο, Λαογραφία, Εικονική πραγματικότητα, Πολιτιστική κληρονομιά.

Αναφορές:

Dixon, S. (2007). *Digital Performance*. Massachusetts Institute of Technology.

Fouldi, X. (2022). *Digital Folklore: Digital Folk Groups*. Kindle Direct Publishing.

Κακάμπουρα, Ρ. (2006). *Ψηφιακή Λαογραφία και Εκπαίδευση και Εθνική Ταυτότητα: Μια σχέση αλληλεπίδρασης Κριτική Διεπιστημονικότητα: τ. τόμος 2ος, Έθνος και Ταυτότητα. Πολιτισμικές Αντιστάσεις. Σαββάλας*

Καπανιάρης, Α. (2020). *Ψηφιακή Λαογραφία και Εκπαίδευση*. Εκδόσεις: Πεδίο.

Κατσαδώρας, Γ., & Φωκίδης, Ε. (Επιμ.). (2022). *Ψηφιακή Λαογραφία και σύγχρονες μορφές του λαϊκού πολιτισμού Αφετηρία και προοπτικές ενός νέου πεδίου*. Εργαστήριο Γλωσσολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
<https://ebooks.epublishing.ekt.gr/index.php/apll/catalog/view/178/117/2096-1>

Acknowledgement: Η εργασία αυτή υποστηρίζεται εν μέρει από το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» και το Κέντρο Ερευνών του Πανεπιστημίου Πειραιώς (ΚΕΙΠΠ)

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Ρουσιιάδου Άννα** είναι φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Digital Culture, Smart Cities, IoT and Advanced Digital» στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, ενώ είναι απόφοιτος του τμήματος Θεατρικών Σπουδών, του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει συμμετάσχει σε διεθνή και εθνικά σεμινάρια υποκριτικής και έχει πιστοποιηθεί σε προηγμένα εργαλεία ψηφιακής επεξεργασίας.

Ο **Δρ. Κοτσιφάκος Δημήτριος** (Post-Doc, Post-Doc, PhD, MSc) είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής, στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, στην Ελλάδα. Είναι βραβευμένος απόφοιτος με Διάκριση (2010), από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, και κάτοχος τετραετούς πτυχίου Ηλεκτρονικού Μηχανικού από το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α-ΤΕΙ) Αθήνας. Είναι Διευθυντής στο 1^ο Εργαστηριακό Κέντρο του Αγίου Δημητρίου (Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, ΕΕΚ). Ο Δρ. Κοτσιφάκος διδάσκει

Τεχνολογίες Ιστού («Διαχείριση Παγκόσμιου Ιστού και Ψηφιακών Συλλογών») στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IOT and Advanced Digital”, στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Ο **Χρήστος Δουλιγέρης**, Καθηγητής στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, κατείχε θέσεις στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Πανεπιστημίου του Μαϊάμι. Υπήρξε μέλος της Ελληνικής Αρχής Διασφάλισης και Απορρήτου Πληροφοριών και Επικοινωνιών και Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Ελληνικής Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για την Κοινωνική Ασφάλιση Α.Ε. Ο Δρ. Δουλιγέρης έχει δημοσιεύσει εκτενώς στην επιστημονική βιβλιογραφία για τη δικτύωση και έχει συμμετάσχει σε πολλά ερευνητικά και αναπτυξιακά προγράμματα. Ο Δρ. Δουλιγέρης διδάσκει Τεχνολογίες Ιστού («Διαχείριση Παγκόσμιου Ιστού και Ψηφιακών Συλλογών») στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IoT and Advanced Digital”, στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΒΡΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΡΟΗΓΜΕΝΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΕΥΑΝΘΙΑ*

Ιστορικός

nikolaidouevanthia56@gmail.com

ΚΟΤΣΙΦΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ*

Διευθυντής Ιου Εργαστηριακού Κέντρου Αγ. Δημητρίου,

dkotsifakos@uniwa.gr

ΔΟΥΛΗΓΕΡΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ*

Καθηγητής

cdoulig@unipi.gr

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες», Κατεύθυνση Ψηφιακός Πολιτισμός, Παγκόσμιος Ιστός και Διαχείριση Ψηφιακών Συλλογών, Τμήμα Πληροφορικής, Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης υπήρξε μια από τις σημαντικότερες εβραϊκές κοινότητες της Ευρώπης, αφήνοντας βαθύ αποτύπωμα στην πολιτισμική και ιστορική ταυτότητα της πόλης. Η παρουσία των Σεφαραδιτών Εβραίων στη Θεσσαλονίκη ξεκινά στα τέλη του 15ου αιώνα, μετά την εκδίωξή τους από την Ισπανία (Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης, χ.χ.). Η κοινότητα άνθισε, συμβάλλοντας καθοριστικά στην οικονομική και πνευματική ζωή της πόλης, με ισχυρή εμπορική δραστηριότητα, θρησκευτική παράδοση και πολιτιστική ανάπτυξη (Μπαρούτης, 2023). Μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα, η Θεσσαλονίκη ήταν γνωστή ως η «Ιερουσαλήμ των Βαλκανίων», λόγω του μεγάλου αριθμού Εβραίων κατοίκων (Naar, 2018). Ωστόσο, τα γεγονότα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και οι κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις μείωσαν δραματικά την παρουσία της κοινότητας. Το 96% του εβραϊκού πληθυσμού της Θεσσαλονίκης βρήκε φριχτό θάνατο στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης, κυρίως στο Άουσβιτς- Μπιρκενάου (Μπενβένιστε, 2014). Μετά τον πόλεμο, η ανασυγκρότηση της κοινότητας υπήρξε δύσκολη, ωστόσο κατάφερε να επιβιώσει και να αναδιοργανωθεί, αφήνοντας ανεξίτηλο το αποτύπωμά της στην ιστορία της πόλης (Mazower, 2003). Η ανάδειξη της Εβραϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και ιστορίας είναι πάντοτε επίκαιρη, αποτελώντας παράδειγμα εξάλειψης του ρατσισμού και του αντισημιτισμού. Η Θεσσαλονίκη αποτελεί ένα ζωντανό μνημείο πολυπολιτισμικότητας, και η γνώση της εβραϊκής ιστορίας της βοηθά στη διατήρηση της συλλογικής μνήμης και στην κατανόηση της σημασίας της ανεκτικότητας και του διαλόγου των πολιτισμών. Η παρούσα αποσκοπεί στη διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής μνήμης της κοινότητας μέσω σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων, καθιστώντας την ιστορία προσιτή σε ένα ευρύτερο κοινό. Η μελέτη θέτει κρίσιμα ερωτήματα, όπως το πώς μπορεί να αποτυπωθεί η εξέλιξη της Εβραϊκής κοινότητας μέσω ψηφιακών εφαρμογών, ποια είναι η συνεισφορά της κοινότητας στην ιστορία της Θεσσαλονίκης και πώς μπορεί να αναδειχθεί μέσω διαδραστικών χαρτών και εργαλείων. Επίσης, εξετάζει το ρόλο της τεχνολογίας στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού, προωθώντας τον σεβασμό, τη γνώση και την ανοιχτή συζήτηση γύρω από τη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η έρευνα αφορά τη γεωγραφική περιοχή της Θεσσαλονίκης και επικεντρώνεται κυρίως στον 20ο αιώνα, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στο Ολοκαύτωμα. Η μεθοδολογία της μελέτης βασίζεται στην ανάλυση περιεχομένου, χρησιμοποιώντας ιστορικές πηγές, βάσεις δεδομένων και μουσειακές εκθέσεις, όπως του Μουσείου του Ολοκαυτώματος. Η μελέτη περιλαμβάνει την ιστορική αναδρομή της κοινότητας, την ανάλυση εβραϊκών κτηρίων της Θεσσαλονίκης και την ανάπτυξη μιας ψηφιακής εφαρμογής για τη δημιουργία εκπαιδευτικών εργαλείων. Η μελέτη αναμένεται να συμβάλει στην ανάδειξη της πολυπολιτισμικής κληρονομιάς της Θεσσαλονίκης, μέρος της οποίας αποτελεί το εβραϊκό στοιχείο, στη διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης και στην κατανόηση του ιστορικού τραύματος. Η πρωτοτυπία της μελέτης έγκειται στη χρήση καινοτόμων τεχνολογιών για την κατανόηση της ιστορίας, γεφυρώνοντας το παρελθόν με το παρόν. Η ψηφιακή τεχνολογία καθιστά αυτή

την εμπειρία πιο προσιτή και ελκυστική όχι μόνο για μαθητές και ερευνητές, αλλά και για το ευρύτερο κοινό, επιτρέποντας σε κάθε ενδιαφερόμενο, ανεξαρτήτως ηλικίας ή προηγούμενων ιστορικών γνώσεων, να έρθει σε επαφή με την πλούσια εβραϊκή κληρονομιά της Θεσσαλονίκης. Παράλληλα, η έρευνα αυτή συνδέεται με τις σύγχρονες θεωρίες για τη διδακτική της ιστορίας και τη χρήση τεχνολογικών εργαλείων στην εκπαίδευση. Μέσα από τη διαθεματική προσέγγιση της ιστορίας, της ψηφιακής τεχνολογίας και της κοινωνικής μνήμης, η μελέτη συνεισφέρει στη συζήτηση γύρω από τη διδακτική αξιοποίηση της ιστορικής γνώσης, ένα από τα βασικά αντικείμενα του συνεδρίου. Η χρήση πολυμεσικών αφηγήσεων, διαδραστικών χαρτών και παιχνιδιών γνώσεων δεν είναι απλώς ένα μέσο διατήρησης της ιστορίας, αλλά και ένα εργαλείο ενίσχυσης της συλλογικής συνείδησης και του διαλόγου.

Λέξεις-κλειδιά: *Επιστήμη της ιστορίας, Εβραϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης, προηγμένα ψηφιακά εργαλεία, Ψηφιακή αφήγηση.*

Αναφορές:

Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης. (χ.χ.). Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης. Ανακτήθηκε 4 Φεβρουάριος 2025, από <http://www.jmth.gr/>

Naar, D. (2018). Η Θεσσαλονίκη των Εβραίων: Ανάμεσα στην Οθωμανική αυτοκρατορία και την Νεότερη Ελλάδα. Αλεξάνδρεια.

Mazower, M. (Επιμ.). (2003). *Μετά τον πόλεμο*. Αλεξάνδρεια.

Μπενβενίστε, Ρ. (2014). Αυτοί που επέζησαν. Πόλις.

Acknowledgement: Η εργασία αυτή υποστηρίζεται εν μέρει από το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» και το Κέντρο Ερευνών του Πανεπιστημίου Πειραιώς (ΚΕΠΠ)

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Νικολαΐδου Ευανθία** είναι φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Digital Culture, Smart Cities, IoT and Advanced Digital» στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, ενώ είναι απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Έχει συμμετάσχει σε πανεπιστημιακές ανασκαφές του ΑΠΘ στη Βεργίνα, συγκεκριμένα στο Ιερό της Εύκλειας το 2021, καθώς και στους Φιλίππους το 2022.

Ο **Δρ. Κοτσιφάκος Δημήτριος** (Post-Doc, Post-Doc, PhD, MSc) είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής, στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, στην Ελλάδα. Είναι βραβευμένος απόφοιτος με Διάκριση (2010), από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, και κάτοχος τετραετούς πτυχίου Ηλεκτρονικού Μηχανικού από το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α-ΤΕΙ) Αθήνας. Είναι Διευθυντής στο 1^ο Εργαστηριακό Κέντρο του Αγίου Δημητρίου (Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, ΕΕΚ). Ο Δρ. Κοτσιφάκος διδάσκει Τεχνολογίες Ιστού («Διαχείριση Παγκόσμιου Ιστού και Ψηφιακών Συλλογών») στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IOT and Advanced Digital”, στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Ο **Χρήστος Δουλιγέρης**, Καθηγητής στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, κατείχε θέσεις στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Πανεπιστημίου του Μαϊάμι. Υπήρξε μέλος της Ελληνικής Αρχής Διασφάλισης και Απορρήτου Πληροφοριών και Επικοινωνιών και Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Ελληνικής Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για την Κοινωνική Ασφάλιση Α.Ε. Ο Δρ. Δουλιγέρης έχει δημοσιεύσει εκτενώς στην επιστημονική βιβλιογραφία για τη δικτύωση και έχει συμμετάσχει σε πολλά ερευνητικά και αναπτυξιακά προγράμματα. Ο Δρ. Δουλιγέρης διδάσκει Τεχνολογίες Ιστού («Διαχείριση Παγκόσμιου Ιστού και Ψηφιακών Συλλογών») στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IoT and Advanced Digital”, στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΝΕΜΕΑΣ ΜΕΣΩ ΕΙΚΟΝΙΚΩΝ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΒΑΤΙΚΙΩΤΗ ΜΥΡΤΩ ΓΕΩΡΓΙΑ*

Πολιτιστική Διαχείριση
vatikiotimyrto@gmail.com

ΚΟΤΣΙΦΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ*

Διευθυντής 1^{ου} Εργαστηριακού Κέντρου Αγ. Δημητρίου,
dkotsifakos@uniwa.gr

ΔΟΥΛΗΓΕΡΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ*

Καθηγητής
cdoulig@unipi.gr

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες», Κατεύθυνση Ψηφιακός Πολιτισμός, Παγκόσμιος Ιστός και Διαχείριση Ψηφιακών Συλλογών, Τμήμα Πληροφορικής, Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν άρθρο παρουσιάζει την διαδικασία δημιουργίας της εικονικής αναπαράστασης του ναού της Νεμέας, εντάσσοντας την μελέτη αυτή στο πλαίσιο της χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών για την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς (Guidi, Russo & Angheleddu, 2014). Η ερευνητική προσπάθεια βασίστηκε στην συστηματική οργάνωση και ταξινόμηση δεδομένων, τα οποία αποτέλεσαν το υπόβαθρο για τη διαδικασία της τρισδιάστατης μοντελοποίησης. Η γεωμετρική αποτύπωση πραγματοποιήθηκε μέσω του λογισμικού SketchUp, όπου κατασκευάστηκε το βασικό μοντέλο του ναού, και στην συνέχεια εισήχθη στο Unity για την προσαρμογή του στις ανάγκες της εικονικής περιήγησης (Demetrescu, 2015). Στο περιβάλλον αυτό εφαρμόστηκαν τεχνικές ρεαλιστικής απόδοσης, όπως υλικά, φωτισμός και σκιές, με σκοπό την ενίσχυση της αίσθησης αυθεντικότητας και την αναπαράσταση της πραγματικής εμπειρίας του αρχαιολογικού χώρου (Qi et al., 2021). Παράλληλα αναπτύχθηκαν διαδραστικές λειτουργίες που προσφέρουν στον χρήστη την δυνατότητα ενεργής εξερεύνησης, ενισχύοντας τον παιδαγωγικό χαρακτήρα της εφαρμογής (Rodríguez González, Casals Ausió & Celestino Pérez, 2022). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται επίσης στην διαδικασία εξαγωγής και διαμοιρασμού του μοντέλου με στόχο την πρόσβαση και διάχυσή του σε ένα ευρύτερο κοινό, εντός και εκτός ακαδημαϊκών πλαισίων, συμβάλλοντας στη διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από σύγχρονα ψηφιακά μέσα (Scianna, Gaglio & Guardia, 2020). Σκοπός της εργασίας είναι να αναδείξει τη σημασία της ψηφιακής τεχνολογίας όχι μόνο ως εργαλείο τεκμηρίωσης, αλλά και ως μέσο εκπαιδευτικής αξιοποίησης και πολιτιστικής ευαισθητοποίησης (Liritzis, Volonakis & Vosinakis, 2021). Η εικονική αναπαράσταση αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οι σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να συνδυάσουν την επιστημονική έρευνα με την βιωματική εμπειρία της εικονικής περιήγησης, ανοίγοντας νέες προοπτικές για την ανάδειξη, τον τουρισμό και τους πολιτιστικούς οργανισμούς (Federici, 2022). Συνολικά τα συμπεράσματα της μελέτης αναδεικνύουν τόσο τα πλεονεκτήματα όσο και τους περιορισμούς της διαδικασίας, υπογραμμίζοντας ότι η ενσωμάτωση της ψηφιακότητας στη μελέτη και διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς συνιστά ταυτόχρονα πρόκληση, αλλά και ευκαιρία για την σύγχρονη κοινωνία (Alexandrou et al., 2024).

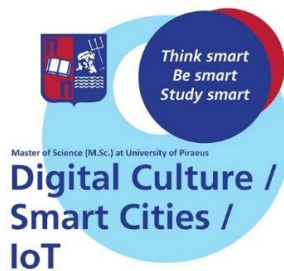
Λέξεις Κλειδιά : Εικονικές Αναπαραστάσεις, Πληροφορική, Αρχαιολογία, Πολιτιστική Διαχείριση Αναφορές

1. Guidi, G., Russo, M., & Angheleddu, D. (2014). 3D survey and virtual reconstruction of archaeological sites. *Digit. Appl. Archaeol. Cult. Heritage*, 1, 55–69.
<https://doi.org/10.1016/J.DAACH.2014.01.001>

2. Demetrescu, E. (2015). Archaeological stratigraphy as a formal language for virtual reconstruction: Theory and practice. *Journal of Archaeological Science*, 57, 42–55. <https://doi.org/10.1016/J.JAS.2015.02.004>
3. Qi, R., Vindiala, G., Warmus, J., & Wu, H. (2021). Maya archaeology: Pipelines and toolkit to reconstruct historical sites in virtual space. *Virtual Archaeology Review*.
4. Liritzis, I., Volonakis, P., & Vosinakis, S. (2021). 3D reconstruction of cultural heritage sites as an educational approach: The Sanctuary of Delphi. *Applied Sciences*, 11, 3635. <https://doi.org/10.3390/APP11083635>
5. Alexandrou, A., Škola, F., Skarlatos, D., Demesticha, S., Liarokapis, F., & Aristidou, A. (2024). Underwater virtual exploration of the ancient port of Amathus. *Journal of Cultural Heritage*. <https://doi.org/10.1016/j.culher.2024.09.006>
6. Rodríguez González, E., Casals Ausió, J. R., & Celestino Pérez, S. (2022). Application of real-time rendering technology to archaeological heritage virtual reconstruction. *Virtual Archaeology Review*.
7. Scianna, A., Gaglio, G. F., & Guardia, M. L. (2020). Digital photogrammetry, TLS survey and 3D modelling for VR and AR applications. *ISPRS Archives*, 43, 901–909. <https://doi.org/10.5194/isprs-archives-xliii-b2-2020-901-2020>
8. Federici, A. (2022). [Re]Constructing medieval cultural heritage: 3D [Re]constructions in academic research. *magazén*. <https://doi.org/10.30687/mag/2724-3923/2022/06/003>

Acknowledgement: Η εργασία αυτή υποστηρίζεται εν μέρει από το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» και το Κέντρο Ερευνών του Πανεπιστημίου Πειραιώς (ΚΕΠΠ)

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Μυρτώ Γεωργία Βατικιώτη** γεννήθηκε στο Μαρούσι της Αθήνας. Τελείωσε το 5ο Λύκειο Αμαρουσίου και φοίτησε στην σχολή "Διαχείριση Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών" του Πανεπιστημίου Πατρών. Έκανε την πρακτική της άσκηση στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων και παράλληλα ταξίδευε στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Σαλαμίνας, όπου και συμμετείχε στην επιμέλεια μιας έκθεσης για τον εορτασμό των 2.500 χρόνων από την ναυμαχία της Σαλαμίνας, καθώς και στην διαλογή οστράκων με την βοήθεια καταξιωμένων αρχαιολόγων. Τον Οκτώβριο του 2022 έγινε δεκτή στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ψηφιακού πολιτισμού, με σκοπό να συνεχίσει το αντικείμενο των πρώτων της σπουδών και να δώσει νέες ιδέες, οι οποίες θα εμπνεύσουν άτομα όλων των ηλικιών να αγαπήσουν τον ελληνικό πολιτισμό.

Ο **Δρ. Κοτσιφάκος Δημήτριος** (Post-Doc, Post-Doc, PhD, MSc) είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής, στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, στην Ελλάδα. Είναι βραβευμένος απόφοιτος με Διάκριση (2010), από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, και κάτοχος τετραετούς πτυχίου Ηλεκτρονικού Μηχανικού από το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α-ΤΕΙ) Αθήνας. Είναι Διευθυντής στο 1^ο Εργαστηριακό Κέντρο του Αγίου Δημητρίου (Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, ΕΕΚ). Ο Δρ. Κοτσιφάκος διδάσκει Τεχνολογίες Ιστού («Διαχείριση Παγκόσμιου Ιστού και Ψηφιακών Συλλογών») στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IOT and Advanced Digital”, στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Ο **Χρήστος Δουλιγέρης**, Καθηγητής στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, κατείχε θέσεις στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Πανεπιστημίου του Μαϊάμι. Υπήρξε μέλος της Ελληνικής Αρχής Διασφάλισης και Απορρήτου Πληροφοριών και Επικοινωνιών και Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Ελληνικής Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για την Κοινωνική Ασφάλιση Α.Ε. Ο Δρ. Δουλιγέρης έχει δημοσιεύσει εκτενώς στην επιστημονική βιβλιογραφία για τη δικτύωση και έχει συμμετάσχει σε πολλά ερευνητικά και αναπτυξιακά προγράμματα. Ο Δρ. Δουλιγέρης διδάσκει Τεχνολογίες Ιστού («Διαχείριση Παγκόσμιου Ιστού και Ψηφιακών Συλλογών») στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IoT and Advanced Digital”, στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

2^ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

Τεχνητή Νοημοσύνη και εφαρμογές στον Πολιτισμό

Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

ΟΦΗΛΙΑ ΨΩΜΑΔΑΚΗ

Υποψήφια Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΛΙΡΗΣ

Καθηγητής, Τμήμα Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας

opheliapsomadaki@windowslive.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία στηρίζεται σε εμπειρική έρευνα που πραγματοποιήθηκε με στόχο τη διερεύνηση των αντιλήψεων των συμμετεχόντων αναφορικά με την ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης (TN) στις Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες (ΠΔΒ), με έμφαση στην παραγωγή και διάδοση ψηφιακού πολιτιστικού περιεχομένου.

Η εφαρμογή προηγμένων τεχνολογιών TN στον ευρύτερο τομέα του Πολιτισμού και ειδικότερα στη δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου, καθιστά εφικτή την αναδιαμόρφωση τόσο των δημιουργικών διαδικασιών όσο και των μηχανισμών διάδρασης με το κοινό (Harun Zulić, 2019). Η TN συμβάλλει ενεργά στην παροχή προσωποποιημένων εμπειριών μέσα από τεχνολογίες όπως τα chatbots, οι συστάσεις περιεχομένου, και άλλα συστήματα επικοινωνιακής υποστήριξης, προσφέροντας νέες δυνατότητες σε δημιουργούς, διανομείς και θεσμούς (Bifulco & Tregua, 2022; Benamara, 2025; Bonacini, 2020; Oded Ben-Tal, Matthew Tobias Harris, Bob L.T. Sturm, 2021; Ražnatović, 2022; López López et al., 2024).

Η έρευνα αναδεικνύει τις πολυδιάστατες προκλήσεις που συνεπάγεται η ενσωμάτωση της TN στις ΠΔΒ, όπως ζητήματα δεοντολογίας, διαχείρισης δεδομένων και τεχνολογικής εξάρτησης, εστιάζοντας παράλληλα στις ευκαιρίες για καινοτομία και επιχειρηματική ανάπτυξη στον ψηφιακό πολιτιστικό τομέα. Επιπλέον, καταγράφονται οι αναδυόμενες τάσεις και τεχνολογικές εξελίξεις στον χώρο της TN, οι οποίες διαμορφώνουν το μέλλον της επικοινωνίας και της ψηφιακής αφήγησης στις ΠΔΒ.

Η μελέτη υλοποιήθηκε στο πλαίσιο μεταδιδακτορικής έρευνας, υπό την εποπτεία του Τμήματος Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το ερευνητικό δείγμα συγκροτήθηκε από επαγγελματίες παραγωγούς ψηφιακού πολιτιστικού περιεχομένου, φοιτητές ανώτατης εκπαίδευσης και σπουδαστές Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης που ειδικεύονται σε ψηφιακά εργαλεία και τεχνολογίες αφήγησης. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου κλειστού τύπου κατά το χρονικό διάστημα από 1 έως 23 Σεπτεμβρίου 2025.

Λέξεις-κλειδιά: Τεχνητή Νοημοσύνη, Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες, Ψηφιακό Περιεχόμενο, Καινοτομία, Ψηφιακή Αφήγηση

Αναφορές

Ξενόγλωσσες

- Benamara, A. I. (2025, May). The art of storytelling across culture and digital experiences: Reflections on the initiative "Art and Heritage: Memory for the Future" at Dar Sebastian. Cultural Programs Coordinator, CCIH.
- Ben-Tal, O., Harris, M. T., & Sturm, B. L. (2020). How Music AI Is Useful: Engagements with Composers, Performers and Audiences. *Leonardo*, 54(5), 510-516.
https://doi.org/10.1162/leon_a_01959
- Bifulco, F., & Tregua, M. (Eds.). (2022). Handbook of research on museum management in the digital era. IGI Global. <https://lccn.loc.gov/2021061515>
- Bonacini, E. (2020). Museums and forms of digital storytelling (S. Hassam, Trans.). Aracne Editrice. (Original work published as I musei e le forme dello storytelling digitale) ISBN: 978-88-255-3369-9
- López López, Y., Cisneros Álvarez, P., Ávila Rodríguez, M., & Delage González, I. (2024). Reinención museológica ante el desafío pandémico: nuevas estrategias, patrimonio y públicos. *Estoa. Revista de la Facultad de Arquitectura y Urbanismo de la Universidad de Cuenca*, 13(26), 181–190.
<https://doi.org/10.18537/est.v013.n026.a12>
- Ražnatović, A. (2022). Interactive digital storytelling in cultural heritage: Innovative approach to sustainable development [Final exam essay, University of Arts in Belgrade, UNESCO Chair for Cultural Policy and Management]. Course: Digital Transformation in Arts and Culture. Professors: Ana Martinoli & Đorđe Krivokapić.
- Zulić, H. (2019). How AI can Change/Improve/Influence Music Composition, Performance and Education: Three Case Studies. Unsa ba.
https://www.academia.edu/39827097/How_AI_can_Change_Improve_Influence_Music_Composition_Performance_and_Education_Three_Case_Studies

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Δρ. Οφηλία Ψωμαδάκη** είναι Διδάσκουσα στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (Τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων) και Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια στη Σχολή Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του ΑΠΘ. Διαθέτει Μεταπτυχιακό Τίτλο στη Γραφιστική από το University of Central Lancashire με ειδίκευση στην οπτική επικοινωνία σε μουσεία. Η διδακτορική της διατριβή εστιάζει στις τεχνολογίες μη γραμμικής αφήγησης για τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Έχει διδάξει επί 5 συναπτά έτη σε ΑΠΘ και ΠΑΜΑΚ μαθήματα όπως Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα, Πολιτιστική Διαχείριση, Επικοινωνία και ΜΜΕ. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην καινοτομία, την ψηφιακή τεχνολογία και τον πολιτισμό.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο **Γεώργιος Καλλίρης** είναι Καθηγητής Τεχνολογίας Ήχου και Εικόνas στο Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του ΑΠΘ. Είναι Ηλεκτρολόγος Μηχανικός (ΑΠΘ) και Διδάκτωρ του ίδιου Τμήματος, με ειδίκευση στην ηλεκτροακουστική και την τηλεόραση. Έχει διατελέσει Πρόεδρος του Τμήματος, Διευθυντής Εργαστηρίου και Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών. Διδάσκει σε προγράμματα του ΑΠΘ, του ΕΑΠ και σε διαπανεπιστημιακά μεταπτυχιακά. Έχει διατελέσει επισκέπτης καθηγητής στην Κύπρο. Είναι Πρόεδρος του Ελληνικού Ινστιτούτου Ακουστικής. Το έργο του

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

επικεντρώνεται στον ακουστικό σχεδιασμό, τις ψηφιακές τεχνολογίες ήχου/εικόνας και τα διαδραστικά οπτικοακουστικά μέσα.

ΧΡΗΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ BiLSTM ΜΕ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΥΠΕΡΦΑΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΧΡΩΣΤΙΚΩΝ ΣΕ ΕΡΓΑ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΚΗΣ

Ινστιτούτο Ηλεκτρονικής Δομής και Λείζερ, Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, Βασιλικά Βουτών, Ηράκλειο Κρήτης, Ελλάδα

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΙΟΖΟΣ

Ινστιτούτο Ηλεκτρονικής Δομής και Λείζερ, Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, Βασιλικά Βουτών, Ηράκλειο Κρήτης, Ελλάδα

ΣΟΦΙΑ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ινστιτούτο Ηλεκτρονικής Δομής και Λείζερ, Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, Βασιλικά Βουτών, Ηράκλειο Κρήτης, Ελλάδα

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, Ελλάδα

email: pstavroulakis@iesl.forth.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η υπερφασματική απεικόνιση (HSI), έχει αναδειχθεί ως ένα ισχυρό εργαλείο για τη διερεύνηση των υλικών και των τεχνικών ζωγραφικής στα έργα τέχνης. Η εφαρμογή της HSI στο ορατό και NIR φάσμα (400-1000 nm) δίνει σημαντική πληροφορία για τη χαρτογράφηση των διαφορετικών υλικών στην ζωγραφική επιφάνεια, που όμως δεν είναι επαρκής και ευθέως ερμηνεύσιμη για την πλήρη αναγνώριση των χρωστικών ουσιών και τον τρόπο που έχουν εφαρμοστεί σε μίγματα ή επάλληλα στρώματα. Για να αξιοποιηθεί η εξαγόμενη πληροφορία αυτόνομα ή συνήθως σε συνδυασμό με συμπληρωματικές τεχνικές που παρέχουν χημική πληροφορία (όπως η στοιχειακή χαρτογράφηση με φασματοσκοπία φθορισμού ακτίνων X, macro XRF) είναι απαραίτητη η επεξεργασία των δεδομένων με την εφαρμογή μοντέλων διαχωρισμού.

Μια πιθανή λύση σε αυτούς τους περιορισμούς αναζητείται μέσω της εφαρμογής Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) [1]. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται η χρήση του BiLSTM, ενός νευρωνικού δικτύου που εφαρμόζεται συχνά στην ανάλυση χρονοσειρών, καθώς μπορεί να αναγνωρίζει μοτίβα τόσο προς το μέλλον όσο και προς το παρελθόν της σειράς. Η απόδοσή του συγκρίνεται με το 1D CNN [2], το οποίο εστιάζει περισσότερο σε τοπικά χαρακτηριστικά, καθώς και με μια υβριδική προσέγγιση που συνδυάζει τα δύο μοντέλα.

Για την προκαταρκτική αξιολόγηση, χρησιμοποιήθηκε υπερφασματικός κύβος δεδομένων πειραματικής ελαιογραφίας με απλό σχέδιο και καθαρές χρωστικές. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι κάθε μέθοδος έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, όμως η υβριδική CNN+BiLSTM φαίνεται να υπερνικά ορισμένους περιορισμούς, αυξάνοντας την ακρίβεια χαρτογράφησης των χρωστικών. Συνεπώς, η συνδυαστική χρήση τεχνικών TN για την επεξεργασία HSI δεδομένων, αναδεικνύεται ως πολλά υποσχόμενη κατεύθυνση για πιο αξιόπιστη ανάλυση χρωστικών.

Λέξεις Κλειδιά: Ταυτοποίηση χρωστικών, Δεδομένα υπερφασματικής απεικόνισης, Τεχνητή νοημοσύνη

Αναφορές

[1] Liu, L., Miteva, T., Delnevo, G., Mirri, S., Walter, P., de Viguerie, L., & Pouyet, E. (2023). Neural Networks for Hyperspectral Imaging of Historical Paintings: A Practical Review. *Sensors*, 23(5), 2419. <https://doi.org/10.3390/s23052419>

[2] Kleynhans, T., Patterson, C. M. S., Dooley, K. A., Messinger, D. W., & Delaney, J. K. (2020). An alternative approach to mapping pigments in paintings with hyperspectral reflectance image cubes using artificial intelligence. *Heritage Science*, 8(1), 1-15.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Ο Δρ. **Πέτρος Σταυρουλάκης** είναι Μεταδιδακτορικός Ερευνητής στο Ινστιτούτο Ηλεκτρονικής Δομής και Λείζερ στο Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας στο Ηράκλειο της Κρήτης. Διαθέτει μακρά ερευνητική πορεία στον ακαδημαϊκό και στον εμπορικό/βιομηχανικό χώρο, στους τομείς της ανάπτυξης και αξιολόγησης συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης, υπολογιστικής όρασης και τρισδιάστατης οπτικής μετρολογίας σε Αγγλία, Γερμανία, Κίνα και Ελλάδα.

ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΑ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΕ ΜΕΤΑΒΑΣΗ
Αξιοποίηση Αρχείων και Συλλογών με Τεχνητή Νοημοσύνη

MATINA EIRHNIH ALEBIZOY

*ΠΜΣ «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες»
Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

matina.alevizoy@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Καθώς τα ψηφιακά αποθετήρια πολιτιστικού περιεχομένου εξελίσσονται από στατικές βάσεις δεδομένων σε σύνθετες, διαλειτουργικές υποδομές στον τομέα του Πολιτισμού, προκύπτει η ανάγκη για νέα μεθοδολογικά και τεχνολογικά εργαλεία που υπερβαίνουν το στάδιο της απλής ψηφιοποίησης και τεκμηρίωσης. Η αξιοποίηση Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) καθίσταται καθοριστική, καθώς επιτρέπει τη μετατροπή ετερογενών πολιτιστικών δεδομένων σε ενιαίες γνώσεις (knowledge representations), ενισχύοντας την ανάλυση, την πρόσβαση και τη σημασιολογική συσχέτιση αρχείων και συλλογών.

Η εργασία αυτή διερευνά τη μετάβαση από αποθετήρια ως αποθηκευτικούς χώρους σε έξυπνα knowledge bases, στα οποία εφαρμόζονται τεχνικές μηχανικής μάθησης (machine learning), εξαγωγής οντοτήτων (entity recognition), επεξεργασίας φυσικής γλώσσας (NLP) και σημασιολογικής μοντελοποίησης (semantic modeling). Επιπλέον, αναδεικνύεται η δυνατότητα ανάπτυξης διαδραστικών μηχανισμών δημιουργίας γνώσης, μέσω συστημάτων που επιτρέπουν την ενεργή εμπλοκή του χρήστη, την αυτόματη παραγωγή νέου περιεχομένου (e.g. inferred metadata, narrative pathways), καθώς και την ενσωμάτωση πολλαπλών ερμηνειών και πολιτισμικών πλαισίων.

Καθώς η υπολογιστική επεξεργασία του πολιτιστικού υλικού γίνεται πιο εξελιγμένη, αναδύονται κρίσιμα ερωτήματα αναφορικά με την ακρίβεια των μοντέλων, τη διαφάνεια των αλγορίθμων, και την ισορροπία μεταξύ αυτοματισμού και επιμελημένης επιστημονικής παρέμβασης.

Η εργασία καταλήγει προτείνοντας ένα υβριδικό μοντέλο ψηφιακής αξιοποίησης που συνδυάζει τεχνολογίες AI με αρχές ανθρωποκεντρικού σχεδιασμού, ενισχύοντας όχι μόνο την αναζήτηση και τεκμηρίωση, αλλά και τη συμμετοχική, δυναμική δημιουργία πολιτιστικής γνώσης. Με αυτόν τον τρόπο, τα ψηφιοποιημένα αρχεία και οι συλλογές δεν λειτουργούν μόνο ως αρχεία μνήμης, αλλά ως ζωντανοί κόμβοι γνώσης, ικανοί να υποστηρίξουν ερμηνευτικούς διαλόγους, εκπαιδευτικές εφαρμογές και συμμετοχικές αφηγήσεις.

Λέξεις Κλειδιά: Ψηφιακές Συλλογές, Αποθετήρια, Αξιοποίηση, Τεχνητή Νοημοσύνη, Δημιουργία περιεχομένου

Αναφορές

Bianchi, F., Nuzzolese, A. G., Presutti, V., & Gangemi, A.

Explainable AI, LLM, and digitized archival cultural heritage: a case study of the Grand Ducal Archive of the Medici.

<https://link.springer.com/article/10.1007/s00146-025-02238-5>, 14 Οκτωβρίου 2025.

Yun, J., Li, S., & Xu, H.

Artificial intelligence and machine learning in the preservation and innovation of intangible cultural heritage: ethical considerations and design frameworks.

<https://academic.oup.com/dsh/advance-article/doi/10.1093/lle/fqaf034/8126629>, 14 Οκτωβρίου 2025

De Luca, L., Santana Quintero, M., & Apollonio, F.

State of the Art on Artificial Intelligence Resources for Interaction Media Design in Digital Cultural Heritage.

<https://arxiv.org/abs/2504.13894>, 14 Οκτωβρίου 2025

Barzagli, S., & Barbero, M.

Metadata Enrichment Model: Integrating Neural Networks and Semantic Knowledge Graphs for Cultural

Heritage Applications (Position Paper).

<https://arxiv.org/abs/2505.23543>, 14 Οκτωβρίου 2025

Δερμεντζόπουλος, Α., & Σουλιώτου, Α. Ζ.

Η συμβολή της Τεχνητής Νοημοσύνης στη διαφύλαξη και στην επαύξηση της εμπειρίας της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

<https://pasithee.library.upatras.gr/culture/article/view/5323>, 14 Οκτωβρίου 2025

Υπηρεσία Ψηφιακής Διακυβέρνησης, DigiGov.

Ψηφιοποίηση χειρογράφων με τεχνητή νοημοσύνη: Ανοιχτό λογισμικό από τα Εθνικά Αρχεία της Σουηδίας.

<https://digi.gov.gr/psifiopoiisi-xeirografon-me-tn>, 14 Οκτωβρίου 2025

Παπαγεωργίου, Ε., & Δασκαλάκης, Κ.

Semantic Representation and Enrichment of Cultural Heritage Information for Fostering Reinterpretation and Reflection on the European History.

<https://uniwacris.uniwa.gr/handle/3000/352>, 14 Οκτωβρίου 2025

Akker, C., & Vanden Daelen, V.

A cultural heritage data curation framework for knowledge discovery.

<https://publicera.kb.se/ir/article/view/47323>, 14 Οκτωβρίου 2025

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η **Ματίνα Ειρήνη Αλεβίζου** είναι τελειόφοιτη στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Ψηφιακός Πολιτισμός-

Έξυπνες Πόλεις-IOT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» ενώ παράλληλα εργάζεται ως Σύμβουλος Ανάπτυξης Ψηφιακού Πολιτισμού. Έχει σπουδάσει, επίσης, Μουσική, Εφαρμοσμένες Τέχνες, Ιστορία του Ελληνικού Πολιτισμού, Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων. Ασχολήθηκε με το θέατρο, το στήσιμο και την επιμέλεια εκθέσεων, τη σκηνογραφία, την ξενάγηση και τη μουσειοπαιδαγωγική. Εργάστηκε σε πολιτιστικούς και αθλητικούς οργανισμούς (μουσεία, πολιτιστικά κέντρα, εργαστήρια τέχνης,) σε διάφορες θέσεις αρμοδιοτήτων και ευθύνης. Σήμερα, ως Σύμβουλος και υποψήφια διδάκτωρ Ανάπτυξης Ψηφιακού Πολιτισμού συνεργάζεται με εταιρείες τεχνολογίας αιχμής για θέματα Ψηφιοποίησης Συλλογών Ιστορικού και Πολιτιστικού Περιεχομένου, Αποθετήρια Πολιτιστικών Οργανισμών, Ανάπτυξης Λογισμικού Πολιτιστικού Περιεχομένου και

Συμβουλευτικής στον τομέα του Πολιτισμού για τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα.

ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ ΜΕ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ: ΤΟ MANGA «ΦΑΝΟΤΗ, Η ΠΥΛΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ»

Στέφανος Βασιλειάδης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας
email: svasiliadis@culture.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανακοίνωση παρουσιάζει ένα καινοτόμο εγχείρημα ψηφιακής αφήγησης που αξιοποιεί την τεχνητή νοημοσύνη για τη δημιουργία του manga «Φανοτή, η Πύλη του Χρόνου». Στις σελίδες του ανασυντίθενται τα ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην αρχαία Θεσπρωτία, κατά τον Γ' Μακεδονικό Πόλεμο (172–168 π.Χ.), μια περίοδο πολιτικής αστάθειας, συγκρούσεων και μεταβαλλόμενων συμμαχιών.

Η αφήγηση παρακολουθεί την Ιφιγένεια, μια σύγχρονη έφηβη, η οποία κατά τη διάρκεια μιας σχολικής ξενάγησης μεταφέρεται, μέσω μιας τεχνικής εμπνευσμένης από τα isekai manga, στην αρχαία Φανοτή του 172 π.Χ. Έτσι γίνεται μάρτυρας των πραγματικών ιστορικών γεγονότων που συνέβησαν στην περιοχή λίγο πριν την έναρξη του πολέμου, όπως η πρεσβεία των Ρωμαίων υπάτων Κόιντου Μάρκιου Φιλίππου και Αύλου Ατίλιου Σερανού στα Γίτανα, η απόπειρα αιχμαλωσίας του Αύλου Οστίλιου και η πολιορκία της Φανοτής από τον Άππιο Κλαύδιο.

Η δημιουργία του manga βασίστηκε σε μια πολυεπίπεδη διαδικασία συνεργασίας με εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης (ChatGPT, Grok, Copilot), τα οποία εκπαιδεύτηκαν να λειτουργούν ως manga creator, storyteller και illustrator, ενταγμένα σε ένα δυναμικό μοντέλο Human-AI Co-Creation Continuum με έντονα στοιχεία Human-in-the-Loop, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ιστορική ακρίβεια και η καλλιτεχνική συνοχή του έργου.

Μέσω διαδοχικών διαλόγων καθορίστηκε το ύφος της αφήγησης, η αισθητική των εικόνων, η ισορροπία ανάμεσα στην ιστορική ακρίβεια και τη μυθοπλασία, οι στυλιστικές αναφορές σε συγκεκριμένους mangaka καθώς και οι τεχνικές λεπτομέρειες του manga. Η εικονογράφηση προέκυψε από διαδικασία prompt engineering, με επαναλαμβανόμενες διορθώσεις και αισθητική επιμέλεια, ώστε να επιτευχθεί ένα αποτέλεσμα που συνδυάζει την ιστορική αναφορά με τη σύγχρονη εικονογραφική γλώσσα.

Το manga λειτουργεί ως Ψηφιακό Δίδυμο Μνήμης, καθώς η ιστορική τεκμηρίωση συνυπάρχει με τη μυθοπλασία, αναδεικνύοντας τις ηθικές συγκρούσεις και τα υπαρξιακά διλήμματα της εποχής: ελευθερία ή υποταγή, επιβίωση ή αντίσταση.

Η Ιφιγένεια αποτελεί το αφηγηματικό όχημα που επιτρέπει στον αναγνώστη να συνδεθεί συναισθηματικά με το παρελθόν, καλώντας τον να συμμετάσχει ενεργά σε μια εμπειρία που είναι ταυτόχρονα κριτική, βιωματική και βαθιά προσωπική. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, αναδύονται ερωτήματα γύρω από τη θυσία, την ελευθερία, τη συλλογική μνήμη και τη σχέση του ατόμου με την ιστορία και την ταυτότητα του τόπου του.

Λέξεις Κλειδιά: Φανοτή, Δίδυμο Μνήμης, Manga, Τεχνητή Νοημοσύνη

Αναφορές

Candy, L., & Edmonds, E. 2018. Human–Computer Interaction and Co-Creation.

Chen, Liuting, Yaxuan Song, Jia Guo, Lingyun Sun, Peter Childs, and Yuan Yin. 2025. “How Generative AI Supports Human in Conceptual Design.” Design Science 11 (e9). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/dsj.2025.2>

Davis, N., Hsiao, C.-P., Yashraj, S., & Magerko, B. 2016. Co-creative Drawing Agent with Human-AI Interaction.

Ioannides, Marinos, Elena Karittevli, Panayiotis Panayiotou, and Drew Baker. 2024. "The Memory Twin: A Holistic Framework for Tangible and Intangible Cultural Heritage Preservation." ResearchGate. Accessed September 30, 2025.

https://www.researchgate.net/publication/388355075_The_Memory_Twin_A_Holistic_Framework_for_Tangible_and_Intangible_Cultural_Heritage_Preservation

Ioannides, Marinos, Elena Karittevli, Panayiotis Panayiotou, and Drew Baker. 2025. "Integrating Paradata, Metadata, and Data for an Effective Memory Twin in the Field of Digital Cultural Heritage." In 3D Research Challenges in Cultural Heritage V: Paradata, Metadata and Data in Digitisation, edited by Marinos Ioannides, Drew Baker, Athos Agapiou, and Petros Siegkas, 24–35. Lecture Notes in Computer Science 15190. Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-78590-0_3

McCloud, Scott. 1994. Understanding Comics: The Invisible Art. New York: HarperPerennial. ISBN 0-06-097625-X.

McCormack, J., Gifford, T., & Hutchings, P. 2019. Autonomy, Authenticity, Authorship and Intention in Computer Generated Art.

Rosenbaum, Roman, ed. 2013. Manga and the Representation of Japanese History. London; New York: Routledge. ISBN 978-0-415-69423-0.

Sousanis, Nick. 2015. Unflattening. Cambridge, MA: Harvard University Press. ISBN 978-0-674-74443-1.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Ο **Στέφανος Βασιλειάδης** κατάγεται από τη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Το 2001–2002 εργάστηκε ως φιλόλογος στο 1ο Εσπερινό Λύκειο Θεσσαλονίκης. Από το 2002 υπηρετεί στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας. Έχει φοιτήσει στη Σχολή Εθνικής Ασφάλειας της Ελληνικής Αστυνομίας και είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος στις «Σπουδές Στρατηγικής και Πολιτικής Εθνικής Ασφάλειας». Υπήρξε επικεφαλής της συγγραφικής ομάδας του «Ιστορικού Αρχαιολογικού Άτλαντα Ελληνοαλβανικής Μεθορίου» στο πλαίσιο του INTERREG IIIA Ελλάδα–Αλβανία–Κέρκυρα. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζουν στην οικιστική εξέλιξη και την αστικοποίηση της αρχαίας Θεσπρωτίας, στις κοινωνικοοικονομικές δομές, στα δίκτυα ανταλλαγών, στη δημόσια αρχαιολογία και στις ψηφιακές εφαρμογές τεκμηρίωσης.

Το έργο ANCHISE Horizon Europe: τεχνολογική καινοτομία και διεπιστημονικότητα για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

Ευαγγελία Καραγιαννίδου

Υπεύθυνη επικοινωνίας του ANCHISE Project

Γαλλική Σχολή Αθηνών (συντονίστρια ANCHISE Project)

Το ANCHISE (Applying New solutions for Cultural Heritage protection by Innovative, Scientific, social and economic Engagement) είναι ένα καινοτόμο έργο του προγράμματος Horizon Europe που στοχεύει στην ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης απάντησης στις προκλήσεις της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ευρώπη, τόσο για τις αρχαιότητες όσο και για τα σύγχρονα πολιτιστικά αγαθά, προκειμένου να παρέχει βιώσιμες λύσεις που μπορούν να αναπαραχθούν. Βασίζεται στην παραδοχή ότι η αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος απαιτεί μια διαδικασία «από τη βάση προς την κορυφή», με τη δημιουργία μιας διεπιστημονικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης σε κάθε στάδιο της ανάλυσης. Με την ενσωμάτωση νέων ερευνών σχετικά με τις ρίζες του φαινομένου, τις συνήθειες και τις ανάγκες των διαφόρων επαγγελματιών που εμπλέκονται στην καταπολέμησή του, καθώς και των εργαλείων που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος, το ANCHISE γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ των νέων τεχνολογιών και των τελικών χρηστών που συμμετέχουν στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, διασφαλίζοντας στην πράξη την αποτελεσματική εφαρμογή τους.

Ψηφιακές συλλογές Ιδρυμάτων Πολιτιστικής Κληρονομιάς ως δεδομένα εκπαίδευσης μοντέλων παραγωγικής ΤΝ: νομικά ζητήματα και διαχειριστικές προεκτάσεις

Θεόδωρος Χίου

Δ.Ν. Δικηγόρος

Καθηγητής επί συμβάσει, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Τμήμα Αρχειονομίας, βιβλιοθηκονομίας και συστημάτων πληροφόρησης

Στην εποχή της ΤΝ, οι ψηφιακές συλλογές Ιδρυμάτων Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΙΠΚ) όπως βιβλιοθηκών, αρχείων ή μουσείων, μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμο πληροφορικό πόρο για την εκπαίδευση μοντέλων παραγωγικής ΤΝ. Το ισχύον δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας προβλέπει ειδικό καθεστώς εξαιρέσεων για τη διενέργεια εξόρυξης κειμένων και δεδομένων προς όφελος ΙΠΚ με σκοπό τη διενέργεια επιστημονικής έρευνας (άρθ. 21Α§2 Ν 2121/1993). Ταυτόχρονα, η διάταξη του άρθ. 21Β§1 Ν 2121/1993 επιτρέπει την αναπαραγωγή έργων για σκοπούς εξόρυξης κειμένων και δεδομένων ακόμα και για εμπορικούς σκοπούς, υπό την προϋπόθεση ότι οι δικαιούχοι δεν έχουν αποκλείσει ρητά την εφαρμογή της εξαίρεσης με κατάλληλο τρόπο. Η προτεινόμενη εισήγηση επιχειρεί να φωτίσει τις προβλέψεις του ισχύοντος δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας αναφορικά με την εφαρμογή των ανωτέρω εξαιρέσεων στο πεδίο της χρήσης έργων που εμπεριέχονται σε ψηφιακές συλλογές ΙΠΚ για σκοπούς εκπαίδευσης μοντέλων παραγωγικής ΤΝ, λαμβάνοντας υπόψη τη διπλή ιδιότητα ενός ΙΠΚ ως επωφελούμενου εξαίρεσης και ως (πιθανού) δικαιούχου πνευματικών δικαιωμάτων επί έργων που εντάσσονται στις συλλογές του.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Ο Δρ. **Θεόδωρος Χίου** είναι δικηγόρος Αθηνών, με ειδίκευση στο Δίκαιο Διανοητικής Ιδιοκτησίας, νέων μέσων και τεχνολογιών και στο Δίκαιο Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Μεταδιδάκτωρ Νομικής Αθηνών, διδάκτωρ Νομικής Πανεπιστημίου Στρασβούργου και πτυχιούχος Νομικής Σχολής Αθηνών. Είναι επιστημονικός συνεργάτης του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και ιδρυτής και διαχειριστής του εξειδικευμένου δικηγορικού γραφείου στο Δίκαιο Διανοητικής Ιδιοκτησίας IPRights.GR.

Ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης σε μια λέσχη ανάγνωσης με εικονική πραγματικότητα (poster)

Ιολάνδη Κουτρούλη

Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ)

Σαράντος Καπιδάκης

Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σε μια λέσχη ανάγνωσης, δύο ή περισσότεροι άνθρωποι που ίσως ανήκουν ακόμα και σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες συναντιούνται τακτικά για να συζητήσουν προκαθορισμένα θέματα που έχουν ήδη διαβάσει/παρακολουθήσει, όπως ένα βιβλίο αστυνομικής λογοτεχνίας, αλλά ίσως και μια κινηματογραφική ταινία. Φυσικός χώρος συνάντησης είναι συχνά ένας προκαθορισμένος χώρος, όπως μια βιβλιοθήκη, ένα βιβλιοπωλείο, μια καφετέρια ή ακόμα και μια οικία ενός από τα μέλη της ομάδας. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται η προσπάθεια συναντήσεων και στον εικονικό χώρο, εντείνεται ακόμα και η υβριδική συμβίωση μεταξύ του υπαρκτού φυσικού κόσμου και της εικονικής πραγματικότητας. Αυτό θα ήταν εφικτό να πραγματοποιηθεί κατασκευάζοντας ένα μέσο με το οποίο θα μπορούσαν άτομα που διαμένουν σε διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας, χωρίς να χρειαστούν να μετακινηθούν από τον χώρο τους, έχοντας απλά πρόσβαση στο διαδίκτυο, όντας άμεσα διαθέσιμοι να συζητούν σε ένα εικονικό χώρο ένα ενδιαφέρον ανάγνωσμα που είχαν, καθώς εμβάθυναν τις γνώσεις τους για ένα συγκεκριμένο θέμα ή απλά τους πνευματικούς τους ορίζοντες. Για αυτό τον λόγο είναι αναγκαία η δημιουργία ενός λογισμικού με ικανότητες βιντεοκλήσης, αποστολή μηνυμάτων και επικοινωνία σε πραγματικό χρόνο με την τεχνητή νοημοσύνη (TN). Το λογισμικό αυτό το δημιουργούμε μέσω μιας δημοφιλούς μηχανής ανάπτυξης παιχνιδιών, λογισμικού και άλλων διαδραστικών εμπειριών που ονομάζεται Unity (<https://unity.com/>). Οι χρήστες θα επικοινωνούν με άλλους χρήστες μέσα σε αυτό, αλλά φυσικά και με την TN, ανταλλάσσοντας απόψεις για τα αγαπημένα τους βιβλία. Η TN θα προσφέρει περιλήψεις και αναλύσεις για όλα τα βιβλία που είναι διαθέσιμα στην βάση δεδομένων της. Χρησιμοποιώντας αλγορίθμους μηχανικής μάθησης και ανάλυσης των δεδομένων που έχει αντλήσει από την επικοινωνία της ομάδας θα προτείνει βιβλία επίκαιρα των ενδιαφερόντων της, αλλά και θα προσαρμόζει το λεξιλόγιο της ανάλογα με την ηλικιακή ομάδα. Επομένως, αφού έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους και διαλέξουν πώς θέλουν να εμφανίζεται ο χρήστης τους, θα τους παρέχεται η δυνατότητα να επικοινωνούν με άλλους χρήστες μέσα σε μια εικονική αίθουσα που θα φιλοξενεί τις συναντήσεις της λέσχης ανάγνωσης. Εσωτερικά της θα υπάρχουν μικροδιαφορές με την εμφάνιση νέων αντικειμένων στον χώρο για να υπάρχει μια διαφορετική διαδραστική εμπειρία ανάλογα το αντικείμενο μελέτης. Θα είναι διαθέσιμα για την κοινότητα χρηστών ασύγχρονα οι συνομιλίες για περιορισμένο χρονικό διάστημα προκειμένου να ενημερώνονται αυτόματα όσοι δεν συμμετείχαν ενεργά στην τελευταία τηλεδιάσκεψη. Δυστυχώς, ένα από τα κοινωνικά φαινόμενα που παρατηρούνται είναι ότι πολύ συχνά στην περιοχή που διαμένει κάποιος δεν υπάρχουν αρκετοί άνθρωποι με τα ίδια ενδιαφέροντα, ώστε να δημιουργηθούν ομάδες γύρω από αυτά. Το λογισμικό μας, όμως, όντας φιλικό προς τον χρήστη, στοχεύει να βοηθήσει στην επίλυση αυτού του προβλήματος για όποιον το επιθυμεί. Μας ενδιαφέρει να προάγουμε μέσω του λογισμικού μας την φιλαναγνωσία των χρηστών και να συμβάλλουμε στην ανάπτυξη της πληροφοριακής παιδείας αυτών. Εν κατακλείδι, έχουμε σκοπό να σας παρουσιάσουμε μελλοντικά τα αποτελέσματα της μελέτης μας, αφού πρώτα μελετήσουμε και κατηγοριοποιήσουμε τα στατιστικά που αντλήσαμε από αυτή.

Λέξεις Κλειδιά: Λέσχη ανάγνωσης; Unity; Τεχνητή Νοημοσύνη. **Keywords:** bookclub; unity; AI.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Ιολάνδη Κουτρούλη** αποφοίτησε το 2017 από το Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Είναι κάτοχος από το 2025 του Τίτλου Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης «Διαχείριση τεκμηρίων πολιτισμικής κληρονομιάς και νέες τεχνολογίες» με κατεύθυνση «Ψηφιακή Διαχείριση Πολιτισμικής Πληροφορίας» του προαναφερθέντος Τμήματος του Ιονίου Πανεπιστημίου. Είναι υποψήφια διδάκτορας του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ).

Ο **Σαράντος Καπιδάκης** είναι καθηγητής στο Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, με γνωστικό αντικείμενο «Πληροφορική με έμφαση στις Ψηφιακές Βιβλιοθήκες και την Ηλεκτρονική Δημοσίευση». Το 2002 διορίστηκε ως Καθηγητής στο Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, με το ίδιο αντικείμενο. Κατά το παρελθόν έχει εργασθεί για το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, το Πανεπιστήμιο Κρήτης και το Ίδρυμα Έρευνας και Τεχνολογίας στην Ελλάδα, καθώς και για το M.I.T. των Η.Π.Α. Κατέχει μεταπτυχιακό και διδακτορικό τίτλο σπουδών σε Computer Science από το Πανεπιστήμιο του Princeton και δίπλωμα Ηλεκτρολόγου Μηχανικού από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

ZANTPHOTEX: ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ (poster)

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΡΥΔΗΣ

Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Περιβάλλοντος, Μ. Γιαννοπούλου, Παναγούλα, 29100, Ζάκυνθος

email: c.karydis@ionio.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το φωτογραφικό πρόγραμμα “ZantPHOtex” αποτυπώνει δεκαοκτώ (18) διαφορετικά ιστορικά μνημεία στη Ζάκυνθο. Μέσω μεγάλου αριθμού φωτογραφιών και λήψεων με ψηφιακές μηχανές, ψηφιακά μικροσκόπια και drones αποτυπώνονται με εικαστική ματιά η συνύπαρξη των μνημείων με το εξωτερικό περιβάλλον. Πριν την έναρξη του χρηματοδοτούμενου προγράμματος, επιλέχθηκαν διαφορετικοί τύποι ιστορικών μνημείων στη Ζάκυνθο όπως είναι οι εκκλησίες, τα μοναστήρια, τα γεφύρια, τα υδραγωγεία, οι βαρδιόλες, οι ανεμόμυλοι και δείγματα εγκαταλελειμμένων χωριών [1].

Μνημεία με ιστορία, παράδοση, τέχνη και αφήγηση γίνονται προσβάσιμα μέσω φωτογραφικού υλικού και 360 εικονικών περιηγήσεων μέσω του tour experience. Με αυτόν τον τρόπο ο χρήστης αποκτά την αίσθηση του χώρου της έκθεσης σαν να την επισκεπτόταν με τη φυσική του παρουσία. Ένας από του κύριους στόχους του προγράμματος είναι η ψηφιακή εικαστική αποτύπωση των μνημείων δίνοντας κίνητρο στους μελλοντικούς επισκέπτες του νησιού και για την in situ επίσκεψη στους χώρους.

Το φωτογραφικό αυτό project επιχειρεί να αποτυπώσει τη μοναδική συνύπαρξη ανθρώπινων δημιουργημάτων και φυσικού περιβάλλοντος. Ερειπωμένοι μύλοι, ξεχασμένες εκκλησίες, πέτρινα γεφύρια και μισογκρεμισμένα καμπαναριά στέκουν αγέρωχα, τυλιγμένα από αγριολούλουδα, κατακλυσμένα από αναρριχώμενα φυτά, με τον ήλιο να φωτίζει τις ρωγμές τους και τον άνεμο να ψιθυρίζει ιστορίες από το παρελθόν.

Υπάρχει μια παράδοση γοητεία στην εγκατάλειψη – μια ομορφιά που γεννιέται από τη φθορά και την αλληλεπίδραση με το φυσικό στοιχείο. Οι φωτογραφίες δεν αποτυπώνουν απλώς τα μνημεία αυτά ως λείψανα του χρόνου, αλλά ως ζωντανά κομμάτια ενός διαρκώς μεταβαλλόμενου τοπίου. Μια υπενθύμιση πως τίποτα δεν χάνεται πραγματικά, αλλά αλλάζει, επανερμηνεύεται και βρίσκει τη θέση του σε έναν νέο κύκλο ζωής.

Μέσα από αυτό το ψηφιακό πρόγραμμα, το παλιό αποκτά νέα πνοή, όχι ως σκιά του παρελθόντος, αλλά ως αναπόσπαστο κομμάτι του παρόντος και της φυσικής εξέλιξης και ζωής.

Λέξεις Κλειδιά: Ζάκυνθος, Zantphotex, μνημεία, εκκλησίες, μοναστήρια, γεφύρια.

Αναφορές

[1] Zantphotex. Μνημεία παραδομένα στη φύση της Ζακύνθου. <https://zantphotex.envi.ionio.gr/>

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Ο Δρ. Χρήστος Χ. Καρύδης είναι Αναπληρωτής Καθηγητής προληπτικής συντήρησης πολιτισμικών τεκμηρίων στο Τμήμα Περιβάλλοντος του Ιονίου Πανεπιστημίου. Πρόεδρος του Τμήματος Περιβάλλοντος (2023- 2026). Διευθυντής του ΔΠΜΣ «Διατήρησης και Διαχείρισης Πολιτισμικής Κληρονομιάς». Διευθυντής της Σχολής Αγιογραφίας «Φώτης Κόντογλου» της Ι. Μητροπόλεως Μονεμβασίας & Σπάρτης. Επισκέπτης καθηγητής σε αρκετά μεταπτυχιακά του Α.Π.Θ και ακαδημαϊκός υπεύθυνος τεσσάρων e-learning προγραμμάτων του ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του Ε.Κ.Π.Α. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην προληπτική και επεμβατική συντήρηση των οργανικών υλικών, τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων με θέμα την συντήρηση, την ταυτοποίηση οργανικών υλικών και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε μνημεία και έργα τέχνης.

Από το ψηφιακό περιβάλλον στον δημόσιο αστικό χώρο. Η μελέτη περίπτωσης του project HERITAGEnt για την ανάδειξη της νεότερης πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Κωνσταντίνα Μαρκόγλου

Δημιουργός του project HERITAGEnt Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΕΜΠ. | kon.markoglou@gmail.com | Αρχαιολόγος – Διαχείριση Μνημείων, ΕΚΠΑ & Υπ. Δρ. Σχολής

Επαμεινώνδας Κωνσταντίνος Μπαρμπούνης

Ανάπτυξη και διαχείριση ψηφιακού χάρτη HERITAGEnt for the Humanities, ΟΠΑ | konbarbou@gmail.com | Ιστορικός, ΕΚΠΑ & MSc in Digital Methods

Η ολοένα αυξανόμενη εδραίωση της δημόσιας ιστορίας στο ψηφιακό περιβάλλον εγείρει ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι νέες τεχνολογίες διαμεσολαβούν την ιστορική γνώση, επανερμηνεύουν τον ρόλο των υλικών καταλοίπων (μνημεία, κτήρια) στον αστικό ιστό και διαμορφώνουν νέες μορφές ορατότητας, συμμετοχής και ερμηνείας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προσφέρουν προκλήσεις και δυνατότητες για την ενίσχυση της δημόσιας ιστορίας και αρχαιολογίας, μέσω της ψηφιακής διάχυσης και της ανοιχτά προσβάσιμης ιστορικής πληροφορίας σε ευρύτερο κοινό. Καθίσταται, επομένως, αναγκαία η συστηματική εξέταση και ανάπτυξη καλών πρακτικών που διασφαλίζουν επιστημονική ακρίβεια, τεκμηρίωση και ερμηνεία του ιστορικού περιεχομένου (content) σε δυναμικά περιβάλλοντα ψηφιακής αλληλεπίδρασης και δημόσιας συμμετοχής.

Η παρούσα εισήγηση επικεντρώνεται στη μελέτη περίπτωσης του project HERITAGEnt, το οποίο εφαρμόζει έναν διεπιστημονικό συνδυασμό μεθοδολογικών εργαλείων της δημόσιας ιστορίας, της ψηφιακής δημόσιας ιστορίας και της αρχαιολογίας του πρόσφατου παρελθόντος. Το πεδίο ανάπτυξης του εγχειρήματος περιλαμβάνει το Instagram (@heritagent_) και τον ιστότοπο heritagent.com, που λειτουργεί συμπληρωματικά και ανατροφοδοτικά. Το project στοχεύει στην ανάδειξη της νεότερης αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της δημόσιας ιστορίας κτηρίων, μνημείων και τόπων μνήμης, από τους πρώιμους νεότερους χρόνους έως σήμερα. Η ανάπτυξη του ψηφιακού και phygital αφηγήματος αξιοποιεί οπτικοακουστικό περιεχόμενο (φωτογραφίες, reels, κουίζ, ψηφιακό storytelling), ψηφιοποίηση αρχείων και προφορικών μαρτυριών, καθώς και έναν ψηφιακό χάρτη ανοιχτών δεδομένων για την αλληλεπίδραση μεταξύ ψηφιακού και δημόσιου χώρου.

Παράλληλα, οι βιωματικές δράσεις της σελίδας (εργαστήρια, επιτόπιες περιηγήσεις και συνεργασίες με πολιτιστικούς φορείς και πανεπιστήμια) ενισχύουν τη συμμετοχική ερμηνεία και την «ανάγνωση» της δημόσιας ιστορικής μνήμης. Η διεπιστημονική προσέγγιση καταδεικνύει ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν περιορίζονται σε εργαλεία διάχυσης, αλλά λειτουργούν ως μεσολαβητές (mediators) ιστορικής γνώσης και συλλογικής μνήμης, δημιουργώντας νέα πεδία ψηφιακής ανάδειξης και συμμετοχικής ερμηνείας του υλικού και άυλου παρελθόντος της πόλης.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Κωνσταντίνα Μαρκόγλου** είναι αρχαιολόγος με μεταπτυχιακές σπουδές στη διαχείριση μνημείων και υποψήφια διδάκτωρ στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ. Το 2023 δημιούργησε το διεπιστημονικό project HeritAgent, με στόχο την ανάδειξη της ιστορίας νεότερων μνημείων και ιστορικών κτηρίων μέσω ψηφιακού περιεχομένου και συμμετοχικών δράσεων. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην ερμηνεία, διαχείριση και ανάδειξη της νεότερης αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς, στην αρχαιολογία του νεότερου και πρόσφατου παρελθόντος (historical archaeology), καθώς και στη δημόσια και ψηφιακή ιστορία.

Ο **Κωνσταντίνος Μπαρμπούνης** είναι Software Developer με υπόβαθρο στα Digital Humanities και

εμπειρία στο NLP. Ασχολείται με την ανάπτυξη web και desktop εφαρμογών, ενώ τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται σε μελέτες με NLP και στη διαχείριση δεδομένων. Συνδυάζει σύγχρονες τεχνολογίες με ανθρωπιστικό περιεχόμενο, δημιουργώντας λειτουργικές, ψηφιακές και προσβάσιμες λύσεις.

1^ο Θεματικό Πεδίο: Τρισδιάστατη απεικόνιση και Εκτύπωση – Νέες τεχνολογίες στις ανθρωπιστικές επιστήμες

Κύριος Ομιλητής (Αναλυτικό Βιογραφικό στη σελίδα 41)

**Τρισδιάστατη Σάρωση και Εκτύπωση ως Τεχνικές Αποτύπωσης και Αποκατάστασης
Πολιτιστικής Κληρονομιάς**

Κάνταρος Ανδρέας
Μεταδιδακτορικός Ερευνητής ΠΑΔΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ραγδαία εξέλιξη των τεχνολογιών τρισδιάστατης σάρωσης και εκτύπωσης έχει μεταμορφώσει τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουμε τη μελέτη, την τεκμηρίωση και την αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η ψηφιακή αποτύπωση αντικειμένων και μνημείων επιτρέπει την ακριβή καταγραφή της μορφής, της υφής και των φθορών τους, δημιουργώντας πολύτιμα δεδομένα για συντήρηση, εκπαίδευση και ερευνητική αξιοποίηση. Παράλληλα, η τρισδιάστατη εκτύπωση προσφέρει νέες δυνατότητες αναπαραγωγής και αποκατάστασης, επιτρέποντας την παραγωγή πιστών αντιγράφων, τη συμπλήρωση ελλειπόντων τμημάτων και τη δημιουργία εκπαιδευτικών ή εκθεσιακών αναπαραστάσεων.

Η εισήγηση παρουσιάζει τις βασικές αρχές και τεχνικές των 3D τεχνολογιών, εστιάζοντας στην εφαρμογή τους σε έργα πολιτιστικής διαχείρισης και συντήρησης. Μέσα από επιλεγμένες μελέτες περίπτωσης, αναδεικνύονται τα πλεονεκτήματα, οι προκλήσεις και τα ηθικά ζητήματα που συνοδεύουν τη χρήση τους, καθώς και οι προοπτικές που ανοίγονται για την επόμενη γενιά επαγγελματιών στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Λέξεις-κλειδιά: Τρισδιάστατη σάρωση, Τρισδιάστατη εκτύπωση, Πολιτιστική κληρονομιά, Ψηφιακή αποτύπωση, Αποκατάσταση, Συντήρηση, Μουσειακές εφαρμογές, Ψηφιακή τεκμηρίωση

Αυτόνομη μοντελοποίηση μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς με προγραμματισμό ομάδας επίγειων και εναέριων ρομποτικών πρακτόρων

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΙΑΚΟΥΜΙΔΗΣ

*Center for AI and Robotics, New York University in Abu Dhabi
Εργαστήριο Ευφών Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Αιγαίου*

ΧΡΗΣΤΟΣ-ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

*Εργαστήριο Ευφών Συστημάτων,
Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
email: canag@aegean.gr*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στις μέρες μας, η χρήση προηγμένων αισθητήρων καταγραφής, όπως είναι οι επίγειοι (terrestrial) και οι κινητοί (mobile) 3Δ σαρωτές και η φωτογραμμετρική απεικόνιση, έχει γίνει συνήθης πρακτική για τη μοντελοποίηση της πραγματικότητας (Reality Modeling -RM) σε 3Δ και την ψηφιοποίηση μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς μεγάλης κλίμακας. Στην πράξη, αυτή η διαδικασία σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την εμπειρία και τις ικανότητες της ομάδας έργου, η οποία σχεδιάζει και αναλαμβάνει τον επίπονο σχεδιασμό και την χρονοβόρα εκτέλεση της διαδικασίας 3Δ αποτύπωσης, προσαρμοσμένη στις συγκεκριμένες απαιτήσεις και περιορισμούς κάθε τοποθεσίας. Το παρόν άρθρο παρουσιάζει μια καινοτόμο μεθοδολογία για την αυτοματοποίηση της ροής εργασίας κατά τη μοντελοποίηση μνημείων CH, χρησιμοποιώντας αυτόνομους συνεργατικούς ρομποτικούς παράγοντες (τετράποδο ρομπότ και σύστημα μη επανδρωμένου αεροσκάφους) εξοπλισμένους με τους κατάλληλους αισθητήρες LiDAR, με στόχο την όσο το δυνατόν ελαχιστοποίηση της ανθρώπινης παρέμβασης. Οι αυτόνομοι ρομποτικοί παράγοντες προγραμματίζονται ώστε να εκτελέσουν τη διαδικασία της αποτύπωσης με μια συστηματική, επαναλαμβανόμενη και ακριβή προσέγγιση εκμεταλλευόμενοι τεχνολογίες αιχμής (τεχνητή νοημοσύνη για αυτόνομη πλοήγηση, SLAM και αναγνώριση προτύπων). Τα αποτελέσματα της αυτοματοποιημένης διαδικασίας μπορούν επίσης να βρουν εφαρμογές σε πλατφόρμες ψηφιακών δίδυμων (Digital Twins), διευκολύνοντας την ασφαλή παρακολούθηση και διαχείριση χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, τόσο σε εσωτερικούς όσο και σε εξωτερικούς χώρους. Ο κύριος σκοπός του παρόντος άρθρου είναι η παρουσίαση της μεθοδολογίας ARM4CH που βασίζεται στους βασικούς πυλώνες του Industry 4.0 για τη μοντελοποίηση της πραγματικότητας και τη βέλτιστη διαχείριση των πολιτιστικών χώρων. Προσομοιώσεις εσωτερικών και εξωτερικών χώρων μνημείων έχουν πραγματοποιηθεί στο περιβάλλον Omniverse και Isaak SIM για την εκπαίδευση των ρομποτικών πρακτόρων και την μοντελοποίηση, φυσική προσομοίωση και οπτικοποίηση της μεθοδολογίας, πριν την αξιολόγησή της σε πραγματικά περιβάλλοντα.

Λέξεις Κλειδιά: Αυτόνομη Μοντελοποίηση Πραγματικότητας, Ψηφιακά Δίδυμα

Αναφορές

- Giakoumidis N, Anagnostopoulos C-N. ARM4CH: A Methodology for Autonomous Reality Modelling for Cultural Heritage. *Sensors*. 2024; 24(15):4950. <https://doi.org/10.3390/s24154950>
- Mahmood, S.; Majid, Z.; Idris, K.M. Terrestrial LiDAR sensor modeling towards optimal scan location and spatial density planning for 3D surveying. *Appl. Geomat.* 2020, 12, 467– 480
- Prieto, S.A.; Giakoumidis, N.; García De Soto, B. Multiagent robotic systems and exploration algorithms: Applications for data collection in construction sites. *J. Field Robot.* 2024, 41, 1187–1203.
- Kobori, H.; Sekiyama, K. Mutual Cooperation System for Task Execution Between Ground Robots and Drones Using Behavior Tree-Based Action Planning and Dynamic Occupancy Grid Mapping. *Drones* 2025, 9, 95, <https://doi.org/10.3390/drones9020095>

- NVIDIA Omniverse. Available online: <https://www.nvidia.com/en-eu/omniverse/>

Σύντομα Βιογραφικά

Ο **Νικόλαος Γιακουμίδης** είναι εμπορικός υπεύθυνος για τους τομείς της Τεχνητής Νοημοσύνης και Ρομποτικής, στο Κέντρο Τεχνητής Νοημοσύνης και Ρομποτικής (Center for AI and Robotics -CAIR) του New York University in Abu Dhabi, ενώ παράλληλα είναι Υποψήφιος Διδάκτορας στο Εργαστήριο Ευφών Συστημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Έχει εργαστεί ως Ηλεκτρονικός Μηχανικός στα πεδία της ρομποτικής, αυτοματισμού και τεχνητής νοημοσύνης. Οι δεξιότητές του στον προγραμματισμό περιλαμβάνουν Python, Labview, Matlab, C, C++, Java, PyCharm, Jupyter, Microsoft Visual Studio, PyTorch, TensorFlow, Keras, Nvidia CUDA-TensorRTDIGITS. Τα τελευταία χρόνια έχει δημοσιεύσει περισσότερες από 20 εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά και συνέδρια στους τομείς της μηχανικής μάθησης, της μηχανικής και των εργαστηριακών αυτοματισμών.

Ο **Χρήστος-Νικόλαος Αναγνωστόπουλος** είναι Καθηγητής Πληροφορικής, Διευθυντής του Εργαστηρίου Ευφών Συστημάτων (i-lab.aegean.gr) και του ΠΜΣ μέσω Έρευνας «Ευφυή Συστήματα Πληροφορικής» του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα συγκαταλέγονται η Τεχνητή Νοημοσύνη, η Όραση Υπολογιστών και η 3Δ Ψηφιοποίηση και Οπτικοποίηση για την προβολή και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς. Έχει συγγράψει άνω των 300 επιστημονικών δημοσιεύσεων σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια και έγκριτα περιοδικά. Από το 2020 συγκαταλέγεται στη λίστα του 2% των πλέον επιδραστικών ερευνητών στην Τεχνητή Νοημοσύνη και Επεξεργασία Εικόνας (Stanford University, Elsevier), βάσει των ετεροαναφορών που έχει λάβει το δημοσιευμένο έργο του.

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΓΕΙΑΣ ΣΑΡΩΣΗΣ LASER ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΔΟΡΥΦΟΡΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΤΗΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Δρ. Πολιτικός Μηχανικός ΑΠΘ, Υπουργείο Πολιτισμού

email: akaragianni@culture.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η τεκμηρίωση μνημείων ιδιαίτερης πολιτιστικής σημασίας και οι αντίστοιχες μέθοδοι που έχουν αναπτυχθεί τις τελευταίες δεκαετίες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς αποδεικνύεται συνεχώς ότι αποτελούν ένα πολύτιμο εργαλείο στην αποκατάσταση και διατήρηση κτηρίων πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και στην διαχείριση και ερμηνεία πολιτιστικών χώρων και τοπίων. Μεταξύ των διαφόρων μεθόδων που έχουν αναπτυχθεί για τον σκοπό αυτό, οι τεχνικές επίγειας σάρωσης laser (TLS) και η επεξεργασία δορυφορικών δεδομένων θα μπορούσαν να συμβάλουν σημαντικά προς αυτή την κατεύθυνση. Ο συνδυασμός τεχνικών TLS και δορυφορικών δεδομένων μπορεί να δώσει χρήσιμες πληροφορίες στην αποτύπωση διατηρητέων κτηρίων, καθώς μπορεί να βοηθήσει σημαντικά σε μελέτες αποκατάστασης και συντήρησης, δίνοντας επιπλέον τη δυνατότητα της παρακολούθησης.

Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται η μελέτη χαρακτηριστικών διατηρητέων αρχοντικών πολιτιστικής σημασίας που βρίσκονται στους παραδοσιακούς οικισμούς την πόλη της Καστοριάς, με τη χρήση τεχνικών TLS για την τεκμηρίωση των προσόψεων. Η κύρια όψη των κτηρίων σαρώθηκε χρησιμοποιώντας έναν επίγειο σαρωτή laser ώστε να δημιουργηθεί ένα πυκνό έγχρωμο τρισδιάστατο νέφος σημείων. Η διαδικασία της σάρωσης περιελάμβανε πολλαπλές εξωτερικές σαρώσεις οι οποίες καταχωρήθηκαν χρησιμοποιώντας τεχνητούς στόχους και κατάλληλο λογισμικό για τον σχηματισμό ενός ενιαίου συνεχούς τρισδιάστατου μοντέλου. Περαιτέρω επεξεργασία οδήγησε σε ένα μοντέλο που προσφέρει δυνατότητες μέτρησης χρήσιμες σε μελλοντικά προσχέδια και σχέδια για συντήρηση και αποκατάσταση. Για την απόκτηση επιπλέον πληροφοριών σχετικά με τη φυσιογνωμία της ευρύτερης περιοχής χρησιμοποιήθηκαν δορυφορικά δεδομένα υψηλής ανάλυσης, τα οποία και επεξεργάστηκαν ψηφιακά.

Τα σαρωμένα δεδομένα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε περαιτέρω μελέτες GIS ή σε χωρική στατιστική ανάλυση, καθώς και στη μοντελοποίηση πληροφοριών κτηρίων (BIM) για την παραγωγή σχετικών τελικών προϊόντων, με στόχο τη δημιουργία και τον εμπλουτισμό ψηφιακών βιβλιοθηκών προστατευόμενων μνημείων. Επίσης, τα δεδομένα που αποκτήθηκαν μέσω των σαρώσεων μπορούν να παρουσιαστούν σε λειτουργία 3D πλοήγησης, διευκολύνοντας την οπτικοποίηση και την ερμηνεία των κτηρίων μέσα από μοντέλα εικονικής πραγματικότητας, σε συνδυασμό με την πρόταση πιθανών πολιτιστικών διαδρομών και περιηγήσεων στα κτήρια ενδιαφέροντος, στα πλαίσια υπηρεσιών εικονικού τουρισμού.

Λέξεις Κλειδιά: επίγεια σάρωση laser, τηλεπισκόπηση, δορυφορικές εικόνες, τεκμηρίωση κτηρίων, πολιτιστική κληρονομιά

Αναφορές

Arayici, Y. (2007) 'An approach for real world data modelling with the 3D terrestrial laser scanner for built environment', *Automation in Construction*, 16, 816-829.

Haddad, N. A. (2011) 'From ground surveying to 3D laser scanner : A review of techniques used for spatial documentation of historic sites', *Journal of King Saud University-Engineering Sciences*. King Saud University, 23(2), pp. 109-118.

Karagianni, A. (2021) ‘Terrestrial Laser Scanning and satellite data in cultural heritage building documentation’, *Proc. International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences (ISPRS Archives), Vol. XLVI-M-1-2021, 28th CIPA Symposium ‘Great Learning & Digital Emotion’*. Beijing, China (online), 28 August-1 September, 2021, pp. 361-366.

Pfeifer, N. and Briese, C. (2007) ‘Laser scanning-Principles and applications’, *Proc. 3rd International Exhibition and Scientific Congress GeoSiberia*. Novosibirsk, Russia, 25-27 April, 2007, pp. 93-112.

Sgrenzaroli, M. (2005) ‘Cultural heritage 3D reconstruction using high resolution laser scanner: New frontiers data processing’, *Proc. CIPA 2005 XX International Symposium*. Torino, Italy, 26 September-1 October, 2005, pp. 1-6.

Καραγιάννη, Α. (2019) ‘Διερεύνηση των δυνατοτήτων τεχνικών τηλεπισκόπησης και ερμηνείας οπτικών δορυφορικών δεδομένων σε θέματα πολιτικού μηχανικού’, Διδακτορική Διατριβή. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, σελ. 174-194.

Διεπιστημονική προσέγγιση για την 3D απεικόνιση και ανακατασκευή του φρουρίου Rivellino del Porto και του προμαχώνα San Salvator στα Χανιά της Κρήτης

Βολάνης Γεώργιος

*Υποψήφιος Διδάκτορας στο Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, τμήμα Ηλεκτρονικών Μηχανικών
Μέλος Εργαστηρίου Σχεδιομελέτης, Κατεργασιών & Αυτοματισμών*

Μαϊλης Αθανάσιος

*Επίκουρος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Πρώιμη Μεσαιωνική Αρχαιολογία και Βυζάντιο/ Early Medieval Archaeology and Byzantium*

Pepe Massimiliano

Professor in the Department of Engineering and Geology (InGeo), "G. d'Annunzio" University of Chieti-Pescara Italy

Γαλανάκης Δημήτριος

*Διδάκτορας στο Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, τμήμα Ηλεκτρονικών Μηχανικών
Μέλος Εργαστηρίου Σχεδιομελέτης, Κατεργασιών & Αυτοματισμών*

Μαραβελάκης Εμμανουήλ

*Καθηγητής στο Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, τμήμα Ηλεκτρονικών Μηχανικών
Διευθυντής Εργαστηρίου Σχεδιομελέτης, Κατεργασιών & Αυτοματισμών*

email: marvel@hmu.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν άρθρο περιγράφει την διαδικασία μοντελοποίησης και αναλύει τις κύριες προκλήσεις που ενέχει η ψηφιακή ανακατασκευή ενός σημαντικού μνημείου πολιτιστικής κληρονομιάς με την χρήση σύγχρονων μεθόδων 3D τεκμηρίωσης και προγραμματίων απεικόνισης και φωτορεαλισμού. Αναλυτικότερα η μελέτη επικεντρώνεται στο ιστορικό Βενετσιάνικο παραθαλάσσιο φρούριο Rivellino del Porto, ευρέως γνωστό ως «Φρούριο Φιρκά», καθώς και τον προμαχώνα San Salvator που αποτελούν τα κύρια μέρη των βορειοδυτικών βενετσιάνικων οχυρώσεων στην παλιά πόλη των Χανίων που σχεδιάστηκαν από τον Ιταλό αρχιτέκτονα M. Sammicheli κατά τη διάρκεια των βενετσιάνικων-οθωμανικών πολέμων στην Ανατολική Μεσόγειο τον 16^ο αιώνα. Στην εργασία αυτή ακολουθήθηκε μια διεπιστημονική προσέγγιση στην οποία εκτιμήθηκαν ιστορικές αναφορές στην ακεραιότητα της κατασκευής, η πολύπλοκη γεωμετρία της και η τρέχουσα κατάσταση του αρχαιολογικού χώρου, εστιάζοντας στα κατεστραμμένα μέρη και στην προσπάθεια ανάκτησης της χαμένης κληρονομιάς. Η 3D τεκμηρίωση του χώρου έγινε με χρήση drone και τεχνικές φωτογραμμετρίας, που είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ένα ακριβούς 3D μοντέλου της υφιστάμενης κατάστασης το οποίο είναι ήδη διαθέσιμο στο κοινό στις πλατφόρμες sketchfab και potree του διαδικτύου. Στη συνέχεια έγινε συλλογή ιστορικών στοιχείων και χαρτών με απεικονίσεις των οχυρώσεων καθώς και επιτόπιες έρευνες -σε συνεργασία με αρχαιολόγο- έτσι ώστε να εντοπιστούν οι επάλληλες οικοδομικές φάσεις και να δημιουργηθεί το τελικό 3D μοντέλο της ψηφιακής ανακατασκευής του μνημείου, στη μορφή που βρισκόταν τον 16^ο αιώνα. Η παρούσα εργασία εστιάζει στις προκλήσεις και δυσκολίες που εμφανίστηκαν, ιδιαίτερα στα μέρη του μνημείου που έχουν υποστεί σημαντικές φθορές ή δεν υπάρχουν πλέον, καθώς και στο τρόπο που αντιμετωπίστηκαν έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα όσο το δυνατόν πιο ακριβές μοντέλο ανακατασκευής και αποτύπωσης αυτής της σημαντικής πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης των Χανίων από την περίοδο της Ενετοκρατίας. Αξίζει να επισημανθεί ότι η πρωτοτυπία της συγκεκριμένης προσέγγισης έγκειται στο ότι η αποκατάσταση της αρχικής μορφής των οχυρώσεων καθοδηγείται από τον συνδυασμό των αρχαιολογικών και αρχιτεκτονικών στοιχείων μεταφέροντας τις αναστηλωτικές αρχές, τόσο σε επίπεδο ογκομετρίας όσο και μορφολογίας, στη μεθοδολογία της τρισδιάστατης απεικόνισης.

Λέξεις Κλειδιά: Τρισδιάστατη απεικόνιση, φωτογραμμετρία, τρισδιάστατη ανακατασκευή, πολιτιστική κληρονομιά, *Rivellino del Porto, San Salvator, Χανιά*

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Μιχάλης Ανδριανάκης. (2018) 'Οι οχυρώσεις της Κρήτης κατά τη Βενετοκρατία (1204-1669)'. Στο *Έρεισμα Περιοδική Έκδοση Λόγου και Τέχνης*, τεύχος 44 (5), σελ.28-53

Μιχάλης Ανδριανάκης. (2018) 'Τα Βενετσιάνικα μνημεία της Κρήτης'. Στο *Ένας "άλλος" Πολιτισμός και η προστασία του*, τεύχος 43 (4), σελ. 28-58.

Ξενόγλωσση

Galanakis, D., Pocobelli, D.P., Konstantaras, A., Mania, K. Maravelakis, E. (2023), 'Introduction to BIM for Heritage', *Computer-Aided Design: Advances in Research and Applications*.

Maravelakis, E., Giannioti, G., Psalti, A., Tsakoumaki, M., Pocobelli, D.P., Xinogalos, M., Galanakis, D., Bilalis, N., Stavroulakis, G.E. (2023), '3D Modeling & Analysis Techniques for the Apollo Temple in Delphi', *Buildings*.

Galanakis, D., Pocobelli, D.P., Konstantaras, A., Bolanakis, N., Maravelakis, E. (2022), 'Mesh segmentaion for HBIM applications', *Proceedings of the Chania 3rd International Conference in Electronic Engineering, Information Technology & Education (EEITE)*, Chania, Crete, Greece.

Maravelakis, E., Konstantaras, A., Kritsotaki, A., Angelakis, D., Xinogalos, M. (2013), 'Analysing User Needs for a Unified 3D Metadata Recording and Exploitation of Cultural Heritage Monuments System', *Proceedings of the Advances in Visual Computing: 9th International Symposium*, Rethymnon, Crete, Greece.

Pepe, M. and Costantino, D. (2021), 'Uav photogrammetry and 3d modelling of complex architecture for maintenance purposes: The case study of the masonry bridge on the sele river', *Period. Polytech. Civ. Eng.*, 65, pp. 191–203, Italy

Galanakis, D., Maravelakis, E., Pocobelli, D.P., Vidakis, N., Petousis, M., Konstantaras, A., Tsakoumaki, M. (2023), 'SVD-based point cloud 3D stone by stone segmentation for cultural heritage structural analysis—The case of the Apollo Temple at Delphi', *J. Cult. Herit.*, pp. 61, 177–187.

Volanis, G., Galanakis, D., Bolanakis, N., Maravelakis, E., Borg, R. P., Stavroulakis, G. E. (2024), 'Modelling and Stability Assessment of the Rock Cliffs and Xrobb l-Ġħaġin Neolithic Structure in Malta', *Heritage*, vol. 7, no. 6, pp. 2944–2958.

Piras, M., Di Pietra, V., Visintini, D. (2017), '3D modeling of industrial heritage building using COTSs system: Test, limits and performances. In Proceedings of the International Archives of the Photogrammetry', *Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, pp. 281–288.

Yastikli, N. (2007), 'Documentation of cultural heritage using digital photogrammetry and laser scanning', *J. Cult. Herit.*, pp. 423–427.

Pieraccini, M., Guidi, G., Atzeni, C. (2001), '3D digitizing of cultural heritage', *J. Cult. Herit.*, pp. 63-70

Scianna, A., Gauardia, M. (2019), 'Survey and Photogrammetric Restitution of Monumental Complexes: Issues and Solutions—The Case of the Manfredonic Castle of Mussomeli', *Heritage*.

Smith, N.G., Passone, L., Al-Said, S., Al-Farhan, M., Levy, T.E. (2014), 'Drones in archaeology: Integrated data capture, processing, and dissemination in the al-ula valley', *Saudi Arabia. Near East. Archaeol.*, pp.176–181.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Γιώργος Βολάνης– Υπ. Διδάκτωρ, MSc - Υποψήφιος διδάκτωρ στη σχολή Μηχανικών του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου, Τμήμα Ηλεκτρονικών Μηχανικών, μέλος του εργαστηρίου Σχεδιομελέτης, Κατεργασιών & Αυτοματισμού.

Αθανάσιος Μαΐλης, Επίκουρος Καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης με ερευνητικά ενδιαφέροντα: Βυζαντινή αρχιτεκτονική και χρήση, Τοπογραφία/Πολεοδομία/Οικιστική της μεσαιωνικής περιόδου, Διαπολιτισμικές σχέσεις Βυζαντίου και Δύσης, Ιστορία της έρευνας των Βυζαντινών Σπουδών, Πρακτική και Ιδεολογία των αναστηλώσεων.

Γαλανάκης Δημήτριος – Διδάκτωρ, MSc - Επιστημονικός συνεργάτης στο εργαστήριο Σχεδιομελέτης, Κατεργασιών & Αυτοματισμών του ΕΛΜΕΠΑ με ερευνητικά ενδιαφέροντα τα συστήματα BIM και HBIM συστημάτων για την τεκμηρίωση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Massimiliano Pepe, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Μηχανικής και Γεωλογίας, G. d'Annunzio", Chieti, Πεσκάρα, με ερευνητικά ενδιαφέροντα: Τρισδιάστατη Ανακατασκευή Πολιτιστικής Κληρονομιάς, HBIM, ΓΣΠ, Τεκμηρίωση Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Πλατφόρμες UAV, Τεχνολογίες Lidar.

Εμμανουήλ Μαραβελάκης, Καθηγητής του Τμήματος Ηλεκτρονικών Μηχανικών στο Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο και Διευθυντής του Εργαστηρίου Σχεδιομελέτης, Κατεργασιών & Αυτοματισμών (<https://dma.hmu.gr/>). Η έρευνα του επικεντρώνεται σε συστήματα CAD / CAM, 3D Μοντελοποίηση, Αντίστροφη Μηχανική, Ανάπτυξη Νέων Προϊόντων και Ψηφιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΜΒΥΘΙΣΗ: Η ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ I-SCUBADIVING ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΦΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟΒΡΥΧΙΑΣ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΥΣΤΑΘΙΑ ΜΑΡΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Εθνικό Κέντρο Έρευνας Τεχνολογίας και Ανάπτυξης

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΒΡΟΧΙΔΗΣ

Εθνικό Κέντρο Έρευνας Τεχνολογίας και Ανάπτυξης Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΚΤΙΣΤΗΣ

Καταδυτικό Κέντρο Σκοπέλου

ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΑΓΚΛΗΣ

ΑΤΛΑΝΤΙΣ Συμβουλευτική

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΡΙΟΛΗΣ

Εθνικό Κέντρο Έρευνας Τεχνολογίας και Ανάπτυξης

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Εθνικό Κέντρο Έρευνας Τεχνολογίας και Ανάπτυξης

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΖΟΒΑΡΑΣ

Εθνικό Κέντρο Έρευνας Τεχνολογίας και Ανάπτυξης

email: emartini@iti.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η τεκμηρίωση και εξερεύνηση των υποθαλάσσιων περιβαλλόντων αποτελεί κρίσιμο πεδίο έρευνας για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, την κατανόηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και την προώθηση της ευαισθητοποίησης γύρω από τους ωκεανούς. Ωστόσο, παράγοντες όπως οι περιορισμένες δυνατότητες πρόσβασης, το υψηλό λειτουργικό κόστος και οι ιδιαιτερότητες της υποβρύχιας απεικόνισης δημιουργούν σημαντικά εμπόδια. Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, η εργασία παρουσιάζει το i-ScubaDiving, μια ολοκληρωμένη πλατφόρμα που συνδυάζει τεχνικές υποβρύχιας απεικόνισης, συρραφής εικόνων, τρισδιάστατης ανακατασκευής και εικονικής πραγματικότητας, ενώ ενσωματώνει και πληθοποριστικά στοιχεία.

Συγκεκριμένα, το i-ScubaDiving προσφέρει μια μεθοδολογία συρραφής εικόνων που βασίζεται σε προηγμένες μεθόδους ανίχνευσης χαρακτηριστικών και βελτίωσης ποιότητας εικόνας, αντιμετωπίζοντας προβλήματα όπως η απορρόφηση φωτός και η θολότητα που υπάρχει συχνά σε υποβρύχια περιβάλλοντα. Παράλληλα, τεχνικές ψηφιοποίησης όπως η ανακατασκευή σε τρεις διαστάσεις αξιοποιεί εργαλεία για τη δημιουργία ακριβών και λεπτομερών μοντέλων, τα οποία μπορούν να ενσωματωθούν σε διαδραστικά εικονικά περιβάλλοντα. Η εφαρμογή εικονικής πραγματικότητας επιτρέπει την εμβύθιση σε ρεαλιστικά ψηφιακά αντίγραφα υποβρύχιων τοπίων, με δυνατότητες εξατομικευμένης παραμετροποίησης μέσω προσθήκης σχολιασμών, ιστορικών δεδομένων και δυναμικών στοιχείων χλωρίδας και πανίδας.

Ένα ακόμη βασικό στοιχείο της πλατφόρμας είναι η διαδικτυακή πληθοποριστική πλατφόρμα, η οποία επιτρέπει σε δύτες, ερευνητές και πολίτες να μοιράζονται δεδομένα, να συνεργάζονται και να εμπλουτίζουν τη συλλογική χαρτογράφηση καταδυτικών τόπων και υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα αποτελέσματα πιλοτικών δοκιμών στην Ελλάδα ανέδειξαν την ευχρηστία, την αποτελεσματικότητα και την αποδοχή του συστήματος από τους χρήστες, υπογραμμίζοντας το δυναμικό του για εφαρμογές στην επιστημονική έρευνα, την εκπαίδευση αλλά και την τουριστική ανάπτυξη.

Το i-ScubaDiving συμβάλλει σε μια πιο ανοιχτή και συμμετοχική προσέγγιση στην ωκεανογραφική έρευνα, συνδυάζοντας τεχνολογικές καινοτομίες με την ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας. Με βάση τις σύγχρονες εξελίξεις στην υποβρύχια απεικόνιση [1], τη φωτογραμμετρία [2] και τα εργαλεία οπτικοποίησης [3], η πλατφόρμα ανοίγει νέους δρόμους για την ανάδειξη και προστασία του θαλάσσιου πλούτου.

Λέξεις Κλειδιά: Υποβρύχια Απεικόνιση, Τρισδιάστατη Ανακατασκευή, Διατήρηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Συρραφή Εικόνων, Πληθοπορισμός

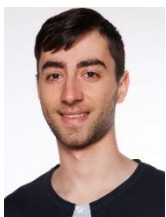
Αναφορές

- [1] Wang, M., Zhang, K., Wei, H., Chen, W. & Zhao, T. Underwater image quality optimization: Researches, challenges, and future trends. *Image and Vision Computing* 146, 104995 (2024).
- [2] Remmers, T. et al. Close-range underwater photogrammetry for coral reef ecology: A systematic literature review. *Coral Reefs* 43, 35-52 (2024).
- [3] Olowe, K. J., Edoh, N. L., Zouo, S. J. C. & Olamijuwon, J. Conceptual review on the importance of data visualization tools for effective research communication. *International Journal of Engineering Research and Development* 20, 1259-1268 (2024).

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Ευσταθία Μαρτινοπούλου** αποφοίτησε από το Τμήμα Πληροφορικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το 2018. Το 2021 έλαβε από το ίδιο τμήμα το μεταπτυχιακό της δίπλωμα στα Ψηφιακά Μέσα και την Υπολογιστική Νοημοσύνη. Από το 2021 εργάζεται ως βοηθός ερευνάς στο Ινστιτούτο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την υπολογιστική όραση, την εικονική και επαυξημένη πραγματικότητα, 3D ανακατασκευή και τα τρισδιάστατα γραφικά, την κατασκευή και ανάπτυξη ιστοσελίδων, την τεχνητή νοημοσύνη και τη βαθιά μάθηση.

Ο **Αλέξανδρος Βροχίδης** έλαβε το πτυχίο στην Εφαρμοσμένη Πληροφορική από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας το 2018 και το μεταπτυχιακό δίπλωμα στην Επιστήμη Δεδομένων και Διαδικτύου από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης το 2020. Αυτή την περίοδο εκπονεί διδακτορική διατριβή στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο της Θράκης. Εργάζεται στο Ινστιτούτο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών από το 2020 και τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τη βαθιά μάθηση για επεξεργασία εικόνας και βίντεο, καθώς και τη μηχανική μάθηση.

Ο **Αναστάσιος Κτίστης** έλαβε το πτυχίο ως Μηχανολόγος Μηχανικός Τ.Ε., στο Τμήμα Μηχανολογίας Σχολής Τεχνολογικών Εφαρμογών του ΤΕΙ Σερρών, ενώ κατέχει και BA (Hons) στην Κοινωνική Καταγραφική Φωτογραφία από το Newport School of Arts, Media and Design του Πανεπιστημίου της Ουαλίας στο Newport. Εργάζεται στο καταδυτικό κέντρο Σκοπέλου και τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την υποβρύχια φωτογράφιση και την τρισδιάστατη αποτύπωση αρχαιολογικών μνημείων,

Ο **Άγγελος Μαγκλής** είναι Ιδρυτής της ΑΤΛΑΝΤΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ Α.Ε. Έχει πτυχίο Πολιτικού Μηχανικού και μεταπτυχιακό δίπλωμα στην Τεχνολογική Εξέλιξη και Βιομηχανική Στρατηγική από το Πανεπιστήμιο του Manchester. Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση της ενάλιας πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και στην ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογικών και τουριστικών προϊόντων για υποβρύχιες αρχαιολογικές έρευνες και επισκέψιμους αρχαιολογικούς χώρους.

Ο **Δρ. Ιωάννης Μαριόλης** έλαβε το Δίπλωμα Ηλεκτρολόγου Μηχανικού και Τεχνολογίας Υπολογιστών από το Πανεπιστήμιο Πατρών το 2002 και το Διδακτορικό Δίπλωμα στο ίδιο αντικείμενο από το ίδιο Πανεπιστήμιο το 2009. Από τον Φεβρουάριο του 2012 εργάζεται ως ερευνητικός συνεργάτης στο Ινστιτούτο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη στατιστική επεξεργασία σήματος, τη μηχανική όραση, την ανάλυση ιατρικών εικόνων και την αναγνώριση προτύπων.

Ο **Δρ. Δημοσθένης Ιωαννίδης** έλαβε το Δίπλωμα και το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα ως Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Η/Υ από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης το 2000 και το 2005, αντίστοιχα, καθώς και το Διδακτορικό Δίπλωμα από το Τμήμα Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πάτρας, το 2017. Σήμερα είναι Ερευνητής στο Ινστιτούτο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την υπολογιστική όραση, την στερεοσκοπική επεξεργασία εικόνας και ανάλυση σήματος και τα οικοσυστήματα ασφάλειας συμπεριλαμβανομένου του blockchain.

Ο **Δρ. Δημήτριος Τζοβάρας** έλαβε το Δίπλωμα και το Διδακτορικό Δίπλωμα από το Τμήμα Ηλεκτρονικής και Μηχανικών Υπολογιστών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το 1992 και το 1997, αντίστοιχα. Εργάζεται στο Ινστιτούτο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών από το 1999 και τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τεχνολογίες ανάλυσης πληροφορίας μέσω οπτικοποίησης, υποστηρικτικές τεχνολογίες για άτομα με αναπηρία και τεχνολογίες εικονικής πραγματικότητας.

**Εφαρμογές στη συντήρηση ενός μαγειρικού σκεύους από το αρχαιολογικό μουσείο Ισθμίας
με χρήση τρισδιάστατης σάρωσης
(poster)**

Αγγελική Κανδρή

*Εργαστήριο Μη – Καταστροφικών Ελέγχων και Μεθοδολογιών Διάγνωσης Συστημάτων,
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, Ελλάδα*

Θεόδωρος Γκανέτσος

*Εργαστήριο Μη – Καταστροφικών Ελέγχων και Μεθοδολογιών Διάγνωσης Συστημάτων,
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, Ελλάδα*

Joseph L. Rife

Department of Classical and Religious Studies, Vanderbilt University, Nashville, Tennessee, USA

Η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας. Καθώς τα αρχαιολογικά και πολιτιστικά αντικείμενα φθείρονται φυσικά με την πάροδο του χρόνου, η ανάγκη για καινοτόμες, μη επεμβατικές μεθόδους διατήρησης καθίσταται ολοένα και πιο επιτακτική.

Η παρούσα μελέτη παρουσιάζει μια καινοτόμο προσέγγιση στη διατήρηση ενός αγγείου που φυλάσσεται σήμερα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ισθμίας. Πρόκειται για μια βαθιά σφαιρική χύτρα που χρονολογείται από τις αρχές του 1ου αιώνα μ.Χ. και βρέθηκε να σχετίζεται με μια ταφή στο βόρειο νεκροταφείο στις Κεγχρεές, το ανατολικό λιμάνι της Κορίνθου. Αυτό το αγγείο (KP018), το οποίο αντιπροσωπεύει έναν γνωστό τύπο που παρήχθη στην Κορινθία κατά τις πρώτες γενιές της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, βρέθηκε σπασμένο σε 92 όστρακα ακριβώς έξω από τον τάφο που ήταν καλυμμένος με κεραμίδια. Είναι ένα σημαντικό τεχνούργημα για την

κατανόηση των ταφικών τελετουργιών κατά τα πρώτα χρ

Επιπλέον, εξαιτίας της κατάστασης διατήρησης του, προσφέρει μια καλή δοκιμαστική εφαρμογή για νέες τεχνικές πρακτικής και ψηφιακής συντήρησης.

Μετά τη διαδικασία ανάταξης και συγκόλλησης όλων των θραυσμάτων έγινε φανερό πως η απώλεια υλικού θέτει σε κίνδυνο τη σταθερότητα του συντηρημένου αγγείου. Η πλήρωση κενών θεωρείται ένα από τα βασικά στάδια στην αποκατάσταση των κεραμικών αρχαιολογικών ευρημάτων, τόσο για αισθητικούς όσο και για στατικούς λόγους.

Έχοντας ως αρχή την ελάχιστη παρέμβαση ώστε να διατηρηθεί το αντικείμενο όσο το δυνατόν πιο κοντά στην αρχική του αρχαιολογική κατάσταση, η παρούσα μελέτη διερευνά τη χρήση προηγμένων τεχνολογιών τρισδιάστατης απεικόνισης και εκτύπωσης για την ψηφιακή τεκμηρίωση και φυσική αναπαραγωγή των τμημάτων που λείπουν από το σώμα της αρχαιολογικής χύτρας. Χρησιμοποιώντας τεχνικές δομημένης σάρωσης φωτός και προσθετικής κατασκευής, δημιουργήθηκε λεπτομερές ψηφιακό μοντέλο και ακριβές φυσικό αντίγραφο του σημαντικού τεχνουργήματος. Χρησιμοποιήθηκε ένας φορητός τρισδιάστατος σαρωτής για την καταγραφή περίπλοκων λεπτομερειών επιφάνειας, με μεθόδους μετεπεξεργασίας για τη βελτίωση και τον χρωματισμό του ψηφιακού μοντέλου.

Μέθοδοι Γεωοπτικοποίησης Αρχαιολογικού Χώρου Πλατανιάς, Δράμα (poster)

Τυχόλα Κυριακή

MLV Research Group, Τμήμα Πληροφορικής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Σεχίδης Λάζαρος

Τμήμα Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Ανθεκτικότητας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Πολύζου Ευαγγελία

Τμήμα Γεωπονίας, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος

email: kytzcho@physics.ihu.gr, , sechidis@neclir.duth.gr, polyzou@ihu.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ψηφιακή Φωτογραμμετρία αναγνωρίζεται πλέον ως μια παθητική, ανέπαφη και χαμηλού κόστους τεχνική για τρισδιάστατη σάρωση (3D scanning). Αξιοποιώντας αλγόριθμους, όπως ο Structure from Motion (SfM), παρέχει ισχυρά εργαλεία για τη ρεαλιστική ανακατασκευή 3D μοντέλων με υψηλή ακρίβεια και ανάλυση. Από την άλλη, η σημαντική ωριμότητα των Μη Επανδρωμένων Εναέριων Οχημάτων (UAVs) έχει καταστήσει τη φωτογραμμετρία ταχύτερη και πιο προσιτή, προσφέροντας μια αποτελεσματική μεθοδολογία για τη λήψη γεωχωρικών δεδομένων, δηλαδή συνόλων εικόνων με υψηλή γεωμετρική και χρονική ανάλυση. Τα δεδομένα των UAVs υποβάλλονται σε επεξεργασία μέσω εμπορικού ή ανοιχτού κώδικα φωτογραμμετρικού λογισμικού, με στόχο τη δημιουργία της τρισδιάστατης ανακατασκευής. Το τελικό αποτέλεσμα — τα 3D μοντέλα — τίθεται στη διάθεση ενός συνόλου εργαλείων και τεχνικών Γεωοπτικοποίησης (Geovisualization). Αυτή η διαδικασία δεν περιορίζεται στην απλή απεικόνιση, αλλά υποστηρίζει την ενεργητική ανάλυση των γεωχωρικών δεδομένων. Μέσω της διαδραστικότητας, η γεωοπτικοποίηση επιδιώκει να προσφέρει ρεαλιστικότερες αναπαραστάσεις του φυσικού κόσμου, διευκολύνοντας έτσι τις βέλτιστες διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η παρούσα εργασία διερευνά τη διαδικασία ανακατασκευής ενός 3D μοντέλου αρχαιολογικού χώρου στην περιοχή Πλατανιά Δράμας. Η μεθοδολογία έχει διττό χαρακτήρα: αφενός, αξιολογεί γεωμετρικά την ποιότητα και την ακρίβεια του παραγόμενου μοντέλου, περιλαμβάνοντας τα νέφη σημείων, τα πλέγματα και τα Ψηφιακά Μοντέλα Επιφάνειας (DSM), και αφετέρου, εξετάζει και εφαρμόζει σύγχρονες τεχνικές γεωοπτικοποίησης για την αποτελεσματική οπτική εξερεύνηση και ανάδειξη της αρχαιολογικής πληροφορίας. Μέσω αυτής της ολοκληρωμένης μελέτης περίπτωσης, επιδιώκεται η ανάδειξη της δυναμικής συνέργειας μεταξύ ψηφιακής φωτογραμμετρίας (UAV-SfM) και σύγχρονων τεχνικών γεωοπτικοποίησης. Η προσέγγιση αυτή παρέχει διαδραστικά και αποτελεσματικά εργαλεία για την ακριβή τεκμηρίωση και την ενημερωμένη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, μετατρέποντας τα 3D μοντέλα σε κατανοητή βάση για τη λήψη βέλτιστων αποφάσεων με έξυπνο και βιώσιμο τρόπο.

Λέξεις Κλειδιά: φωτογραμμετρία, Μη επανδρωμένο αεροσκάφος (drones), 3D/4D μοντέλα, γεωοπτικοποίηση, αρχαιολογικός χώρος

Αναφορές

- Tenze L. Canessa E. (2024). altiro3d: Scene representation from single image and novel view synthesis. *International Journal of Information Technology: an Official Journal of Bharati Vidyapeeth's Institute of Computer Applications and Management*, 16(1), 33–42. 10.1007/s41870-023-01590-3
- Žabota, Barbara & Berger, Frédéric & Kobal, Milan. (2023). The Potential of UAV-Acquired Photogrammetric and LiDAR-Point Clouds for Obtaining Rock Dimensions as Input Parameters for Modeling Rockfall Runout Zones. *Drones*. 7. 104. 10.3390/drones7020104.
- Gab, Greg & Sawicki, Piotr. (2023). CRBeDaSet: A Benchmark Dataset for High Accuracy Close Range 3D Object Reconstruction. *Remote Sensing*. 15. 1116. 10.3390/rs15041116.

Singla K. Nand P. (2023). Optimizing deep learning architectures for novel view synthesis: Investigating the impact of NeRF MLP parameters on complex scenes. International Journal of Information Technology: an Official Journal of Bharati Vidyapeeth's Institute of Computer Applications and Management. Advance online publication. 10.1007/s41870-023-01470-w

Marelli, Davide & Morelli, Luca & Farella, Elisa & Bianco, Simone & Ciocca, Gianluigi & Remondino, Fabio. (2023). ENRICH: Multi-purposE dataset for beNchmaRking In Computer vision and pHotogrammetry. ISPRS Journal of Photogrammetry and Remote Sensing. 198. 84-98. 10.1016/j.isprsjprs.2023.03.002.

Hameed, Qabas Amer & Hussein, Harith A. & Ahmed, Mohamed Aktham & Basim, Mohammed. (2022). Development of Augmented Reality-based object recognition mobile application with Vuforia.

Ponto, Kevin & Tredinnick, Ross. (2022). Opportunities for utilizing consumer grade 3D capture tools for insurance documentation. International Journal of Information Technology. 14. 10.1007/s41870-022-01040-6.

Wu, C. (2024). VisualSFM: A Visual Structure from Motion System. Retrieved March 27, 2024, from <http://ccwu.me/vsfm/>

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Κυριακή Α. Τυχόλα** έλαβε το 2005 και το 2013 Διπλώματα από το Τμήμα Γεωπληροφορικής και Τοπογραφίας του ΤΕΙ Σερρών και από το ΤΕΙ Καβάλας, αντίστοιχα και Μεταπτυχιακά Διπλώματα από το Τμήμα Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένης Γεωπληροφορικής το 2022 με ειδίκευση στα GIS και τη Φωτογραμμετρία και το 2024 Μεταπτυχιακό στις Προηγμένες Τεχνολογίες στην Πληροφορική και Υπολογιστές Τμήμα Πληροφορικής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Καβάλα, με ειδίκευση στο Computer vision και το machine learning. Σήμερα είναι υποψήφια διδάκτορας στο Τμήμα Φυσικής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Έχει 11 δημοσιεύσεις σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά και κεφάλαια βιβλίων σε αυτούς τους τομείς.

Η **Ευαγγελία Α. Πολύζου** είναι Διδάκτωρ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με εξειδίκευση στον συμμετοχικό σχεδιασμό με χρήση νέων τεχνολογιών στην αρχιτεκτονική τοπίου, και κάτοχος Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών στην Αρχιτεκτονική Τοπίου και τον Αστικό Σχεδιασμό από το Kingston University, UK. Έχει δημοσιευμένο έργο σε επιστημονικά περιοδικά και ανακοινώσεις σε συνέδρια πάνω σε θέματα αρχιτεκτονικής τοπίου, συμμετοχικού σχεδιασμού και σχεδίασης σχολικών αυλών με ψηφιακά μέσα. Από το 2004 έως το 2019 αποτέλεσε διδακτικό προσωπικό του Τμήματος Αρχιτεκτονικής Τοπίου, ΤΕΙ ΑΜΘ, ενώ από το 2019 αποτελεί διδακτικό προσωπικό του Τμήματος Γεωπονίας του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος (ΔΙ.ΠΑ.Ε Έχει διατελέσει μέλος διδακτικού προσωπικού στο ΠΜΣ «Σχεδιασμός και Διαχείριση Αστικού Πρασίνου» του Τ.Ε.Ι. ΑΜΘ (2015-2018) και στο Master «Landscape Architecture» του American University of Cyprus (2023-2024). Ομιλούμενες γλώσσες: αγγλική, γαλλική, ιταλική.

Ο **Λάζαρος Σεχίδης** είναι Τοπογράφος Μηχανικός Α.Π.Θ., Διδάκτορας της Πολυτεχνικής σχολής του Α.Π.Θ, στο πεδίο της Ψηφιακής Φωτογραμμετρίας, από το 2003. Από το 2008 υπηρετεί στα ΤΕΙ Α.Μ.Θ / ΔΙΠΑΕ /Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης στο οποίο είναι σήμερα αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής ανθεκτικότητας, με γνωστικό αντικείμενο “Ψηφιακή Φωτογραμμετρία”. Διετέλεσε Πρόεδρος του Τμήματος Αρχιτεκτονικής Τοπίου για 2 έτη και είναι υπεύθυνος του εργαστηρίου Ψηφιακής Φωτογραμμετρίας, Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS) και Πολυμέσων. Ασχολείται με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, την Ψηφιακή Φωτογραμμετρία και τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών και διαθέτει εκτενείς γνώσεις πληροφορικής.

5^ο Θεματικό Πεδίο: Κλιματική Αλλαγή και Πολιτιστική Κληρονομιά

«ΜΥΣΤΗΡΙΟ 149 - ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΕ ΕΝΑ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΟΥΔΕΤΕΡΟ ΜΕΛΛΟΝ»: ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

ΕΥΗ ΤΖΑΝΑΚΑΚΗ

Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας (ΚΑΠΕ)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΤΣΙΓΚΟΥ

*Πρωτοβουλία για την κλιματική εκπαίδευση και δράση
Δίκτυο «Σχολεία για το κλίμα»*

ΜΑΡΙΑ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

*Πρωτοβουλία για την κλιματική εκπαίδευση και δράση
Δίκτυο «Σχολεία για το κλίμα»*

ΕΛΕΝΗ ΝΙΑΡΧΟΥ

*Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Γ' Αθήνας
Δίκτυο «Σχολεία για το κλίμα»*

ΑΝΤΩΝΙΑ ΛΑΡΔΙΩΤΗ

Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατ. Θεσσαλονίκης

email: etzanak@cres.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τον Μάιο του 2023 στην Ελευσίνα πραγματοποιήθηκε το «Μυστήριο 149 - Μετάβαση σε ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον», ένα τριήμερο Μαθητικό Συνέδριο, όπου πάνω από 300 μαθητές από διαφορετικές χώρες αναγνώρισαν τον τόπο, διαβουλευτήκαν, οραματίστηκαν την πόλη στην οποία θα ήθελαν να ζήσουν και πρότειναν λύσεις και τρόπους για αυτή τη μετάβαση.

Γεφυρώνοντας εννοιολογικά και βιωματικά το παρελθόν με το μέλλον με επιστημονικά, καλλιτεχνικά και δημοκρατικά μέσα, σε ένα από τα Μυστήρια Μετάβασης, όπως ονομάστηκαν όλες οι εκδηλώσεις στο πλαίσιο της 2023ΕΛΕΥΣΙΣ Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, οι μαθητές επεξεργάστηκαν ιδέες για την αντιμετώπιση ιστορικών, κοινωνικών, πολιτισμικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων του τόπου, με έναν σύγχρονο μυστηριακό τρόπο, ο οποίος μπορεί να αποτελέσει υπόδειγμα για άλλες πόλεις που θέλουν να ενσωματώσουν τον πολιτισμό, την επιστήμη, την παιδεία και την συλλογική δράση για ένα αειφόρο, πιο ελπιδοφόρο αύριο.

Οι λύσεις που προτάθηκαν από τα μικτά στρογγυλά τραπέζια των μαθητών, αφορούσαν οκτώ θεματικές ενότητες, τις οποίες επεξεργάστηκαν σε διακριτές διαδρομές, που σηματοδοτούν την ταυτότητα της Ελευσίνας. Μεταξύ αυτών, η θεματική «Πολιτιστική Κληρονομιά» είχε ως κύριο αντικείμενο τον Αρχαιολογικό Χώρο της Ελευσίνας, ενώ η θεματική «Κτίρια» επικεντρώθηκε στην «πράσινη» αναβάθμιση και επανάχρηση ανενεργών εργοστασίων και κτιρίων πολιτιστικής αξίας. Οι λύσεις που αναδύθηκαν, αποτέλεσαν αντικείμενο ψηφίσματος προς το Δήμο, ενώ οχτώ διαφορετικά καλλιτεχνικά εργαστήρια έδωσαν την ευκαιρία στα παιδιά να μετουσιώσουν και να παρουσιάσουν το όραμά τους για το μέλλον, το οποίο καταγράφηκε και σε μια πικετοφορία μέσα από την πόλη.

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει 1. την ολοκληρωμένη μεθοδολογία οραματισμού για την κλιματική ουδετερότητα σε επίπεδο σχολείου, γειτονιάς και πόλης, όπως αυτή εφαρμόστηκε με τη συμμετοχή νεαρών ανθρώπων από διαφορετικές κουλτούρες και τη σχέση της με την πολιτιστική κληρονομιά και ταυτότητα της σύγχρονης Ελευσίνας, 2. λύσεις που προτάθηκαν από τους μαθητές για την αναβάθμιση με κριτήρια βιωσιμότητας του Αρχαιολογικού Χώρου της Ελευσίνας και άλλων τοπόσημων ιστορικής σημασίας για την πόλη και 3. σκέψεις για την ψηφιοποίηση των προτάσεων και πρακτικών που προέκυψαν και συνδέουν την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου με την συμμετοχική δράση για το κλίμα, διαμορφώνοντας μια καινούργια τοπική ταυτότητα σε ένα παγκόσμιο αειφορικό πλαίσιο.

Λέξεις Κλειδιά: κλιματική δράση, πολιτιστική κληρονομιά, μεθοδολογία οραματισμού, Ελευσίνα 2023, μαθητικά εργαστήρια

Αναφορές

- M. Δημοπούλου, M. Νιάρχου, E., Τσίγκου, A., Δαρδιώτη, A. και Τζανακάκη, E. (2024) Το Μαθητικό Συνέδριο της Ελευσίνας, ένα ζωντανό εργαστήριο οικοδόμησης της ταυτότητας του παγκόσμιου ενεργού πολίτη που νοιάζεται και δρα για το κλίμα. *Βιβλίο Περλήψεων, Επιστημονικό Συνέδριο Εκπαίδευση για την ιδιότητα του παγκόσμιου ενεργού πολίτη, Πειραιάς 2024*, Οργάνωση Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Διαθέσιμο στο <https://www.iep.edu.gr>
- M. Δημοπούλου, M. Νιάρχου, E., Τσίγκου, A. και Δαρδιώτη, A. (2023) *Ιστοσελίδα Τριήμερο Μαθητικό Συνέδριο για τη "Μετάβαση σε ένα Κλιματικά ουδέτερο μέλλον" στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, Ελευσίνα*. Διαθέσιμο στο <https://pupilsconference.weebly.com/>
- EU Digital Skills and Jobs Platform (2025), Digital technologies for climate action. Available at <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/latest/news/digital-technologies-climate-action>
- Tzanakaki E., Dimopoulou, M., Niarchou, E., Tsigkou, A., Dardioti, A. and Prager, C. (2024) *Summary of Results of the Pupils' Conference Transition to A Climate-Neutral Future, 9-11 May, 2023, Elefsina, Greece*. Available at <https://www.euki.de/en/euki-publications/pupils-conference-elefsina-summary-of-results/>
- EUKI Academy Networking Conference (2024), *Joining Hands to Drive the Green Transition Forward*, available at <https://www.euki.de/en/news/euki-academy-networking-conference-2024/>
- Orphanidou, Y., Efthymiou, L. and Panayiotou, G. (2024) *Cultural Heritage for Sustainable Education Amidst Digitalisation. Sustainability*, 16,1540. Available at <https://doi.org/10.3390/su16041540>
- Tsigkou, A., Dimopoulou, M.; Niarchou, E.; Dardioti, A. and Tzanakaki E. (2024) Empowering children's participation in their city's visioning for climate neutrality, *Book of Abstracts. 9th ENSEC Conference on Social Emotional Learning for Lifetime Achievement, Chania, Greece, 5-7/9 2024*, Organised by ENSEC, University of Patras & Sebda. Available at <https://www.ensec2024.gr/programme/book-of-abstracts>
- Beyschlag, L., Brand, K., Lindner, S., Dahmen, A., Camille, S., Abresch, T., Kliche, F. and Neugebauer, M. (2020). *Vision workshop toolbox for inspired collaboration on climate neutrality*, available at <https://www.euki.de/en/beacon-vision-workshop-toolbox/>

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Εύη Τζανακάκη: Αρχιτέκτων Μηχανικός MSc με εξειδίκευση στην ενεργειακή απόδοση στο δομημένο περιβάλλον. Έχει πολυετή εμπειρία στο Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας (ΚΑΠΕ), κυρίως στην υποστήριξη Δήμων και φορέων της τοπικής κοινωνίας σε θέματα ενεργειακού και βιοκλιματικού σχεδιασμού και εφαρμογής εξοικονόμησης ενέργειας και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε επίπεδο πόλης.

ΚΑΠΕ CRES | ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ
ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Αλεξάνδρα Τσίγκου: Εκπαιδευτικός Med και Πολιτικός Μηχανικός Msc με ειδίκευση στον Περιβαλλοντικό Σχεδιασμό και τις Τέχνες στην Εκπαίδευση. Έχει υπηρετήσει ως Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Π.Ε. Δυτ. Αττικής, υποστηρίζοντας την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και τη δικτύωση των σχολείων. Έχει συμμετάσχει σε συγγραφή εκπαιδευτικού υλικού για το Περιβάλλον και την Κλιματική Εκπαίδευση. Είναι μέλος της ιδρυτικής ομάδας του Δικτύου “Σχολεία για το Κλίμα”.

Μαρία Δημοπούλου: Εκπαιδευτικός, τ. Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και συντονίστρια του Δικτύου «Σχολεία για το κλίμα». Έχει σπουδάσει Βιολογία στο Université Libre de Bruxelles, Παιδαγωγικά στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του ΕΚΠΑ και Ειδική Αγωγή στο Μαράσλειο Διδασκαλείο. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στις Επιστήμες της Αγωγής από το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Έχει εργαστεί στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και έχει συμμετάσχει στη συγγραφή σχολικών εγχειριδίων και εκπαιδευτικών υλικών για το Περιβάλλον.

Ελένη Νιάρχου: Εκπαιδευτικός, Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη ΔΠΕ Γ' Αθήνας και συντονίστρια του Δικτύου «Σχολεία για το κλίμα». Είναι πτυχιούχος του προγράμματος «Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό (ΕΠΟ)» και του μεταπτυχιακού «Εκπαίδευση & Τεχνολογίες σε συστήματα εξ αποστάσεως διδασκαλίας και μάθησης-Επιστήμες της Αγωγής (ΕΤΑ)» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ). Είναι Υποψήφια Διδάκτορας στη Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών του ΕΑΠ.

Αντωνία Λαρδιώτη: Εκπαιδευτικός, Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη ΔΔΕ Ανατολικής Θεσσαλονίκης. Είναι πτυχιούχος και Δρ. Βιολογίας του ΑΠΘ. Έχει σχεδιάσει και υλοποιήσει πλήθος εκπαιδευτικών προγραμμάτων, συμβάλει στη συγγραφή εκπαιδευτικού υλικού Π.Ε. και δημοσιεύσει σε επιστημονικά περιοδικά και συνέδρια. Έχει ολοκληρώσει διετή βιωματική εκπαίδευση στην εμπνύχωση ομάδων NDI (Παρεμβαίνουσα Μη Κατευθυντικότητα) και εκπαιδεύεται ως Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας NDI.

Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Θεσσαλονίκης

Directorate of Secondary Education of East Thessaloniki

11^ο Θεματικό Πεδίο: HBIM (Heritage Building Information Modeling) - Μοντελοποίηση Πληροφοριών Διατηρητέων Κτιρίων Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Ψηφιακά Δίδυμα (digital twins) και Δίδυμη μνήμη (Memory Twins)

Κύριος Ομιλητής (Αναλυτικό Βιογραφικό στη σελίδα 44)

Ψηφιακά Δίδυμα και Πολιτισμική Κληρονομιά

Αναγνωστόπουλος Χρήστος

*Καθηγητής Πληροφορικής, Πρόεδρος Τμήματος & Διευθυντής Εργαστηρίου Ευφών Συστημάτων,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα ψηφιακά δίδυμα προβλέπεται να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στη διατήρηση και προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η χρήση προηγμένων τεχνολογιών αποτύπωσης σε 3Δ επέτρεψε την τεκμηρίωση, την οπτικοποίηση και την εικονική αναπαράσταση πολιτιστικών αντικειμένων και χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, συμβάλλοντας στη διατήρησή τους, αλλά και στην ενεργή εμπλοκή του κοινού. Οι τεχνολογίες αυτές έχουν εφαρμοστεί σε διάφορα πλαίσια, όπως η ψηφιακή ανακατασκευή, οι χρονογραμμές, η ψηφιακή αφήγηση και η μικτή πραγματικότητα. Επιπλέον, η ανάπτυξη ευφών συστημάτων για την επιλογή των καταλληλότερων μεθόδων τρισδιάστατης ψηφιοποίησης για τη ψηφιοποίηση διαφορετικών αντικειμένων πολιτιστικής κληρονομιάς, καταδεικνύει την αυξανόμενη εστίαση στην ακρίβεια και στην ποιότητα των διαδικασιών αποτύπωσης και καταγραφής.

Η σημασία των ψηφιακών διδύμων επεκτείνεται πλέον στη βιώσιμη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς παρέχει ψηφιακά εργαλεία για την προληπτική συντήρηση και διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού περιβάλλοντός τους. Επιπλέον, η ενσωμάτωση της σημασιολογικής τεκμηρίωσης μέσω HBIM έχει επισημανθεί ως καινοτόμος προσέγγιση για την πολιτιστική κληρονομιά στην Ευρώπη, τονίζοντας τις δυνατότητες για προηγμένες διαδικασίες στη διαχείριση μνημείων. Επιπλέον, η ψηφιακή διατήρηση της γνώσης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω Ψηφιακών Διδύμων και Διδύμων Μνήμης έχει τονιστεί ως μέσο για τη διατήρησή της με διαρκή και συστηματικό τρόπο.

Συμπερασματικά, τα Ψηφιακά Δίδυμα (Digital Twins) και το HBIM (Heritage Building Information Modeling) προσφέρουν ισχυρά εργαλεία για τη διαχείριση της πολιτισμικής κληρονομιάς, επιτρέποντας την ακριβή τρισδιάστατη αποτύπωση, τεκμηρίωση και παρακολούθηση μνημείων και ιστορικών κτηρίων. Μέσω της ενσωμάτωσης δεδομένων από αισθητήρες, επιθεωρήσεις και περιβαλλοντικές μετρήσεις, επιτυγχάνεται η δυναμική απεικόνιση της κατάστασης ενός μνημείου σε πραγματικό χρόνο. Έτσι διευκολύνονται η συντήρηση, η προληπτική προστασία, ο σχεδιασμός επεμβάσεων και η βιώσιμη διαχείριση. Παράλληλα, υποστηρίζεται η ερευνητική μελέτη, η εκπαίδευση και η προσβασιμότητα του πολιτιστικού αποθέματος μέσω εικονικών περιηγήσεων και διαδραστικών εφαρμογών.

**ΠΡΟΣ ΕΞΕΛΙΣΣΟΜΕΝΕΣ ΟΝΤΟΛΟΓΙΕΣ ΔΡΩΝΤΟΣ-ΔΙΚΤΥΟΥ:
ΑΝΤΑΝΑΚΛΑΣΤΙΚΑ ΨΗΦΙΑΚΑ ΔΙΔΥΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ**

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ

Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΡΑΜΠΑΤΖΑΚΗΣ

Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΕΒΕΤΑΙΔΗΣ

Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά

email: {gpavlid;vasilis.arampatzakis;vasiseve}@email.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία βασίζεται σε πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα των πολιτιστικών ψηφιακών διδύμων και προτείνει μια νέα κατεύθυνση με ενσωματωμένη αντανakλαστικότητα. Βασιζόμενοι στη Θεωρία Δρώντος-Δικτύου (Actor-Network Theory – ANT) [1,2], υποστηρίζουμε ότι οι οντολογίες δεν πρέπει να παραμένουν στατικά σχήματα, αλλά να λειτουργούν ως δυναμικές, εξελισσόμενες δομές, όπου έννοιες, ρόλοι και ταξινομήσεις μεταβάλλονται καθώς αλλάζουν οι σχέσεις επιρροής μεταξύ ετερογενών δρώντων (ειδικοί, κοινότητες, φορείς πολιτικής, περιβάλλον, αισθητήρες, AI), δημιουργώντας έτσι εξελισσόμενες οντολογίες δρώντος-δικτύου (Evolving Actor-Network Ontologies).

Επεκτείνοντας την εργασία μας στα ψηφιακά δίδυμα βάσει οντολογίας (ARGUS, PANOPTES) [3– 5] με υποστήριξη Agentic AI [6], προτείνουμε μια νέα πενταεπίπεδη αρχιτεκτονική που περιλαμβάνει: (α) Σημασιολογικό Πυρήνα (Semantic Core), βασισμένο σε πρότυπα όπως CIDOC- CRM, PROV-O και SOSA/SSN [7–9], (β) Γράφο Δρώντος (Actor Graph), δυναμικό γράφο δρώντων με βαρύτητες επιρροής, (γ) Εξελισσόμενο Σχήμα (Evolving Schema), το οποίο τροποποιεί σημασιολογικά modules, (δ) Αντανakλαστικά (Reflexive Control), μηχανισμό ελέγχου συνοχής και αιτιολόγησης αλλαγών, και (ε) Αλληλεπίδραση (Interaction Interface), διεπαφή για συμμετοχικό σχολιασμό και οπτικοποίηση της εξέλιξης. Η σύνδεση αυτών των επιπέδων αποδεικνύει ότι οι εξελισσόμενες οντολογίες δεν αποτελούν αφηρημένη θεωρία αλλά εφαρμόσιμη αρχιτεκτονική για αντανakλαστικά ψηφιακά δίδυμα.

Προκαταρκτικά πειράματα προσομοίωσης έδειξαν τη δυνατότητα ενεργοποίησης των προτεινόμενων μηχανισμών, καταδεικνύοντας ότι η σημασιολογική ταξινόμηση δεν είναι σταθερή, αλλά διαμορφώνεται από την ασυμμετρία επιρροών και την ισορροπία αντίστασης– μεταβλητότητας. Η συμβολή της εργασίας είναι διττή: (α) μια συνεκτική σύλληψη αντανakλαστικών, εξελισσόμενων οντολογιών για ψηφιακά δίδυμα πολιτιστικής κληρονομιάς και (β) ένα ελάχιστο πρωτότυπο προσομοίωσης που φωτίζει τον μηχανισμό μετεξέλιξης σχήματος/ταξινομήσεων υπό δρώντο-κεντρικές δυναμικές. Η μελέτη είναι πρωτίστως θεωρητική και προσανατολισμένη στο σχεδιασμό, ενώ συζητούνται επεκτάσεις με μνήμη δρώντων, ιεραρχίες αξιοπιστίας και μάθηση κανόνων προσαρμογής ως επόμενο βήμα για επιχειρησιακούς, αντανakλαστικούς ψηφιακούς διδύμους [10].

Λέξεις Κλειδιά: *Εξελισσόμενες οντολογίες, Θεωρία Δρώντος-Δικτύου, Αντανakλαστικά ψηφιακά δίδυμα, Πολιτιστική κληρονομιά, Σημασιολογικοί γράφοι*

Αναφορές

- [1] Latour, Bruno (2005). *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford University Press.
- [2] Callon, Michel (1984). Some elements of a sociology of translation: domestication of the scallops and the fishermen of St Brieuc Bay. *The Sociological Review*, 32(1_suppl), 196–233.

- [3] Pavlidis, George; Koutsoudis, Anestis; Tsiafaki, Despoina; Sevetlidis, Vasileios; Arampatzakis, Vasileios; Karta, Melpomeni; Sarris, Apostolos; Polidorou, Miltiadis; Klinkenberg, Victor; Boukher, Zeyd; Kong, Lingxiao; Farinetti, Emeri; Moreno Navarro, Fernando; Kakogiannis, Ioannis; Aparício, Sofia C.; Ortega, Javier; Ramonet, Fernando; Agapiou, Athos; Hadjipetrou, Stylianos; Michaelides, Kyprianos; Patsalidis, Stavros; Kyriakidis, Phaedon; Papakonstantinou, Apostolos; Athanasoulis, Demetris; Maris, Christos; Vakoulis, Themistoklis; Nagata, Tomoki; Beyer, Katrin; Saloustros, Savvas (2025). *Future-Proofing Heritage with ARGUS: A Multimodal Digital Twin Approach for Sustainable Preservation*. Presented at CAA2025 (pre- proceedings). doi:10.5281/zenodo.16633118.
- [4] Pavlidis, George; Sevetlidis, Vasileios; Arampatzakis, Vasileios (2025). *Defining a New Digital Twin Ontology for Cultural Heritage Preservation – the Case of ARGUS*. Accepted as poster at Digital Heritage 2025 (pre-proceedings). doi:10.5281/zenodo.16633888.
- [5] Pavlidis, George; Sevetlidis, Vasileios; Arampatzakis, Vasileios (2025). *PANOPTES: A Digital Twin Ontology for Cultural Asset Management*. Accepted for IEEE CH 2025 Workshop (pre-proceedings). doi:10.5281/zenodo.16633603.
- [6] Pavlidis, George (2025). Agentic AI for Cultural Heritage: Embedding Risk Memory in Semantic Digital Twins. *Computers*, 14(7), 266. doi:10.3390/computers14070266.
- [7] Doerr, Martin (2003). The CIDOC Conceptual Reference Model: An Ontological Approach to Semantic Interoperability of Metadata. *AI Magazine*, 24(3), 75–92.
- [8] W3C Provenance Working Group (2013). *PROV-O: The PROV Ontology*. Available: <https://www.w3.org/TR/prov-o/>.
- [9] W3C Spatial Data on the Web Working Group (2017). *SOSA/SSN Ontology*. Available: <https://www.w3.org/TR/vocab-ssn/>.
- [10] Karabulut, Erkan; Pileggi, Salvatore F.; Groth, Paul; Degeler, Victoria (2024). Ontologies in digital twins: A systematic literature review. *Future Generation Computer Systems*, 153, 442–456. doi:10.1016/j.future.2023.12.021.

Χαρτογραφώντας τις σωστικές ανασκαφές της Άμφισσας με τη χρήση Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS)

Πολυχρονάκη Μαρία

*Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνος Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες», Τμήμα Πληροφορικής
Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

Σιούντρη Κωνσταντίνα

*Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνος Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες», Τμήμα Πληροφορικής
Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

email: mpolychronaki26@gmail.com,
ksiountri@culture.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ταχεία αστικοποίηση θέτει σοβαρές προκλήσεις στη διατήρηση και διαχείριση της αρχαιολογικής κληρονομιάς, που βρίσκεται εντός του αστικού τοπίου. Οι σωστικές ανασκαφές, που συχνά πραγματοποιούνται στα πλαίσια εκσκαφών, προσφέρουν περιορισμένη και αποσπασματική έρευνα. Παρόλο που παράγουν πληθώρα πολύτιμων δεδομένων, συχνά ακολουθεί η κατάχωση των αρχαιοτήτων χωρίς να έχει ολοκληρωθεί πλήρως η διερεύνηση για τη διατύπωση ολοκληρωμένων συμπερασμάτων. Ως αποτέλεσμα, η γνώση για την αρχαία τοπογραφία μιας πόλης παραμένει κατακερματισμένη και δυσπρόσιτη στους ερευνητές, τους φορείς χάραξης πολιτικής και τους πολίτες. Η παρούσα έρευνα εξετάζει την εφαρμογή των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS) ως ψηφιακό εργαλείο για τη συστηματική καταγραφή, οργάνωση και ανάλυση δεδομένων των σωστικών ανασκαφών που πραγματοποιήθηκαν στην πρωτεύουσα του νομού Φωκίδος Άμφισσα, κατά την περίοδο 1969-2015.

Μέσω της δημιουργίας μιας γεω-χωρικής βάσης δεδομένων, η έρευνα οργανώνει συστηματικά περιγραφικά δεδομένα από τις ανασκαφές, όπως η χρονολόγηση των θέσεων, οι τύποι ευρημάτων καθώς και τα συνοδευτικά στοιχεία, όπως φωτογραφίες και χάρτες. Η μεθοδολογία επικεντρώθηκε στη χρήση του λογισμικού QGIS, για την εισαγωγή και γεωαναφορά δεδομένων, την οργάνωση θεματικών επιπέδων και τη δημιουργία διαδραστικών εργαλείων (π.χ. pop-up παραθύρων και συνδέσεων με πολυμεσικό υλικό).

Η μελέτη εντάσσεται στο πλαίσιο της Έξυπνης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, αναδεικνύοντας τον ρόλο των GIS ως διαμεσολαβητικό εργαλείο ανάμεσα στη διατήρηση του αρχαιολογικού πλούτου και την αναπόφευκτη ανάπτυξη των αστικών υποδομών. Μέσα από την ψηφιακή χαρτογράφηση, οι ανασκαφές δεν αποτελούν πλέον αποσπασματικά δεδομένα, αλλά αποκτούν ενιαία οντότητα, ενισχύοντας τη δυνατότητα χωρικής ανάλυσης και οπτικοποίησης των σχέσεων ανάμεσα σε ιστορικά και σύγχρονα τοπία.

Στόχος είναι η δημιουργία ενός πρακτικού εργαλείου για τους αρχαιολόγους και τους φορείς πολιτιστικής διαχείρισης, μειώνοντας τον όγκο των κατακερματισμένων πληροφοριών και ενισχύοντας τη δυνατότητα λήψης τεκμηριωμένων αποφάσεων. Παράλληλα, προάγεται η προσβασιμότητα του κοινού στα αρχαιολογικά δεδομένα, προωθώντας τη διαφάνεια και τη συμμετοχικότητα. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν ότι η χωρική καταγραφή των σωστικών ανασκαφών μπορεί να λειτουργήσει ως μοντέλο εφαρμογής σε παρόμοια ιστορικά πλαίσια, προσφέροντας μια ευέλικτη ψηφιακή μεθοδολογία που ενσωματώνεται στις στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης και Έξυπνων Πόλεων.

Λέξεις Κλειδιά: σωστική αρχαιολογία, Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (GIS), Έξυπνη Πολιτιστική Κληρονομιά

Αναφορές

Αγνουσιώτης Α. Βουζαξάκης Κ., Διαχείριση Αρχαιολογικών Δεδομένων με τη Χρήση Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών, Η περίπτωση του Πήλιου, σ. 2015-110, στο Archaeological Research in the Digital Era, 1st CAA GR Conference, (επιμ.), Papadopoulos C., Paliou E., Chrysanthi A., Kotoula E., Sarris A., Πέθυμο, 2014

Angelidou, M., Stylianidis, E. (2020) *CULTURAL HERITAGE IN SMART CITY ENVIRONMENTS: THE UPDATE*, ISPRS Ann. Photogramm. Remote Sens. Spatial Inf. Sci., V.2, σ.957–964

Colucci E., Matrone F., Noardo F., Assumma V., Datola G., Appiotti F., Bottero M., Chiabrando F., Lombardi P., Migliorini M., Rinaldi E., Spano A., LINGUA A. (2022) *Documenting cultural heritage in an INSPIRE-based 3D GIS for risk and vulnerability analysis*. Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development, 14(2), 2024, σ. 205-234

Riganti P. (2017) *Smart cities and heritage conservation: Developing a smartheritage agenda for sustainable inclusive communities*, International Journal of Architectural Research: ArchNet-IJAR, 11(3), σ.16-27

Serlorenzi M., De Tommasi A., S.I.T.A.R. – Sistema Informativo Territoriale Archeologico di Roma A repository of archaeological data for conservation of cultural heritage and town Planning. 15th International Conference on “Cultural Heritage and New Technologies” Vienna, 2010

Siountri K., Skondras E., & Vergados D. D., A delivery model for cultural heritage services in smart cities environments. στο Digital Heritage. Progress in Cultural Heritage: Documentation, Preservation, and Protection: 7th International Conference, EuroMed 2018, Νικωσία, Κύπρος, Οκτώβριος 29–Νοέμβριος 3, 2018, Proceedings, Part II 7, Springer International Publishing, σ. 279-288.

Theocharaki A. M., Costaki L., Papaefthimiou W., Pigaki M., Panagiotopoulos G., (2021) *Mapping Ancient Athens: A Digital Map to Rescue Excavations*, στο Transdisciplinary Multispectral Modelling and Cooperation for the Preservation of Cultural Heritage (επιμ.) Moropoulou A., Georgopoulos A., Doulamis A., Ioannides M., Ronchi A., Springer, σ. 66-79

Ανάπτυξη Μεθοδολογίας για την Ψηφιοποίηση, Μοντελοποίηση, Αρχαιοθήκη και Αξιοποίηση της Μνήμης του Χωριού Χανδριά

Ευανθία Ίτσα

Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Τμήμα Μηχανικών και Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής

Μαρίνος Ιωαννίδης

Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Τμήμα Μηχανικών και Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής

email: ei.itsa@edu.cut.ac.cy marinos.ioannides@cut.ac.cy

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η προτεινόμενη έρευνα επικεντρώνεται στην ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης μεθοδολογίας για τη συστηματική συλλογή, ψηφιοποίηση και τεκμηρίωση της πολιτιστικής, ιστορικής και κοινωνικής μνήμης του χωριού Χανδριά, ενός τόπου με ιδιαίτερη σημασία για την πολιτιστική κληρονομιά της Κύπρου. Στόχος είναι η δημιουργία ενός καινοτόμου πλαισίου που θα επιτρέπει την αξιόπιστη αποτύπωση και ολιστική κατανόηση των πολλαπλών μορφών μνήμης υλικής και άυλης, μέσα από σύγχρονες τεχνολογικές προσεγγίσεις και ανθρωπιστική ανάλυση. Η μεθοδολογία θα βασιστεί στη συλλογή πρωτογενούς υλικού από το Εθνικό Αρχείο, το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες, τοπικά αρχεία και τις μαρτυρίες των κατοίκων και της διασποράς του χωριού. Θα διερευνηθούν τεχνικές ψηφιοποίησης που καλύπτουν διαφορετικές μορφές δεδομένων, όπως κείμενα, φωτογραφίες, οπτικοακουστικό περιεχόμενο και τρισδιάστατα μοντέλα, με έμφαση στη διαλειτουργικότητα, τη βιωσιμότητα και την επιστημονική τεκμηρίωση. Παράλληλα, η έρευνα στοχεύει στον σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός πρωτοτύπου πολυμεσικού αποθετηρίου, το οποίο θα επιτρέπει την αρχειοθέτηση, διάδοση και επαναχρησιμοποίηση του ψηφιοποιημένου περιεχομένου. Το σύστημα θα αποτελέσει μια ανοιχτή πλατφόρμα πολιτιστικής γνώσης, προσανατολισμένη στη μακροχρόνια διατήρηση των δεδομένων και στην ενεργή συμμετοχή της τοπικής και επιστημονικής κοινότητας. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη μελλοντική ένταξη του Αποθετηρίου Χανδριά στην Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Europeana), ενισχύοντας την προσβασιμότητα και τη διεθνή αναγνωσιμότητα της κυπριακής πολιτιστικής μνήμης. Η συμβολή του έργου έγκειται τόσο στη θεωρητική του διάσταση, την ανάπτυξη ενός προσαρμόσιμου μοντέλου πολιτιστικής τεκμηρίωσης, όσο και στην πρακτική του εφαρμογή, ως πρότυπο για τη διαχείριση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μικρών κοινοτήτων.

Λέξεις-κλειδιά: Ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά, πολιτιστική μνήμη, ψηφιοποίηση, πολυμεσικά αποθετήρια, τρισδιάστατη τεκμηρίωση, Europeana

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ 7

Τοπική Αυτοδιοίκηση στην ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά

Κύριος Ομιλητής (Αναλυτικό Βιογραφικό στη Σελίδα 45)

Έργα ψηφιοποίησης και ενεργειακής αναβάθμισης στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας

Βαγγέλης Μαρινάκης

Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ, Πρόεδρος ΔΑΕΜ Α.Ε.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισήγηση παρουσιάζει μια σειρά από δράσεις ψηφιακού μετασχηματισμού και ενεργειακής αναβάθμισης που υλοποιούνται στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, με έμφαση σε παρεμβάσεις που συνδυάζουν την πολιτιστική κληρονομιά με σύγχρονες τεχνολογικές λύσεις. Ειδική αναφορά γίνεται στο ευρωπαϊκό έργο INHERIT, το οποίο στοχεύει στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης ιστορικών κτιρίων μέσω προηγμένων ψηφιακών εργαλείων. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα παρουσιάζεται το κτίριο της ΕΛΛΕΤ στην οδό Τριπόδων, όπου έχουν εφαρμοστεί στοχευμένες δράσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας και της εσωτερικής άνεσης, με χρήση αισθητήρων και συστημάτων παρακολούθησης. Παράλληλα, παρουσιάζονται πρωτοβουλίες του Δήμου Αθηναίων για την ανάδειξη της πολιτιστικής και ιστορικής ταυτότητας της πόλης μέσω ψηφιακών εφαρμογών, όπως οι εικονικές περιηγήσεις στο Δημαρχιακό Μέγαρο και στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης & Παράδοσης «Αγγελική Χατζημιχάλη», καθώς και μια σειρά δωρεάν ξεναγήσεων που αφορούν σημαντικά τοπόσημα της πόλης (Αρχαία Αγορά, λόφοι γύρω από την Ακρόπολη, Εθνικός Κήπος, Μουσείο Ακρόπολης κ.ά.). Επιπλέον, θα παρουσιαστεί ο ρόλος του Σεράφειου ως Πρότυπο Κέντρο Πράσινης Καινοτομίας και Ανθεκτικότητας, δράσεις σε σχολικές υποδομές (όπως στο 21^ο Δημοτικό «Λέλα Καραγιάννη»), καθώς και η ανάπτυξη του Athens Energy Portal για τη χαρτογράφηση κτιρίων και τη συλλογή ενεργειακών δεδομένων. Η παρουσίαση ολοκληρώνεται με παρεμβάσεις δροσισμού και μικροκλιματικής αναβάθμισης που υλοποιούνται στον δημόσιο χώρο της πόλης.

Πρόταση Πολιτιστικής Διαδρομής Κρουαζιέρας «Αργώ» - VOLOS HOMEPORT

Αναστασίου Ιωάννης

*Αντιπεριφερειάρχης Ψηφιακής Διακυβέρνησης & Εξυπηρέτησης Πολιτών,
Περιφέρεια Θεσσαλίας*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η πρόταση για την Πολιτιστική Διαδρομή Κρουαζιέρας «Αργώ» αφορά τη δημιουργία ενός νέου τύπου πολιτιστικής κρουαζιέρας με αφετηρία τον Βόλο και στόχο τη σύνδεση έξι Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Παρουσιάστηκε στο Posidonia Sea Tourism Forum από τον Αντιπεριφερειάρχη Θεσσαλίας Γ. Αναστασίου και συνδυάζει τη μυθολογική παράδοση της Αργοναυτικής Εκστρατείας με την ιστορία, τη θρησκευτική κληρονομιά, τη γαστρονομία και τον πολιτισμό της Θεσσαλίας, του Βορείου Αιγαίου και της Μακεδονίας και της Μικράς Ασίας. Το πλοίο «Αργώ», χωρητικότητας 800 επιβατών, θα προσφέρει μια εξαήμερη διαδραστική εμπειρία που αναβιώνει το ταξίδι των Αργοναυτών, με προορισμούς όπως Σκόπελο, Αλόνησο, Λήμνο, Σαμοθράκη, Καβάλα, Άγιον Όρος (θαλάσσια περιήγηση), Θεσσαλονίκη, Βεργίνα, Σκιάθο και το Τσανάκαλε της Τουρκίας. Η εμπειρία συμπληρώνεται με δύο ημέρες παραμονής στον Βόλο, περιλαμβάνοντας εκδρομές σε σημεία ιδιαίτερου πολιτιστικού και φυσικού ενδιαφέροντος της Θεσσαλίας: το Πήλιο, τα Μετέωρα, τον Όλυμπο, τα Αμπελάκια και τη Λίμνη Πλαστήρα. Ο Βόλος, ως homeport, πληροί διεθνείς προδιαγραφές, ενώ η εγγύτητα με το αεροδρόμιο της Νέας Αγχιάλου ενισχύει την προσβασιμότητα. Η πρωτοβουλία στοχεύει στην αύξηση της διεθνούς ελκυστικότητας της Θεσσαλίας και στην καθιέρωση της περιοχής ως σημείου αναφοράς πολιτιστικού τουρισμού στην Ανατολική Μεσόγειο.

Λέξεις-κλειδιά: πολιτιστική κρουαζιέρα, Αργώ, Βόλος, Θεσσαλία

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Δημοσιογράφος, Πολιτισμολόγος και Αντιπεριφερειάρχης Εξυπηρέτησης Πολιτών & Ψηφιακής Διακυβέρνησης Περιφέρειας Θεσσαλίας, πρώην Αντιπεριφερειάρχης Τουρισμού. Υποψήφιος Διδάκτορας του Τμήματος Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, κάτοχος MSc (με υποτροφία) στον «Σχεδιασμό και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού» και απόφοιτος του Τμήματος Ευρωπαϊκού Πολιτισμού του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Εργάζεται για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Περιφέρειας, τη βελτίωση υπηρεσιών και την προώθηση της καινοτομίας.

ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΣΕ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΟΡΦΗ: ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΦΗΚΑ

Αρχαιολόγος, MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, Προϊσταμένη Ιστορικού Αρχείου Δήμου Αθηναίων
email: b.sfika@athens.gr

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Βιβλιοθηκονόμος, MSc Διοίκηση και Οργάνωση Βιβλιοθηκών με Έμφαση στις Νέες Τεχνολογίες, Ιστορικό Αρχείο Δήμου Αθηναίων
email: ar.papaioannoy@athens.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Αρχειακή Υπηρεσία του Δήμου Αθηναίων αποτελεί τον θεματοφύλακα της τοπικής ιστορικής μνήμης και εγγυάται τη σύνδεση του παρελθόντος της πόλης με το παρόν και το μέλλον της πρωτεύουσας. Στο Τμήμα Δημοτικού και Ιστορικού Αρχείου φυλάσσονται τεκμήρια ανεκτίμητης αξίας, όπως διοικητικά έγγραφα, πρακτικά συνεδριάσεων, χάρτες και σχέδια, φωτογραφίες και οπτικοακουστικό υλικό, τα οποία καλύπτουν ένα ευρύ χρονολογικό φάσμα από το 1841 έως και τις αρχές του 21ου αιώνα.

Τα τελευταία χρόνια, το Ιστορικό Αρχείο έχει υλοποιήσει στοχευμένα έργα και δράσεις ψηφιοποίησης, αξιοποιώντας τις δυνατότητες της τεχνολογίας για την προστασία, διάσωση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς σε τοπικό επίπεδο. Κεντρική θέση σε αυτές τις δράσεις κατέχει η ψηφιοποίηση των Πρακτικών του Δημοτικού Συμβουλίου, τα οποία αποτυπώνουν τη διαδρομή της τοπικής αυτοδιοίκησης και αποτελούν βασική πηγή για την κατανόηση της κοινωνικής και πολιτικής ιστορίας της Αθήνας.

Εξίσου σημαντική είναι η ψηφιοποίηση αρχειακών συλλογών με ιδιαίτερη ιστορική και ερευνητική αξία, όπως τα αρχιτεκτονικά σχέδια του Εθνικού Κήπου, τα οποία αναδεικνύουν τη διαμόρφωση του αστικού τοπίου και τη φυσιογνωμία ενός εμβληματικού δημόσιου χώρου. Παράλληλα, εντάχθηκε στο έργο και η διάσωση και ψηφιοποίηση σπάνιου οπτικοακουστικού υλικού, που εμπλουτίζει για πρώτη φορά τις συλλογές του Αρχείου και προσφέρει νέες δυνατότητες ερευνητικής αξιοποίησης.

Η χρήση σύγχρονου εξοπλισμού και καινοτόμων εφαρμογών, όπως η εικονική πραγματικότητα (VR), προσδίδει νέες διαστάσεις στη μελέτη και παρουσίαση των τεκμηρίων, καθιστώντας τα προσιτά όχι μόνο σε ερευνητές αλλά και σε ευρύτερο κοινό. Μέσα από αυτές τις πρωτοβουλίες, το Ιστορικό Αρχείο του Δήμου Αθηναίων ξεπερνά τον παραδοσιακό του ρόλο ως χώρου φύλαξης και μετατρέπεται σε ένα δυναμικό κέντρο πολιτιστικής πληροφόρησης και επιστημονικής έρευνας.

Η ψηφιοποίηση των δημοτικών και ιστορικών αρχείων δεν αποτελεί απλώς μια τεχνική διαδικασία, αλλά μια στρατηγική επένδυση για το μέλλον. Συνδέεται με την πρόσβαση στη γνώση, τη διασφάλιση της συλλογικής μνήμης και τη βελτίωση της σχέσης των δημοτών με την πολιτιστική τους κληρονομιά. Αποτελεί, τελικά, μια πράξη πολιτισμού και ανάπτυξης που εδραιώνει τον ρόλο των δημοτικών αρχείων ως ζωντανών φορέων ιστορίας και παιδείας.

Λέξεις Κλειδιά: Ψηφιοποίηση, Δημοτικά Αρχεία, Τοπική Ιστορία, Πολιτιστική Κληρονομιά, Αθήνα

Αναφορές

Sharon, R., & Rivka, R. (2020). Place a book and walk away: Archival digitization as a socio-technical practice. *Information, Communication & Society*, 24

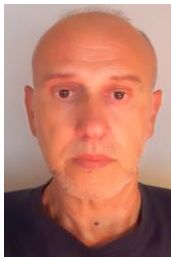

- International Council on Archives. (2002). *Γενικό διεθνές πρότυπο αρχειακής περιγραφής ISAD(G)* (2η έκδ.). ICA. Ανακτήθηκε από https://www.ica.org/app/uploads/2024/01/CBPS_ISADG_Second-edition_EL.pdf
- Philips, R., Tabrizi, N. (2020). *Historical document processing: A survey of techniques, tools and trends*. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2002.06300>
- UNESCO. (2015). *Recommendation concerning the preservation of, and access to, documentary heritage including in digital form*. Paris: UNESCO. https://www.memoriadelmundo.org.mx/wp-content/uploads/2021/10/Directrices-de-Implementacio%CC%81n.pdf?utm_source=chatgpt.com
- UNESCO (2015). "Recommendation concerning the preservation of, and access to, documentary heritage including in digital form."
- Ζώη Σ., Λουρδὴ Ε. (2017). Ο λαϊκός πολιτισμός στην εποχή των ΤΠΕ. Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 2016(2), 1184–1199. <https://doi.org/10.12681/edusc.1004>

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Βασιλική Σφήκα** είναι πτυχιούχος του Τμήματος Ιστορίας - Αρχαιολογίας (Ε.Κ.Π.Α.), με μεταπτυχιακές σπουδές στη «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων» (Ε.Α.Π.) και απόφοιτος της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Υπουργείο Εσωτερικών). Από το 2021 προΐσταται του Τμήματος Δημοτικού και Ιστορικού Αρχείου της Δ/σης Αποκέντρωσης και Διοίκησης του Δήμου Αθηναίων, στο οποίο εργάζεται από το 2015. Έχει συμμετάσχει με ομιλίες σε ημερίδες και συνέδρια με θέματα σχετικά με τα ιστορικά αρχεία και την τοπική αυτοδιοίκηση, καθώς και στη διοργάνωση εκθέσεων, εκδηλώσεων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ξεναγήσεων. Βασικός τομέας ενδιαφέροντός της αποτελεί η τοπική πολιτιστική ανάπτυξη, θέμα το οποίο έχει πραγματευτεί σε αριθμό εργασιών της.

Ο **Αριστείδης Παπαϊωάννου** είναι απόφοιτος της Σχολής Βιβλιοθηκονομίας Αθήνας, κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος του Ιονίου Πανεπιστημίου (Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης) και τελειόφοιτος της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΕΑΠ. Διαθέτει πολυετή επαγγελματική εμπειρία στον χώρο της βιβλιοθηκονομίας και της αρχειονομίας, έχοντας εργαστεί σε ακαδημαϊκούς, δημόσιους και δημοτικούς φορείς. Ενδεικτικά, έχει υπηρετήσει στην Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού Ασπρόπυργου, στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, καθώς και σε δημοτικές βιβλιοθήκες, με αντικείμενο την οργάνωση και διαχείριση συλλογών, την υποστήριξη ερευνητών και την παροχή πληροφοριακών υπηρεσιών. Από το 2014 υπηρετεί στο Ιστορικό Αρχείο του Δήμου Αθηναίων, όπου είναι υπεύθυνος για την αποδελτίωση των Πρακτικών του Δημοτικού Συμβουλίου, την εξυπηρέτηση ερευνητών και δημοτικών υπηρεσιών, την τεκμηρίωση και ανάκτηση πληροφοριών από ψηφιακές και έντυπες πηγές, καθώς και την καταλογογράφηση και ταξινόμηση του έντυπου υλικού του Τμήματος.

ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΦΥΪΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Μαργαρίτα Κ. Χωματιανού

*Τμήμα Πολιτισμικής Επικοινωνίας και Τεχνολογίας,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου*

email: mchomatianou@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το αφήγημα της «έξυπνης πόλης» φαίνεται να διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό από συγκεκριμένους φορείς, καθιστώντας αντιληπτό γιατί συχνά εξετάζεται υπό το πρίσμα μίας σύγχρονης «εμπορικής άσκησης» ή μιας «άσκησης εταιρικής επωνυμίας» (Navigant 2018). Ταυτόχρονα, προβληματισμοί εγείρονται από το γεγονός πως ανάμεσα στους κύριους υποστηρικτές των «έξυπνων πόλεων» εντάσσεται μια σειρά τεχνολογικών κολοσσών και ιδιωτικών πρωτοβουλιών (Sadowski 2016) – αλλά και από την πληθώρα διαθέσιμων ορισμών και κριτηρίων. Παρά την μεταβλητότητα των παραμέτρων που διαπιστώνεται τουλάχιστον βιβλιογραφικά, ο πολιτισμός και η επένδυση σε αυτόν, με όλο τον προβληματισμό που συνήθως ακολουθεί την χρήση του όρου, δεν φαίνεται να προτεραιοποιούνται μεταξύ των προϋποθέσεων που συνιστούν μία «έξυπνη πόλη».

Με σημείο αναφοράς τον κεντρικό ρόλο του πολιτισμού για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή αστικών στρατηγικών αναζωογόνησης, τόσο στην Ευρώπη όσο και παγκοσμίως, για παραπάνω από τριάντα (30) συναπτά έτη (Gainza 2016), η παρούσα έρευνα επιχειρεί αφενός να αναλύσει την εξέλιξη των εννοιών του «έξυπνου» και της αστικής ευφυΐας και αφετέρου να διερευνήσει την σχέση μεταξύ «έξυπνων πόλεων» και πολιτιστικής κληρονομιάς σε τρεις ελληνικές «έξυπνες» πόλεις. Οι τρεις μελέτες περίπτωσης εξετάστηκαν προκειμένου να εξαχθούν βασικά συμπεράσματα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση της ψηφιακής μεταστροφής σε τοπικό επίπεδο όσο και για τις συχνά αντικρουόμενες αντιλήψεις σχετικά με το τι συνιστά πολιτιστική κληρονομιά στο εκάστοτε κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο.

Έχοντας διαμορφώσει μία σφαιρική εικόνα σχετικά με την θέση και τον ρόλο του πολιτισμού σε τρεις διαφορετικές έξυπνες ελληνικές ατζέντες, ο κύριος σκοπός της έρευνας είναι η εξέταση του ρόλου που κατέχει η πολιτιστική κληρονομιά σε κάθε ατζέντα αλλά και πως αξιοποιείται για να αναδείξει άλλες θεματικές (πχ. τουρισμός, αναγνωρισιμότητα, city-branding, κλπ.). Το παρόν πόνημα επιχειρεί να αναδείξει τα χαρακτηριστικά που αποδίδονται στην πολιτιστική κληρονομιά από τους φορείς που εμπλέκονται στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και πιο συγκεκριμένα τον ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των υφιστάμενων πολιτικών.

Λέξεις Κλειδιά: έξυπνη πόλη, τοπική αυτοδιοίκηση, πολιτιστική κληρονομιά

Αναφορές

Gainza, X. (2017). Culture-led neighbourhood transformations beyond the revitalization/gentrification dichotomy', *Urban Studies*, 54(4), pp. 953–970.

Navigant, 2018. Navigant Research Leaderboard: Smart City Suppliers. Available online: <https://www.navigantresearch.com/reports/navigant-research-leaderboard-smart-city-suppliers> Accessed at: 13 September 2025

Sadowski, J. (2016). Selling smartness - Visions and Politics of the Smart City. Ph.D. Thesis, Arizona State University, Tempe, AZ, USA.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η Μαργαρίτα έχει λάβει διδακτορικό δίπλωμα από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου για τη διατριβή της με τίτλο «Αστική νοημοσύνη: έξυπνες πόλεις, πολιτιστική διαμεσολάβηση & χαμένες συνδέσεις». Είναι απόφοιτη του τμήματος Επικοινωνίας, Μέσων & Πολιτισμού από το Πάντειο Πανεπιστήμιο και είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου Πολιτιστικής Διαχείρισης από το Πανεπιστήμιο Queen Margaret του Εδιμβούργου (QMU). Η επαγγελματική της εμπειρία ξεκινά από τον Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ) και περιλαμβάνει συνεργασίες με το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αθηνών (Νύχτες Πρεμιέρας / AIFF), το Διεθνές Φεστιβάλ Κιν/φου Εδιμβούργου (Edinburgh International Film Festival (EIFF) και πληθώρα ευρωπαϊκών οργανισμών ως σύμβουλος ανάπτυξης και διαχείρισης χρηματοδοτήσεων και Ευρωπαϊκών έργων.

150 ΧΡΟΝΙΑ ΔΗΜΑΡΧΙΑΚΟ ΜΕΓΑΡΟ ΑΘΗΝΩΝ (1874-2024)

ΖΕΤΤΑ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Ιστορίας της Τέχνης, Msc Προστασία Μνημείων

Προϊσταμένη τμ. Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Δ/ση Σχεδίου Πόλεως και Αστικού Περιβάλλοντος Δήμου Αθηναίων

ΗΛΙΑΣ ΧΑΤΖΗΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Athens Digital Arts Festival

e-mail: g.antonopoulou@athens.gr, ilias.chatzichristodoulou@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το 2024 δημιουργήθηκε μια πρωτοποριακή τρισδιάστατη εικονική περιήγηση του Δημαρχείου της Αθήνας, στο πλαίσιο του εορτασμού για τη συμπλήρωση 150 ετών από την ανέγερσή του. Πρόκειται για ένα καινοτόμο ψηφιακό έργο που υπηρετεί την προστασία, ανάδειξη και διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από τη χρήση προηγμένων τεχνολογιών. Για πρώτη φορά, το κοινό έχει τη δυνατότητα να «εισέλθει» ψηφιακά σε έναν χώρο περιορισμένης πρόσβασης, ο οποίος συγκεντρώνει σημαντικά τεκμήρια της ιστορίας και της τέχνης της πόλης, όπως τα έργα των Γιώργου Γουναρόπουλου, Φώτη Κόντογλου, Τάκη Παρλαβάντζα και Βλάσιου Τσοτσώνη, καθώς και η συλλογή πορτρέτων και ομοιωμάτων των Δημάρχων της πρωτεύουσας.

Κύρια καινοτομία της εφαρμογής είναι η προφορική, επιμελημένη ξενάγηση, η οποία συνδυάζει λόγο, αφήγηση και τεκμηρίωση, καθιστώντας την εμπειρία όχι απλώς εικονική, αλλά ερμηνευτική. Η αποτύπωση υψηλής ευκρίνειας αποδίδει με ακρίβεια κάθε λεπτομέρεια των εσωτερικών χώρων – από τις τοιχογραφίες έως τα διακοσμητικά μοτίβα – δημιουργώντας ένα ψηφιακό αρχείο υψηλής πιστότητας για τη διατήρηση και τη μελλοντική μελέτη του πολιτιστικού αποθέματος.

Η δυνατότητα ενσωμάτωσης σε συσκευές εικονικής (VR) και μικτής (MR) πραγματικότητας προσφέρει νέες διαστάσεις στην εμπειρία, επιτρέποντας πλήρη εμβύθιση και εκπαιδευτικές χρήσεις. Παράλληλα, η προσβασιμότητα σε κοινό που δεν έχει φυσική δυνατότητα επίσκεψης – μαθητές, ερευνητές, άτομα με αναπηρία ή επισκέπτες από το εξωτερικό – ενισχύει τον δημοκρατικό χαρακτήρα της πολιτιστικής γνώσης. Η εφαρμογή σχεδιάστηκε με γνώμονα την ποιότητα της ξενάγησης και του περιεχομένου, προβάλλοντας το Δημαρχείο όχι μόνο ως διοικητικό κέντρο, αλλά και ως ζωντανό μνημείο της αθηναϊκής και εθνικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Πρόκειται για ένα παράδειγμα ψηφιακής μετάβασης, που μετατρέπει το πολιτιστικό απόθεμα σε βιωματική εμπειρία, ανοίγοντας νέους δρόμους για τη συμμετοχή του κοινού στην πολιτιστική ζωή.

Η παραγωγή πραγματοποιήθηκε από το Athens Digital Arts Festival σε συνεργασία με τη ΔΑΕΜ Α.Ε. του Δήμου Αθηναίων και βασίζεται στην επιστημονική γνώση στελεχών του Δήμου Αθηναίων.

Λέξεις-κλειδιά: Δημαρχείο Αθήνας, εικονική περιήγηση, προσβασιμότητα, προφορική

ξενάγηση Βιβλιογραφία- Δικτυογραφία:

1. Ζέττα Αντωνοπούλου, “Αναζητώντας την αρχαιότητα στις ζωγραφικές συνθέσεις (ζωφόρους) του Φώτη Κόντογλου στο Δημαρχείο της Αθήνας” στο *Εγκαρδίως. Αφιέρωμα στον Νίκο Ζία*. Επιστημονική επιμέλεια: Αναστασία Τούρτα - Τζένη Αλμπάνη, 2021.
2. *Το Δημαρχείο της Αθήνας*, έκδ. Πολιτισμικός Οργανισμός Δήμου Αθηναίων, 2002.
3. Διονυσία Γιακουμή, Δώρα Φ. Μαρκάτου, *Γιώργος Γουναρόπουλος: Τοιχογραφίες*, Δήμος Ζωγράφου – Μουσείο Γ. Γουναρόπουλου, 2015.
4. <https://www.cityofathens.gr/dimos-athinaion-150-chronia-dimarchiako-megaro-athinon-mesa-mia-protoporiaki-3d-efarmogi-eikonikis-periigisis/>

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Γεωργία Αντωνοπούλου** είναι ιστορικός της τέχνης, απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ, με μεταπτυχιακό στην Προστασία Μνημείων από το ΕΜΠ και διδακτορικό στην Ιστορία της Τέχνης. Προϊσταται του Τμήματος Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Δήμου Αθηναίων, όπου υπηρετεί από το 1994, με εμπειρία στην τεκμηρίωση και συντήρηση μνημείων και ιστορικών τόπων, καθώς και στο σχεδιασμό και τη διαχείριση πολιτιστικών προγραμμάτων. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν τη νεότερη ιστορία και τέχνη, τη δημιουργία διαδρομών μνήμης και εκπαιδευτικών δράσεων με τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας.

Ο **Ηλίας Χατζηχριστοδούλου** (Αθήνα, 1983) είναι ιδρυτής και διευθυντής του Athens Digital Arts Festival από το 2005, το διεθνές φεστιβάλ ψηφιακών τεχνών της Ελλάδας. Έχει συνεργαστεί με περισσότερα από 85 φεστιβάλ, φορείς όπως το Υπουργείο Πολιτισμού, ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών και ο Δήμος Αθηναίων. Έχει διατελέσει μέλος εθνικών επιτροπών, μέντορας και κριτής σε διαγωνισμούς, ενώ έχει διαχειριστεί, επιμεληθεί και οργανώσει πολιτιστικά προγράμματα και εκθέσεις κύρους σε Ελλάδα και εξωτερικό. Εστιάζει στην προώθηση της ψηφιακής τέχνης μέσω καινοτόμων δράσεων, ενώ ασχολείται με το creative marketing, την επικοινωνία και τις αστικές πρωτοβουλίες.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ "ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΕΘΩΝΗ: ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΜΕΘΩΝΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ 16 ΑΝΑΚΗΡΥΓΜΕΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ"

Βαμιεδάκης Στέφανος
Αρχείων Τάξις ΑΜΚΕ

email: stefanosvamiedakis@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το έργο «Ψηφιακή Μεθώνη: Ψηφιακή Βάση Δεδομένων για το Κάστρο της Μεθώνης και τα άλλα 16 ανακηρυγμένα μνημεία της» αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ιστότοπου που θα φιλοξενεί δύο διαδικτυακές Βάσεις Δεδομένων για τη συγκέντρωση κάθε είδους πληροφορίας η οποία είναι απαραίτητη, όχι μόνο για την ακαδημαϊκή/επιστημονική έρευνα, αλλά και για χρήση ευρύτερα σε εφαρμογές πολιτισμού, τουρισμού, εκπαιδευτικές κλπ.

Το έργο «Ψηφιακή Μεθώνη» εντάχθηκε στο πρόγραμμα επιχορηγήσεων του Υπουργείου Πολιτισμού το 2024, ενώ τέθηκε και υπό την αιγίδα του. Η ολοκλήρωση του έργου πραγματοποιήθηκε το καλοκαίρι του 2025.

Στο πλαίσιο του έργου αυτό, δημιουργήθηκε ο ιστότοπος (site) methonidigital.gr. Στον ιστότοπο αυτό φιλοξενούνται δύο διακριτές και αυτόνομες Βάσεις Δεδομένων. Η πρώτη συγκεντρώνει τη σχετική **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ** και η δεύτερη συγκεντρώνει κάθε είδους **ΑΡΧΕΙΑΚΟ** υλικό.

Οι Βάσεις Δεδομένων που φιλοξενούνται στον ιστότοπο methonidigital.gr στο πλαίσιο του έργου «Ψηφιακή Μεθώνη» φιλοδοξούν να αποτελέσουν χρήσιμα εργαλεία για όλους/ες όσοι/ες ασχολούνται με ποικίλες πτυχές της ιστορίας της περιοχής της Μεθώνης, του Κάστρου της και των άλλων μνημείων της: ιστορία, αρχαιολογία, εικαστικές τέχνες, λαογραφία κ.λπ.

Ειδικότερα, χρήση της ψηφιακής Βάσης Δεδομένων μπορούν να κάνουν ιδιαίτερες ομάδες, όπως μαθητές/τριες, σπουδαστές/στριες, φοιτητές/τριες, ερευνητές/τριες, επιστήμονες/ισσες, ιστορικοί/αρχαιολόγοι, επισκέπτες/τριες, τουρίστες/στριες, ξεναγοί, εκπαιδευτικοί, τοπικοί φορείς/σύλλογοι/σωματεία κ.λπ.

Συντελεστές του έργου:

α) Το Πολιτιστικό σωματείο «**Σύλλογος Φύλων Κάστρου Μεθώνης**», φορέας που αποφάσισε την υλοποίηση του έργου και την ένταξη της πρωτοβουλίας στο πλαίσιο των δράσεών του.

β) Η Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «**Αρχείων Τάξις**» ανέλαβε τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του έργου.

Λέξεις Κλειδιά: Μεθώνη, Κάστρο Μεθώνης, Βάσεις Δεδομένων, ιστορία, αρχαιολογία

Αναφορές

Πανοπούλου Αγγελική (επιμ.), *Η Μεθώνη και η περιοχή της από την αρχαιότητα έως τα νεότερα χρόνια. Αρχαιολογικές και ιστορικές προσεγγίσεις*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών-Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών - Σύλλογος Φύλων Κάστρου Μεθώνης, Αθήνα, 2022

Τσιρίγος Αντώνης (επιμ.), *Μεθώνη. Πορεία στους αιώνες*, Σύλλογος Φύλων Κάστρου Μεθώνης, 2023

Φουτάκης Παναγιώτης, *Η Μεθώνη και η ιστορία - η Βενετία και η εξουσία*, ΚΑΠΟΝ, Αθήνα, 2017

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Στέφανος Βαμιεδάκης

Υποψήφιος διδάκτορας ιστορίας στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Έχει συνεργαστεί με το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, το Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας, καθώς και άλλους

ερευνητικούς/αρχαιολογικούς φορείς. Από το 2015 είναι υπεύθυνος του Ιστορικού Αρχείου της Ε.Ι. Παπαδόπουλος ΑΕ. Ιδρυτικό μέλος της ΑΜΚΕ «Αρχείων Τάξης».

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ. Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΩΣ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΣΤΕΡΓΙΑΝΗ ΤΣΙΑΡΒΟΥΛΑ

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – Τμήμα Δημοσιογραφίας & ΜΜΕ

email: stella.tsiarvoulas@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η σύγχρονη πολιτιστική διαχείριση επαναπροσδιορίζεται μέσα από τις δυνατότητες που προσφέρει η ψηφιακή τεχνολογία. Καινοτόμες και διαδραστικές προσεγγίσεις ενισχύουν την προσβασιμότητα, τη βιωσιμότητα και την ενσωμάτωση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε στρατηγικές τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Η ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας, με τον πλούτο των πολιτισμικών της πόρων και τον διαρκώς αυξανόμενο πολιτιστικό τουρισμό, αναδεικνύεται σε κομβικό πεδίο ανάπτυξης και εφαρμογής καλών πρακτικών στον τομέα της ψηφιακής πολιτιστικής διαχείρισης. Η εισήγηση εστιάζει στη διασύνδεση μεταξύ καινοτομίας και πολιτιστικής διαχείρισης, με στόχο την ανάδειξη ενός λειτουργικού πλαισίου σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιολόγησης παρεμβάσεων που αξιοποιούν ψηφιακά εργαλεία για την προστασία, ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τίθεται στο επίκεντρο η έννοια των «καλών πρακτικών», όχι ως συνταγών επιτυχίας, αλλά ως ενδεικτικών μοντέλων παρέμβασης που βασίζονται συχνά στη συνέργεια δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, στη διατομεακή συνεργασία και στην ενεργή συμμετοχή των τοπικών οικοσυστημάτων. Καταδεικνύεται η σημασία της αξιοποίησης της ψηφιακής τεχνολογίας όχι μόνο ως τεχνικού μέσου καταγραφής, τεκμηρίωσης διάσωσης, ανάδειξης, προβολής, αλλά και ως εργαλείου επανανοηματοδότησης της πολιτιστικής εμπειρίας, προσφέροντας νέες αφηγήσεις, προσβασιμότητα και δυνατότητες επανασύνδεσης της κοινωνίας με την πολιτισμική της ταυτότητα. Η περίπτωση της Κεντρικής Μακεδονίας εξετάζεται ως χαρακτηριστικό παράδειγμα περιφέρειας που διαθέτει πληθώρα ετερόκλητων εκφάνσεων πολιτισμού, ιστορικό βάθος και έντονη πολιτιστική δραστηριότητα, στην οποία συγκλίνουν οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη πολυεπίπεδων και καινοτόμων προσεγγίσεων. Αναδεικνύονται προκλήσεις που ανακύπτουν σε σχέση με τη βιωσιμότητα, την αποφυγή αποσπασματικών ενεργειών, την ανάγκη για συμπεριληπτικότητα και την ενίσχυση της διαγενεακής συνέχειας στον πολιτιστικό σχεδιασμό. Στόχος της εισήγησης είναι να συμβάλει στον επιστημονικό διάλογο σχετικά με τις νέες μορφές πολιτιστικής διαχείρισης στο ψηφιακό περιβάλλον και να αναδείξει δυνατότητες και αδυναμίες που ενέχει η εφαρμογή ψηφιακών πρακτικών σε πραγματικό κοινωνικο-οικονομικό, περιβαλλοντικό και θεσμικό πλαίσιο.

Λέξεις-Κλειδιά: πολιτιστικός τουρισμός, καινοτομία, ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά, πολιτιστική διαχείριση, περιφερειακή ανάπτυξη

Αναφορές

- Buswell J., Williams C., Donne K. & Sutton C. (2020). *Διοίκηση ποιοτικών υπηρεσιών στην αναψυχή, στα events, στον τουρισμό και στα σπορ*. Αθήνα: Προπομπός.
- Λεκάκης, Σ. & Πάντζου, Ν. (επιμ.) (2020). *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μια κριτική επισκόπηση του πεδίου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Ασίνη.
- Μοίρα Π. & Παρθένος Σ. (2011). *Πολιτισμικός - βιομηχανικός τουρισμός*. Αθήνα: Ανοικτή Βιβλιοθήκη.
- Μπιτσάνη Ε. (2004). *Πολιτισμική διαχείριση και περιφερειακή ανάπτυξη. Σχεδιασμός πολιτιστικής πολιτικής και πολιτιστικού προϊόντος*, Αθήνα: Διόνικος.
- Μπούνια Α. & Καταπότη Δ. (επιμ.) (2021). *Αναδυόμενες τεχνολογίες και πολιτισμική κληρονομιά*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η **Στεργιανή Τσιαρβούλα** σπούδασε Συστηματική Φιλοσοφία στο ΑΠΘ. Απέκτησε μεταπτυχιακά διπλώματα στα πεδία: Επικοινωνία & Πολιτισμός / Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων. Είναι Υποψήφια Διδάκτωρ Πολιτισμικής Πολιτικής στο Τμήμα Δημοσιογραφίας & ΜΜΕ - ΑΠΘ. Ξεκίνησε την επαγγελματική της διαδρομή στην Τράπεζα Πειραιώς. Έχει εργαστεί σε μουσεία της Θεσσαλονίκης (Μουσείο Αρχαίων, Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Μουσικών Οργάνων της Τράπεζας Μακεδονίας Θράκης / Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης / Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης / Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών ΑΠΘ) ως διοικητικό στέλεχος. Το διάστημα 7/2019-2/2022 ως Thessaloniki Area Manager δημιούργησε το Κέντρο Νέων της ActionAid στη Θεσσαλονίκη. Είναι μέλος ΔΣ στο δίκτυο Culture for Change και ενεργό μέλος ακαδημαϊκών, επαγγελματικών και κοινωνικών, έγκριτων φορέων και οργανώσεων. Δραστηριοποιείται ως ανεξάρτητη σύμβουλος έργων πολιτιστικής διαχείρισης & ανάπτυξης.

«ΠΙΚΕΡΜΙ 123». ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΟ ΔΙΕΘΝΗ ΤΟΠΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

Ζωγραφιά Γιακουβάκη

Πικέρμι 123

Εθνική Πινακοθήκη

efigiakouvaki@gmail.com

Μιχάλης Μπούργος

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

mixbourg@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το «Πικέρμι 123» είναι Έργο Καινοτομίας Τετραπλής Έλικας, για τη δημιουργία Εμβληματικού Θεματικού Πάρκου Παλαιοντολογίας και Τοπικής Ταυτότητας στο Δήμο Ραφήνας Πικερμίου, ένα Έργο παγκόσμιας σημασίας και εμβέλειας. Το Έργο έχει ολοκληρώσει το Στάδιο Α ωρίμανσης, με χρηματοδότηση του Δήμου Ραφήνας Πικερμίου, και προγραμματίζεται η εκκίνηση του Σταδίου Β.

Το Έργο Καινοτομίας έδωσε αρχικά προτεραιότητα στα κορυφαία διεθνώς παλαιοντολογικά ευρήματα, μία από τις 11 σημαντικότερες συλλογές στον κόσμο, και συγκριτικό πλεονέκτημα του Πικερμίου. Είναι Έργο στρατηγικής σημασίας. Στοχεύει στην ανάδειξη της ιδιαίτερης ταυτότητας τόπου Ραφήνας και Πικερμίου σε διεθνές brand name, αναβαθμίζοντας την ευρύτερη περιοχή σε υπερεθνικό πόλο έλξης και προορισμό, με υψηλή τεκμηρίωση, επιστημονική και τεχνική επάρκεια ώστε να δημιουργήσει σημαντική αναπτυξιακή προοπτική.

Στην ψηφιακή εποχή είναι προτεραιότητα η αξιοποίηση της πιο σύγχρονης τεχνολογίας ώστε το Έργο να δημιουργήσει ένα δυναμικό μοχλό ανάπτυξης, με προτεραιότητα τους πολιτιστικούς, εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς, ψυχαγωγικούς, τουριστικούς και αναπτυξιακούς του σκοπούς, με θετικό πρόσημο για την τοπική κοινωνία, οικονομία και περιβάλλον, και η περιοχή να καταστεί πραγματικά ανθεκτική, ασφαλής, βιώσιμη και ισχυρά ελκυστική.

Το Έργο, από το αρχικό κιόλας στάδιο, ψηφιοποίησε σημαντικό υλικό τεκμηρίωσης, παρέδωσε το σχεδιασμό εξειδικευμένου ψηφιακού αποθετηρίου, προέβλεψε ψηφιακή υποδομή και σχεδίαση για εκπαιδευτικές δράσεις, επικοινωνία, δικτύωση, επιστημονική έρευνα και τεκμηρίωση, μουσειακές μεθόδους διάδρασης, χρήση ανοικτών επιστημών με ψηφιακά εργαλεία, ψηφιακή προσβασιμότητα, εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης και επαυξημένης πραγματικότητας, λειτουργίες έξυπνων και ασφαλών πόλεων και περιοχών. Οι ψηφιακές υποδομές στο σύνολό τους σχεδιάζονται και αναπτύσσονται σε δημιουργική διάδραση με τους συντελεστές της καινοτομίας (οικείες επιστήμες, διοίκηση, επιχειρηματικότητα, κοινωνία των πολιτών).

Το «Πικέρμι 123» είναι Έργο Καινοτομίας που λειτουργεί ισοδύναμα στο φυσικό κόσμο και στο ψηφιακό περιβάλλον και έχει πολύ ισχυρή κοινωνική απήχηση, γεγονός που το καθιστά πραγματικό συλλογικό Όραμα για την περιοχή.

Λέξεις κλειδιά: Δήμος Ραφήνας Πικερμίου, Ταυτότητα Τόπου, Ψηφιακά εργαλεία, Καινοτομία, Τόπος προορισμού

Αναφορές

1. Clayton, M.Christensen, 'Το δίλημμα του καινοτόμου', Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2024
2. Γιακουβάκη, Ζ., 'Καινοτομίες στην Κοινωνική και Χωρική Εξωστρέφεια των φορέων Πολιτισμού. Περιπτώσεις: Εθνική Πινακοθήκη – Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος', επιθεώρηση "πρΟΤΑση", τόμος 7, τεύχος 41, Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2022, διαθέσιμο στο: diaplous-autodioikisi.gr
3. Γιακουβάκη, Ζ., 'Η δυναμική της Κοινωνίας των Πολιτών στην ανάδειξη της Πολιτιστικής Ταυτότητας ενός Τόπου – τα Εργαστήρια Συμμετοχικού Σχεδιασμού της Ραφήνας', Αθήνα, 2018, διαθέσιμο στο ΕΜΠ Dspace
4. Μαυρόπουλος, Α., 'Τεχνητή Νοημοσύνη. Άνθρωπος, φύση, μηχανές', εκδ. Τόπος, Αθήνα, 2024
5. Μήλιος, Α., 'Πως να αναδείξεις τον τόπο σου – Marketing και διαχείριση επωνυμίας τόπων και πόλεων (City Branding)', εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα, 2024
6. Μπούργος, Μ., Δέφνερ, Α., 'Ταυτότητα Τόπου και Παραγωγική Ανασυγκρότηση: Το παράδειγμα της Ημαθίας', Πρακτικά 2ου Πανελλήνιου Συνεδρίου 'Marketing και Branding Τόπου', εκδ. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 2017
7. Μπούργος, Μ., Γιακουβάκη, Ζ. (επ.), 'Χωρικός και Αναπτυξιακός Σχεδιασμός: Σημαντικά Έργα Ωρίμανσης και Εφαρμογές Καινοτομίας', επιθεώρηση "πρΟΤΑση", ειδική έκδοση – αφιέρωμα, τόμος 9, τεύχος 52, Ιούλιος – Αύγουστος 2024, διαθέσιμο στο: diaplous-autodioikisi.gr
8. Μπούργος, Μ., (επ.) 'Προς ένα νέο βιώσιμο μοντέλο στρατηγικού σχεδιασμού και καινοτομίας: οι Περιφέρειες στο επίκεντρο', στην ειδική έκδοση – Αφιέρωμα «Καινοτομία, Αειφορία και Τοπική Ανάπτυξη», επιθεώρηση "πρΟΤΑση", τόμος 7, τεύχος 41, Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2022, διαθέσιμο στο: diaplous-autodioikisi.gr
9. Σαραντάκου, Ε., Καραχάλης, Ν., 'Σχεδιασμός και διαχείριση τουριστικών προορισμών', εκδ. Κριτική, Αθήνα, 2024
10. Συλλογικό, 'Ο Πολιτισμός στην Ελλάδα', εκδ. διαΝΕΟσις, Μαρούσι, 2023

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Ζωγραφιά Γιακουβάκη

efigiakouvaki@gmail.com

Καταγωγή: Ραφήνα Αττικής. Κάτοικος: Αγίας Παρασκευής Αττικής.

Απόφοιτος: Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών.

Κάτοχος: MSc Πολεοδομία-Χωροταξία, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΕΜΠ.

Εργάζομαι στην Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλεξ. Σούτσου από το 2014.

Προηγούμενη απασχόληση: Υπουργείο Περιβάλλοντος και φροντιστηριακή εκπαίδευση.

Ερευνητικά εστιάζω σε θέματα Πολιτισμού, Κοινωνίας των Πολιτών, Ανάπτυξης, Ταυτότητας Τόπου, Χωροταξίας, Πολεοδομίας, Συμμετοχικότητας, Συνεργειών.

Είμαι συντονίστρια του Ερευνητικού Έργου Καινοτομίας «“Πικέρμι 123”:

Δημιουργία Εμβληματικού Θεματικού Πάρκου Παλαιοντολογίας, στη Δημοτική Ενότητα Πικερμίου του Δήμου Ραφήνας-Πικερμίου, έργο παγκόσμιας σημασίας, με ανάδειξη της Ταυτότητας Τόπου και χαρακτηριστικά Καινοτόμου Σχεδιασμού τετραπλής έλικας».

Είμαι μέλος της Πρωτοβουλίας 4helix.

Μιχάλης Μπούργος

mixbourg@gmail.com

Γεννήθηκα στη Μυτιλήνη το 1968. Είμαι κάτοικος Αγίας Παρασκευής Αττικής.

Δραστηριοποιούμαι ως Σύμβουλος Μηχανικός Αναπτυξιακού-Χωρικού Σχεδιασμού και Καινοτομίας. Συντονίζω τη διεπιστημονική συνέργεια καινοτομίας 4helix.

Εξειδικεύομαι στα: δικτύώσεις και δομές καινοτομίας, ανθεκτικότητα, παραγωγικοί τομείς της οικονομίας, τοπικά στρατηγικά- αναπτυξιακά σχέδια, πράσινες πολιτικές.

Εκπονώ Διδακτορική Διατριβή στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας-Πολεοδομίας-Περιφερειακής Ανάπτυξης στην Πολυτεχνική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, με θέμα 'Η Παραγωγική Ανασυγκρότηση και η σύνδεση των δομών από τα Κάτω με τις Δομές της Διοίκησης: Η περίπτωση της Ημαθίας'.

Επιβλέπων Καθηγητής: Αλέξιος-Μιχαήλ Δέφνερ.

Κάτοχος MSc 'Δ.Π.Μ.Σ. Χωροταξία-Πολεοδομία', Σχολή Αρχιτεκτόνων, Ε.Μ.Π.

Διπλωματούχος Μηχανικός Μεταλλείων-Μεταλλουργός, Ε.Μ.Π.

Απόφοιτος Βαρβακείου Π.Σ.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΝΗΜΗ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ: ΨΗΦΙΑΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΛΑΜΙΑΣ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΙΝ

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Vtria Architects

email: dimitris@vtria.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η έκρηξη ανοικοδόμησης με νέους όρους και η κατεδάφιση των παλαιών παραδοσιακών κτισμάτων, είχε ως αποτέλεσμα την αλλοίωση της πλειονότητας των ελληνικών πόλεων, προσδίδοντας σε αυτές νέα ταυτότητα, δεδομένα, αισθητική και λειτουργία.

Η Λαμία, πόλη με πλούσια ιστορική διαδρομή, έχει επαναπροσδιορίσει την ταυτότητά της και η αρχιτεκτονική μνήμη του παρελθόντος έχει χαθεί, καθιστώντας δυσδιάκριτη την αυθεντική της εικόνα. Η απουσία επαρκούς τεκμηρίωσης των ιστορικών μορφών της πόλης καθιστά δύσκολη την κατανόηση της παλαιότερης πολεοδομικής και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας της.

Ανταποκρινόμενοι σε αυτήν την ανάγκη, προχωρήσαμε σε μια διαδικασία έρευνας και τεκμηρίωσης για την ανασύσταση της εικόνας της κεντρικής πλατείας Ελευθερίας της Λαμίας κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου. Μέσα από την παρατήρηση και ανάλυση ιστορικών φωτογραφιών, καταγράψαμε και μοντελοποιήσαμε ψηφιακά την αρχιτεκτονική των κτιρίων που την περιβάλλουν, δημιουργώντας ένα τρισδιάστατο μοντέλο και ένα βίντεο που «ζωντανεύει» την πόλη όπως ήταν 100 χρόνια πριν. Έχει γίνει προσπάθεια για ακριβέστερη δυνατή αναπαράσταση των κτιρίων που περιγράφουν την πλατεία καθώς και του ευρύτερου περιβάλλοντος χώρου. Οι αυθαίρετες επεμβάσεις στα μοντέλα περιορίζονται εκτός από τις επιχρωματώσεις και σε σημεία όπου τα φωτογραφικά δεδομένα ήταν περιορισμένα ή ασαφή.

Με την εργασία αυτή προσπαθούμε να αποδείξουμε ότι η τεκμηρίωση του παρελθόντος δεν αφορά μόνο την ιστορική μνήμη, αλλά αποτελεί εργαλείο για τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό του μέλλοντος. Η γνώση της ιστορικής ταυτότητας της πόλης μπορεί να εμπνεύσει τη δημιουργία σύγχρονων υποδομών με σεβασμό και συνέχεια προς το παρελθόν – ανοίγοντας, έτσι, νέους ορίζοντες για κάθε ελληνική πόλη του αύριο.

Λέξεις Κλειδιά: ψηφιακή τεκμηρίωση, εικονική αναπαράσταση, παραδοσιακά κτίρια, νεοκλασικά κτίρια, πλατεία Ελευθερίας Λαμίας

Αναφορές

Δαβανέλλος, Ν. (2021). *Λαμία: Πορεία στον χρόνο και στον χώρο*. Α. Σ. Μπέτσης.

Δαβανέλλος, Ν. (1994). *Λαμία: Το χρονικό μιας πόλης*. Νίκος Δαβανέλλος.

Μπίρης Μ. (2001). *Νεοκλασική αρχιτεκτονική στην Ελλάδα*. Μέλισσα.

Βατόπουλος Ν. (2019). *Όπου και να ταξιδέψω*. Μεταίχμιο.

Βατόπουλος Ν. (2018). *Περπατώντας στην Αθήνα*. Μεταίχμιο

Αναστασάκης Μ. (2024). *Η αρχιτεκτονική της Αθήνας*. Grad Review

Λάββας Γ., Φιλίππιδης Δ. (1988). *Ελληνική παραδοσιακή αρχιτεκτονική* 5. Μέλισσα

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Τριανταφύλλου Δημήτριος

Αρχιτέκτων Μηχανικός Π.Θ., MSc

Επικεφαλής Αρχιτεκτονικού γραφείου Vtria Architects

Είναι επικεφαλής στο Αρχιτεκτονικό Γραφείο VTria Architects με έδρα την Λαμία. Το 2013 αποφοίτησε από το **Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας**. Σπούδασε στο **Politecnico di Milano** το 2010 μέσω του προγράμματος ανταλλαγής φοιτητών Erasmus. Το 2016 ολοκλήρωσε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου της Λουβένης [KU Leuven] στο Βέλγιο, με **τίτλο “Master of Science in Architecture [MSArch], Resilient and Sustainable Strategies”**.

«Όσοι δεν πρόλαβαν». Διαδρομή Μνήμης 1940–1944 στο Τρίτο Νεκροταφείο Αθηνών

ΖΕΤΤΑ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

*Δρ. Ιστορίας της Τέχνης, MSc Προστασία Μνημείων
Προϊσταμένη τμ. Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Δ/ση Σχεδίου Πόλεως και Αστικού Περιβάλλοντος Δήμου
Αθηναίων*

ΕΛΙΖΑ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

*Αρχιτέκτονας - Παιδαγωγός, MA Μουσειολογία
Αναπτυξιακή Αθήνας Ανώνυμη Εταιρεία*

e-mail: g.antonomopoulou@athens.gr, eneofytou@developathens.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η «Διαδρομή Μνήμης 1940–1944» στο Τρίτο Νεκροταφείο Αθηνών αποτελεί την πρώτη μόνιμη ιστορική και πολιτιστική διαδρομή που αναπτύχθηκε σε ελληνικό νεκροταφείο. Αφιερωμένη στους νεκρούς της Κατοχής – στα θύματα της πείνας, τους εκτελεσμένους, τους ανώνυμους – επιχειρεί να αποκαταστήσει μια λησμονημένη μνήμη της πόλης. Η επιλογή του τόπου δεν είναι τυχαία, καθώς στο Τρίτο Νεκροταφείο της Αθήνας ενταφιάστηκε το μεγαλύτερο μέρος των θυμάτων της περιόδου 1941–1944, μια ιστορία σχεδόν

απούσα από τη δημόσια αφήγηση.

Η διαδρομή, που εντάχθηκε στις εορταστικές εκδηλώσεις για τα 80 χρόνια από την Απελευθέρωση της Αθήνας (2024), σχεδιάστηκε με μουσειολογικό σκεπτικό: οργανώνει τον χώρο ως ένα «ανοιχτό μουσείο μνήμης», όπου τα μνημεία, οι επιγραφές και οι ταφικές θέσεις λειτουργούν ως στοιχεία και αφηγηματικά σημεία. Μέσω κωδικών QR, ο επισκέπτης έχει πρόσβαση σε αρχειακά τεκμήρια και φωτογραφικό υλικό, συνδέοντας τον φυσικό χώρο με το ψηφιακό περιβάλλον και δημιουργώντας μια βιωματική, διαδραστική εμπειρία.

Η πρωτοβουλία συμβάλλει στην ανάδειξη του νεκροταφείου ως ιστορικού και πολιτιστικού τόπου, εντάσσοντάς το σε μια ευρύτερη συζήτηση για τη μνήμη, την εκπαίδευση και τον πολιτιστικό τουρισμό. Παράλληλα, η έρευνα παραμένει ενεργή, καθώς νέα στοιχεία και ταφές εντοπίζονται, εμπλουτίζοντας διαρκώς τη χαρτογράφηση και το αφήγημα της περιόδου. Η διαδρομή λειτουργεί έτσι ως ζωντανό μουσείο και δυναμικός φορέας ιστορικής μνήμης – μια πρόσκληση να θυμηθούμε «όσους δεν πρόλαβαν».

Λέξεις-κλειδιά: διαδρομή μνήμης, Τρίτο Νεκροταφείο, Κατοχή, Αντίσταση, Πείνα

Ενδεικτική βιβλιογραφία- Αναφορές - Δικτυογραφία:

1. [Διαδρομή Μνήμης - Culture is Athens - Πολιτισμός είναι η Αθήνα](#)
2. Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου Αθήνας
3. Αρχείο Τρίτου Νεκροταφείου Αθηνών
4. Κούλα Ξηραδάκη, *Κατοχικά. Κατάλογοι εκτελεσθέντων ομαδικά σφαγιασθέντων σμ'σων πεσόντων της Αντίστασης*, Αθήνα 2012
5. Μενέλαος Χαραλαμπίδης, *Η εμπειρία της Κατοχής και της Αντίστασης στην Αθήνα*, Αθήνα 2012.
6. Αντώνης Φλούντζης, *Χαϊδάρη. Κάστρο και βωμός της Εθνικής Αντίστασης*, Αθήνα 1986

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Γεωργία Αντωνοπούλου** είναι ιστορικός της τέχνης, απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας και

Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ, με μεταπτυχιακό στην Προστασία Μνημείων από το ΕΜΠ και διδακτορικό στην Ιστορία της Τέχνης. Προϊσταται του Τμήματος Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Δήμου Αθηναίων, όπου υπηρετεί από το 1994, με εμπειρία στην τεκμηρίωση και συντήρηση μνημείων και ιστορικών τόπων, καθώς και στο

σχεδιασμό και τη διαχείριση πολιτιστικών προγραμμάτων. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν τη νεότερη ιστορία και τέχνη, τη δημιουργία διαδρομών μνήμης και εκπαιδευτικών δράσεων με τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας.

Η **Ελίζα Νεοφύτου** είναι Αρχιτέκτονας (ΕΜΠ) και Παιδαγωγός (ΕΚΠΑ), με μεταπτυχιακές σπουδές στη Μουσειολογία (ΑΠΘ-ΠΔΜ). Εργάζεται στην Αναπτυξιακή Αθήνας Α.Ε. σε έργα αρχιτεκτονικού, εκθεσιακού και εκπαιδευτικού σχεδιασμού. Έχει, μεταξύ άλλων, συνεργαστεί με τον Δήμο Αθηναίων και τον ΟΠΑΝΔΑ στον σχεδιασμό και την υλοποίηση εκθέσεων, ερευνητικών δράσεων και μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη βιωματική προσέγγιση του χώρου, την εκπαιδευτική διάσταση της μουσειακής εμπειρίας και την ενσωμάτωση ψηφιακών εργαλείων στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

**ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ
ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ (GIS)**

ΠΕΤΡΟΣ ΑΡΤΕΜΗ, ΜΑΡΙΟΣ ΖΕΡΒΑΣ,

Βιβλιοθήκη και Υπηρεσία Πληροφόρησης, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ, ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ, ΑΘΩΣ ΑΓΑΠΙΟΥ,

Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών και Μηχανικών Γεωπληροφορικής, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΛΑΖΑΡΟΣ Γ. ΚΩΤΣΙΚΑΣ,

Δήμος Βοίου

ΛΑΦΑΖΑΝΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΛΟΥΚΑΣ ΦΩΤΟΣ, ΦΟΥΡΟΥΚΛΑ ΙΩΑΝΝΑ

Δήμος Κερύνειας

email: petros.artemi@cut.ac.cy

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στη δημιουργία μιας καινοτόμου διαδικτυακής εφαρμογής για τον κατεχόμενο Δήμο Κερύνειας της Κύπρου, με κύριο στόχο την καταγραφή της ιστορίας της πόλης, τη διάσωση της μνήμης της, και την ανάδειξη της πλούσιας θρησκευτικής και πολιτιστικής της κληρονομιάς, πριν από το 1974. Η εφαρμογή επιτρέπει στους χρήστες να περιηγηθούν ψηφιακά στους δρόμους, τα κτίρια και τα θρησκευτικά μνημεία της Κερύνειας, να επιλέγουν διάφορα στρώματα πληροφοριών, να συγκρίνουν την τρέχουσα κατάσταση με την εικόνα όπως ήταν πριν από το 1974.

Το ψηφιακό περιεχόμενο βασίζεται σε φωτογραφικό υλικό που αρχικά συγκεντρώθηκε από ομάδα εθελοντών με καταγωγή την Κερύνεια, μέσω της σελίδας στο Facebook με όνομα «Κερύνειας Δρόμοι» καθώς και σε πληροφορίες που κατέθεσαν Κερυνειώτες που ζούσαν στην πόλη πριν το 1974. Το υλικό αυτό επεξεργάστηκε και καταχωρήθηκε στο ψηφιακό αποθετήριο πολιτιστικής κληρονομιάς ΑΘΗΝΑ της Βιβλιοθήκης του ΤΕΠΑΚ. Παράλληλα, σχεδιάστηκε μια διαδικτυακή εφαρμογή Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (webGIS), η οποία προσφέρει μια διαδραστική εμπειρία εξερεύνησης της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Κερύνειας, αξιοποιώντας αρχαιακό φωτογραφικό υλικό και χάρτες. Οι χρήστες έχουν την δυνατότητα να αλληλεπιδράσουν με το ψηφιακό περιεχόμενο, ενισχύοντας την κατανόηση της ιστορίας και του πολιτισμού της περιοχής.

Η δημιουργία της εφαρμογής αποτελεί σημαντικό βήμα για την ψηφιακή τεκμηρίωση και διατήρηση της μνήμης της Κερύνειας, ενσωματώνοντας σύγχρονες τεχνολογίες που διασφαλίζουν ότι η πλούσια ιστορία της πόλης θα παραμείνει ζωντανή και προσβάσιμη στις μελλοντικές γενιές. Η πρωτοβουλία αυτή αναδεικνύει τη σημασία της ψηφιακής καινοτομίας στη διατήρηση της μνήμης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο πλαίσιο της δημιουργίας του αρχείου του Δήμου Κερύνειας, εφαρμόστηκαν οι δέκα βασικές αρχές της επιστήμης του πολίτη, όπως καθορίζονται από το Association for Advancing Participatory και το European Citizen Science Association. Η συμμετοχή του κοινού υπήρξε καθοριστική για τη συγκέντρωση και τεκμηρίωση του αρχαιακού υλικού, επιτρέποντας τη συλλογή πολύτιμων πληροφοριών και φωτογραφιών που διαφορετικά θα είχαν παραμείνει διάσπαρτες ή άγνωστες. Η επιστήμη του πολίτη ενισχύει τη διαφάνεια και την εγκυρότητα της έρευνας, καθώς οι συμμετέχοντες όχι μόνο παρέχουν δεδομένα, αλλά συμβάλλουν ενεργά στην επικύρωσή τους και στη δημιουργία πλούσιων μεταδεδομένων. Επιπλέον, η συμμετοχή του κοινού διευρύνει τη γεωγραφική και ιστορική κάλυψη των τεκμηρίων, εξασφαλίζοντας ότι η ψηφιακή καταγραφή αντικατοπτρίζει μια πλήρη και πολυδιάστατη εικόνα της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Λέξεις Κλειδιά: Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών, GIS, Διαδραστικός Χάρτης, Διαδικτυακή εφαρμογή, Πολιτιστική κληρονομιά, Επιστήμη του πολίτη

Αναφορές

1. Δήμος Κερύνειας. (2024) Ιστορία της πόλης. Retrieved August 05, 2024, from <https://kyreniamunicipality.com/>
2. Oxford English Dictionary. (2014). Citizen Science. Retrieved October 06, 2024
3. ECSA (European Citizen Science Association). (2015). Ten Principles of Citizen Science. Berlin. Retrieved September 23, 2024, from <http://doi.org/10.17605/OSF.IO/XPR2N>
4. Esri. (2024) Διαδραστική Εμπειρία Χάρτη ArcGIS [Χάρτης Εργαλείων], Retrieved August 05, 2024 from <https://experience.arcgis.com/experience/2e3610d731cb4cfcbcec9e2dcb83fc94?views=Map-Tools>
5. Esri. (2024). ArcGIS Online. Retrieved August 05, 2024 from <https://www.arcgis.com/index.htm>
6. Estellés-Arolas, E. and González-Ladrón-De-Guevara, F. (2012) 'Towards an integrated crowdsourcing definition', Journal of Information Science. doi: 10.1177/0165551512437638

3^ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ 3

Ψηφιοποίηση στην Αρχαιολογία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς στο ψηφιακό πολυμεσικό περιβάλλον και διαδίκτυο (Εκπαίδευση, gamification κ.ά.)

Σπύρος Βοσινάκης

*Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου
Τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων & Συστημάτων*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Εκτεταμένη Πραγματικότητα (XR) έχει τη δυνατότητα να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο βιώνουμε και ερμηνεύουμε την πολιτιστική κληρονομιά. Συνδυάζοντας τον φυσικό χώρο με τα ψηφιακά μέσα και προσφέροντας διάδραση και συναισθηματική εμπλοκή, δημιουργεί νέες μορφές πολιτισμικής εμπειρίας που υπερβαίνουν τα όρια των παραδοσιακών εκθέσεων. Το μουσείο μετατρέπεται από τόπο παρουσίασης σε τόπο βίωσης, συμμετοχής και προσωπικής σύνδεσης με το παρελθόν.

Η ομιλία αυτή παρουσιάζει θεωρητικά και εφαρμοσμένα ευρήματα από μια σειρά ερευνητικών έργων και πειραματικών εφαρμογών που διερευνούν το πώς η Εκτεταμένη Πραγματικότητα μπορεί να μετασχηματίσει την πολιτιστική εμπειρία. Κεντρικό άξονα αποτελεί η έννοια της ενσώματης εμπλοκής (embodied engagement), σύμφωνα με την οποία η κατανόηση και η μνήμη συνδέονται στενά με τη σωματική δράση, τη χωρική τοποθέτηση και τη συναισθηματική συμμετοχή του επισκέπτη. Μέσα από παραδείγματα εφαρμογών, όπως εικονικές αναπαραστάσεις, διαδραστικές συναντήσεις με ψηφιακούς χαρακτήρες και επαυξημένες περιηγήσεις, αναδεικνύεται πώς η πληροφορία μετατρέπεται σε εμπειρία.

Παράλληλα, συζητούνται οι σχεδιαστικές προκλήσεις των εμπειριών XR στον πολιτισμό: η ισορροπία μεταξύ τεχνολογικής και καλλιτεχνικής διάστασης, η αφηγηματική συνοχή και η δημιουργία συναισθηματικής εμπλοκής. Η έρευνα δείχνει ότι η αξία μιας εμπειρίας δεν έγκειται στην τεχνολογική της πολυπλοκότητα, αλλά στο πώς κινητοποιεί τον επισκέπτη να σκεφτεί, να νιώσει και να δράσει. Τέλος, παρουσιάζονται προοπτικές για το μέλλον των πολιτιστικών εμπειριών στην Εκτεταμένη Πραγματικότητα, με την ενσωμάτωση τεχνητής νοημοσύνης, πολυτροπικών διαδράσεων και συνεργατικών περιβαλλόντων.

Λέξεις κλειδιά: *Εκτεταμένη Πραγματικότητα (XR), Πολιτιστική Κληρονομιά, Ενσώματη Εμπειρία, Αλληλεπίδραση, Αφήγηση, Σχεδίαση Εμπειριών, Συναισθηματική Εμπλοκή, Υβριδικά Περιβάλλοντα*

«Ψηφιοποίηση Ιερών Κειμηλίων Ενοριακών Ναών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών»

Πανοσιολογιότατος Αρχιμανδρίτης κ. Θεολόγος Αλεξανδράκης

Διευθυντή του Ιδρύματος Ποιμαντικής Επιμορφώσεως

Παναγιώτης Δούρος

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Υλοποιήθηκε το όραμα του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερώνυμο Β΄ που αφορά την ανάδειξη, διατήρηση και εκπαιδευτική αξιοποίηση των ιερών κειμηλίων των 157 Ενοριών και Ιερών Μονών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, που ολοκληρώθηκε τα τέλη Οκτωβρίου 2024 και συγκεκριμένα με την Πράξη: «Ψηφιοποίηση Ιερών Κειμηλίων Ενοριακών Ναών» με MIS 5094994, με περίοδο υλοποίησης από τον Σεπτέμβριο του 2022 έως τον Οκτώβριο του 2023.

Στο πλαίσιο των παραπάνω εργασιών έχουν καταγραφεί, περιγραφεί, ψηφιοποιηθεί και τεκμηριώνονται σταδιακά περισσότερα από 20.000 κειμήλια και εκκλησιαστικά λατρευτικά και χρηστικά αντικείμενα, με καλλιτεχνικό και επιστημονικό εύρος που εντυπωσιάζει, ενώ ολοκληρώθηκε και το ψηφιακό εκθετήριο, στο οποίο εναποτίθεται το υλικό της διαδικασίας ψηφιοποίησης για το ευρύ κοινό, αποτελώντας παράδειγμα καλής πρακτικής για εκκλησίες σε όλο τον κόσμο.

Ολική Ψηφιακή Καταγραφή και Αποκατάσταση του Παραδοσιακού Σκάφους Λάμπουσα

Κωνσταντίνος Νικολάου

Έδρα ΟΥΝΕΣΚΟ ΤΕΠΑΚ

Μαρίνος Ιωαννίδης

Έδρα ΟΥΝΕΣΚΟ ΤΕΠΑΚ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Λάμπουσα αποτελεί ένα από τα τελευταία μεγάλα ξύλινα σκάφη της Κύπρου και ανήκει στον τύπο του liberty. Έχει ολικό μήκος 25 μέτρα και ναυπηγήθηκε το 1955 στο Πέραμα. Το 1965 εισάχθηκε και εγγράφηκε στο νηολόγιο της Κύπρου όπου και χρησιμοποιήθηκε ως αλιευτική μηχανότρατα έως το 2004, οπότε και αποσύρθηκε στο πλαίσιο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το σκάφος διατηρήθηκε ως μνημείο της τοπικής ναυτικής κληρονομιάς από τον Δήμο Λεμεσού και παρέμεινε στη θάλασσα. Το 2020 ανελκύστηκε για εκτεταμένες εργασίες συντήρησης, και έπειτα από επίμονες προσπάθειες του Δήμου Λεμεσού, εξασφαλίστηκε ευρωπαϊκή χρηματοδότηση ύψους περίπου ενός εκατομμυρίου ευρώ για την πλήρη αποκατάστασή του.

Το έργο ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2023 με ανάδοχο τοπική ακτοπλοϊκή ναυτιλιακή εταιρεία. Η αποκατάσταση ολοκληρώθηκε σε διάρκεια ενός έτους μετά από συντονισμένες και παράλληλες εργασίες, στις οποίες συμμετείχαν περισσότεροι από είκοσι εξειδικευμένοι τεχνίτες.

Η όλη διαδικασία τελούσε υπό την επίβλεψη ομάδας μηχανικών του Δήμου, ενώ παράλληλα την ευθύνη για τη διατήρηση της τεκμηρίωσης των βιογραφικών και κατασκευαστικών στοιχείων του σκάφους, καθώς και για την εφαρμογή παραδοσιακών τεχνικών ναυπηγικής κατά την αποκατάσταση, είχε ο αρχαιολόγος Κωνσταντίνος Νικολάου. Το συγκεκριμένο, αποτελεί το μεγαλύτερο και δαπανηρότερο έργο αυτού του είδους στην Κύπρο, πιθανότατα και σε ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο.

Η ερευνητική ομάδα του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου (ΤΕΠΑΚ) ανέλαβε την πλήρη τεκμηρίωση του σκάφους και τη μελέτη της βιογραφίας του. Πριν και κατά τη διάρκεια των εργασιών διενήργησε αριθμό ψηφιακών αποτυπώσεων περιλαμβανομένου τρισδιάστατου μοντέλου μέσω φωτογραμμετρίας και σάρωσης λέιζερ, επιτρέποντας την λεπτομερή μελέτη του σκάφους καθώς και συγκριτική αξιολόγηση της κατάστασης του πριν και μετά την αποκατάσταση. Για τους σκοπούς της διάχυσης των αποτελεσμάτων της μελέτης δημιουργήθηκε συγκεκριμένη ιστοσελίδα με υλικό προσβάσιμο, τόσο για ερευνητικούς σκοπούς, όσο και για το ευρύ κοινό.

Η συγκεκριμένη παρουσίαση περιλαμβάνει τα βασικά τεχνικά χαρακτηριστικά του σκάφους, τις διαδικασίες αποκατάστασης, τα αποτελέσματα των αποτυπώσεων και καταγραφών, καθώς και τα πολλαπλά οφέλη που προκύπτουν από το έργο για τη διατήρηση της θαλάσσιας πολιτιστικής κληρονομιάς και τη μελέτη των ξύλινων σκαφών της Ανατολικής Μεσογείου. Επιπλέον, δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος των ξύλινων τμημάτων του σκάφους αντικαταστάθηκε, εγείρεται μια ενδιαφέρουσα συζήτηση γύρω από τη σύγχρονη εφαρμογή της Θεωρίας του Πλοίου του Θησέα σε ένα νεότερο αντίστοιχα σκάφος.

Για περισσότερες πληροφορίες: www.elambousa.eu

Λέξεις Κλειδιά: Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά, Ολιστική Καταγραφή

ΠΑΙΖΟΥΜΕ ΟΔΥΣΣΕΙΑ; Από επιτραπέζιο σε ψηφιακό εκπαιδευτικό παιχνίδι

Η. ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ, Η. ΚΑΤΣΑΡΗΣ, Ν. ΒΙΔΑΚΗΣ

Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Σχολή Μηχανικών,
Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών

Α. ΔΑΜΙΑΝΑΚΗ, Ζ. ΛΕΚΚΑ

Γυμνάσιο Νέας Αλικαρνασσοῦ
Πειραματικό Γυμνάσιο Ρεθύμνου Πανεπιστημίου Κρήτης

email: nv@hmu.gr, katsarisir@hmu.gr, iliaslog@hmu.gr, k.g.damianaki@gmail.com,
lekkazoi@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ενσωμάτωση ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση αποτελεί κομβικό μέσο ανάδειξης, διάδοσης και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο πλαίσιο αυτό, τα σοβαρά παιχνίδια προσφέρουν καινοτόμες προσεγγίσεις που συνδυάζουν τη μάθηση με τη βιωματική εμπειρία, ενισχύοντας δεξιότητες, όπως η συνεργασία, η κριτική σκέψη και η επίλυση προβλημάτων.

Η Οδύσσεια του Ομήρου, εμβληματικό έργο της ελληνικής πολιτιστικής παράδοσης και βασικό αντικείμενο διδασκαλίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, συνήθως προσεγγίζεται με παραδοσιακές μεθόδους που δυσχεραίνουν τη σύνδεση των μαθητών με τον αφηγηματικό της πλούτο. Για την κάλυψη αυτής της ανάγκης, αναπτύξαμε την ψηφιακή έκδοση του «Παίζουμε Οδύσσεια;», ενός σοβαρού εκπαιδευτικού παιχνιδιού που στηρίζεται σε προϋπάρχον επιτραπέζιο παιχνίδι. Το παιχνίδι αυτό μεταφέρεται σε τρισδιάστατο ψηφιακό περιβάλλον, προσφέροντας ένα ευέλικτο εργαλείο που επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να αξιοποιούν το έπος σε συνεργατικό και διαδραστικό πλαίσιο, τόσο στη διαζώση όσο και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Η ψηφιοποίηση του παιχνιδιού καθιστά το υλικό ευρύτερα διαθέσιμο και άμεσα αξιοποιήσιμο, ενώ η ανάπτυξη αγγλικής έκδοσης διευρύνει τις δυνατότητες χρήσης του σε διεθνή σχολικά και ευρωπαϊκά προγράμματα. Η παρούσα εργασία εστιάζει στον σχεδιασμό, την τεχνολογική υλοποίηση και τις παιδαγωγικές προοπτικές του έργου, αναδεικνύοντας τον ρόλο της ψηφιακής τεχνολογίας στη διατήρηση και διάδοση της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από καινοτόμα μαθησιακά εργαλεία.

Λέξεις Κλειδιά: παιχνίδια σοβαρού σκοπού, Ομήρου Οδύσσεια, εκπαίδευση, ψηφιοποίηση επιτραπέζιου παιχνιδιού, Παιχνιδοκεντρική Μάθηση

Αναφορές:

- DaCosta, B., & Kinsell, C. (2023). Serious Games in Cultural Heritage: A Review of Practices and Considerations in the Design of Location-Based Games. *Education Sciences*, 13(1). <https://doi.org/10.3390/educsci13010047>
- Kara, N. (2024). A Mixed-Methods Study of Cultural Heritage Learning through Playing a Serious Game. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 40(6), 1397–1408. <https://doi.org/10.1080/10447318.2022.2125627>
- Lai, C. H., & Hu, P. Y. (2025). The Gaming Revolution in History Education: The Practice and Challenges of Integrating Game-Based Learning into Formal Education. *Information (Switzerland)*, 16(6). <https://doi.org/10.3390/info16060490>
- Mortara, M., Catalano, C. E., Bellotti, F., Fiucci, G., Houry-Panchetti, M., & Petridis, P. (2014). Learning cultural heritage by serious games. *Journal of Cultural Heritage*, 15(3), 318–325. <https://doi.org/10.1016/j.culher.2013.04.004>

- Moula, E. E., & Malafantis, K. D. (2020). Save Odysseus: An Escape Room as a Content Gamification Activity for Enhancing Collaboration and Resilience in the School Context. *International Journal of Humanities and Social Sciences*, 12(2), 1–16. <https://doi.org/10.26803/ijhss.12.2.1>
- Petersen, M. S., Bjørner, T., Arndt, C. T., & Safi, O. (2023). How a Serious Game Supports Elementary School History Classes in Teaching About the Bombardment of Copenhagen in 1807. In *Lecture Notes in Computer Science (including subseries Lecture Notes in Artificial Intelligence and Lecture Notes in Bioinformatics): Vol. 14309 LNCS*. Springer Nature Switzerland. https://doi.org/10.1007/978-3-031-44751-8_23
- Robinson, G. M., Hardman, M., & Matley, R. J. (2021). Using games in geographical and planning-related teaching: Serious games, edutainment, board games and role-play. *Social Sciences and Humanities Open*, 4(1), 100208. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2021.100208>
- Χατζή Ροδοπούλου Δώρα (2025). Πολιτιστική Κληρονομιά. Βασικές έννοιες - Μεταλασσύμενες δυναμικές - Σύγχρονες προκλήσεις.
- Βούλγαρη, Α. (2002). *Τα Εκπαιδευτικά Παιχνίδια μ' έσω Υπολογιστή : Χαρακτηριστικά , Εκπαιδευτική Αξία , Εφαρ μ ογή και Αξιολόγηση*. 26–29.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Ζωή Λέκκα**, γεννημένη στα Χανιά το 1980, είναι μόνιμη Φιλόλογος από το 2006, διορισμένη μέσω ΑΣΕΠ. Εργάζεται στο Πειραματικό Γυμνάσιο Ρεθύμνου. Είναι πτυχιούχος Φιλολογίας του Α.Π.Θ. με ειδίκευση στη Γλωσσολογία και ολοκληρώνει το μεταπτυχιακό της στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Έχει άριστη γνώση της αγγλικής γλώσσας. Συνδημιούργησε το εκπαιδευτικό παιχνίδι «Παίζουμε Οδύσσεια;» και τη ψηφιοποιημένη έκδοσή του. Έχει υπηρετήσει ως μέντορας για φοιτητές.

Η **Αικατερίνη Δαμιανάκη**, γεννημένη στο Ηράκλειο το 1980, είναι μόνιμη Φιλόλογος από το 2007. Εργάζεται με απόσπαση στο 5ο Γυμνάσιο Ηρακλείου. Είναι κάτοχος πτυχίου «Ιστορίας - Αρχαιολογίας» από το Ε.Κ.Π.Α. (2003) και μεταπτυχιακού τίτλου στην Εκπαιδευτική Αξιολόγηση από το Πανεπιστήμιο Κρήτης (2006). Γνωρίζει άριστα αγγλικά και καλά ιταλικά. Συνεργάστηκε στη δημιουργία του εκπαιδευτικού παιχνιδιού «Παίζουμε Οδύσσεια;» και της ψηφιοποιημένης έκδοσής του.

Ο **Δρ. Νικόλαος Βιδάκης** είναι καθηγητής στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου (ΕΛΜΕΠΑ.). Είναι υπεύθυνος για τη διδασκαλία μαθημάτων όπως «Τεχνολογία Λογισμικού» και «Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Παιχνιδιών». Είναι ο Επιστημονικός Υπεύθυνος της ερευνητικής ομάδας «Laboratory of Natural Interactive Educational Games and Environments (NILE-lab)». Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την εκμάθηση μέσω παιχνιδιών, τα σοβαρά παιχνίδια και τα εκπαιδευτικά εικονικά περιβάλλοντα.

Ο **Ηρακλής Κατσάρης** είναι εκπαιδευτικός στο Υπουργείο Παιδείας και υποψήφιος διδάκτορας στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του ΕΛΜΕΠΑ. Είναι κάτοχος πτυχίου Παιδαγωγικών Σπουδών από το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και μεταπτυχιακού τίτλου στη Κοινωνιολογία. Από το 2020, είναι μέλος και ερευνητής στο NILE-lab. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τα προσαρμοστικά εκπαιδευτικά συστήματα και τα σοβαρά παιχνίδια.

Ο **Ηλίας Λογοθέτης** είναι υποψήφιος διδάκτορας με ειδίκευση στην Εκτεταμένη Πραγματικότητα (XR) για την Εκπαίδευση. Έχει μεταπτυχιακό στη Εφαρμοσμένη Πληροφορική και Πολυμέσα από το ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ. Η έρευνά του επικεντρώνεται στην ανάπτυξη καινοτόμων εφαρμογών που χρησιμοποιούν την Αυξημένη και την Εικονική Πραγματικότητα (AR/VR) για τη βελτίωση των μαθησιακών περιβαλλόντων

Προσβασιμότητα και Πολιτιστική Κληρονομιά: Ανάμεσα στις Κανονιστικές Απαιτήσεις και τις Ανοιχτές Τεχνολογικές Δομές

Εντ. Επικ. Καθ. Κωνσταντίνος Γουναρίδης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Ε.Μ.Π.

email: kgounaridis@gmail.com, kgounaridis@arch.ntua.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα ερευνητική εργασία πραγματεύεται το ζήτημα της προσβασιμότητας σε περιπτώσεις χώρων, τοπίων, κτιρίων, που βρίσκονται στο φάσμα πανανθρώπινων αξιών. Η πολιτιστική κληρονομιά τίθεται ως πεδίο σύγκρουσης των σύγχρονων τυπικών χωρικών απαιτήσεων, προδιαγραφών που απαιτούνται μέσα από σύγχρονα κτηριοδομικά κανονιστικά πλαίσια, και της αυταπόδεικτης υλικής πραγματικότητας των υποκείμενων χώρων, τόπων, κτιρίων κληρονομιάς. Σε παραδείγματα που παρουσιάζονται στην έκταση της πρότασης (όπως αυτό της περίπτωσης της ξύλινης εξέδρας του θεάτρου των Φαρνέζι στην Πάρμα της Ιταλίας) τα τυπικά χωρικά εργαλεία προσβασιμότητας φθείρουν την υλική παράσταση των έργων κληρονομιάς, και επιλέγεται αντίστοιχα η εξαίρεση των τέχνεργων από την συμπερίληψή τους ως τόπων προσβάσιμων. Αναζητείται ο κοινός τόπος μεταξύ σύγχρονων τεχνολογιών και αρχιτεκτονικής, διευρύνοντας τις χωρικές ιδιότητες. Μέσα από την δυναμική ένταξη τεχνολογικών «ανοιχτών δομών» open source, (High-Low Tech, mit media lab) δίνεται σίγουρα η ευκαιρία προς ενημέρωση των υφιστάμενων χωρικών εργαλείων προσβασιμότητας, καθώς τα νομικά - κανονιστικά πλαίσια συμμορφώνονται σε γεωμετρικές διατάξεις, αγνοώντας την τεχνολογική παρουσία ή/και συμβολή. Στην πρόταση εργασίας θα διευρυνθούν δύο έργα περίπτωσης, το πρώτο αφορά την ερευνητική απόπειρα στον Ναό του Αγίου Ιγνατίου στην Γκορίτσια της Ιταλίας, όπου ενσωματώνονται εργαλεία ψηφιακής εκτύπωσης μετά από HBIM εφαρμογή επενδύοντας στην παράθεση νέων στοιχείων απτικής επαφής, αντιγράφων τμημάτων του Ναού σε μικρότερη κλίμακα, και μέσω της αφής το πολιτιστικό αγαθό τίθεται διαθέσιμο σε άτομα με οπτική αναπηρία. Το δεύτερο έργο, είναι η ερευνητική απόπειρα ομάδας της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Ε.Μ.Π., να καταστήσει προσβάσιμους χώρους του Θεάτρου Κακογιάννη, σε άτομα αναπηρία όρασης, και την δυναμική αυτόνομη περιήγησή τους μέχρι την εύρεση θέσης στο εσωτερικό του θεάτρου. Στην τελευταία περίπτωση περιγράφεται η ενσωμάτωση και διεύρυνση τεχνολογιών Bluetooth Low Energy (BLE) για την συγκρότηση εφαρμογής κινητού τηλεφώνου που μέσω φωνητικών οδηγιών και δυνατότητα εύρεσης θέσης του χρήστη προτείνεται ως εργαλείο προσβασιμότητας.

Λέξεις Κλειδιά: χωρική συμπερίληψη, υπολογιστικός σχεδιασμός, αρχιτεκτονική βασισμένη σε δεδομένα

Αναφορές

- Carpo, M. (2017). The Second Digital Turn: Design Beyond Intelligence. Cambridge, MA: MIT Press.
- Eastman, C., Teicholz, P., Sacks, R., & Liston, K. (2018). BIM Handbook: A Guide to Building Information Modeling for Owners, Designers, Engineers, Contractors, and Facility Managers. Hoboken, NJ: Wiley.
- Foucault, M. (1961/2006). History of Madness. Abingdon: Routledge.
- Girolami, M., Furfari, F., Barsocchi, P. and Mavilia, F. (2023) 'A Bluetooth 5.1 dataset based on angle of arrival and RSS for indoor localization', IEEE Access.
- Gu, Y., Lo, A. and Niemegeers, I. (2009) 'A survey of indoor positioning systems for wireless personal networks', IEEE Communications Surveys & Tutorials, 11(1), pp. 13–32.

- Logothetis, S., Delinasiou, A., & Stylianidis, E. (2015). Building Information Modelling for Cultural Heritage: A Review. *ISPRS Annals of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, II-5/W3, 177–183.
- Liu, C. and Ratti, C. (2022) ‘Data-driven approaches for sidewalk mapping: Methods and applications’, *Transportation Research Part C: Emerging Technologies*.
- Murphy, M., McGovern, E., & Pavia, S. (2013). Historic Building Information Modelling (HBIM). *International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, XL-5/W2, 467–472.
- Papavasiliou, M., Gounaridis, K. et al. (2024) ‘Theatre4all spatial inclusivity to the visually impaired - An indoor positioning research approach for Michael Cacoyannis Foundation’s theatre’, in *Data-Driven Intelligence - Proceedings of the 42nd Conference on Education and Research in Computer Aided Architectural Design in Europe (eCAADe)*. Vol. 1, pp. 635–642
- Parker, A.T. et al. (2021) ‘Wayfinding tools for people with visual impairments in real-world settings: A literature review of recent studies’, *Frontiers in Education*. Lausanne: Frontiers Media.
- Ratti, C., & Claudel, M. (2015). *The City of Tomorrow: Sensors, Networks, Hackers, and the Future of Urban Life*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Toasa, F.A., Tello-Oquendo, L., Peñafiel-Ojeda, C.R. and Cuzco, G. (2021) ‘Experimental demonstration for indoor localization based on AoA of Bluetooth 5.1 using software defined radio’, in *2021 IEEE 18th Annual Consumer Communications & Networking Conference (CCNC)*. IEEE, pp. 1–4.
- UNESCO (2011). *Recommendation on the Historic Urban Landscape*. Paris: UNESCO.
- United Nations (2015). *Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York: UN.
- Zanchi, G. (2001) *Teatro Farnese di Parma: Storia e Restauro*. Parma: Edizioni del Centro Studi.
- Zenetos, T. (1969). *Electronic Urbanism*. Athens: Morphology Research Office (reprinted in various archival collections).

Σύντομο βιογραφικό Συγγραφέα

Ο **Κωνσταντίνος Γουναρίδης** είναι αρχιτέκτων, συνιδρυτής του γραφείου MoC Architecture Collaborative, διδάσκων και ερευνητής. Έχει εργαστεί σε έργα μεγάλης κλίμακας σε γραφεία διεθνούς φήμης. Το έργο του, και μέσω του γραφείου, έχει σειρά βραβείων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, συμμετοχή σε εκθέσεις, με σημαντικότερη αυτή της Biennale της Βενετίας και το βραβείο Europe 40under40 για το έτος 2025.

Η καταγραφή αρχαίων πηγών με τη χρήση οντολογιών: Το παράδειγμα της SourceArchiveOnto

Γεράσιμος Ραζής

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Τμήμα Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική
Πανεπιστήμιο Πειραιώς - Τμήμα Πληροφορικής
Orcid: 0000-0001-8504-3234

Θεοφάνης Ξάνθης

Πανεπιστήμιο Πειραιώς - Τμήμα Πληροφορικής

email: razis@uth.gr, xanthisth@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τη δημιουργία, υλοποίηση και αξιολόγηση της οντολογίας SourceArchiveOnto, ως σύγχρονο πλαίσιο σημασιολογικού ιστού για την οργανωμένη καταγραφή και διασύνδεση αρχαίων πηγών. Κεντρικός στόχος είναι η βελτίωση της προσβασιμότητας, της αναζήτησης και της ανάλυσης ιστορικών κειμένων και λογοτεχνικών αποσπασμάτων, αξιοποιώντας δομημένη αναπαράσταση δεδομένων, πλούσια μεταδεδομένα και δυνατότητα διασύνδεσης με εξωτερικές βάσεις γνώσης όπως η DBpedia. Η οντολογία μας μοντελοποιεί βασικές έννοιες (συγγραφείς, έργα, αποσπάσματα, γλώσσα, τόπους, είδος) και ενσωματώνει 16 δημοσίως διαθέσιμα τυποποιημένα λεξιλόγια και οντολογίες (BIBO, FOAF, SKOS, DublinCore), προσφέροντας ένα ευέλικτο και επεκτάσιμο μοντέλο για την ενοποίηση ετερογενών ιστορικών δεδομένων.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε βασίστηκε σε εννοιολογική ανάλυση, προσδιορισμό απαιτήσεων και βέλτιστες πρακτικές ανάπτυξης σημασιολογικού ιστού. Η οντολογία SourceArchiveOnto υλοποιήθηκε στο εργαλείο Protégé, χρησιμοποιώντας OWL, με προσεκτική επιλογή κλάσεων και ιδιοτήτων ώστε να εξασφαλιστεί λεπτομερής έκφραση των μεταδεδομένων και υποστήριξη σύνθετων ερωτημάτων. Η SourceArchiveOnto περιλαμβάνει 16 κλάσεις και 20 ιδιότητες. Τα δεδομένα πραγματικού κόσμου μετασχηματίστηκαν σημασιολογικά και εκτελέστηκαν ερωτήματα SPARQL που επικύρωσαν τη λειτουργικότητα και την εκφραστικότητα της αναπαράστασης, επιτρέποντας τόσο θεματικές όσο και ποσοτικές επισκοπήσεις αρχαίων πηγών, οδηγώντας σε αναλυτική και ποιοτική αναζήτηση τεκμηρίων, αποσπασμάτων, συγγραφέων και γεωγραφικών αναφορών.

Η εργασία αναδεικνύει τη σημασία μιας σημασιολογικής προσέγγισης η οποία υπερβαίνει τους περιορισμούς των παραδοσιακών μεθόδων καταλογογράφησης, προσφέροντας δυνατότητες για προηγμένη ανάλυση, ερμηνεία και ανακάλυψη νέων συνδέσεων και μοτίβων μέσα στα αρχαία κείμενα. Η χρήση και επαναχρησιμοποίηση εξωτερικών οντολογιών και λεξιλογίων διασφαλίζει τη διαλειτουργικότητα και την εύκολη επεκτασιμότητα, ανοίγοντας τον δρόμο για διαθεματική και διεπιστημονική έρευνα. Οι κυριότερες συνεισφορές αφορούν τον σχεδιασμό μιας οντολογίας που συγκεντρώνει και μοντελοποιεί τα πολύπλοκα ιστορικά δεδομένα, την επίδειξη μιας ολοκληρωμένης σημασιολογικής διαδικασίας από τη συλλογή ως την αναζήτηση, και την πρακτική επαλήθευση της ωφέλειας της οντολογίας για τους ερευνητές. Συνολικά, η SourceArchiveOnto προτείνει ένα επαναχρησιμοποιήσιμο και επεκτάσιμο πρότυπο για την καταγραφή της πολιτιστικής κληρονομιάς, που μπορεί να υιοθετηθεί και να εξελιχθεί από την επιστημονική κοινότητα, με σημαντικό αντίκτυπο στον χώρο των ψηφιακών ανθρωπιστικών επιστημών και στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Λέξεις Κλειδιά: Αρχαίες Πηγές, Ψηφιακή Αρχαιοθήκη, Σημασιολογικός Ιστός, Οντολογίες

Αναφορές

- Adorni, G., Maratea, M., Pandolfo, L. & Pulina, L. (2015) 'An Ontology for Historical Research Documents', in ten Cate, B. & Mileo, A. (eds) Web Reasoning and Rule Systems. RR 2015. Lecture Notes in Computer Science, vol. 9209. Springer, Cham, pp. 17-31. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-22002-4_2.

- Burrows, T., Cleaver, L., Emery, D., Hyvönen, E., Koho, M., Ransom, L., Thomson, E. & Wijsman, H. (2022) 'Medieval Manuscripts and Their Migrations: Using SPARQL to Investigate the Research Potential of an Aggregated Knowledge Graph', Digital Medievalist, 15(1). DOI: <https://doi.org/10.16995/dm.8064>.
- Chouchene, A. M. (2019) 'Historical research in the digital age: opportunities and challenges', International Journal of Humanities and Cultural Studies, 6(2), pp. 73-83.
- Goy, A., Magro, D. & Rovera, M. (2015) 'Ontologies and historical archives: A way to tell new stories', Applied Ontology, 10, pp. 331-338.
- Hitchcock, T. & Shoemaker, R. (2015) 'Making history online', Transactions of the Royal Historical Society, 25, pp. 75-93.
- Jansen, L. (2019) 'Ontologies for the Digital Humanities: Learning from the Life Sciences?', Joint Ontology Workshops, Graz, Austria, 23-25 September.
- Meroño-Peñuela, A., Gangemi, A., Ashkpour, A., et al. (2015) 'Semantic technologies for historical research: A survey', Semantic Web, 6(6), pp. 539-564. DOI: <https://doi.org/10.3233/SW-140158>.
- Peroni, S. & Shotton, D. (2018) 'The SPAR Ontologies', in Proceedings of the 17th International Semantic Web Conference (ISWC 2018), pp. 119-136. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-00668-6_8.
- Sanfilippo, E. M. (2021) 'Ontologies for the Digital Humanities: Challenges and Perspectives', Reuse 2021 Conference. Available at: https://sonum.hypotheses.org/files/2021/11/Sanfilippo_abstract_reuse2021.pdf
- Tzitzikas, Y., Mountantonakis, M., Fafalios, P. & Marketakis, Y. (2022) 'CIDOC-CRM and Machine Learning: A Survey and Future Research', Heritage, 5(3), pp. 1612-1636. DOI: <https://doi.org/10.3390/heritage5030084>.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Ο Δρ. Γεράσιμος Ραζής έλαβε το πτυχίο του στον τομέα της Επιστήμης Υπολογιστών από το Πανεπιστήμιο Πειραιά, το μεταπτυχιακό του στις προηγμένες τεχνολογίες Διαδικτύου από το Πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ, και το διδακτορικό του από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Επίσης, εργάστηκε για 6 χρόνια ως μεταδιδακτορικός ερευνητής στο ίδιο τμήμα. Από το 2020 υπηρετεί στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και στο Πανεπιστήμιο Πειραιά ως διδάσκων. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την Αναπαράσταση Γνώσης, τον Σημασιολογικό Ιστό, τα Διασυνδεδεμένα Δεδομένα, τα Μεγάλα Δεδομένα, τα Γραφήματα Γνώσης, την Ανάλυση

Κοινωνικών Δικτύων, και την Ακεραιότητα της Έρευνας. Έχει δημοσιεύσει 22 εργασίες σε διεθνή περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων.

Ο Θεοφάνης Ξάνθης πραγματοποίησε τις σπουδές του ως Ιστορικός στο Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, έλαβε Μεταπτυχιακό τίτλο ειδίκευσης στην Αρχαία Ελληνική και Ρωμαϊκή Ιστορία στο ίδιο Πανεπιστήμιο, καθώς και δεύτερο Μεταπτυχιακό τίτλο από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς με ειδίκευση στον Ψηφιακό Πολιτισμό.

**ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΚΤΥΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ
ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ: ΚΛΑΔΙΚΕΣ, ΤΟΠΙΚΕΣ & ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΕΣ
ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΥΝΗΤΙΚΩΝ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΩΝ**

ΕΥΗ-ΜΑΡΙΑ ΠΙΤΣΙΑΒΑ

Προβολή και δημοσιοποίηση SUB4, ΜΦΙΚ – ΠΚ

email: evimpit@uoc.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης του Πανεπιστημίου Κρήτης συμπληρώνει σαράντα πέντε χρόνια λειτουργίας και συγκαταλέγεται στα πρωταγωνιστικά GLAMs του Ηρακλείου, προσελκύοντας περισσότερους από πενήντα χιλιάδες επισκέπτες ετήσιως (στη μετα-πανδημική περίοδο). Σύντομα πρόκειται να ολοκληρωθεί η ανακαίνιση της μόνιμης έκθεσής του, ενώ με γοργούς ρυθμούς προχωράει παράλληλα και ο συντονισμός της ψηφιοποίησης των ελληνικών συλλογών φυσικής ιστορίας, για να καταστούν διαθέσιμες σε διάφορες κατηγορίες χρηστών και σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα F.A.I.R., μέσω της διευρωπαϊκής ερευνητικής υποδομής DiSSCo. Το έργο υλοποιείται με χρηματοδότηση του Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας, του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, και του προγράμματος NextGenerationEU της Ε.Ε.

Στα πλαίσιά του, και θέλοντας να εκσυγχρονίσουμε σφαιρικά την επικοινωνιακή στρατηγική μας στον παγκόσμιο ιστό, μελετήσαμε δείκτες του ρυθμού ανάπτυξης των δυνητικών ακροατηρίων μας στις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, όπου έχουμε παρουσία πλέον των δεκαπέντε ετών. Τα εύρηματά της έρευνάς μας ανέδειξαν ποια πτυχή της μουσειακής επικαιρότητας είναι πιο ενδιαφέρουσα και, σε συνδυασμό με τα στατιστικά στοιχεία σύνθεσης των τοπικών κοινοτήτων (πανεπιστημιακή, εκπαιδευτική, ερευνητική), μας βοήθησαν να εντοπίσουμε τη σχέση ειδικών ενδιαφερόντων και επιπέδων ψηφιακών γραμματισμών που γεφυρώνουν τα εικονικά και τα φυσικά ακροατήρια, ώστε να σκιαγραφήσουμε δυνητικά προφίλ νέων ακολούθων και να απευθύνουμε πιο στοχευμένο περιεχόμενο.

Παρόλο που έχουν αναπτυχθεί διάφορα αναλυτικά πλαίσια (frameworks) όπως το PESTEL, το POST και το CIRCLES, καθώς και εργαλεία ΑΙ για το ψηφιακό μάρκετινγκ, εντούτοις τα περισσότερα αφορούν σε εμπορικούς οργανισμούς, με αποτέλεσμα να μην είναι ιδιαίτερα διαφωτιστικά όταν εφαρμόζονται στον κλάδο των GLAMs (παραμένουν βοηθητικά μόνο για τα μουσειακά ηλεκτρονικά καταστήματα). Έτσι, η προσέγγιση που ακολουθήσαμε, εκτός από το ότι μπορεί να δοκιμαστεί και να υιοθετηθεί και από άλλα πανεπιστημιακά μουσεία (όπως οι εταίροι στο DISSCO-GR), επίσης μπορεί να χρησιμεύσει μελλοντικά στην ανάπτυξη νέων εξειδικευμένων μοντέλων και εργαλείων εστιασμένων πια στα μουσειακά ακροατήρια.

Η παρούσα ανακοίνωση αναμοχλεύει, μέσα από τη μελέτη περίπτωσης του ΜΦΙΚ, ποια big data πρέπει να εξετάζουμε συνδυαστικά στον κλάδο των μουσείων, για τη μέτρηση και την αποτίμηση της οικοδόμησης των ακροατηρίων τους στον παγκόσμιο ιστό.

Λέξεις Κλειδιά: μουσειακά ακροατήρια, συλλογές φυσικής ιστορίας, big data, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μουσειακή επικοινωνία

Αναφορές

- Gutwill, J. (2018). 'Science Self-Efficacy and Lifelong Learning: Emerging Adults in Science Museums', *Visitor Studies*, 21 (1), pp. 31-56. DOI: [10.1080/10645578.2018.1503875](https://doi.org/10.1080/10645578.2018.1503875)
- Heuken, N., Schüder, A. & Christian, A. (2021). 'Differences between First-Time and Repeat Visitors in a Special Exhibition at a Natural History Museum', *Visitor Studies*, 24 (2), pp. 166-183. DOI: [10.1080/10645578.2021.1907150](https://doi.org/10.1080/10645578.2021.1907150)
- Huebner, E.J. (2023). 'Museum Education Through Social Media', *Studies in Art Education*, 64 (4), pp. 445-466. DOI: [10.1080/00393541.2023.2255083](https://doi.org/10.1080/00393541.2023.2255083)

- Komarac, T. & Dosen, D. (2024). 'Understanding virtual museum visits: generation Z experiences', *Museum Management and Curatorship*, 39 (3), pp. 357-376. DOI: [10.1080/09647775.2023.2269129](https://doi.org/10.1080/09647775.2023.2269129)
- Lau, M. & Sikorski, T. (2018). 'Dimensions of Science Promoted in Museum Experiences for Teachers', *Journal of Science Teacher Education*, 29 (7), pp. 578-599. DOI: [10.1080/1046560X.2018.1483688](https://doi.org/10.1080/1046560X.2018.1483688)
- Najda-Janoszka, M. & Sawczuk, M. (2021). 'Interactive communication using social media – the case of museums in Southern Poland', *Museum Management and Curatorship*, 36 (6), pp. 590-609. DOI: [10.1080/09647775.2021.1914135](https://doi.org/10.1080/09647775.2021.1914135)
- Plaza, C. (2022). 'Museums in Universities: Predicaments and Potentialities', *Museum International*, 74 (1-2), pp. 74-85. DOI: [10.1080/13500775.2022.2157563](https://doi.org/10.1080/13500775.2022.2157563)
- Rodriguez-Vera, A., Heras-Pedrosa, C. & Jambrino Maldonado, C. (2024). 'Instagram communication strategies of European museums', *Cogent Arts & Humanities*, 11 (1), 2360793. DOI: [10.1080/23311983.2024.2360793](https://doi.org/10.1080/23311983.2024.2360793)
- Simpson, A. (2017). 'Beyond visitor statistics: value propositions and metrics for university museums and collections', *Museum Management and Curatorship*, 32 (1), pp. 20-39. DOI: [10.1080/09647775.2016.1253035](https://doi.org/10.1080/09647775.2016.1253035)
- Zollo, L., Rialti, R., Marrucci, A. & Ciappei, C. (2022). 'How do museums foster loyalty in tech-savvy visitors? The role of social media and digital experience', *Current Issues in Tourism*, 25 (18), pp. 2991-3008. DOI: [10.1080/13683500.2021.1896487](https://doi.org/10.1080/13683500.2021.1896487)

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η Εύη-Μαρία Πιτσιάβα ειδικεύεται στην ψηφιακή μουσειολογία, είναι υπεύθυνη προβολής και διάχυσης του έργου Ψηφιοποίησης Συλλογών Φυσικής Ιστορίας ΜΦΙΚ-ΠΚ και Εντεταλμένη Διδάσκουσα στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης ΠΚ. Έχει εκπονήσει τη διδακτορική της διατριβή «Μουσεία, Ετερότητα & Κοινωνικές Ανάγκες» με υποτροφία ΙΚΥ στο ΤΠΤΕ του Πανεπιστημίου Αιγαίου (όπου, επίσης, ολοκλήρωσε τις βασικές σπουδές της) και είναι κάτοχος δύο μεταπτυχιακών τίτλων (Πολιτιστική Διαχείριση, ΕΜΕΠΟ, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2010 και Αίθουσες Τέχνης & Κριτική Επιμέλεια, SPAH, Essex University, 2013). Έχει συνεργαστεί με πληθώρα φορέων στην Ελλάδα (ΔΠΘ, ΛΕΜΜΘ, ΕΜΣΤ, ΜΗρ, ΟΡΦΕΟ) και στο εξωτερικό (ESCALA, Waterside Contemporary, Smart Venice), υλοποιώντας εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και έρευνες ακροατηρίων.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑ: ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΤΟΥ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

ΕΛΕΝΗ – ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΩΤΟΥΛΑ

email: eleni_iu@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία εξετάζει τον ρόλο των ψηφιακών τεχνολογιών στη σύγχρονη μουσειακή διαχείριση, υποστηρίζοντας ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός δεν περιορίζεται στην απλή ψηφιοποίηση του πολιτιστικού περιεχομένου, αλλά συνιστά βαθιά αλλαγή στην ίδια τη μουσειολογική σκέψη και πρακτική. Μέσα από εκτενή βιβλιογραφική έρευνα και παραδείγματα εφαρμογών, αναλύεται η ανάγκη για νέα εργαλεία, γνώσεις και προσεγγίσεις που συνδέουν την τεχνολογική καινοτομία με τις παραδοσιακές αξίες της μουσειολογίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάγκη εκπαίδευσης των μουσειολόγων σε πεδία όπως η διαχείριση μεγάλων δεδομένων, τα μεταδεδομένα, το υπολογιστικό νέφος και οι διαδραστικές ψηφιακές πλατφόρμες, όπως τα Omeka και Museum Plus. Η μελέτη παρουσιάζει διεθνή παραδείγματα, από την Ελλάδα και το εξωτερικό, υποδεικνύοντας πώς οργανισμοί όπως το MoMA ή το V Museum αξιοποιούν τις τεχνολογίες για να επαναπροσδιορίσουν την εμπειρία του επισκέπτη και τη χρήση των συλλογών. Παράλληλα, αναδεικνύεται η ανάγκη για έναν «ψηφιακό μουσειολόγο», ο οποίος καλείται να γεφυρώσει τον πολιτισμό με την τεχνολογία, διασφαλίζοντας την αυθεντικότητα και τη βιωσιμότητα των συλλογών. Η εργασία επιδιώκει να αποτελέσει πρακτικό οδηγό για τον επαναπροσδιορισμό της μουσειακής επιστήμης στην ψηφιακή εποχή, συμβάλλοντας στη μετάβαση των πολιτιστικών οργανισμών σε μια νέα εποχή διαχείρισης, τεκμηρίωσης και προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Λέξεις Κλειδιά: Ψηφιακή Μουσείολογία, Ψηφιακός Μετασχηματισμός, Μουσειακή Διαχείριση, Ψηφιακός Μουσείολόγος

Αναφορές

- Λεκάκης Σ., (2023) «Με τι έχει να κάνει η πολιτιστική διαχείριση», Εφημερίδα των Συντακτών. Διαθέσιμο στο https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/413211_me-ti-ehei-na-kanei-i-politistiki-diaheirisi (Τελευταία επίσκεψη 25/6/2025).
- Μπούνια, Α. (2023) «Στα παρασκήνια του Μουσείου/ Η Διαχείριση των Μουσειακών Συλλογών», Πατάκη, Αθήνα.
- Ντισιάκος, Β. (2023). «Περί της “διαχείρισης του πολιτισμού”», Εφημερίδα των Συντακτών. Διαθέσιμο στο https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/411379_peri-tis-diaheirisis-toy-politismoy (Τελευταία επίσκεψη 25/6/2025).
- Σύρρος, Γ., Δουκίδης, Γ., (2019), «ΤΟ ΨΗΦΙΑΚΟ ΜΕΛΛΟΝ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ - ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ – ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ», Συλλογικό, ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.
- Bruculieri, Julia, Cara Krmpotich and Roxane Shaughnessy. (2022). “Embracing Equity, Diversity and Inclusion in Collections Development: A Textile Museum of Canada Case Study”. Ontario Museums Association Conference, online, 21 November 2022.
- Chesney, R., & Citron, D. (2019). “Deep Fakes: A Looming Challenge for Privacy, Democracy, and National Security”. California Law Review, 175–206.
- Jurafsky, D., & Martin, J. H. (2025). “Speech and Language Processing” (3η έκδ.). Κεφάλαιο 7: Neural Networks, σελ. 1-2. Διαθέσιμο στο: <https://web.stanford.edu/~jurafsky/slp3/7.pdf> (Τελευταία επίσκεψη 24/05/2025)
- Krmpotich, C. & Stevenson, A., (2024). “Introduction: collections management is/as critical practice”. Στο: C. Krmpotich & A. Stevenson (eds), Collections Management as Critical Museum Practice. London: UCL Press. Διαθέσιμο στο <https://doi.org/10.14324/111.9781800087040> (Τελευταία επίσκεψη 21/04/2025)
- Schweibenz, W. (2020), “On the terminology of the Virtual Museum”. In “Virtual Museums- A Plea: Around the Clock, Around the World”. De Gruyter. Διαθέσιμο στο

<https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1515/9783422802377-004/html>

(Τελευταία επίσκεψη 06/05/2025)

- Moffat, K. (2019). «How to...develop a meaningful digital strategy». Διαθέσιμο στο <https://www.culturehive.co.uk/resources/how-to-develop-a-meaningful-digital-strategy/> (Τελευταία επίσκεψη 15/01/2025)
- Parry, R. (2019). "Museums in a Digital Age". Routledge. Διαθέσιμο στο <https://www.taylorfrancis.com/books/edit/10.4324/9780203716083/museums-digital-age-ross-parry> (Τελευταία επίσκεψη 06/05/2025)
- Ouyang, L., Wu, J., Jiang, X., Almeida, D., Wainwright, C., Mishkin, P., ... & Christiano, P. (2022). "Training language models to follow instructions with human feedback". arXiv preprint arXiv:2203.02155.
- Μωραΐτης, Μ., (2023), «The Strategic CIO: Γιατί αποτυγχάνει ο ψηφιακός μετασχηματισμός;» Διαθέσιμο στο <https://netweek.gr/the-strategic-cio-giati-apotyghanei-o-psifiakos-metaschimatismos/> (Τελευταία επίσκεψη 25/6/2025)
- Brooks, A., (2025), "The Top Three Root Causes of Digital Transformation Failure". Διαθέσιμο στο <https://www.clearwork.io/blog-posts/the-top-three-root-causes-of-digital-transformation-failure> (Τελευταία επίσκεψη 27/06/2025)

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η **Ελένη Χριστίνα Κωτούλα** είναι Ψηφιακή Μουσειολόγος και Ειδικός στον Ψηφιακό Πολιτισμό, με εξειδίκευση στη διασταύρωση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των νέων τεχνολογιών. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακών τίτλων στη Μουσειολογία, τη Διαχείριση Πολιτισμού, καθώς και στο Δίκαιο και την Οικονομία της Τέχνης, ενώ παράλληλα ολοκληρώνει τις σπουδές της στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Διοίκηση Πολιτισμικών Οργανισμών» με κατεύθυνση την Ψηφιακή Διαχείριση Πολιτιστικού Περιεχομένου και τον Ψηφιακό Πολιτιστικό Μετασχηματισμό. Η επαγγελματική της εμπειρία εκτείνεται σε μουσεία, πολιτιστικά αρχεία και διεθνή έργα, με ειδίκευση στη διαχείριση ψηφιακών συλλογών, το σχεδιασμό μεταδεδομένων και την ερμηνευτική αφήγηση μέσω οπτικών μέσων. Έχει συνεργαστεί με οργανισμούς όπως

το MOMus – Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης Θεσσαλονίκης και η Dotsoft A.E., συμβάλλοντας στην ψηφιοποίηση και τεκμηρίωση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Με πάθος να γεφυρώνει την παράδοση με την καινοτομία, επικεντρώνεται στην ενίσχυση της μουσειακής εμπειρίας μέσω του ψηφιακού μετασχηματισμού και στρατηγικών πολιτιστικών δεδομένων.

DATAΡΟΤ: ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ ΚΕΡΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΜΕ GIS ΚΑΙ ΑΙ

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΤΣΙΑΦΑΚΗ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΟΥΡΘΟΣ
ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ ΚΑΡΤΑ
ΟΛΓΑ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΕΒΕΤΑΙΔΗΣ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΑΡΑΜΠΑΤΖΑΚΗΣ

Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου και Αρχιμήδης, Ερευνητικό Κέντρο «Αθηνά»

email: melpomerk@athenarc.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ενίσχυση της ερμηνευτικής ικανότητας, της αλληλεπίδρασης με τα δεδομένα και της αποδοτικότερης διαχείρισής τους αποτελεί μία από τις σημαντικότερες κατευθύνσεις της σύγχρονης αρχαιολογικής έρευνας. Στο πλαίσιο αυτό, η ανάπτυξη μιας δυναμικής πλατφόρμας προηγμένων τεχνολογιών που ενσωματώνει μεθόδους γεωχωρικής ανάλυσης (GIS) και τεχνητής νοημοσύνης (AI), μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην εμβάθυνση της αρχαιολογικής γνώσης, ενώ ταυτόχρονα διευρύνει την αξιοποίηση και την προσβασιμότητα του καταγεγραμμένου σώματος δεδομένων.

Η κεραμική, ως βασικό εργαλείο για την κατανόηση των εμπορικών, πολιτισμικών και κοινωνικών αλληλεπιδράσεων, αποτελεί μια ιδανική περίπτωση εφαρμογής αυτής της ψηφιακής προσέγγισης. Στην κλασική αρχαιολογία σημαντικός είναι ο ρόλος της αττικής κεραμικής που γνώρισε ευρεία διάδοση στη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα (6ος–4ος αι. π.Χ.). Ιδιαίτερα στην αρχαία Θράκη, η κατανομή και χρήση της προσφέρουν πολύτιμες πληροφορίες για τις σχέσεις μεταξύ Ελλήνων και τοπικών πληθυσμών. Η ανάγκη αυτή για βελτιωμένη ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων καθιστά επιτακτική τη συστηματική μελέτη της κεραμικής στην αρχαία Θράκη. Παρά τη σημαντική συσσώρευση δεδομένων, η ερμηνευτική προσέγγισή τους παραμένει περιορισμένη, καθώς δεν αξιοποιούνται πλήρως οι δυνατότητες των σύγχρονων ψηφιακών τεχνολογιών για τη σύνδεση χωρικών, κοινωνικών και οικονομικών διαστάσεων. Η παρούσα ανακοίνωση αντιμετωπίζει αυτό το ερευνητικό ζήτημα, προτείνοντας μια σύγχρονη ψηφιακή μεθοδολογική προσέγγιση για τη συστηματική ανάλυση και ερμηνεία της αττικής κεραμικής στην αρχαία Θράκη.

Η μελέτη αξιοποιεί το ψηφιακό αποθετήριο **AtticPOT**, που περιλαμβάνει περίπου 5.500 αγγεία από 715 αρχαιολογικές θέσεις, δείχνοντας πώς οι υπάρχουσες ψηφιακές υποδομές μπορούν να εμπλουτιστούν και να εκσυγχρονιστούν μέσω νέων ψηφιακών τεχνολογιών. Συγκεκριμένα, παρουσιάζει πώς τα δεδομένα αυτά συνδέονται επιτρέποντας την ανάλυση χωρικών σχέσεων, εμπορικών δικτύων και πολιτισμικών αλληλεπιδράσεων. Η προσέγγιση του **DATAΡΟΤ** συνδυάζει γεωχωρική ανάλυση (GIS), προηγμένη οπτικοποίηση και τεχνητή νοημοσύνη (AI) για την αυτόματη εξαγωγή μεταδεδομένων, την αναγνώριση εικόνων και την ενίσχυση αναζητήσεων μέσω RAG, προσφέροντας νέες δυνατότητες αλληλεπίδρασης και ερμηνείας των δεδομένων.

Μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα εφαρμογής GIS και AI, γίνεται κατανοητό πώς ένα ψηφιακό αποθετήριο μπορεί να μετατραπεί σε δυναμικό εργαλείο ανάλυσης αναδεικνύοντας πρότυπα διασποράς και χρήσης της αττικής κεραμικής. Επιπλέον, επισημαίνεται η μεθοδολογική συμβολή του εγχειρήματος ως ένα καινοτόμο και ανοιχτό μοντέλο για βιώσιμη (sustainable) και επαναχρησιμοποιήσιμη (reusable) διαχείριση αρχαιολογικών δεδομένων, θέτοντας ένα πρότυπο για μελλοντικές ψηφιακές εφαρμογές.

Λέξεις Κλειδιά: αττική κεραμική, εμπορικά δίκτυα, dataset, AI, GIS

Αναφορές

V. Evangelidis, D. Tsiadaki (2024). "From GIS to Game engines: case studies in archaeology from North Greece", Athens University Review of Archaeology (AURA), v.7, 85-97, <http://dx.doi.org/10.26247/aura7.3>.

Δ. Τσιαφάκη, Α. Αβραμίδου, Ν. Μιχαηλίδου, Γ. Μούρθος, Μ. Καρτά (επιμ.) (2022), AtticPOT. Αττική γραπτή κεραμική στην αρχαία Θράκη (6ος – 4ος αι. π.Χ.). Νέες προσεγγίσεις και ψηφιακά εργαλεία

Δ. Τσιαφάκη, Ν. Μιχαηλίδου, Ε. Χιώτη (2020). "AtticPOT: ένα ψηφιακό εργαλείο για την ερμηνεία της παρουσίας αττικών αγγείων στην αρχαία Θράκη", 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς – EuroMed 2019, Αθήνα, 25-27 Σεπτεμβρίου 2019, 156-167, <http://www.euromed-dch.eu/wp-content/uploads/2020/11/ΠΡΑΚΤΙΚΑ-2019-v5.pdf>.

Μ. Τιβέριος (2022), «Η συμβολή της αττικής κεραμικής των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων στην έρευνα της Κλασικής Αρχαιολογίας», στο Δ. Τσιαφάκη, Α. Αβραμίδου, Ν. Μιχαηλίδου, Γ. Μούρθος, Μ. Καρτά (επιμ.) (2022), AtticPOT. Αττική γραπτή κεραμική στην αρχαία Θράκη (6ος – 4ος αι. π.Χ.). Νέες προσεγγίσεις και ψηφιακά εργαλεία

Y. Gao, Y. Xiong, X. Gao, K. Jia, J. Pan, Y. Bi, Y. Dai, J. Sun, M. Wang, H. Wang (2024), "Retrieval-Augmented Generation for Large Language Models: A Survey," March. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2312.10997>.

P. Lewis, F. Petroni, V. Karpukhin, N. Goyal, H. Küttler, M. Lewis, W. Yih, T. Rocktäschel, S. Riedel, D. Kiela (2020), "Retrieval-Augmented Generation for Knowledge-Intensive NLP Tasks", In Proceedings of the 34th International Conference on Neural Information Processing Systems (NIPS '20). Curran Associates Inc., Red Hook, NY, USA, Article 793, 9459–9474. (<https://proceedings.neurips.cc/paper/2020/file/6b493230205f780e1bc26945df7481e5-Paper.pdf>)

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η Δρ. Δέσποινα Τσιαφάκη είναι αρχαιολόγος, Διευθύντρια Ερευνών στο Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά/Παράρτημα Ξάνθης και Επιστημονική Υπεύθυνη του τμήματος Πολιτισμού και Δημιουργικών Βιομηχανιών, με μακροχρόνια εμπειρία στον Ψηφιακό Πολιτισμό και στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών στην Αρχαιολογία. Τα τρέχοντα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν στην αρχαιολογία, αρχαιομετρία και την πολιτισμική πληροφορική

Ο Δρ. Παυλίδης είναι κάτοχος διπλώματος Ηλεκτρολόγου Μηχανικού (1995, Πολυτεχνική Σχολή, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης ΔΠΘ) και διδακτορικού διπλώματος Ηλεκτρολόγου Μηχανικού (2005, Πολυτεχνική Σχολή, ΔΠΘ). Έχει ασχοληθεί με πληθώρα έργων έρευνας και ανάπτυξης, εκπαίδευση, προγράμματα διά βίου μάθησης, δραστηριότητες μηχανοργάνωσης για το δημόσιο, τον ιδιωτικό τομέα και τη βιομηχανία, καθώς και με έργα πολυμέσων σε επαγγελματικό επίπεδο. Από το 2002 εντάχθηκε στο Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά όπου σήμερα έχει τη θέση του Διευθυντή Ερευνών (Ερευνητής Α').

Ο Δρ. Βασίλης Ευαγγελίδης είναι Ειδικός Ερευνητής του Τμήματος Πολιτισμού και Δημιουργικών Βιομηχανιών του Ερευνητικού Κέντρου Αθηνά με ειδικότητα στην εφαρμογή των υπολογιστών στην αρχαιολογία, ιδιαίτερα τις τρισδιάστατες αποκαταστάσεις και το αρχαιολογικό GIS αλλά και στην αρχαιολογία της Ρωμαϊκής περιόδου.

Ο Δρ. Γιάννης Μούρθος είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής και εργάζεται ως συνεργαζόμενος ερευνητής του Τμήματος Πολιτισμού και Δημιουργικών Βιομηχανιών του Ερευνητικού Κέντρου Αθηνά/Παράρτημα Ξάνθης σε ερευνητικά προγράμματα που αφορούν τον ψηφιακό πολιτισμό. Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται η κοινωνική μνήμη και η ταυτότητα στην αρχαιότητα, καθώς και η ιστορική τοπογραφία και έρευνα τοπίου της αρχαίας Θράκης και του Βορείου Αιγαίου με τη χρήση γεωγραφικών πληροφοριακών συστημάτων.

Η Μελπομένη Καρτά είναι αρχαιολόγος και συνεργαζόμενη ερευνήτρια του Τμήματος Πολιτισμού και Δημιουργικών Βιομηχανιών του Ερευνητικού Κέντρου Αθηνά/Παράρτημα Ξάνθης, με ειδίκευση στην κλασική αρχαιολογία. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τη χρήση νέων τεχνολογιών για την ανάδειξη και αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος.

Η Όλγα Κακλαμάνη είναι αρχαιολόγος και συνεργαζόμενη ερευνήτρια του Ερευνητικού Κέντρου Αθηνά, με διδακτορικό δίπλωμα με θέμα την καύση των νεκρών στα νησιά του Αιγαίου κατά την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου. Συμμετείχε σε ανασκαφές (Σκιάθος, Ωρωπός, Τήνος, Κύθνος, Κεραμεικός) και ερευνητικά προγράμματα για το νησιωτικό Αιγαίο και τη γεωμετρική κεραμική. Εργάστηκε σε έργα ψηφιοποίησης και τεκμηρίωσης συλλογών (Μουσείο Μπενάκη, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, ΚΙΚΠΕ, ΔΔΕΑΜ) και στη συγγραφή κειμένων για ιστοσελίδες, ακουστικούς οδηγούς και εικονικές περιηγήσεις (Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, ΕΦΑ Πόλης Αθηνών). Σήμερα είναι αρχαιολόγος πεδίου στην ΕΦΑ Πειραιώς και Νήσων.

Ο Βασίλειος Σεβετλίδης αποφοίτησε με άριστα από τις προπτυχιακές του σπουδές στην Πληροφορική. Σήμερα είναι επιστημονικός συνεργάτης στο Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά με επικεφαλής τον Δρ. Γιώργο Παυλίδη. Είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος στη Μηχανική Μάθηση με έμφαση στο πρόβλημα της μάθησης από Θετικά και Μη Επισημασμένα Δεδομένα, σπουδάζοντας με τον καθηγητή Αντώνιο Γαστεράτο στο Εργαστήριο Ρομποτικής και Αυτοματισμού του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, όπου είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής.

Ο Βασίλειος Αραμπατζάκης είναι επιστημονικός συνεργάτης του Ερευνητικού Κέντρου Αθηνά/Παράρτημα Ξάνθης και υποψήφιος διδάκτορας του τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του ΔΠΘ από το 2019. Το 2017 έλαβε το Δίπλωμα του Ηλεκτρολόγου Μηχανικού και Μηχανικού Υπολογιστών και το 2019 το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης από το ΔΠΘ. Στα επιστημονικά του ενδιαφέροντα συμπεριλαμβάνονται η επεξεργασία εικόνας, η μηχανική όραση, η μηχανική μάθηση, η 3Δ ψηφιοποίηση και ανακατασκευή, και η επεξεργασία εγγράφων.

Η Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην Ψηφιακή Ενιαία Αγορά -Θεσμικό πλαίσιο και νομικές προκλήσεις

ΕΡΜΙΟΝΗ ΣΕΛΗΓΚΟΥΝΑ

email: ermioni.seligouna@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη εξετάζει το ισχύον νομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο σχετικά με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών περιεχομένου της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα για την αναπαραγωγή, τη χρήση και τη διατήρηση. Τοποθετεί την ελληνική περίπτωση στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού τοπίου και στην ευρύτερη συζήτηση για την κυριότητα του πολιτισμού στον ψηφιακό χώρο.

Στο πρώτο μέρος θα διατυπωθεί το διεθνές νομικό πλαίσιο της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και διαδοχικά το επικαιροποιημένο ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο και οι πολιτικές για την ψηφιοποίηση της στο σύγχρονο συνεχές μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Θα αναλυθούν οι θεμελιώδεις αρχές που διέπουν την Προστασία Πολιτιστικής Κληρονομιάς κύρια εφαρμογή των οποίων είναι το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών στα στοιχεία της. Με το Ν.3028/2002 καθιερώνεται ειδικό δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης και επικοινωνίας των πολιτών με τα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς ως μέτρο του ευρύτερου δικαιώματος απόλαυσης του πολιτιστικού περιβάλλοντος (άρθρο 24 παρ. 1 και 6 του Συντάγματος). Ο Έλληνας νομοθέτης καθορίζει τους όρους πρόσβασης στα πολιτιστικά αγαθά μέσω της ψηφιοποίησης η οποία επιβάλλεται για τη βιώσιμη και ανθεκτική προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ειδική μνεία γίνεται για την ψηφιοποίηση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς ως κύριο εργαλείο για τη διαφύλαξή της, καθώς η άυλη πολιτιστική κληρονομιά είναι ένας ανανεώσιμος και όχι πεπερασμένος πόρος πολιτισμού ο οποίος επιβιώνει μέσω της προφορικότητας και των δράσεων των κοινοτήτων.

Στο δεύτερο μέρος θα αναπτυχθούν οι νομικές προκλήσεις της ψηφιοποίησης και συγκεκριμένα η θεσμική σύγκρουση μεταξύ του δικαιώματος χρήσης του Κοινού Κτήματος (Public Domain) των πολιτιστικών αγαθών και των πνευματικών δικαιωμάτων των δικαιούχων.

Η ευρωπαϊκή έννομη τάξη που ενισχύει την ανοιχτή πρόσβαση και απόλαυση των πολιτιστικών αγαθών στο διαδίκτυο ενίοτε συγκρούεται με τις εθνικές νομοθεσίες -συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας- οι οποίες επιβάλλουν περιορισμούς στη χρήση ψηφιακών αναπαραστάσεων έργων πολιτιστικής κληρονομιάς σε σύγκρουση με την προστασία του Κοινού Κτήματος που επιβάλλει το άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας CDSM. Ποια λοιπόν είναι τα όρια της προστασίας των αποκλειστικών δικαιωμάτων του ελληνικού κράτους επί των μνημείων και πώς μπορεί να διασφαλισθεί η ελευθερία της έκφρασης, της τέχνης και της επιστήμης και η οικουμενικότητα του πολιτισμού;

Τέλος, θα αναλυθούν μελέτες περίπτωσης που θα αναδείξουν την ανάγκη περαιτέρω εναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας με την ευρωπαϊκή έννομη τάξη.

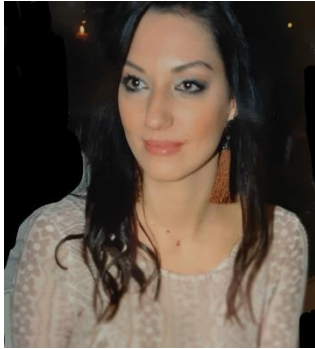
Λέξεις Κλειδιά: πολιτιστική κληρονομιά, νομικό πλαίσιο, προκλήσεις

Αναφορές

- 1-. Σύνταγμα 1975/2019 ΦΕΚ 187/Α΄/28-11-2019
- 2-. Ν. 4996/2022
- 3-. Οδηγία ΕΕ 2019/790

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Ονομάζομαι **Ερμιόνη Σεληγκούνα** είμαι Δικηγόρος παρ'Αρείω και ασκώ δικηγορία ως εγγεγραμμένο μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Λάρισας, από το 2011. Είμαι απόφοιτος της Νομικής Σχολής του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης. Σπούδασα με υποτροφία στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Ρώμης -Sapienza Universita di Roma από όπου έλαβα τον μεταπτυχιακό μου τίτλο Master level2 – LLM στην Παγκόσμια Ρύθμιση Αγορών-Global Regulation of Markets(κλάδος Δημοσίου Δικαίου) με διπλωματική ειδίκευση στην Πολιτιστική Κληρονομιά και το Ελεύθερο Εμπόριο. Μετεκπαιδεύτηκα περαιτέρω στο Δίκαιο Προστασίας Πολιτιστικής Κληρονομιάς στο Ινστιτούτο των Ηνωμένων Εθνών για τη Διαπεριφερειακή Έρευνα για το Έγκλημα και τη Δικαιοσύνη-UNICRI), στο Δίκαιο

Πνευματικής Ιδιοκτησίας στη Νομική Σχολή του Χάρβαρντ-Harvard Law School and Berkman Institute for Law and Society και στα Προσωπικά δεδομένα(πιστοποιημένη GDPR Specialist).Κατέχω επαγγελματική επάρκεια διδασκαλίας της Νομικής Επιστήμης. Διατηρώ δικηγορικό γραφείο στη Λάρισα ασχολούμενη με υποθέσεις διοικητικού, ποινικού και αστικού δικαίου και έχω εργασθεί τα τελευταία 3 έτη ως Νομική Σύμβουλος της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας.

Τα ερευνητικά μου ενδιαφέροντα εστιάζονται στο Διεθνές Διοικητικό-Ρυθμιστικό Δίκαιο στην Παγκόσμια Αγορά με έμφαση στο Πολιτιστικό Δίκαιο και το Ευρωπαϊκό Συνταγματικό προσανατολισμένη επιστημονικά στην εξεύρεση νομικής ισορροπίας μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης, δημοκρατίας και κράτους δικαίου. Έχω συμμετάσχει σε πληθώρα συνεδρίων και σεμιναρίων σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και έχουν δημοσιευθεί άρθρα μου σε νομικά περιοδικά και στον έντυπο τύπο και ηλεκτρονικό τύπο.

**Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
(ΕΛΙΒΙΠ) ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΩΣ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΑΓΑΘΟΥ**

ΣΑΒΒΑΣ ΜΑΚΡΙΔΗΣ

Μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ

email: sabbas_makridis@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με το Νόμο 5105/2024 θεσπίστηκε το Ελληνικό Ίδρυμα Βιβλίου και Πολιτισμού (ΕΛΙΒΙΠ), που κύριος σκοπός του είναι η προαγωγή των ελληνικών γραμμάτων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, η ανάδειξη του βιβλίου ως μορφωτικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού μέσου καθώς και η προβολή του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής γλώσσας διεθνώς. Μεταξύ των σκοπών του Οργανισμού είναι και η καλλιέργεια αναγνωστικών πρακτικών σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες, με έμφαση στα παιδιά και τους εφήβους, καθώς και στις ευάλωτες ομάδες, μέσω ενεργειών του ίδιου του οργανισμού, καθώς και μέσω συνεργασίας με συναρμόδια Υπουργεία, όπως επίσης η ανάπτυξη και ενίσχυση του κλάδου του βιβλίου στην Ελλάδα. Μέσα από την Μελέτη περίπτωσης θα παρουσιαστούν οι δράσεις του φορέα, οι συνεργασίες με άλλους φορείς και οι πυλώνες της στρατηγικής του για την ανάδειξη του βιβλίου ως μορφωτικού και πολιτιστικού αγαθού.

Λέξεις Κλειδιά: *Ελληνικό Ίδρυμα Βιβλίου και Πολιτισμού*

Αναφορές

Ζορμπά Μ, (2014). «Πολιτική του Πολιτισμού –Ευρώπη και Ελλάδα στο δεύτερο μισό του 21ου αιώνα, Πατάκης», Αθήνα

Κόνσολα Ν., 2006, «Πολιτιστική Ανάπτυξη και Πολιτική», Παπαζήσης, Αθήνα Miller T.

& Yúdice G., 2002, “Cultural Policy”, Sage Publications.

N. 5105/2024

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Ο **Σάββας Μακρίδης** είναι πτυχιούχος του τμήματος Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου. Κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο στην «Οργανωτική και Οικονομική Ψυχολογία» από το τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου. Είναι διδάκτορας του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης Παντείου Πανεπιστημίου, με υποτροφία του προγράμματος «Ηράκλειτος» της Ε.Ε.

Από το 2008 έχει διδακτική εμπειρία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και εργάζεται ως μέλος ΣΕΠ στο ΕΑΠ έως σήμερα. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν θέματα οργανωσιακής συμπεριφοράς, και δημόσιου μανάτζμεντ. Από το 2021 εργάζεται ως μόνιμο προσωπικό στην Ενιαία Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ).

**ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ
ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ**

MARIA ΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Περιβάλλοντος, Μ. Γιαννοπούλου, Παναγούλα, 29100, Ζάκυνθος
email: mariafilopoulou7@gmail.com

ΜΑΝΩΛΗΣ ΔΡΑΚΑΚΗΣ

Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Αρχαιολογίας, Βιβλιοθηκονομίας & Μουσειολογίας, Ι. Θεοτόκη, 49100, Κέρκυρα
email: mdrakakis@ionio.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συστηματική σχεδίαση «γεφυρών» και διαύλων αλληλεπίδρασης μεταξύ της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού μέσω των σύγχρονων ή παραδοσιακών εκπαιδευτικών προγραμμάτων ή εγχειριδίων, εστιάζοντας στην καλλιέργεια και διάδοση της Ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού, βρίσκει ένθερμους παραλήπτες και με έντονη συμμετοχική διάθεση.

Στην συγκεκριμένη ανακοίνωση παρουσιάζεται ο σχεδιασμός εκπαιδευτικού προγράμματος για σπουδαστές/φοιτητές, παρουσιάζοντας τον ελληνικό πολιτισμό εν συντομία μέσω των μνημείων, των έργων τέχνης, του θεάτρου, της ποίησης, κ.ά. Κύριοι στόχοι και σκοποί των παραπάνω ενεργειών είναι η «ένωση» της ελληνικής γλώσσας με τον ελληνικό πολιτισμό που φέρουν αλληλένδετα στοιχεία, να παρουσιαστούν με απλό τρόπο και με διάφορες τεχνικές σε ενήλικες που δεν έχουν την ελληνική γλώσσα ως μητρική τους και δεν έχουν ποτέ ταξιδέψει στην Ελλάδα για να επισκεφτούν βιωματικά τα μνημεία και τον πολιτισμό της.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι τεχνολογίες *εικονικής πραγματικότητας* και *επαυξημένης πραγματικότητας* έχουν ήδη μπει στην εκπαιδευτική κοινότητα και χρησιμοποιούνται στην εκπαίδευση εδώ και αρκετά χρόνια. Παρόλα αυτά επειδή το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα μπορεί να χρειαστεί να παρουσιαστεί σε μία όχι τόσο οικονομικά ανεπτυγμένη χώρα ή σχολή/πανεπιστήμιο, με έλλειψη αντίστοιχου εξοπλισμού από την πλευρά της σχολής/πανεπιστημίου αλλά και από την πλευρά των καθηγητών και σπουδαστών/φοιτητών, για τους παραπάνω λόγους προτείνεται ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα μπορεί να εφαρμοστεί ή να παρουσιαστεί «απλά» και παραδοσιακά από τους καθηγητές στους σπουδαστές/φοιτητές.

Λέξεις Κλειδιά: εκπαιδευτικό πρόγραμμα, ελληνικός πολιτισμός, μνημεία, θέατρο, γλώσσα.

Σύντομο Βιογραφικό συγγραφέων

Η **Μαρία Φιλοπούλου** είναι πτυχιούχος του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Μεταπτυχιακό δίπλωμα MSc στην Διατήρηση και Διαχείριση Πολιτισμικής Κληρονομιάς του Ιονίου Πανεπιστημίου. Τελειόφοιτη της Ανώτερης Σχολής Δραματικής Τέχνης του Δήμου Αγίας Βαρβάρας. Από το 2008 εργάζεται ως μόνιμη εκπαιδευτικός στο ΥΠ. Παιδείας & Θρησκευμάτων. Παράλληλα έχει λάβει μέρος σε θεατρικές παραστάσεις: (*Μουσείο Ανθρώπινης Συμπεριφοράς*, σύλληψη-σκην: Νίκος Διαμαντής, Φεστιβάλ Αθηνών 2013), (*Χορεύεις μαζί μου*; παράσταση χορού, σύλλογος Α.ΜΕ.Α), κ.ά και έχει παρακολουθήσει σεμινάρια πάνω στην διατήρηση και διαχείριση έργων τέχνης (Balkan Heritage). Διδάσκουσα της σύγχρονης ελληνικής γλώσσας στη Σχολή Ορθόδοξης Θεολογίας & Πολιτισμού 'Αγ. Κύριλλος Λούκαρης' της Ι. Μητρόπολης Ακκρας, Πατριαρχείο Αλεξανδρείας.

Ο **Μανώλης Δρακάκης** είναι Αναπλ. Καθηγητής στο Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Σπούδασε Ιστορία στο Ρέθυμνο, στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης. Συνέχισε τις σπουδές του στην Ρώμη, στις Σχολές Αρχειονομίας και Παλαιογραφίας του Βατικανού (Μεταπτυχιακά Διπλώματα) και στην Βενετία (Κρατικά Αρχεία Βενετίας). Το 2012 αναγορεύτηκε διδάκτορας της Σχολής των Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κρήτης. Εργάστηκε επί σειρά ετών ως Προϊστάμενος των Γενικών Αρχείων του Κράτους στο νομό Ηρακλείου (1993-2016), στη Σχολή Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κρήτης (2014-2018) και στην Πατριαρχική Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Κρήτης (1993-2007, 2013-2015). Είναι επιστημονικός συνεργάτης (ερευνητής-εκδότης) της Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης Ηρακλείου και της Εταιρείας Κυθηραϊκών Ιστορικών Μελετών.

Αποτύπωση, Ανάδειξη & Αντιγραφή Ψηφιδωτών από Εκκλησιαστικούς και άλλους Χώρους Υψηλής Πολιτιστικής Αξίας

Αριστομένης Αντωνιάδης
Καθηγητής, Πολυτεχνείο Κρήτης
Τηλ. 2821037293 email: aantoniadis@tuc.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα πλαίσια του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VI-A “Ελλάδα-Κύπρος 2021-2027” υλοποιείται το έργο **mosaic** του οποίου αντικείμενο είναι ο σχεδιασμός και η βελτιστοποίηση της παραγωγικής διαδικασίας προϊόντων αντιγράφων πολιτιστικής κληρονομιάς Βυζαντινών κυρίως ψηφιδωτών. Συμμετέχοντες φορείς στο έργο είναι το Πολυτεχνείο Κρήτης, το Ερευνητικό Κέντρο Frederick, το Τμήμα Αρχαιοτήτων του Υφυπουργείου Πολιτισμού της Κύπρου και το Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ – Βυζαντινό Μουσείο.

Η κύρια ιδέα της πρότασης είναι ο συνδυασμός της ψηφιοποίησης αντικειμένων πολιτιστικής κληρονομιάς με τις σύγχρονες μεθόδους παραγωγής προϊόντων. Η βασική ανάγκη που καλείται να ικανοποιήσει το έργο είναι αφενός η χρήση καινούριων και πιο αποτελεσματικών διαδικασιών αναγνώρισης γεωμετρικών στοιχείων κατά την αντιγραφή και αφετέρου η βέλτιστη χρήση εργαλείων και μεθόδων για την κατεργασία των προϊόντων- αντιγράφων των αντικειμένων που ψηφιοποιούνται. Η ερευνητική δραστηριότητα εκτείνεται σε δύο ερευνητικές περιοχές: την επεξεργασία εικόνας και τις μικροκατεργασίες.

Για την παραγωγή των αντιγράφων ψηφιδωτών απαιτείται αρχικά η κατάλληλη ψηφιοποίηση των Βυζαντινών ψηφιδωτών με αναγνώριση των ακμών και του χρώματος των ψηφίδων τους. Μέσω της ψηφιοποίησης θα καταστεί δυνατή η κατεργασία μεταλλικού καλουπιού ως ενδιάμεσο για καλούπι σιλικόνης, ώστε τα ψηφιδωτά να παράγονται σε μαζική παραγωγή και σε διάφορα μεγέθη. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει εξελιγμένες μεθοδολογίες αναγνώρισης εικόνας και τεχνικές επιλογής χρώματος, έτσι ώστε το παραγόμενο αντίγραφο να είναι όσο το δυνατόν όμοιο με το πρωτότυπο. Η ανάπτυξη των μεθοδολογιών αυτών αποτελεί ερευνητικό αντικείμενο του έργου. Στη συνέχεια, με κατάλληλους αλγόριθμους, η ψηφιοποίηση των ακμών των ψηφιδωτών θα μεταφράζεται σε κώδικα ψηφιακής καθοδήγησης για την κατεργασία του μεταλλικού καλουπιού, ενώ παράλληλα η χρωματική αναγνώριση θα εξασφαλίζει τον αντίστοιχο χρωματισμό των ψηφίδων. Η κατασκευή αυτή των μεταλλικών καλουπιών που απαιτεί ιδιαίτερα μεγάλη διαστατική ακρίβεια και ακρίβεια μορφής, απαιτεί επίσης ερευνητική δραστηριότητα ώστε να υλοποιείται με τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα.

Τέλος, με τη βοήθεια των δημιουργούμενων καλουπιών σιλικόνης αλλά και της ακριβούς εκτύπωσης με αναγνώριση του χρωματισμού των ψηφίδων, θα παράγονται σε μαζική παραγωγή τα αντίγραφα Βυζαντινά ψηφιδωτά ενώ η διαδικασία που θα αναπτυχθεί θα μπορεί να εφαρμοστεί σε όλα τα ψηφιδωτά που αποτελούν πολιτιστικό περιεχόμενο.

**ΠΕΝΤΕ ΔΕΣΠΟΤΙΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΓΕΝΕΣΙΟΥ
ΘΕΟΤΟΚΟΥ- ΛΑΜΠΟΒΙΤΣΣΑΣ ΆΣΣΟΥ (ΝΑΣΣΑΡΗ), ΔΕ ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΟΥ. Δ.
ΖΗΡΟΥ, ΠΕ ΠΡΕΒΕΖΑΣ**

ΕΛΠΙΔΑ ΣΑΛΤΑΓΙΑΝΝΗ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ ΕΦΑ ΠΡΕΒΕΖΑ
email: esaltagianni@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στον Σεραφείμ Ξενόπουλο αναφέρεται ο ναός Γενεσίου Θεοτόκου στη θέση Λάμποβο του χωριού Νάσσαρη, που μετονομάστηκε σε Άσσο στον σημερινό Δήμο Ζηρού Πρέβεζας. Σώζεται το καθολικό της μονής που χρονολογείται στο α' μισό του 19^{ου} αιώνα, με σημαντικές ωστόσο φθορές και με τον τοιχογραφικό διάκοσμο να μην έχει σωθεί, πλην της Πλατυτέρας στο Ιερό Βήμα. Το τέμπλο του είναι επίσης σε κακή κατάσταση και οι εικόνες του έχουν απομακρυνθεί και φυλάσσονται σε ασφαλέστερο μέρος.

Οι πέντε δεσποτικές εικόνες καταγράφηκαν και συντηρήθηκαν¹ από την ΕΦΑ Πρέβεζας με σκοπό τη διάσωσή τους τόσο από τις φθορές του χρόνου όσο και από άλλους παράγοντες.

Στην εν λόγω εργασία παρουσιάζονται στο σύνολό τους οι πέντε εικόνες:

- η Παναγία Οδηγήτρια (αρ. καταγραφής 1.20.1),
- ο Χριστός (1.20.2),
- οι Πέτρος και Πάυλος (1.20.3),
- η Γέννηση Θεοόκου (1.20.4) και
- ο Ιωάννης Ο Πρόδρομος (1.20.5)

Οι παραπάνω μεταβυζαντινές εικόνες αποτελούν αξιόλογα δείγματα μεταβυζαντινής τέχνης, με τη μια από αυτές να διασώζει όχι μόνο χρονολογία (1815) αλλά και το όνομα του δωρητή. Στις εικόνες αυτές η βυζαντινή παράδοση σταδιακά συνδυάζεται με τον απλοϊκό και λιτό τρόπο των τοπικών αγιογράφων. Στην Ήπειρο, εξάλλου, υπήρχαν γνωστά συνεργεία αγιογράφων, που μετακινούνταν συνεχώς εξυπηρετώντας τους παραγγελιοδότες τους, ενώ συχνά δεν ανέφεραν το όνομά τους αντανακλώντας τη βυζαντινή νοοτροπία της ανωνυμίας.

Η μονή σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα μνημεία της ευρύτερης περιοχής που έχουν καταγραφεί στον νομό Πρέβεζας γενικότερα και στη Λάκκα Σουλίου ειδικότερα, ο πλούσιος τοιχογραφικός διάκοσμος σε ορισμένους ναούς και η ιστορικότητα της περιοχής, μαζί με τις προσπάθειες που γίνονται για τη συντήρηση ορισμένων ναών, μπορεί να βοηθήσει τόσο στην ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού όσο και στη διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς, παράδοσης και εθίμων της περιοχής,

Λέξεις Κλειδιά: ναός, ξύλινες εικόνες, βυζαντινή παράδοση, τοπικοί αγιογράφοι,

Αναφορές:

- Δημητρακοπούλου Π., «Η Ιερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου στο Καστρί Ριζοβουνίου», στο *Ιστορικά Μνημεία της Λάκκας Σούλι, Πρακτικά Ημερίδας, Αθήνα* (11.2.1996), εκδ. Ίδρυμα Ακτία Νικόπολις, Πρέβεζα, 1997: 151-168

¹ Καταγράφηκαν και συντηρήθηκαν από την Ελπίδα Σαλταγιάννη, αρχαιολόγο και τον Δημήτρη Καρβελά, συντηρητή στην ΕΦΑ Πρέβεζας. Οι εργασίες συντήρησης παρουσιάστηκαν στο 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (EuroMed 2021)

- Ζάρρα Ι., «Το τέλος της μεταβυζαντινής περιόδου και η καλλιτεχνική δημιουργία στην τουρκοκρατούμενη ηπειρωτική χώρα κατά τον 19^ο αιώνα», στο Ι. Ζάρρα, Χ. Μεράντζα, Στ. Τσιόδουλο, *Από τον μεταβυζαντινό στον νεότερο ελληνικό πολιτισμό. Παραδείγματα εικαστικής παραγωγής (18^{ος}-20^{ος} αιώνες)*, 2015
- Καρβέλας Δ. & Σαλταγιάννη Ε., «Συντηρώντας τις καταγεγραμμένες φορητές εικόνες από τέσσερις Ναούς της Π.Ε. Πρέβεζας», στο 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Euromed 2021): 929-938
- Κεφαλωνίτου Φ., «Τοπογραφία των εκκλησιαστικών μνημείων περιοχής Λάκκας του Μπότραση και κάτω Λάκκας Σούλι, στο *Ιστορικά Μνημεία της Λάκκας Σούλι, Πρακτικά Ημερίδας*, Αθήνα (11.2.1996), εκδ. Ίδρυμα Ακτία Νικόπολις, Πρέβεζα, 1997: 119-149
- Κωνσταντίνος Δ., «Χορηγία και τέχνη στην Ήπειρο την περίοδο της ύστερης Τουρκοκρατίας», στο: *ΔΧΑΕ 1998, Δ, Στη μνήμη του Δημητρίου Πάλλα (1907-1995)*, Αθήνα 1999: 409-416
- Κωτίδης Α., *Ελληνική Τέχνη: Νεοελληνική ζωγραφική του 19^{ου} αιώνα*, Αθήνα 1995
- Μακρής Κ., *Χιοναδίτες ζωγράφοι*, εκδ. οίκος Μέλισσα, Αθήνα, 1981
- Μαμαλούκος Σ. «Καταγραφή των μνημείων της Λάκκας Σούλι» στο Ν. Καράμπελας (επιμ.), *Ημερίδα για τα ιστορικά μνημεία της Λάκκας Σούλι νομού Πρεβέζης και τη διάσωσή τους*, Αθήνα (11.2.1996), Πρέβεζα, 1997: 174-204
- Μαμαλούκος Στ., Ρήγινος Γ., Stork M. (επιμ.), *Πρακτικά του Επιστημονικού Συμποσίου «Λάκκα Σουλίου. Νέες ιστορικές και αρχαιολογικές καταγραφές*, (Θεσπρωτικό, 28-29 Ιουλίου 2012), Περιβαλλοντικός-Πολιτιστικός Σύλλογος Δήμου Θεσπρωτικού, Θεσπρωτικό – Αθήνα, 2013
- Μανόπουλος Γ., «Η δραστηριότητα των ζωγράφων από τα Καστανοχώρια στη Λάκκα Σουλίου και την ευρύτερη περιοχή» στο *Πρακτικά του Επιστημονικού Συμποσίου «Λάκκα Σουλίου. Νέες ιστορικές και αρχαιολογικές καταγραφές*, Θεσπρωτικό (28-29 Ιουλίου 2012), εκδ. Περιβαλλοντικός – πολιτιστικός σύλλογος, Δήμος Θεσπρωτικού, Θεσπρωτικό-Αθήνα 2013: 221-262
- Μπέτσος Ο., *Λέλοβα (Το σημερινό θεσπρωτικόν) και η κάτω Λάκκα Σούλι. Η ιστορία της περιόδου της Τουρκοκρατίας εξ εγγράφων πηγών*, Πρέβεζα, 1975
- Ξενοπούλου Σεραφεΐμ του Βυζαντίου, *Δοκίμιον Ιστορικών περί Άρτης και Πρεβέζης*, Εν Αθήναις 1884
- Στράτης Α., *Ντάρα Λάκκας Σουλίου*, Αθήνα, 2008.
- Τσιόδουλος Στ., «Η Κοσμική ζωγραφική στη βόρεια Ελλάδα (1802-19^{ος} αιώνες). Ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο», στο Ζάρρα, Μεράντζα, Τσιόδουλος, *Από τον μεταβυζαντινό στον νεότερο πολιτισμό*, 130-139
- Χουλιάρας Ι., «Εκκλησιαστική τοπογραφία Περιφερειακής ενότητας Πρέβεζας (5^{ος}-18^{ος} αι.)» στο *Βελλά, επιστημονική Επετηρίδα, 8^{ος} τόμος, τ. Β*, Αφιέρωμα στον ομότιμο καθηγητή Δημήτριο Ράιο, Βελλά Ιωαννίνων 2017-2019, 1035-1056
- Χρήστου Π. , *Η Εκκλησιαστικοθησκευτική ζωή των Ασσιωτών*, Αθήνα, 2017 (https://assosprevezis.gr/pdf/Paulou_Ekl_Zoh_biblio.pdf)

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Σπούδασε Ιστορία-Αρχαιολογία με ειδίκευση στην Αρχαιολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και είναι κάτοχος δύο μεταπτυχιακών τίτλων (Μεταπτυχιακό Δίπλωμα ειδίκευσης στην Ιστορία της πόλης και της κτιριοδομίας μετά τον 16 ο αιώνα στην κατεύθυνση της ιστορικής τεκμηρίωσης στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου και Μεταπτυχιακό Δίπλωμα ειδίκευσης στη Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων του ΕΑΠ). Γνωρίζει επίσης αγγλικά και γαλλικά. Πρόσφατα παρουσίασε τη διδακτορική της διατριβή. Συμμετέχει σε ημερίδες, συνέδρια, σεμινάρια και προγράμματα σχετικά με τα ενδιαφέροντα της (βυζαντινή ιστορία και αρχαιολογία, εκπαιδευτικά προγράμματα, δημόσια διοίκηση). Εργάζεται ως αρχαιολόγος από το 2001 έως σήμερα (αρχικά ως ΙΔΟΧ και στη συνέχεια ως ΙΔΑΧ) σε περιφερειακές Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ. Από το 2018 προϊσταμένη στο Τμήμα Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων και Μουσείων της ΕΦΑ Πρέβεζας.

4^ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

Πολιτιστικός και Θρησκευτικός Τουρισμός – Ψηφιακή Πολιτιστική κληρονομιά και η διαχείριση της

Η Βιβλιοθήκη του Συλλόγου ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ Βόλου και η ψηφιοποίησή της

Κωνσταντίνος Α. Μοράρος MSc - Δρ Βασίλης Κλείτσας

Ο Σύλλογος ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ Βόλου αποτελεί το αρχαιότερο πολιτιστικό Σωματείο στην Θεσσαλία, ίδρυση 1907. Σκοπός η πνευματική καλλιέργεια, η μόρφωση, η προώθηση και προβολή των πολιτισμικών αγαθών. Διαθέτει Λαϊκή Βιβλιοθήκη με Αναγνωστήριο, που ήταν η μοναδική στην πόλη του Βόλου μέχρι το 1980. Έχει μοναδική Συλλογή από χειρόγραφα (4 box) του Αρχαιολόγου Νικολάου Γιαννόπουλο, με αλληλογραφία σε 4 γλώσσες, καθώς και έντυπα τεκμήρια όπως: αρχέτυπα, παλαίτυπα, βιβλία του 18ου και 19ου αιώνων, έντυπα νεότερα και σύγχρονα.

- Τα βιβλία που διαθέτει είναι περίπου 42.000, με πιο παλιό ένα αρχέτυπο (τυπωμένο το 1499) μερικές δεκάδες του 17ου και 18ου αι., πάνω από 600 βιβλία του 19ου αι., τα υπόλοιπα των 20ου & 21ου αιώνων.
 - Τα περιοδικά που διαθέτει (διάφορα τεύχη) είναι 2.000 τμχ.
 - Οι εφημερίδες που διαθέτει στην συλλογή του (από τον 19ο αι. είναι πάρα πολλές από τον Ελληνισμό 4 Ηπείρων (Ευρώπη, Αμερική, Ασία, Αφρική), σε έξι διαφορετικές γλώσσες, με πάνω από 60 τίτλοι.
- Είναι κάτοχος μεταξύ των άλλων, όλων των εκδομένων φύλλων της Εφημερίδας του Μεσολογγίου «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» 1824-1826, που εξέδιδε ο Μάγιερ.
- Έχει όλες τις εφημερίδες της Θεσσαλίας του 19ου, 20ου και 21ου αιώνων, αρχείο που δεν διαθέτουν οι ίδιες.

Συνολικά: 1,8 εκατομ. σελίδες.

Στην Ανακοίνωση, θα γίνει η παρουσίαση της Συλλογής της Βιβλιοθήκης.

Λέξεις κλειδιά:

- Ψηφιοποίηση
- Βιβλιοθήκη
- Βόλος
- Μαγνησία
- Θεσσαλία
- Εφημερίδα-ες
- Βιβλίο-α
- Παλαίτυπο-α
- Αρχέτυπο-α

Βιβλιογραφία:

- Θρησκευτικοφιλογικός Σύλλογος ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ – 100 χρόνια (1907-2007), Έκδοση Θρησκευτικοφιλογικού Συλλόγου ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ, Βόλος 2007.
- Πλατφόρμα Ψηφιακών Συλλογών, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, <https://nlg.gr/>.
- Εργαστήριο Ψηφιακών Βιβλιοθηκών και Ηλεκτρονικής Δημοσίευσης, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, <https://ilam.ionio.gr/>.

**ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ
ΚΟΙΝΟΥ: ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ ΣΤΟ
MUSEUMS SUMMER CAMP**

ΗΛΙΑΝΑ ΖΙΩΓΑ

Μουσειολόγος, Επιμελήτρια, Κέντρο Ιστορίας Πολιτισμού Ευρυτανίας
liana_zioga@hotmail.com

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ

Πολιτικός Μηχανικός, Επιμελητής, Κέντρο Ιστορίας Πολιτισμού Ευρυτανίας
athanasiasathan@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί βασικό μοχλό βιώσιμης ανάπτυξης και ενίσχυσης της τοπικής ταυτότητας, παράλληλα η ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά αναδεικνύεται σε κρίσιμο πεδίο διαχείρισης και διάχυσης γνώσης. Η ενεργός συμμετοχή του κοινού και ιδιαίτερα των νέων είναι καθοριστική για τη δημιουργία βιωματικών εμπειριών που ενισχύουν την πολιτιστική μνήμη και συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη. Η παρούσα εργασία εξετάζει την περίπτωση του Κέντρου Ιστορίας και Πολιτισμού Ευρυτανίας και ειδικότερα το πρόγραμμα Museums Summer Camp – Καλοκαιρινές Γιορτές Μουσείων Ευρυτανίας 2025, το οποίο υλοποιείται σε 93 χωριά της περιοχής, συνδυάζοντας εκπαιδευτικές και βιωματικές δράσεις με τη χρήση σύγχρονης τεχνολογίας για την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας και πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο πλαίσιο του προγράμματος διανεμήθηκαν ενημερωτικά φυλλάδια και ερωτηματολόγια σε συμμετέχοντες, με στόχο την καταγραφή στάσεων και προσδοκιών μέσω ανάλυσης ποσοτικών δεδομένων. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν έντονο ενδιαφέρον για τη σύνδεση της τοπικής ιστορίας με τον πολιτιστικό τουρισμό, καθώς και θετική στάση απέναντι στην αξιοποίηση της ψηφιακής κληρονομιάς για εκπαιδευτικούς και τουριστικούς σκοπούς. Συμπερασματικά, η περίπτωση του Κέντρου Ιστορίας Πολιτισμού Ευρυτανίας καταδεικνύει ότι η συνδυαστική διαχείριση ψηφιακής κληρονομιάς και συμμετοχικών δράσεων μεγάλης κλίμακας συμβάλλει ουσιαστικά στη βιωσιμότητα τοπικών πολιτιστικών φορέων και ανοίγει νέες προοπτικές για τη διασύνδεση πολιτισμού, εκπαίδευσης και τουρισμού σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Λέξεις κλειδιά: πολιτιστικός τουρισμός, ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά, συμμετοχή κοινού

Αναφορές

Bounia, A. (2017). Cultural societies and local community museums: A case study of a participative museum in Greece. *Museum International*, 69(1–2), 54–65. <https://doi.org/10.1111/muse.12156>

Λιναρδάτου, Χ. (2011). Πολιτιστικός τουρισμός – Εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Αποθετήριο ΕΔΙΔΑ. <https://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/1032>

Μακρυγιώργου, Σ. (2016). Το πλαίσιο ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού και η σύνδεσή του με τα συνέδρια: Η περίπτωση του αρχαιολογικού χώρου της Δήλου και των μουσείων της Μυκόνου [Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας]. Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών. <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/40271>

Selim, G. (2023). Participatory digital heritage as an integrated sustainable tool for informative interpretation of the past: Umm Qais, Jordan. *Journal of Urban Cultural Studies*, 10(2), 145–163. <https://eprints.whiterose.ac.uk/id/eprint/212232/>

Υπουργείο Τουρισμού. (2018, June 12). Άρθρο 10 – Πολιτιστικός τουρισμός. OpenGov. <https://www.opengov.gr/tourism/?p=1442>

Ψηφιακοί πολιτιστικοί θησαυροί στο διαδίκτυο. (2016). Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου (ΕΚΤ). https://www.ekt.gr/sites/ekt-site/files/magazine/feature-files/afierwma71_PshfiakoiPolitistikoiThisauroi.pdf

Ziku, M., Giannopoulou, S., & Koutsouri, A. (2024). Digital cultural heritage management for local heritage: Overcoming barriers to accessibility with regional digital infrastructures. *Journal of Integrated Information Management*, 9(1), 31–45. <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/jiim/article/view/38585>

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Ηλιάννα Ζιώγα** σπούδασε Παιδαγωγικά (ΔΠΘ), Ιστορία και Αρχαιολογία (Παν. Ιωαννίνων) με ειδίκευση στη Μουσειολογία (Παν. Αιγαίου) και στη Δημόσια Πολιτική και Διοίκηση (ΟΠΑ). Εκπονεί τη διδακτορική της διατριβή στο γνωστικό αντικείμενο της μουσειολογίας. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την επιμέλεια μουσείων, την επικοινωνία της επιστήμης, την ψηφιοποίηση πολιτιστικής κληρονομιάς, τη μουσειακή εκπαίδευση. Είναι επικεφαλής της μουσειολογικής- μουσειογραφικής μελέτης του Μουσείου Γεωργίου Παπανικολάου στην Κύμη Ευβοίας και έχει συνεργαστεί με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς για την εκπόνηση μουσειολογικών- μουσειογραφικών μελετών και διαχείρισης πολιτιστικών έργων. Η εργασιακή της εμπειρία εστιάζεται στην επιμέλεια μόνιμων και περιοδικών εκθέσεων, την επιμέλεια ψηφιακών πολιτιστικών παραγωγών, το σχεδιασμό και την υλοποίηση μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων. Επί σειρά ετών διδάσκει μουσειολογία και εικαστικά σε εργαστήρια τεχνών και σε κέντρα δια βίου μάθησης. Αρθρογραφεί στον Τύπο και διατηρεί μόνιμη στήλη με τίτλο “Μουσείο...λόγος” για ζητήματα μουσειολογίας, διαχείρισης, τέχνης και πολιτισμού

Ο **Αθανάσιος Αθανασιάς** σπούδασε Πολιτικός Μηχανικός με μεταπτυχιακή ειδίκευση στην Περιβαλλοντική Μηχανική και Ήπιες μορφές ενέργειας. Η εργασιακή του εμπειρία εστιάζεται στην επιμέλεια μουσειογραφικών σχεδιασμών μουσείων, μόνιμων συλλογών και περιοδικών εκθέσεων. Έχει σχεδιάσει και υλοποιήσει πλήθος εκπαιδευτικών προγραμμάτων με θέμα τη μηχανική, τον πολιτισμό και τις εικαστικές τέχνες.

ΣΥΝ-ΣΧΕΔΙΑΖΟΝΤΑΣ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ: Η ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΛΗΜΝΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

ΡΗΓΑΣ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

Μεσογειακό Ινστιτούτο για τη Φύση και τον Άνθρωπο (MedINA)

ΑΛΕΞΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

Μεσογειακό Ινστιτούτο για τη Φύση και τον Άνθρωπο (MedINA)

ΡΑΦΑΗΛ-ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΕΛΗΣ

Μεσογειακό Ινστιτούτο για τη Φύση και τον Άνθρωπο (MedINA)

ΑΘΗΝΑ ΦΑΤΣΕΑ

*Έδρα UNESCO για τις Απειλές κατά της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ)*

ΔΡ. ΜΑΡΙΑ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ (ΜΑΡΙΤΙΝΑ) Γ. ΛΕΟΝΤΣΙΝΗ

Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον Αθηνών (ΕΚΠΑ)

ΕΙΡΗΝΗ ΛΥΡΑΤΖΑΚΗ

Μεσογειακό Ινστιτούτο για τη Φύση και τον Άνθρωπο (MedINA)

email: rigas@med-ina.org

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η γαστρονομική τουριστική εμπειρία αφορά την πολυαισθητηριακή μύηση του ταξιδιώτη στις διατροφικές πρακτικές της κοινότητας που επισκέπτεται. Ο γαστρονομικός τουρισμός αναπτύσσεται με γρήγορο ρυθμό σε παγκόσμιο επίπεδο και εξελίσσεται σε κεντρικό πυλώνα των τουριστικών οικονομιών. Οι ιδιαίτεροι γαστρονομικοί προορισμοί αξιοποιούν το συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον των επισκεπτών για εξερεύνηση των τοπικών γεύσεων και παραδόσεων, προσφέροντας πληθώρα εμπειριών. Οι ψηφιακές πλατφόρμες προορισμών αποτελούν βασικά εργαλεία για την προσέλκυση των foodies.

Η Ελλάδα έχει μια πλούσια αλλά αναξιοποίητη αγροδιατροφική κληρονομιά και είναι γενέτειρα της Μεσογειακής Διατροφής, η οποία εγγράφηκε στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΑΠΚ) της Ανθρωπότητας το 2013. Η Λήμνος ξεχωρίζει ανάμεσα στα νησιά του Αιγαίου, καθώς έχει διατηρήσει σε μεγάλο βαθμό τη μοναδική αγροτική της ταυτότητα.

Το MedINA έχει μελετήσει συστηματικά το αγροδιατροφικό σύστημα της Λήμνου από το 2017 και έχει υλοποιήσει σειρά έργων με σκοπό τη διαφύλαξη της τοπικής κληρονομιάς και την προώθηση της καινοτομίας. Στο πλαίσιο αυτό, η πρωτοβουλία Via Lemnia αποτελεί μια καινοτόμο ψηφιακή πλατφόρμα, που έχει σχεδιαστεί για να συμβάλει στην ανάδειξη της Λήμνου ως προτύπου γαστρονομικού προορισμού, με επίκεντρο τέσσερις διαδραστικές αγροδιατροφικές διαδρομές.

Ακολουθώντας μια συμμετοχική προσέγγιση, οι διαδρομές αυτές συν-σχεδιάστηκαν με την τοπική κοινότητα, με αποκορύφωμα δια ζώσης εργαστήρια. Κάθε διαδρομή είναι συνδεδεμένη με τα τρία εγγεγραμμένα στοιχεία της ΑΠΚ της Λήμνου και ξετυλίγει το αφήγημα της αγροτικής, κτηνοτροφικής και αμπελοοινικής παράδοσης του νησιού, ενώ συμπεριλαμβάνει τους επαγγελματίες του τουρισμού και της αγροδιατροφής. Συμπερασματικά, η μετάβαση από την υλοποίηση έργων από «ειδικούς» «για» την κοινότητα προς την υλοποίηση έργων «με» την κοινότητα, «για» την κοινότητα, είναι εφικτή.

Η εργασία αυτή προτείνει τη χρήση της έννοιας του «αγροδιατροφικού τουρισμού» ως απόρροια μιας πιο ολιστικής και συμπεριληπτικής προσέγγισης, στη βάση της οποίας οι αγροδιατροφικές διαδρομές μετατρέπονται σε τοπικές, βραχείες αλυσίδες αξίας, που συνδέουν παραγωγούς και καταναλωτές σε νέα δίκτυα βιώσιμης διατροφής. Απαραίτητη είναι η διαμόρφωση ευρύτερων οικοσυστημάτων συνεργασιών, τα οποία προάγουν την καινοτομία και μπορούν ευκολότερα να συνδέσουν τις υφιστάμενες επιχειρήσεις με τη νεοφυή και νεανική επιχειρηματικότητα. Ο βιωματικός αγροδιατροφικός τουρισμός είναι μια «γιορτή» της ζώσας πολιτιστικής κληρονομιάς – αυτής που μοιράζεται όλη η τοπική κοινότητα και διαχέεται από άκρη σε άκρη σε διαδρομές και εμπειρίες.

Λέξεις Κλειδιά: αγροδιατροφικές διαδρομές, ψηφιακή πλατφόρμα, γαστρονομικός τουρισμός, συν-σχεδιασμός, Λήμνος

Αναφορές

Ελληνόγλωσσες

Ζαφειρίου, Ρ., Φατσέα, Α. και Λεοντσίνη, Μ.Κ. (2025) «Ψηφιακά εργαλεία για τη διαμόρφωση ενός νέου, έξυπνου και αειφόρου τουριστικού μοντέλου: η περίπτωση των Κυθήρων», στο Κ. Σκριάπας (επιμ.), *Πρακτικά 5ου πανελληνίου συνεδρίου ψηφιοποίησης πολιτιστικής κληρονομιάς – EuroMed*, 306-315. Ελασσόνα: Δίκτυο Περραιβία.

Ξενόγλωσσες

Anderson, A. και Law, L. (2012) ‘An advanced framework for food trail performance’, *Journal of Vacation Marketing*, 18(4), σσ. 275–286. doi: <https://doi.org/10.1177/1356766712451075>

Bessière, J. (1998) ‘Local development and heritage: Traditional food and cuisine as tourist attractions in rural areas’, *Sociologia Ruralis*, 38(1), σσ. 21-34. doi: <https://doi.org/10.1111/1467-9523.00061>

Hall, C.M. και Sharples, L. (2003) ‘The consumption of experiences or the experience of consumption? An introduction to the tourism of taste’, στο Hall C.M. κ.ά. (επιμ.) *Food tourism around the world*. Abingdon: Routledge, σσ. 1-24. doi: <https://doi.org/10.1016/B978-0-7506-5503-3.50004-X>

Lyratzaki, E., Zafeiriou, R., Giannelis, G. R., και Dimitropoulos, G. (2023) ‘An island as a food destination: Studying, safeguarding and valorising the food heritage of Lemnos Island, Greece’, *Living Heritage*, 9-10, σσ. 45-57. https://www.unesco-centerbg.org/wp-content/uploads/2023/09/LivingHeritage_pt6_BODY.pdf

OECD. (2025) ‘Enhancing the enabling environment for micro and small tourism enterprises in Greece’ *OECD Tourism Papers*, 2025/09. Paris: OECD Publishing. doi: <http://dx.doi.org/10.1787/48b4382b-en>

Okumus, B. (2023) ‘What’s in store for food tourism in the coming 10 years?’, στο Fusté-Forné, F. και Wolf, E. (επιμ.) *Contemporary advances in food tourism management and marketing*. Abingdon: Routledge. doi: <https://doi.org/10.4324/9781003282532>

Pavlidis, G. και Markantonatou, S. (2020) ‘Gastronomic tourism in Greece and beyond: A thorough review’, *International Journal of Gastronomy and Food Science* (21), Άρθρο 100229. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ijgfs.2020.100229>

Sotiriadis, M. (2017) ‘Pairing intangible cultural heritage with tourism: the case of Mediterranean diet’, *EuroMed Journal of Business*, 12(3), σσ. 269–284. doi: <https://doi.org/10.1108/EMJB-07-2016-0019>

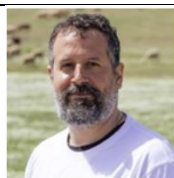
Trischler, J., Dietrich, T., και Rundle-Thiele, S. (2019) ‘Co-design: from expert- to user-driven ideas in public service design’, *Public Management Review*, 21(11), σσ. 1595-1619. doi: <https://doi.org/10.1080/14719037.2019.1619810>

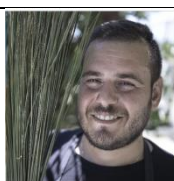
Σύντομα βιογραφικά συγγραφέων

Ο Ρήγας Ζαφειρίου είναι επικεφαλής του Προγράμματος για τα Αειφόρα Αγροδιατροφικά Συστήματα του MedINA, στο πλαίσιο του οποίου έχουν υλοποιηθεί 18 έργα σε Λήμνο, Κύθηρα, Μεσσηνία, Κόνιτσα και Ζαγόρι από το 2022. Έχει διατελέσει, μεταξύ άλλων, διευθυντής προγραμμάτων του Κυθηραϊκού Ιδρύματος Πολιτισμού και Ανάπτυξης (ΚΙΠΑ) και σύμβουλος της UNESCO.

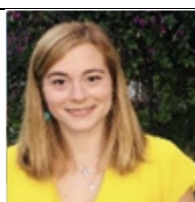
Ο Αλέξης Κατσαρός είναι Εκτελεστικός Διευθυντής του MedINA, με μακρά εμπειρία σε έργα για το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά και την τοπική ανάπτυξη. Από το 2022 ηγείται του οργανισμού, προωθώντας ολιστική και συμμετοχική προσέγγιση που συνδυάζει προστασία περιβάλλοντος και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς, θέτοντας στο επίκεντρο τις κοινότητες και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Ο Ραφαήλ Γιαννέλης είναι Κοινωνικός Λαογράφος και μέλος της ομάδας του MedINA. Ασχολείται με τους γεωργοκτηνοτροφικούς πληθυσμούς του Αιγαίου και τις εθνικές πρακτικές τους, ενώ είναι από τους τελευταίους καλαθοπλέκτες της νησιωτικής Ελλάδας. Έχει συμμετάσχει σε συνέδρια και δράσεις ανάδειξης της ΑΠΚ της Λήμνου και της Τήνου.

Η Αθηνά Φατσέα είναι Ερευνήτρια στην Έδρα UNESCO για τις Απειλές κατά της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Ιόνιο Πανεπιστήμιο) και στο Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ). Είναι υπότροφος του Ιδρύματος Α.Γ. Λεβέντη και μέλος της Europa Nostra, της Europeana και του Balkan Museum Network. Έχει συμμετάσχει σε συνέδρια στην Ευρώπη και στην Αφρική.

Η Μαριτίνα Γ. Λεοντσίνη εκπόνησε τη διδακτορική της διατριβή στο Τμ. Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ (2020). Υπήρξε ακαδημαϊκή συνεργάτιδα με το ΚΕΑΕ για το έτος 2024. Έχει διδάξει ως εντεταλμένη διδάσκουσα στο Τμ. Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΕΚΠΑ και στο Τμ. Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Με ακαδημαϊκό υπόβαθρο στα κοινωνικοοικονομικά και το περιβάλλον, η Ειρήνη έχει εκτενή επαγγελματική εμπειρία στους τομείς του τουρισμού, της έρευνας στο πεδίο, της διαχείρισης πολιτιστικού περιεχομένου και της διαχείρισης έργων. Εργάζεται στην επιστημονική ομάδα του MedINA από το 2004 ως ειδικός πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ. ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΣΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ Η ΣΠΟΓΓΑΛΙΕΙΑ ΤΗΣ ΥΔΡΑΣ

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΑΪΤΗ

*Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Τμήμα Πληροφορικής
email: kalliorisaiti@yahoo.*

ΣΙΟΥΝΤΡΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

*Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» Τμήμα Πληροφορικής
Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία διερευνά τη σπογγαλιεία της Ύδρας ως ζωτικό στοιχείο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και αναπτύσσει μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τη διατήρηση και ανάδειξή της μέσω σύγχρονων ψηφιακών τεχνολογιών. Βασικός στόχος είναι η μετατροπή αυτής της ιστορικής ναυτικής πρακτικής σε βιώσιμο πόρο πολιτιστικού τουρισμού, που θα ενισχύσει ταυτόχρονα την τοπική ταυτότητα και την οικονομική ανάπτυξη του νησιού (Hafstein, 2009), σύμφωνα με τις αρχές της Σύμβασης της UNESCO για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά (UNESCO, 2003).

Η έρευνα υλοποιεί μια τριμερή μεθοδολογία που συνδυάζει διαφορετικές αλλά συμπληρωματικές προσεγγίσεις. Αρχικά, αξιοποιεί τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (GIS) για τη χωρική τεκμηρίωση και ανάλυση της δραστηριότητας. Μέσω της τεχνικής Image Registration, γεωαναφέρεται ένας ιστορικός χάρτης του 1950, επιτρέποντας την ακριβή ψηφιακή χαρτογράφηση των περιοχών όπου δραστηριοποιούνταν οι σπογγαλιείς και την ανάλυση της χρονικής τους εξέλιξης στο χώρο του Αιγαίου (Goodchild, 1997· Petrescu, 2012).

Παράλληλα, η δημιουργία ντοκιμαντέρ επιτρέπει την καταγραφή και μετάδοση της ανθρώπινης διάστασης της σπογγαλιείας. Μέσω προσωπικών συνεντεύξεων με πρώην σπογγαλιείς, συγγενείς και ιστορικούς, τεκμηριώνονται όχι μόνο οι τεχνικές λεπτομέρειες του επαγγέλματος αλλά και οι συναισθηματικές εμπειρίες και η κοινωνικο-οικονομική του σημασία για την τοπική κοινωνία. Το ντοκιμαντέρ λειτουργεί ως ισχυρό εργαλείο αφήγησης που προάγει τη συναισθηματική σύνδεση και ευαισθητοποίηση του κοινού (Nichols, 2001).

Το τρίτο σκέλος αφορά την ανάπτυξη ενός ψηφιακού παιχνιδιού (serious game), το οποίο ενσωματώνεται σε ειδικά δημιουργημένη ιστοσελίδα. Το παιχνίδι αυτό, σχεδιασμένο με βάση παιδαγωγικές αρχές (Bellotti et al., 2011), στοχεύει να μετατρέψει τη μάθηση για τη σπογγαλιεία σε μια διασκεδαστική και διαδραστική εμπειρία. Δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να "βιώσουν" εμπυθιστικά τις προκλήσεις της συλλογής σφουγγαριών, προσελκύοντας έτσι νεότερες ηλικιακές ομάδες και προωθώντας την εκπαίδευση για την πολιτιστική κληρονομιά (Aarseth & Calleja, 2015· Arnab et al., 2011).

Η ερευνητική προσέγγιση βασίζεται σε ευρύτερη βιβλιογραφική και θεωρητική βάση, που εξετάζει τη σχέση παραδοσιακών πρακτικών με την πολιτισμική ταυτότητα (Brulotte & Di Giovine, 2014) και ενσωματώνει σύγχρονες εθνογραφικές μεθοδολογίες (Katsanevaki, 2021). Συνολικά, η εργασία προτείνει ένα ολοκληρωμένο μοντέλο διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς που συνδυάζει την επιστημονική τεκμηρίωση, την ανθρώπινη αφήγηση και τη διαδραστική εκπαίδευση, προσφέροντας ένα πρότυπο για παρόμοιες πρωτοβουλίες.

Λέξεις Κλειδιά: Σπογγαλιεία, Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά, Ψηφιακή Τεκμηρίωση, Πολιτιστικός Τουρισμός, Σοβαρά Παιχνίδια

Αναφορές

1. Aarseth, E., & Calleja, G. (2015). The Word Game: The ontology of an indefinable object. Proceedings of the Conference: Foundations of Digital Games.
2. Arnab, S., Petridis, P., Dunwell, I., & De Freitas, S. (2011). Tactile interaction in an ancient world on a web browser. International Journal of Computer Information Systems and Industrial Management Applications, 3, 687-695.
3. Bellotti, F., Ott, M., Arnab, S., Berta, R., De Freitas, S., Kiili, K., & De Gloria, A. (2011). Designing serious games for education: From pedagogical principles to game mechanisms. In Proceedings of the 5th European Conference on Games Based Learning.
4. Brulotte, R. L., & Di Giovine, M. A. (2014). Edible identities: Food as cultural heritage. Ashgate Publishing Limited.
5. Goodchild, M. F. (1997). What is geographic information science? UC Santa Barbara, NCGIA Core Curriculum in Geographic Information Science.
6. Hafstein, V. (2009). Intangible heritage as list: From masterpieces to representation. In Intangible Heritage (pp. 93–111). Routledge.
7. Katsanevaki, A. (2021). Shifting identities or "hidden" messages? A musical ethnohistory of Northwestern Greece. Aristotle University of Thessaloniki, School of Music Studies Library.
8. Nichols, B. (2001). Introduction to documentary. Indiana University Press.
9. Petrescu, F. (2012). The role of GIS in cultural heritage management. Journal of Cultural Heritage and Sustainable Development.
10. UNESCO. (2003). Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η Καλλιόπη Σαΐτη, είναι απόφοιτη του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» του Πανεπιστημίου Πειραιώς (2024) και του Τμήματος Ευρωπαϊκού Πολιτισμού του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Έχει εμπειρία σε έρευνα, ψηφιακή καινοτομία, παραγωγή περιεχομένου, διαχείριση έργων και storytelling. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν ψηφιακό πολιτισμό, προηγμένες ψηφιακές τεχνολογίες και δημιουργικές εφαρμογές στην ψηφιακή επικοινωνία και πολιτιστική διαχείριση. Στοχεύει στην ανάπτυξη πρακτικών λύσεων που αξιοποιούν την τεχνολογία την ενίσχυση της πρόσβασης, της συμμετοχής και της εμπειρίας των χρηστών, συνδέοντας ψηφιακές τεχνολογίες με κοινωνικά και πολιτιστικά πλαίσια

για

Πολιτισμική Διαχείριση Αρχαιολογικών Καταλοίπων, Αστικός σχεδιασμός και Ήπια Μοντέλα Τουριστικής Ανάπτυξης

Αθηνά Χρόνη

*Δρ. Αρχαιολόγος-Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού,
Ελληνική Δημοκρατία,
Παραμυθίας 20, Αθήνα 10435, Ελλάδα
athina.chroni@gmail.com*

Βασιλεία Καραθανάση

*Καθηγήτρια ΕΜΠ, Διευθύντρια Εργαστηρίου Τηλεπισκόπησης, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Υπουργείο
Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, Ελληνική Δημοκρατία
Ηρώων Πολυτεχνείου 9, Αθήνα 15780, Ελλάδα
karathan@survey.ntua.gr*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι πόλεις που εξαρτώνται από τον τουρισμό ως πρωταρχικό τομέα οικονομικής δραστηριότητας, δεν μπορούν να επιτύχουν βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς να ενσωματώσουν την πολιτιστική κληρονομιά, επομένως και τους αρχαιολογικούς χώρους, στις τουριστικές τους προτάσεις, υποστηρίζοντας, τελικώς, την προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας ενός τόπου, ως ζωτικού και ανεκτίμητου αγαθού. Παράλληλα, σε περιοχές που βιώνουν δυναμική ανάπτυξη στον τουριστικό τομέα, παρατηρούνται συχνά είτε βίαιες μεταβολές του υφιστάμενου αστικού ιστού, ποιοτικές ή ποσοτικές, είτε ανεξέλεγκτη ανάδυση νέων αστικών μονάδων. Καθίσταται λοιπόν σαφές ότι, σε πολλές περιπτώσεις, τα αρχαιολογικά κατάλοιπα, όπως και τα αρχιτεκτονήματα, διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση της διαδικασίας τροποποίησης της φυσιογνωμίας των περιοχών εντός των οποίων οριοθετούνται, αποτελώντας έτσι βασική παράμετρο στον στρατηγικό σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου μοντέλου διαχείρισής τους, επομένως, βασικό καταλύτη για μια βιώσιμη κοινωνικοοικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Δικαιολογημένα λοιπόν, ο αντίκτυπος της αρχαιολογικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, καθώς και στην κοινωνική ευημερία διαφορετικών ομάδων ανθρώπων, αναγνωρίζεται πλέον ολοένα και περισσότερο.

Σε αυτό το πλαίσιο, συγκεκριμένες τρέχουσες τάσεις έχουν πλέον καταστεί επείγουσα προτεραιότητα, όπως η χρήση νέων τεχνολογιών και ψηφιακών εργαλείων, συγκεκριμένα η φωτοερμηνεία τηλεπισκοπικών απεικονίσεων σε συνδυασμό με διαφορετικούς τύπους δεδομένων τεκμηρίωσης, το σύνολο των οποίων εισάγεται, περαιτέρω, σε ένα Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών (ΣΓΠ - GIS) υπό την προοπτική μιας αποτελεσματικής ολιστικής διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ο όρμος της Βοϊδοκοιλιάς στις δυτικές ακτές της Πελοποννήσου, ένα από τα πιο ελκυστικά τοπία παγκοσμίως, αν και σε καθεστώς προστασίας NATURA, αντιμετωπίζει ραγδαίες τουριστικές προκλήσεις, που, ωστόσο, ελλοχεύουν αυξημένους κινδύνους καταστροφών, τόσο για τα πολιτιστικά όσο και για τα περιβαλλοντικά αγαθά, προκλήσεις τις οποίες καλούνται να θεραπεύσουν οι τελικοί στόχοι της έρευνάς μας: οριοθέτηση περιοχών υψηλού αρχαιολογικού κινδύνου μέσω ενός δυναμικού συστήματος απομακρυσμένης διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς, συμβολή σε ένα στρατηγικό μοντέλο κρατικού σχεδιασμού δημοσίων έργων, ενίσχυση της έννοιας του αρχαιολογικού κτηματολογίου, υποστήριξη ήπιων μοντέλων τουρισμού, συμμετοχή της κοινότητας των πολιτών υπό την προοπτική της δημόσιας αρχαιολογίας.

Λέξεις – κλειδιά: Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες, Αρχαιοπληροφορική, Γεωπληροφορική, GIS, Αρχαιολογικά κατάλοιπα, Αστικός Σχεδιασμός, Πολιτιστικός τουρισμός, Δημόσια Αρχαιολογία

Επισήμανση

Το συγκεκριμένο επιστημονικό άρθρο υποβάλλεται εντός του πλαισίου εργασίας του Μεταδιδακτορικού Ερευνητικού Έργου με τίτλο «Υβριδικές προσεγγίσεις στην αρχαιολογία: προς τη νέα αρχαιοπληροφορική (πληροφορική στην αρχαιολογία)», Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών-Μηχανικών Γεωπληροφορικής, Εργαστήριο Τηλεπισκόπησης, Μεταδιδακτορικό Ερευνητικό Έργο το οποίο σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από την Αθηνά Χρόνη, Δρα Αρχαιολόγο-Μεταδιδακτορική

Ερευνήτρια Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Επίβλεψη Μεταδιδακτορικού Ερευνητικού Έργου: Δρ. Βασιλεία Καραθανάση, Καθηγήτρια ΕΜΠ-Διευθύντρια Εργαστηρίου Τηλεπισκόπησης, Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών-Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Dr. Athina CHRONI

Archaeologist-Art Historian N.K.U.A., MSc UNI.PI., PhD N.T.U.A., Post-Doctoral Research Associate N.T.U.A.-1st and 2nd Post-Doctoral Research Projects N.T.U.A.

BSc Archaeology-History of Art-N.K.U.A.

MSc Cultural Management-Cultural Informatics and Technology-UNI.PI.

PhD Archaeology-Environmental Engineering-N.T.U.A.

1st Post-Doctoral Research Project Integrated System for Cultural Heritage

Remote Management/IASIS Research Project-N.T.U.A.

2nd Post-Doctoral Research Project Hybrid approaches in archaeology: towards the new archaeoinformatics (informatics in archaeology)-N.T.U.A.

Email: athina.chroni@gmail.com

ATHINA CHRONI, BSc Archaeologist-Art Historian-N.K.U.A., MSc Cultural Management-Cultural Informatics and Technology-UNI.PI., PhD Archaeology-Remote Sensing/Environmental Engineering-N.T.U.A., 1st Post-Doctoral Research Project *3D Digital rendering and web database development for part of the city of Ioannina during the Byzantine and the Post-Byzantine/Ottoman period – IASIS Integrated System for Cultural Heritage Remote Management-N.T.U.A.*, 2nd Post-Doctoral Research Project *Hybrid approaches in archaeology: towards the new archaeoinformatics (informatics in archaeology)-N.T.U.A.*, also scholar of the Hellenic State Scholarships Foundation, has a publication record with more than 60 articles and two book chapters to her name. Furthermore, she has studied Fine Art Photography and has presented her photographic works worldwide, in solo and group exhibitions, as well as in several related publications, and has also been distinguished with international awards-scholarships. Pieces of her work belong to the permanent collections of the Macedonian Museum of Contemporary Art-Hellenic Republic and the Thessaloniki Museum of Photography-Hellenic Republic. She has been working as a Scientific Research Associate, later on as a Post-Doctoral Research Associate, for the National Technical University of Athens. She has also given tutorials in the framework of the MSc Programs of the National and Kapodistrian University of Athens, as well as in the framework of the Interuniversity Educational Seminars on the *Sustainable Development, Culture and Tradition* organized by Syros Institute-Greece. At the same time, she has been working for the Hellenic Ministry of Culture-General Directorate of Antiquities and Cultural Heritage. She has been permanently appointed to the Hellenic Ministry of Education, Religious Affairs and Sports and she is actually working on her 2nd Post-Doctoral Research Project as a Post-Doctoral Research Associate for the National Technical University of Athens-School of Rural, Surveying & Geoinformatics Engineering-Laboratory of Remote Sensing. She is member of several scientific associations worldwide. She is partner of the Society for Epirotic Studies and has been a member of the respective Board of Directors. She is member of the Advisory Board of *THETIDA* Research Project - Institute of Communication and Computer Systems (ICCS) - School of Electrical and Computer Engineering, National Technical University of Athens. She is registered at the *Textbook Reviewers Record* of the Institute of Educational Policy of the Hellenic State.

Dr. Vassilia KARATHANASSI

Earned her B.S. (1984) and Ph.D. (1990) from N.T.U.A., and an M.S. (1985) from Paris V. She is a Professor at N.T.U.A. specializing in hyperspectral/multispectral remote sensing, AI, and InSAR.

She has published over 140 papers, supervised numerous theses, and led major EU and national projects in remote sensing and earth observation.

Email: karathan@survey.ntua.gr

VASSILIA KARATHANASSI received the B.S. degree in Rural, Surveying and Geoinformatics engineering from the National Technical University of Athens, Greece, in 1984, the M.S. degree in urban planning-geography from Paris V, France, in 1985 and the Ph.D. degree in remote sensing from NTUA, in 1990. Since 2000, she has been a Professor at the School of Rural Surveying and Geoinformatics Engineering, N.T.U.A., specialized in hyperspectral/multispectral remote sensing, machine learning, artificial intelligence, InSAR/DInSAR and timeseries INSAR along with their applications. She teaches multiple undergraduate and postgraduate courses, and she has supervised more than 50 undergraduate, ten master's theses, ten Ph.D. theses (six of them completed), and one post-doctoral research. Her published research work includes more than 130 articles and three book chapters. Furthermore, she is involved in EU and national excellence/competitive research projects as a Coordinator, a Principal Investigator, and a Researcher toward the design, development, and validation of state-of-the-art methodologies, and cutting-edge technology in remote sensing and earth observation.

Γνωριμία με φορητές εικόνες του Καραντζούλα στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας

Ελπίδα Σαλταγιάννη

Αρχαιολόγος

Email: esaltagianni@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εποχή αυτή από τις αρχές του 18^{ου} έως τον 19^ο αιώνα είναι περίοδος ανάπτυξης της ζωγραφικής στην Ήπειρο, με τους τεχνίτες να προέρχονται κυρίως από την ύπαιθρο και να προσθέτουν ένα λαϊκό χαρακτήρα στην τέχνη, που παραμένει πιστή στη βυζαντινή παράδοση, με επιρροές από δυτικότροπα στοιχεία.

Η Πρέβεζα, μια περιοχή σε εξαιρετικό γεωστρατηγικό σημείο, δεν μένει ανεπηρέαστη από τα καλλιτεχνικά ρεύματα της εποχής, τα οποία συνδυάζονται αρμονικά με τη βυζαντινή παράδοση, ενώ και οι επαφές της με τα Επτάνησα την επηρέασαν.

Στην εργασία αυτή γίνεται μια προσπάθεια εντοπισμού και καταγραφής των έργων του Πρεβεζάνου ζωγράφου Καραντζούλα στην ευρύτερη περιοχή του τόπου καταγωγής του και παρουσιάζονται πάνω από δέκα ναοί της ΠΕ Πρέβεζας και περισσότερες από πενήντα εικόνες. Η πλούσια δράση του μπορεί να οφείλεται και στη δημιουργία ικανού συνεργείου ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στα χρονικά περιθώρια των δωρητών. Παράλληλα πραγματοποιούνται τα πρώτα βήματα διάσωσης της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς με την καταγραφή των έργων των ντόπιων καλλιτεχνών., ενώ αναζητούνται οι επιρροές τους και εξετάζεται η σχέση του τόσο με τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή παράδοση όσο και με δυτικότροπα στοιχεία.

Οι εικόνες αυτές αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των ναών για τους οποίους είχαν αγιογραφηθεί και μπορεί να δημιουργήσουν διαδρομές θρησκευτικού τουρισμού, καθώς μέσα από αυτές αναδεικνύονται λιγότεροι γνωστοί ναοί, διάσπαρτοι στην Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας. Με τον τρόπο αυτό αναδεικνύεται το φυσικό περιβάλλον, η τοπική πολιτιστική κληρονομιά, καθώς επίσης και τα έθιμα ενός τόπου, συμβάλλοντας παράλληλα στην οικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

Λέξεις Κλειδιά: Καραντζούλας Αθανάσιος, ζωγράφος, Πρέβεζα, φορητές εικόνες, επιρροές

Αναφορές:

Αχεϊμάστου-Ποταμιάνου Μ., « Η Μονή του Αγίου Νικολάου των Φιλανθρωπηνών», στο Γαρίδης Μ. και Παλιούρας Αθ. (γενική εποπτεία), *Μοναστήρια Νήσου Ιωαννίνων*, Ιωάννινα, 1999: 17-36

Ζάρα Ι., Μεράντζας Χ & Τσιόδουλος Σ., Από τον μεταβυζαντινό στον νεότερο ελληνικό πολιτισμό. Παραδείγματα εικαστικής παραγωγής (16^{ος}-20^{ος} αιώνας), 2015

Καζανάκη – Λάπα Μ., «Κρητική εικόνα Παναγιάς Βρεφοκρατούσας και δεομένων αγίων σε ιδιωτική συλλογή», στο ΔΧΑΕ, περίοδος Δ, τόμος ΚΑ, 2000: 157-172

Καλοκύρη Κ., *Αι βυζαντιναί εκκλησίδες της Ι. Μητροπόλεως Μεσσηνίας*, Θεσσαλονίκη 1973

Κατσαρός Β., «Η παράσταση της Βάπτισης στην Παλαιά Μητρόπολη Βέροιας» στο ΔΧΑΕ 27, 2011: 169-180 και Καγγελάρης Α., *Το βάπτισμα ως είσοδος στην κοινωνία των αγίων κατά τον Κύριλλο Ιεροσολύμων*, ΑΠΘ, Θεολογική Σχολή, επιβλέπων καθηγητής: Π. Υφαντής, Θεσσαλονίκη, 2019

Κατσιώτη Α., *Οι σκηνές της ζωής και ο εικονογραφικός κύκλος του αγίου Ιωάννη Προδρόμου στη βυζαντινή τέχνη*, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα, 1988

Κέσκος Θ., *Γραμματεία περί Αγίων στην εκκλησία της Αλβανίας*, Διπλωματική εργασία-σύμβουλος καθηγητής: Αραμπατζής Χ., ΑΠΘ, Θεολογική Σχολή, Θεσσαλονίκη, 2017:53-67

Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου Μ., «Χριστός Παντοκράτωρ στηθαίος, πρώτη κρητική εικόνα», στο Ροδωνιά. Τιμή στον Μ. Ι. Μανούσακα, τ. Ι, Ρέθυμνο 1994: 253-265.

- Λάζαρη Μ., «Οι τοιχογραφίες του ναού της Αγίας Παρασκευής στο Μαρκόπουλο Μεσογείων», στο *ΔΧΑΕ* 11, 1983: 189-226
- Μάμαλος Ν., «Ο Άγιος Χαράλαμπος και ο λοιμός τη δεκαετίας του 1850. Ιστορική προσέγγιση του θαύματος», στο *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, 53-54, 2017: 199-220
- Μπόλη Γ. & Παυλόπουλος Δ., *Ελληνική χαρακτική 1843-1915*, Ιστορία-Λεξικό Χαρακτών, Da Vinci, 2012: 66
- Παλιούρας Α., «Η δυτικού τύπου Ανάσταση του Χριστού και ο χρόνος εισαγωγής της στην Ορθόδοξη τέχνη», στο *Δωδώνη*, τομ. 7, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 1978: 385-397
- Παπαδοπούλου Β & Λιούγκος Ι., «Δημήτριος Παπαδιαμάντης και Αθανάσιος Καραντζούλας: Δυο ζωγράφοι του 19^{ου} αιώνα στην Ήπειρο (Άρτα και Πρέβεζα)», στο *Στούφη-Πουλημένου Ι & Μαμαλούκος Σ. (επιμ.), Πρακτικά ΣΤ Επιστημονικό Συμπόσιο Νεοελληνικής Εκκλησιαστικής Τέχνης*, Αθήνα 2022: 517-532
- Στούφη-Πουλημένου Ι & Μαμαλούκος Σ. (επιμ.), Πρακτικά ΣΤ Επιστημονικό Συμπόσιο Νεοελληνικής Εκκλησιαστικής Τέχνης*, Αθήνα 2022
- Χατζηδάκης Μ., *Έλληνες ζωγράφοι μετά την άλωση (1450-1830)*, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Ε.Ι.Ε. 33, Αθήνα, 1987
- Χουλιάρης Ι., «Εκκλησιαστική τοπογραφία Περιφερειακής ενότητας Πρέβεζας (5^{ος}-18^{ος} αι.)» στο *Βελλά, επιστημονική Επετηρίδα*, 8^{ος} τόμος, τ. Β, Αφιέρωμα στον ομότιμο καθηγητή Δημήτριο Ράϊο, Βελλά Ιωαννίνων 2017-2019, 1035-1056

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Σπούδασε Ιστορία-Αρχαιολογία με ειδίκευση στην Αρχαιολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και είναι κάτοχος δύο μεταπτυχιακών τίτλων (Μεταπτυχιακό Δίπλωμα ειδίκευσης στην Ιστορία της πόλης και της κτιριοδομίας μετά τον 16 ο αιώνα στην κατεύθυνση της ιστορικής τεκμηρίωσης στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου και Μεταπτυχιακό Δίπλωμα ειδίκευσης στη Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων του ΕΑΠ). Γνωρίζει επίσης αγγλικά και γαλλικά. Πρόσφατα παρουσίασε τη διδακτορική της διατριβή. Συμμετέχει σε ημερίδες, συνέδρια, σεμινάρια και προγράμματα σχετικά με τα ενδιαφέροντα της (βυζαντινή ιστορία και αρχαιολογία, εκπαιδευτικά προγράμματα, δημόσια διοίκηση). Εργάζεται ως αρχαιολόγος από το 2001 έως σήμερα (αρχικά ως ΙΔΟΧ και στη συνέχεια ως ΙΔΑΧ) σε περιφερειακές Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ. Από το 2018 προϊσταμένη στο Τμήμα Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων και Μουσείων της ΕΦΑ Πρέβεζας.

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΑΛΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΑΓΚΛΗΣ

ΑΤΛΑΝΤΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ Α.Ε.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΖΟΒΑΡΑΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΡΙΟΛΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΦΟΥΡΚΙΩΤΟΥ

ΑΤΛΑΝΤΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ Α.Ε.

ΕΛΕΝΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΥ

ΑΤΛΑΝΤΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ Α.Ε.

ΠΟΛΥΒΙΟΣ ΡΑΞΗΣ

ΑΤΛΑΝΤΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ Α.Ε.

email: amanglis@atlantisresearch.gr tilegrafou@atlantisresearch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ενάλια Πολιτιστική Κληρονομιά (ΕΠΚ) αποτελεί έναν μοναδικό αλλά δύσκολο προσβάσιμο πόρο, με ιδιαίτερη πολιτιστική και τουριστική αξία. Τα τελευταία χρόνια, η αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών, όπως η Εικονική και Επαυξημένη Πραγματικότητα (VR/AR), τα Serious Games (SGs) και οι διαδραστικές πλατφόρμες, έχουν δημιουργήσει νέες δυνατότητες προώθησης και βιώσιμης διαχείρισης της ΕΠΚ, ενισχύοντας τον πολιτιστικό τουρισμό και διευρύνοντας το κοινό που μπορεί να έρθει σε επαφή με αυτόν τον «δυσπρόσιτο» πολιτιστικό θησαυρό.

Η εργασία αυτή παρουσιάζει καλές πρακτικές από ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες που προωθούν την ΕΠΚ μέσα από καινοτόμες ψηφιακές τεχνολογίες ως τουριστικό και εκπαιδευτικό προϊόν. Ενδεικτικά, οι εφαρμογές εικονικής κατάδυσης και τα Κέντρα Ενημέρωσης και Ευαισθητοποίησης Κοινού (ΚΕΕΚ) προσφέρουν τη δυνατότητα σε μη δύτες να εξερευνήσουν εικονικά αρχαία και σύγχρονα ναυάγια. Ως επόμενο βήμα, η ανάπτυξη Κόμβων Αριστείας Τεχνολογιών Γαλάζιου Πολιτισμού (Blue Culture Technology (BCT) Excellence Hubs) που δημιουργούνται στην Ελλάδα, τη Μάλτα και τη Βουλγαρία ως περιφερειακά οικοσυστήματα καινοτομίας, στα πλαίσια του ευρωπαϊκού έργου BCThubs, συμβάλλει στην βιώσιμη προστασία, διαχείριση και προώθηση της ΕΠΚ, ενσωματώνοντας τεχνολογίες VR, AR και 3D/4D αναπαραστάσεις σε βιώσιμα μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης.

Τα συμπεράσματα δείχνουν ότι η αποτελεσματικότητα αυτών των πρακτικών εξαρτάται από την ενσωμάτωσή τους σε στρατηγικά μοντέλα διαχείρισης που συνδυάζουν τουρισμό, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση για προστασία. Οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να λειτουργήσουν ως καταλύτης για τη βιώσιμη ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, ενισχύοντας την προβολή και την προσβασιμότητα της ΕΠΚ στην ψηφιακή εποχή.

Λέξεις Κλειδιά: Ενάλια Πολιτιστική Κληρονομιά, εικονική κατάδυση, καθολική προσβασιμότητα, πολιτιστικός τουρισμός, ψηφιακές τεχνολογίες

Acknowledgement: This work is supported by the BCThubs project “Blue Culture Technology Excellence Hubs in EU Widening Member States” (Grant Agreement 101087146) funded by the European Union through the Horizon Europe Program.

- [1] Agouridis, C. (2007). “Ενάλια Αρχαιολογική Έρευνα Αργολικού. Ερευνητική Περίοδος 2003” in ENALIA, X.
- [2] Androutsaki, M. C. (2005-06). “Υποβρύχια Αρχαιολογική Έρευνα του Ι.Ε.Ν.Α.Ε. στον Παγασητικό Κόλπο κατά το 2004: Συντήρηση Κεραμικών Ευρημάτων”, ENALIA, Τόμος ΙΧ, pp. 32-38.
- [3] Cant, S. (2018) Review of 2017-18 Virtual Dive Trails - Accessibility: summary of key best practice features, internal report for Historic England.
- [4] Dickinson, O. (1994). Αιγαίο – Εποχή του Χαλκού. Ινστιτούτο του Βιβλίου – Α. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2003.
- [5] UNESCO. (2001) The UNESCO Convention on the Protection of the Underwater Cultural Herit-age, UNESCO, Paris, 2 November 2001. Article 1.
- [6] UNESCO. (2001) The Benefit of the Protection of Underwater Cultural Heritage for Sustainable Growth, Tourism and Urban Development. Elaborated by the UNESCO Secretariat and the Scientific and Technical Advisory Body of the Convention on the Protection of the Under-water Cultural Heritage (2001).

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Ο **Αγγελος Μαγκλής** είναι Ιδρυτής της ΑΤΛΑΝΤΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ Α.Ε. Έχει πτυχίο Πολιτικού Μηχανικού και μεταπτυχιακό δίπλωμα στην Τεχνολογική Εξέλιξη και Βιομηχανική Στρατηγική από το Πανεπιστήμιο του Manchester. Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην προστασία, ανάδειξη και προώθησης της Ενάλιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, καθώς και στην ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογικών και τουριστικών προϊόντων για υποβρύχιες αρχαιολογικές έρευνες και επισκέψιμους αρχαιολογικούς χώρους.

Ο **Δρ. Δημήτριος Τζοβάρας** έλαβε το Δίπλωμα και το Διδακτορικό Δίπλωμα από το Τμήμα Ηλεκτρονικής και Μηχανικών Υπολογιστών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το 1992 και το 1997, αντίστοιχα. Εργάζεται στο Ινστιτούτο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών από το 1999 και τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τεχνολογίες ανάλυσης πληροφορίας μέσω οπτικοποίησης, υποστηρικτικές τεχνολογίες για άτομα με αναπηρία και τεχνολογίες εικονικής πραγματικότητας.

Ο **Δρ. Ιωάννης Μαριόλης** έλαβε το Δίπλωμα Ηλεκτρολόγου Μηχανικού και Τεχνολογίας Υπολογιστών από το Πανεπιστήμιο Πατρών το 2002 και το Διδακτορικό Δίπλωμα στο ίδιο αντικείμενο από το ίδιο Πανεπιστήμιο το 2009. Από τον Φεβρουάριο του 2012 εργάζεται ως ερευνητικός συνεργάτης στο Ινστιτούτο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη στατιστική επεξεργασία σήματος, τη μηχανική όραση, την ανάλυση ιατρικών εικόνων και την αναγνώριση προτύπων.

Η **Αναστασία Φουρκιώτου** είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην Προϊστορική Αρχαιολογία από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, στη Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, καθώς και Πτυχίου στην Ιστορία και Αρχαιολογία από το ίδιο Πανεπιστήμιο. Διαθέτει μακρόχρονη εμπειρία σε διάφορες ερευνητικές επιφανειακές έρευνες, καθώς και σε αρχαιολογικές ανασκαφές. Έχει εμπειρία σε μεθοδολογίες και εργαλεία αξιολόγησης και ασχολείται ενεργά με την προώθηση της Ενάλιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς και της Τεχνολογίας.

Η Έλενα Τηλεγράφου έχει πτυχίο Ιστορίας και Αρχαιολογίας από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, με ειδίκευση στην Αρχαιολογία και την Ιστορία της Τέχνης, και αυτή τη στιγμή παρακολουθεί Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, Διαδίκτυο των Πραγμάτων και Προηγμένες Τεχνολογίες του Τμήματος Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Έχει συμμετάσχει σε διάφορες αρχαιολογικές ανασκαφές και ερευνητικές επιφανειακές έρευνες στη Νότια Ελλάδα και έχει εμπειρία στη χρήση λογισμικών δημιουργικού σχεδιασμού (Adobe Suite).

Ο Πολύβιος Ραζής είναι ειδικός στην Πληροφορική με περισσότερα από 25 χρόνια εμπειρίας στη διαχείριση έργων, την αρχιτεκτονική και τον σχεδιασμό συστημάτων, καθώς και με σημαντική εμπειρία σε διαδραστικές διαδικτυακές υπηρεσίες (WEB) και εφαρμογές για κινητές συσκευές. Είναι κάτοχος Πτυχίου στα Μαθηματικά και Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Μηχανική Λογισμικού. Έχει συμμετάσχει σε πάρα πολλά διεθνή ερευνητικά και εμπορικά έργα που σχετίζονται με τη Γαλάζια Οικονομία, τη Γαλάζια Ανάπτυξη και τις Διαδραστικές Τεχνολογίες, όπως τα: ArcSite και EC_TOPIC, Lab4Dive, DiveSafe, BLUEMED, ecoRoute, Toural, BCThubs και uBlueTec. Έχει διατελέσει συντονιστής σε αρκετά έργα που αφορούν τη Γαλάζια Οικονομία και είναι συνσυγγραφέας αρκετών επιστημονικών δημοσιεύσεων.

Ψηφιακές Διαδρομές στον Πολιτιστικό Τουρισμό: Καινοτομία, Εμπειρία, Ταυτότητα

Μιμικά (Δήμητρα) Κρίγκα

*Αρχαιολόγος, Δρ Προϊστορικής Αρχαιολογίας,
κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου από το Ελληνικό Ανοικτό
Πανεπιστήμιο (Τμήμα Τέχνες, Πολιτιστική Κληρονομιά, Αναπτυξιακές
Πολιτικές)*
mimikriga@gmail.com

Περίληψη

Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί έναν δυναμικό πυλώνα βιώσιμης ανάπτυξης, ενισχύοντας την πολιτιστική ταυτότητα και την οικονομία των τοπικών κοινωνιών. Στην εποχή της ψηφιακής επανάστασης, τα ψηφιακά μέσα προσφέρουν νέες δυνατότητες για την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, τη δημιουργία διαδραστικών εμπειριών και την ενίσχυση της προσβασιμότητας.

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τρόπους με τους οποίους η τεχνολογία μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα ανάμεσα στον επισκέπτη και τον πολιτισμό, μέσα από εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας, ψηφιακές ξεναγήσεις, ψηφιακό storytelling και πλατφόρμες συμμετοχικού τουρισμού. Η Ελλάδα έχει κάνει σημαντικά βήματα στην ενσωμάτωση ψηφιακών μέσων στον τουριστικό τομέα, με στόχο την αναβάθμιση της εμπειρίας του επισκέπτη και την ενίσχυση της προβολής του πολιτιστικού πλούτου της χώρας.

Παρουσιάζοντας μερικά παραδείγματα κρατικών και ιδιωτικών πρωτοβουλιών σχετικά με τον πολιτισμό (αρχαίο και νεότερο) δημιουργείται ένας «χάρτης» των επιτευγμάτων της χρήσης ψηφιακής τεχνολογίας, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από μελλοντικούς επισκέπτες της χώρας. Με άξονα την αυθεντική εμπειρία και την κατεύθυνση της «τουριστικής ματιάς» (Urry) ο μελλοντικός επισκέπτης θα γνωρίζει καλύτερα τη χώρα, με βοηθό του την ψηφιακή τεχνολογία, είτε πριν είτε κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του στην Ελλάδα. Στόχος είναι η ανάδειξη ενός νέου μοντέλου τουριστικής εμπειρίας που συνδυάζει αυθεντικότητα, καινοτομία και βιωσιμότητα, ενώ επίσης εξετάζεται στην παρούσα μελέτη ένας νέος όρος, αυτός του εικονικού τουρισμού που συνδέεται άμεσα με τον πολιτισμό της χώρας.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η Μιμικά (Δήμητρα) Κρίγκα είναι αρχαιολόγος με μεταπτυχιακό και διδακτορικό τίτλο στην Προϊστορική Αρχαιολογία από το Πανεπιστήμιο Αθηνών και παράλληλα διαθέτει μεταπτυχιακό τίτλο από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Τμήμα Τέχνες, Πολιτιστική Κληρονομιά, Αναπτυξιακές Πολιτικές). Είναι φοιτήτρια β' έτους του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, μετά από κατατακτήριες εξετάσεις. Έχει πολυετή εργασιακή εμπειρία σε προγράμματα ψηφιοποίησης καθώς εργάζεται επί σειρά ετών με συμβάσεις στην Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων. Επίσης έχει εργαστεί σε Μουσεία και έχει επιστατήσει εργασίες σε εργοτάξια αρχαιολογικών χώρων με συμβάσεις στο ΥΠΠΟ. Παράλληλα, έχει διδακτική εμπειρία σε επίπεδο ενηλίκων, καθώς έχει διδάξει σε TEI (νυν ΑΕΙ) της περιφέρειας, αλλά και στην Σχολή Ξεναγών Κέρκυρας και σε ΙΕΚ της Αθήνας.

Ψηφιακά σκηνικά: αναδιαμορφώνοντας τον χώρο της θεατρικής τέχνης

Ψωμιάδου Γεωργία

*Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» Τμήμα Πληροφορικής
Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

Σιούντρη Κωνσταντίνα

*Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» Τμήμα Πληροφορικής
Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις επηρεάζουν καθοριστικά τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται και βιώνεται ο θεατρικός χώρος. Στη διεθνή βιβλιογραφία παρατηρούνται δύο βασικές προσεγγίσεις: η μία αντιλαμβάνεται την τεχνολογία ως συμπληρωματικό εργαλείο στην παραδοσιακή σκηνογραφία, ενώ η άλλη την αντιμετωπίζει ως παράγοντα ριζικού μετασχηματισμού, ικανό να αναδιαμορφώσει την ίδια τη θεατρική εμπειρία. Η παρούσα εργασία συντάσσεται με τη δεύτερη θεώρηση, αναγνωρίζοντας την ψηφιακή σκηνογραφία όχι μόνο ως αισθητική καινοτομία, αλλά και ως δημιουργικό και βιώσιμο εργαλείο.

Η μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας διαρθρώθηκε σε δύο επίπεδα: το θεωρητικό και το πρακτικό. Στο θεωρητικό επίπεδο εξετάστηκε η ιστορική εξέλιξη της σκηνογραφίας σε σχέση με την αρχιτεκτονική, τη ζωγραφική και τη μηχανική, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε σε ζητήματα βιωσιμότητας, όπως η ανακύκλωση και η ψηφιακή προαποτίμηση σκηνικών στοιχείων. Στο πρακτικό επίπεδο υλοποιήθηκαν τρεις πειραματικές προσομοιώσεις στις σκηνές του Εθνικού Θεάτρου, όπου μέσω τρισδιάστατης μοντελοποίησης, projection mapping, βιντεοπροβολών, φωτιστικών προσομοιώσεων και τεχνικών live tracking διερευνήθηκαν νέοι τρόποι σχεδιασμού και διαδραστικής εμπλοκής του κοινού.

Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι η ψηφιακή σκηνογραφία υπερβαίνει τον ρόλο μιας απλής αισθητικής καινοτομίας και αναδεικνύεται σε πολυδιάστατο εργαλείο που συνδυάζει δημιουργικότητα, πρακτικότητα και οικολογική ευαισθησία. Η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών προσφέρει μεγαλύτερη ευελιξία στον σχεδιασμό, περιορίζει τη σπατάλη υλικών και χρόνου, ενώ παράλληλα ανοίγει τον δρόμο για την ανάπτυξη νέων μορφών θεατρικής εμπειρίας, στις οποίες το κοινό δεν παραμένει παθητικός παρατηρητής αλλά εμπλέκεται ενεργά στη σκηνική διαδικασία. Με αυτόν τον τρόπο, η σχέση παράστασης-θεατή διευρύνεται, αποκτώντας διαδραστικό και πολυεπίπεδο χαρακτήρα.

Αυτή η εργασία αποτελεί τμήμα της μεταπτυχιακής διατριβής στο Π.Μ.Σ. «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» και φιλοδοξεί να συμβάλει στον διάλογο για τον ρόλο της τεχνολογίας στο θέατρο του 21ου αιώνα.

Λέξεις κλειδιά: ψηφιακά σκηνικά, θεατρικός χώρος, τεχνολογία

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η **Γεωργία Ψωμιάδου** εστιάζει στη σκηνογραφία, τις ψηφιακές τέχνες και τον ψηφιακό πολιτισμό. Είναι κάτοχος Π.Μ.Σ. «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Τεχνολογίες» του Πανεπιστημίου Πειραιώς και πτυχιούχος σχολής Καλών Τεχνών. Ερευνά τις μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης που προκύπτουν από τη συνάντηση τέχνης και τεχνολογίας και τον ρόλο των ψηφιακών μέσων στη διατήρηση της πολιτιστικής μνήμης. Έχει συμμετάσχει σε έργα και ερευνητικές δράσεις που συνδυάζουν σκηνογραφία, πολυμέσα και ήχο, με παρουσιάσεις σε πανεπιστημιακούς και πολιτιστικούς φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Παράλληλα, δραστηριοποιείται επαγγελματικά στη ψηφιακή δημιουργία και τον σχεδιασμό πολιτιστικού περιεχομένου.

Η γοητεία του ξεναγού κάνει την πολιτιστική κληρονομιά μας ομορφότερη

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΗΜΟΥΛΑΣ

Φιλολόγος – Νομοπολιτικός – Θεολόγος, Ψυχολόγος, (Φιλοσοφίας – Παιδαγωγικής – Ψυχολογίας / Ψυχολογίας, [Πειραματικής, Γνωστικής, Εξελικτικής, Σχολικής] και Κοινωνικής – Κλινικής Ψυχολογίας), MSc [Ψυχοανάλυσης και] Κοινωνικής – Κλινικής / Κλινικής Ψυχολογίας, δρ (I.K.Y.) [Κλινικής Παιδονευροψυχολογίας και] Ψυχιατρικής Κλινικής Ψυχολογίας, Ερευνητής Βιο-ψυχοανάλυσης, επί τιμή Α΄. Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων και επιστημονικοπαιδαγωγικής καθοδήγησης κάθε ειδικότητας, πρώην αναπληρωτής Διευθυντής Περιφερειακού Επιμορφωτικού Κέντρου Εκπαιδευτικών, Ιδρυτής/ Διαχειριστής Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν ὑστέρων»»

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΔΗΜΟΥΛΑΣ

Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Υπολογιστών / Ενεργειολόγος, MSc 1. Παραγωγή και Διαχείριση Ενέργειας, 2. Διοίκηση Επιχειρήσεων για στελέχη (Executive MBA), αναπληρωτής Διαχειριστής Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας «Οργανισμός, Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν ὑστέρων»»

ΈΛΛΗ ΒΕΛΛΙΟΥ

Εικαστική εκπαιδευτικός, MSc «Τέχνη και Δημόσιος Χώρος», Κοσμήτωρ Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν ὑστέρων»»

ΘΕΟΔΩΡΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Καθηγήτρια Γαλλικής Φιλολογίας και Γλώσσας, Γραμματέας Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν ὑστέρων»»

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΟΥΤΣΑΒΛΑΚΗ

Φιλολόγος – Μουσικός, επί των Δημοσίων Σχέσεων Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν ὑστέρων»»

ΧΡΙΣΤΙΝΑ - ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΒΑΜΒΟΥΡΗ -ΔΗΜΑΚΗ

Φιλολόγος, MSc / υ.δρ Νεότερης Ιστορίας, πρώην Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων και επιστημονικοπαιδαγωγικής καθοδήγησης κάθε ειδικότητας και Διευθύντρια Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Γυμνασιάρχης, μέλος Συμβουλευτικής Ακαδημίας Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν ὑστέρων»»

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΕΡΒΕΡΑΣ

Φιλολόγος, MSc Φιλολογίας, δρ Κλασσικής Φιλολογίας, υ. MSc Ανάπτυξης Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Πρόεδρος Διοικητικού Συμβουλίου Πολιτιστικού Οργανισμού Δήμου Πρωτεύουσας Νομού αναπληρωτής Συντονιστής Ομάδας Εργασίας Ψυχοβιοαναλυτικής Έρευνας Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν ὑστέρων»»

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΓΩΝΗΣ

Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής, Διευθυντής Δημοτικού Σχολείου, επιστημονικός συνεργάτης, μέλος Ομάδας Εργασίας Ψυχοβιοαναλυτικής Έρευνας Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν ὑστέρων»»

Περίληψη

Αυτός, που θα 'μπεί σε μια σχέση, το κυριότερο που έχει να σκεφτεί είναι ότι θα πρέπει να είναι ελκυστικός. Η ελκυστικότητα του ατόμου έχει πολύ μεγάλη σημασία, για το πώς θα του συμπεριφερθούμε! Υπάρχει ένα, σχετικά πολύ υψηλό, ποσοστό ομοφωνίας, ανάμεσα στα άτομα που κρίνουν τον απέναντι, ανεξάρτητα από φύλο, σχετικά με την ελκυστικότητά του. Η παράσταση, που σχηματίζουν όλα τα άτομα, για την ελκυστικότητα του κρινόμενου

ατόμου, χρωματίζεται, στον εγκέφαλο των συγκινήσεων, ως ελκτική, συνεπισύροντάς τους «υποχωρητική» συμπεριφορά, απέναντι στο κρινόμενο άτομο. Αυτό συμβαίνει για οποιουδήποτε φύλου είναι το κρινόμενο άτομο, αν και δεν φαίνεται να ομολογείται η σημαντικότητα της ελκυστικότητας του άντρα, για τον πολύν κόσμο, πράγμα, όμως, που δεν φαίνεται πως και στην πράξη συμβαίνει. Η «χαρτογράφηση» του «απέναντι» είναι, σχετικά, γρήγορη. Το πρώτο, που κοιτάξεις, σ' έναν άνθρωπο, είναι το πρόσωπο. Η συγκριτική ανατομία μάς έχει ερμηνευμένες, με την βοήθεια της ανάλογης καταγωγής, τις σχέσεις, με τις οποίες το πρόσωπο μας παραπέμπει στο υπόλοιπο σώμα του ατόμου, που μας ενδιαφέρει. Την ελκυστικότητα της παράστασης, που θα σχηματίσουμε, για τον «απέναντί» μας, θα συμπληρώσουν και στοιχεία που είναι -λίγο ή πολύ- μεταβλητά. Σε κάθε περίπτωση, θα προσέξουμε την γενική κατάσταση του ατόμου. Κάποτε, οι ενδείξεις, που προσφέρει η κατάσταση, στην οποία βρίσκεται το άτομο, είναι πιο σημαντικές, από τα σήματα που εκπέμπει το σώμα. Το σώμα μεταδίδει τόσες πληροφορίες, για το επίπεδο της συναισθηματικής έντασης, όσες, σχεδόν, και το πρόσωπο. Ο άνθρωπος, με τον οποίο, συγχρωτιζόμαστε, πάνω απ' όλα, είναι το πρόσωπο του άμεσου ενδιαφέροντός μας. Αρκεί ένα θετικό σημάδι, επάνω του, για να κυριαρχηθούμε από το «σύμπτωμα του φωτοστέφανου». Με την υπόθεση, ότι όλα τα καλά πάνε μαζί, έτσι που να σχηματίζεται μια συνεκτική και σταθερή προσωπικότητα, απέναντί μας, υπερβάλλουμε και καταλήγουμε να αποδίδουμε όλες τις υπόλοιπες, πιθανές, θετικές, ιδιότητες, στο πρόσωπο, που μας ενδιαφέρει, έστω και αν αυτός αυτές, τουλάχιστον, στον βαθμό, που εμείς θέλουμε και υποθέτουμε, δεν τις έχει. Καταλαβαίνουμε, τώρα, πώς, γύρω από έναν ελκυστικό άνθρωπο, γίνεται ελκυστικό και το πλαίσιο, μέσα στο οποίο αυτός ζει και δημιουργεί. Να, πώς η γοητεία του ξεναγού μπορεί να κάνει την πολιτιστική κληρονομιά μας ομορφότερη.

Λέξεις Κλειδιά: ξεναγός, γοητεία, ελκυστικότητα, «σύμπτωμα του φωτοστέφανου», πλαίσιο έλξης

Ευχαριστίες

Κ. Ζαμπάκα, Ει.-Χ. Δροσινού, Σ. Ευαγγέλου, Ν.-Φ. Αγραφιώτη, Σ. Θηβαίου, Γ. Ζαμπέτογλου, Δ. Δημάκα, Χ. Αυγερινίδη, Χ. Πολύζο, Μ. Γιαννούλα, Π. Ζησόπουλο, Χ. Παπαμάνθο, Ό. Κούρτογλου, Θ. Κατσαρό, Φ. Καλύβα, Β. Ζησοπούλου, Α. Αργύρη, Ι. Τρίγκα, Δ. Λιόβα, Ι. Κατσή, Σ. Καππέ, Μ. Πουρνάρα, Γ. Κυριάκο κ.ά. επιστημονικούς συνεργάτες μας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΨΥΧΟΒΙΟΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΗΣ

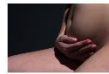

“έκ τῶν ὑστέρων”

(ο λογότυπός μας)

6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς - EuroMed 2025

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ
ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ
SOCIAL COOPERATIVE ENTERPRISE
OF COLLECTIVE AND SOCIAL BENEFIT

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΨΥΧΟΒΙΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΗΣ
«ἐκ τῶν ὑστέρων»
ORGANIZATION OF EDUCATION ON PSYCHOBIOPATHO ANALYSIS
"ἐκ τῶν ὑστέρων"

Κωνσταντῖνος Β. Δημουλάς / Constantinos V. Dimoulas, Γκιανταφύλλου 5,
41221 – Λάρισα (ιστοσελίδα: (σὺν κατασκευῇ) / website (under construction), e-mail:
dimoulask@yahoo.gr, koupercklouysis@outlook.com, facebook: Κώστας
Δημουλάς (Konstantinos Dimoulas), LinkedIn: <https://www.linkedin.com/in/konstantinos-dimoulas-1a38951/>, Twitter:
<https://twitter.com/dimoulask>
EuThe2lang=el, (@dimoulaskuThe), Blog: psychobiopath>Hjst (http://
psychobiopathnode.gr), Σελίδα: @Kostas.Dimoulas.ek.ton.ysteron, Επίσημη:
fb.me/Kostas.Dimoulas.ek.ton.ysteron, μινόμετα: m.me/Kostas.Dimoulas.
ek.ton.ysteron, 2410550160, (2352043670), 6956001229, (6956001231)

(η αφίσα του φορέα μας)

(αυτό μπαίνει, πάντα, στις δικές μας εκδόσεις, ως ότι αυτό εκφράζει την φιλοσοφία μας)

Πολιτιστικά Προϊόντα και Δράσεις στα Κρουαζιερόπλοια. Μελέτη Περίπτωσης: ο Δήμος Πειραιά

Βάλυ Μαΐδου

Δημήτριος Δ. Βέργαδος

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες», Τμήμα Πληροφορικής Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Καραολή & Δημητρίου 80, 185 34, Πειραιάς Email:

vmaidou@gmail.com ; vergados@unipi.gr

Περίληψη

Ο Πειραιάς, ως το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας και σημαντικό *home port* κρουαζιέρας στην Ανατολική Μεσόγειο, υποδέχεται κάθε χρόνο χιλιάδες επισκέπτες. Παρά τη δυναμική του ως τουριστικός προορισμός, για πολλούς ταξιδιώτες λειτουργεί απλώς ως ενδιάμεσος σταθμός, καθώς παραμένουν στα πλοία ή μεταβαίνουν απευθείας στην Αθήνα. Το γεγονός αυτό περιορίζει την αλληλεπίδραση τους με τον τοπικό πολιτισμό και την οικονομική ζωή της πόλης.

Η παρούσα μελέτη περίπτωσης διερευνά τη δυνατότητα ενίσχυσης της πολιτιστικής εμπειρίας και της τοπικής οικονομίας μέσω της ανάπτυξης μιας εφαρμογής για κινητές συσκευές με στοιχεία παιχνιδοποίησης (“city game”), η οποία συνδέει τη βιωματική περιήγηση με τη δημιουργία πολιτιστικών προϊόντων.

Η ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, πέρα από τα γνωστά οφέλη της τεκμηρίωσης, διατήρησης και διάχυσης της γνώσης, προσφέρει νέες δυνατότητες δημιουργικής αξιοποίησης των ψηφιακών δεδομένων, ενισχύοντας την παραγωγή πολιτιστικών προϊόντων, εκπαιδευτικών δράσεων και συνεργειών με θετικό αντίκτυπο στις τοπικές κοινωνίες και στους πολιτιστικούς θεσμούς.

Στο πλαίσιο της έρευνας πραγματοποιήθηκε τρισδιάστατη σάρωση επιλεγμένων εκθεμάτων του Αρχαιολογικού Μουσείου Πειραιά, με στόχο την παραγωγή προσωποποιημένων αναμνηστικών αντικειμένων μέσω τρισδιάστατης εκτύπωσης. Η εφαρμογή λειτουργεί ως κίνητρο για τους τουρίστες να εξερευνήσουν τον Πειραιά, επισκεπτόμενοι πολιτιστικά σημεία ενδιαφέροντος. Με την ολοκλήρωση της διαδρομής, οι χρήστες μπορούν να παραγγείλουν και να αποκτήσουν το δικό τους αναμνηστικό, το οποίο προτείνεται να παράγεται επιτόπου - στις εγκαταστάσεις του ΟΛΠ ή του Δήμου Πειραιά - ώστε να παραλαμβάνεται πριν από την αναχώρηση του πλοίου.

Η μελέτη προτείνει ένα πλαίσιο όπου η τεχνολογία, εκπαίδευση και πολιτισμός συνδυάζονται για τη βιωματική εμπλοκή των επισκεπτών και την οικονομική αναζωογόνηση της πόλης, καθιστώντας τον Πειραιά πρότυπο σύγχρονου πολιτιστικού λιμανιού.

Ευχαριστίες: Αυτή η εργασία υποστηρίζεται εν μέρει από το Κέντρο Ερευνών Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Λέξεις Κλειδιά: Τρισδιάστατη σάρωση, Τρισδιάστατη εκτύπωση, Πολιτιστικά προϊόντα, Παιχνιδοποίηση, Πολιτιστική κληρονομιά

Αναφορές

Remondino, F., & Campana, S. (Eds.) (2014). *3D Recording and Modelling in Archaeology and Cultural Heritage: Theory and Best Practices*. BAR International Series 2598.

Richards, G., & Wilson, J. (2007). *Tourism, Creativity and Development*. Routledge.

Huotari, K., & Hamari, J. (2017). *A definition for gamification: Anchoring gamification in the service marketing literature*. *Electronic Markets*.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Βάλυ Μαΐδου** είναι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακός Πολιτισμός» του Πανεπιστημίου Πειραιά. Ασχολείται με την τρισδιάστατη σάρωση και εκτύπωση αρχαιολογικών εκθεμάτων και τη δημιουργική αξιοποίηση των ψηφιακών δεδομένων για την ανάπτυξη πολιτιστικών προϊόντων. Έχει πραγματοποιήσει 3D σαρώσεις στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά και στο Αρχαιολογικό Μουσείο Βέροιας, στο πλαίσιο πανεπιστημιακής έρευνας. Η έρευνά της εστιάζει στη συμβολή των τεχνολογιών 3D στην πολιτιστική τεκμηρίωση, την τουριστική εμπειρία και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Ο **Δημήτριος Δ. Βέργαδος** είναι Καθηγητής, του Τμήματος Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, και υπεύθυνος του Π.Μ.Σ.

«Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» είναι Κάτοχος της Έδρας της UNESCO: “Creative Cities in Motion: Urban Sustainable Mobility and Utilization of Cultural Resources”. Τα ερευνητικά ενδιαφέροντά του εντοπίζονται στην περιοχή των δικτύων υπολογιστών και επικοινωνιακών συστημάτων, επεξεργασίας και ανάλυσης ψηφιακών εικόνων, έξυπνων τεχνολογιών, διαχείρισης περιεχομένου ψηφιακού πολιτισμού, διαδικτύου των πραγμάτων (IoT) και προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών, Ρυθμιστικών και Κανονιστικών Θεμάτων, cloud computing. Έχει διατελέσει επιμελητής έκδοσης διεθνών περιοδικών (co-Editor, member of the Editorial Board), πρόεδρος προγράμματος συνεδρίων (Program Chair), μέλος σε πολλές τεχνικές επιτροπές προγράμματος (TPC) διεθνών συνεδρίων, κριτής άρθρων σε διεθνή περιοδικά και συνέδρια. Έχει διατελέσει μέλος και αξιολογητής σε εθνικές και διεθνείς επιτροπές και οργανισμούς.

ISR: ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΙΟΝΙΟΥ
IONIAN SEA ROUTES

Στέλιος Χ. Α. Θωμόπουλος

Κωνσταντίνος Πάνου, Αλεξάνδρα Ε. Θωμοπούλου,
Χρήστος Κυριακόπουλος, Ευστάθιος Γεωργίου, Χρήστος Μαρόγλου
Εθνικό Κέντρο Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος» & ClaRET IKE

Ρούλα Μπιτσίου, Έφη Μπαρλά
Fagotto books

Σάκης Κατσίκας
Ζωγραφιά Κατσίκας

email: scat@iit.demokritos.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της πλατφόρμας ISR “Θαλάσσιες Διαδρομές Ιονίου / Ionian Sea Routes” αποτελεί η ανάπτυξη τουριστικής, πολυμεσικής εφαρμογής για κινητές συσκευές, που απευθύνεται σε ιστιοπλόους και προσφέρει μία ψηφιακά εμπλουτισμένη ταξιδιωτική εμπειρία στους χρήστες με πληροφορίες πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος, <https://isearoutes.wordpress.com/>.

Διαμέσου της ανάπτυξης και εμπορικής διάθεσης της πλατφόρμας και εφαρμογής ISR, στόχος είναι η ενίσχυση των συμμετεχόντων επιχειρήσεων, οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα του πολιτισμού και του τουρισμού στην περιφέρεια Ιονίων νήσων, και κατ’ επέκταση η ενδυνάμωση του τουρισμού στην περιοχή γενικότερα. Κατ’ επέκταση, το πεδίο ενδιαφέροντος της πλατφόρμας εμπίπτει στους σκοπούς του πεδίου προτεραιότητας “Πολιτισμός - Τουρισμός – Δημιουργική Οικονομία”, και πιο συγκεκριμένα του υποτομέα 3.1.3, που αφορά στην ανάπτυξη και αξιοποίηση καινοτόμου προϊόντος για την υποστήριξη ειδικών μορφών τουρισμού, ιστιοπλοϊκός/ θαλάσσιος τουρισμός καταρχήν, αλλά κάθε μορφής περιηγητικός τουρισμός γενικά.

Το μοντέλο δεδομένων (data model) της πλατφόρμας ISR παρέχει τη δυνατότητα μοντελοποίησης γεωδαιτημένου πολυμεσικού υλικού με τρόπο που επιτρέπει τη δημιουργία ιστιοπλοϊκών, και γενικότερα περιηγητικών, διαδρομών είτε από τους παρόχους ιστιοπλοϊκών, ή γενικά περιηγητικών, διαδρομών μέσα από τη διαδικτυακή πύλη (web portal) ISR, ή από τους ίδιους τους ιστιοπλόους ή περιηγητές μέσα από την εφαρμογή κινητού πλοήγησης ISR. Η πλατφόρμα ISR επιτρέπει στους χρήστες και τη δημιουργία προσωποποιημένου πολυμεσικού ημερολογίου της διαδρομής ή περιήγησης και των σχετικών εμπειριών που βιώνει ο κάθε χρήστης.

Η πλατφόρμα πέραν της εφαρμογής πλοήγησης, προς το παρόν διαθέσιμη για κινητά Android, αλλά σύντομα και iOS, διαθέτει και μία εφαρμογή ψηφιακού παιχνιδιού γνώσεων βασισμένη σε Τεχνική Νοημοσύνη (TN). Η εφαρμογή παιχνιδιού ISR είναι διαθέσιμη τόσο για Android όσο και iOS. Η πλατφόρμα ISR έχει αξιολογηθεί σε δύο πιλότους με ιστιοπλοϊκές διαδρομές σε Λευκάδα, Ιθάκη και Κεφαλλονιά.

Η υλοποίηση της πλατφόρμας ISR χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ «Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Ιονίων Νήσων», ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΗ 1.β.1.1

«Συμπράξεις Επιχειρήσεων με Οργανισμούς Έρευνας και Διάδοσης Γνώσεων, στους τομείς εξειδίκευσης της RIS3 της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων», κωδικός έργου ΑΤΤΡ4-0347628.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Ο Δρ. **Στέλιος Χ. Α. Θωμόπουλος** (BS '78 ΕΜΠ Ελλάδα, MS '81 & '83 PhD SUNYAB ΗΠΑ) έχει διατελέσει Διευθυντής Έρευνας και Επικεφαλής του Εργαστηρίου Ολοκληρωμένων Συστημάτων (ISL) στο Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών "Δημόκριτος" (ΕΚΕΦΕ «Δ») και έχει εκλεγεί και διατελέσει δύο φορές Διευθυντής του Ινστιτούτου Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του ΕΚΕΦΕ «Δ». Έχει διατελέσει καθηγητής στη Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών των Πολιτειακών Πανεπιστημίων της Πενσυλβάνιας και του Νοτίου Ιλλινόις. Ιδρυτής της Intelnet Inc. (1992), πρώτης εταιρίας ολοκληρωμένων βιομετρικών λύσεων στο τομέας της ασφάλειας και ταυτοποίησης στις ΗΠΑ. Ο ίδιος πιστώνεται με πάνω από 260 δημοσιεύσεις, πάνω από 3850 αναφορές, και τη US Patent No. 5,978,495 για το σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός συστήματος αναγνώρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων. Έχει διατελέσει κύριος σύμβουλος στην Πολεμική Αεροπορία των ΗΠΑ για το Πρόγραμμα Σύντηξης Δεδομένων για την ανίχνευση ιπτάμενων στόχων και σύμβουλος για την κυβέρνηση και τον ιδιωτικό τομέα στις ΗΠΑ, τη Γαλλία και την Ελλάδα. Έχει συντονίσει ή συμμετάσχει σε πάνω από 47 ερευνητικά έργα, συνολικού ύψους χρηματοδότησης άνω των 124 εκατομμυρίων ευρώ από την Ευρωπαϊκή, την Ελλάδα και τις ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των FP7 εμβληματικών έργων OptiTrans και PERSEUS. Η θεωρία της Γενικευμένης Επεξεργασίας Ένδειξης ((GEP: Generalized Evidence Processing theory) που εισήγαγε το 1992 αναφέρεται στα πλέον πρόσφατα βιβλία για Data Fusion σαν μια από τις πλέον υποσχόμενες θεωρίες σύντηξης δεδομένων ενώ η θεωρία του για την Σύντηξη Δεδομένων από αισθητήρες ως μία από τις θεμελιώδεις θεωρίες σε δίκτυα αισθητήρων από το NIST (Εθνικό Ινστιτούτο Προτύπων και Τεχνολογίας, Ομάδα Τεχνολογιών Ασύρματης Επικοινωνίας (<http://w3.antd.nist.gov/wctg/smartsensors/sensornetworks.html>)). Το 2019 ίδρυσε την ClaRET IKY, μία spin-off εταιρία από το ΕΚΕΦΕ «Δ» με στόχο τη μετάβαση των ερευνητικών αποτελεσμάτων από TRL7 σε TRL9 και την αξιοποίησή τους ως εμπορικών προϊόντων. Από το 2023 συνεργάζεται με το ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος» ως Επιστημονικός Συνεργάτης.

Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΝΟΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΒΟΛΑΝΑΚΗ ΜΕΣΩ ΠΡΟΗΓΜΕΝΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

ΜΑΥΡΕΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ*

Φιλολόγος

c.mavrea@gmail.com

ΚΟΤΣΙΦΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ*

Διευθυντής Ιου Εργαστηριακού Κέντρου Αγ. Δημητρίου,

dkotsifakos@uniwa.gr

ΔΟΥΛΗΓΕΡΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ*

Καθηγητής

cdoulig@unipi.gr

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες», Κατεύθυνση Ψηφιακός Πολιτισμός, Παγκόσμιος Ιστός και Διαχείριση Ψηφιακών Συλλογών, Τμήμα Πληροφορικής, Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη διερευνά το έργο του Κωνσταντίνου Βολανάκη [1], κορυφαίου εκπροσώπου της ελληνικής θαλασσογραφίας του 19^{ου} αιώνα, ο οποίος, παρά τη σημασία του, παραμένει σχετικά υποτιμημένος στην ιστορία της νεοελληνικής τέχνης [2]. Το πλαίσιο του προβλήματος αφορά την ελλιπή αναγνώριση της καλλιτεχνικής του συμβολής και την ανάγκη ανάδειξης της θάλασσας και του λιμανιού του Πειραιά ως υπαρκτικών και πολιτισμικών τοπίων. Σκοπός της μελέτης είναι αφενός η αισθητική και παιδαγωγική ανάδειξη της πολυφωνίας του έργου του Βολανάκη [3] και αφετέρου η αξιοποίηση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων για την εκπαίδευση, την πρόσβαση και την καλλιέργεια πολιτισμικής μνήμης. Τα ερευνητικά ερωτήματα εστιάζουν στη σχέση του καλλιτέχνη με τον Πειραιά, στην προσέγγιση της θάλασσας ως συμβολικού τοπίου, στη θέση του στη νεοελληνική τέχνη του 19ου αιώνα και στους λόγους της περιορισμένης αναγνώρισής του, καθώς και στις δυνατότητες των ψηφιακών μέσων να επανενεργοποιήσουν το ενδιαφέρον για την τέχνη του [4]. Ο κωδικοποιημένος στόχος της μελέτης είναι η σύνθεση αισθητικής ανάλυσης, παιδαγωγικής διάστασης και ψηφιακής καινοτομίας, ώστε να καταστεί δυνατή η αναβίωση και διάδοση του έργου του Βολανάκη στο σύγχρονο πολιτισμικό πλαίσιο. Η μεθοδολογική προσέγγιση είναι ποιοτική και ερμηνευτική, στηριζόμενη στην παρατήρηση και ανάλυση έργων, στη δημιουργία ψηφιακών εφαρμογών και στη σύνδεση με σύγχρονες κοινωνικές εμπειρίες. Ως εργαλεία σχεδιασμού αξιοποιήθηκαν διαδραστικές ιστοσελίδες, το Artsteps για εικονική περιήγηση σε θεματικούς άξονες, το Time Graphics για τη χρονολογική αποτύπωση ζωής και έργου, καθώς και το Quizizz για διαδραστική αξιολόγηση. Μέσα από αυτά ενισχύθηκε η εκπαιδευτική διάσταση και η βιωματική εμπλοκή του κοινού. Τα ευρήματα δείχνουν ότι το έργο του Βολανάκη [5], διατηρεί διαχρονική επικαιρότητα, καθώς θέματα όπως η θάλασσα, το ταξίδι και η επιστροφή αποκτούν νέο περιεχόμενο στο πλαίσιο της μετανάστευσης, της νοσταλγίας και της ταυτότητας. Η συμβολή της μελέτης έγκειται στη σύνδεση πολιτισμικής κληρονομιάς και ψηφιακής τεχνολογίας, προσφέροντας νέες δυνατότητες διάδοσης, κριτικού αναστοχασμού και ενίσχυσης της πολιτισμικής μνήμης.

Λέξεις-κλειδιά: Εικαστικά έργα, Ανανοηματοδότηση καλλιτεχνικού έργου, προηγμένα ψηφιακά εργαλεία, Ψηφιακή αφήγηση και Ψηφιακός Πολιτισμός.

Αναφορές:

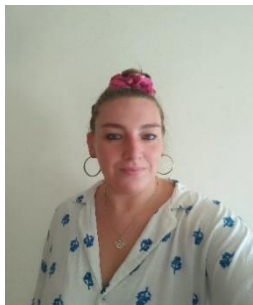
- [1] Εθνική Πινακοθήκη της Ελλάδος. Κωνσταντίνος Βολανάκης. Available at: <https://www.nationalgallery.gr/artist/volanakis-konstantinos/>
- [2] Κασιμάτη, Μ. (2024). Κωνσταντίνος Βολανάκης: ένας αποτυχημένος; *The Books' Journal*. Available at: <https://booksjournal.gr/kritikes/4918-konstantinos-volanakis-enas-apotyximenos>

- [3] Πολυξένη Δημαρά-Τσιμπούκη, «Κωνσταντίνος Βολανάκης. Ένα αμφισβητούμενο έργο του μεγάλου ζωγράφου», περ. *Εκλογή*, τόμος Η', Ιούνιος 1952, σ. 41-44.
- [4] Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη. *Ψηφιακή Συλλογή Κωνσταντίνου Βολανάκη*. Available at: <https://digitalgallery.laskaridisfoundation.org/gallery.php>
- [5] Καστρενόπουλος, Ν. (2010). Κωνσταντίνος Βολανάκης: Ο πατέρας της ελληνικής θαλασσογραφίας. ΝΑΥΚΡΑΤΟΥΣΑ, Available at: <https://astypalaia.wordpress.com/2010/02/21>

Acknowledgement: Η εργασία αυτή υποστηρίζεται εν μέρει από το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» και το Κέντρο Ερευνών του Πανεπιστημίου Πειραιώς (ΚΕΠΠ)

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Μαυρέα Χριστίνα** είναι φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Digital Culture, Smart Cities, IoT and Advanced Digital» στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Φοίτησε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης στο τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών. Από μικρή ηλικία μπήκε ο αθλητισμός στη ζωή της και αυτό την οδήγησε να ασχοληθεί επαγγελματικά, για 15 χρόνια, με το άθλημα της πετοσφαίρισης. Πραγματοποίησε την πρακτική της άσκηση, το 2016, στα Γενικά Αρχεία του Ηρακλείου, ταξινομώντας αρχειακό υλικό του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Ασχολήθηκε εθελοντικά με την αρθρογραφία, από το 2019 έως το 2022, αρθρογραφώντας στη στήλη του πολιτισμού στο διαδικτυακό περιοδικό του MaxMag. Από την άνοιξη του 2024 έχει αναλάβει εθελοντική εργασία στο Μουσείο Νίκος Καζαντζάκης, όπου συμβάλλει στην ψηφιοποίηση και στην ταξινόμηση του αρχειακού υλικού της βιβλιοθήκης του μουσείου. Με βαθιά αγάπη για την τέχνη και τον πολιτισμό, φιλοδοξεί να προσφέρει και να συνεισφέρει ουσιαστικά στον χώρο.

Ο **Δρ. Κοτσιφάκος Δημήτριος** (Post-Doc, Post-Doc, PhD, MSc) είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής, στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, στην Ελλάδα. Είναι βραβευμένος απόφοιτος με Διάκριση (2010), από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, και κάτοχος τετραετούς πτυχίου Ηλεκτρονικού Μηχανικού από το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α-ΤΕΙ) Αθήνας. Είναι Διευθυντής στο 1^ο Εργαστηριακό Κέντρο του Αγίου Δημητρίου (Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, ΕΕΚ). Ο Δρ. Κοτσιφάκος διδάσκει Τεχνολογίες Ιστού («Διαχείριση Παγκόσμιου Ιστού και Ψηφιακών Συλλογών») στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IOT and Advanced Digital”, στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Ο **Χρήστος Δουλιγέρης**, Καθηγητής στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, κατείχε θέσεις στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Πανεπιστημίου του Μαϊάμι. Υπήρξε μέλος της Ελληνικής Αρχής Διασφάλισης και Απορρήτου Πληροφοριών και Επικοινωνιών και Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Ελληνικής Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για την Κοινωνική Ασφάλιση Α.Ε. Ο Δρ. Δουλιγέρης έχει δημοσιεύσει εκτενώς στην επιστημονική βιβλιογραφία για τη δικτύωση και έχει συμμετάσχει σε πολλά ερευνητικά και αναπτυξιακά προγράμματα. Ο Δρ. Δουλιγέρης διδάσκει Τεχνολογίες Ιστού («Διαχείριση Παγκόσμιου Ιστού και Ψηφιακών Συλλογών») στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IoT and Advanced Digital”, στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Η ψηφιοποίηση και τεκμηρίωση της συλλογής χειρογράφων της Ιεράς Μονής Κωνσταμονίου: μεθοδολογία, προβλήματα και προοπτικές

Ιωάννης Μυταυτσής

Υπ. Διδάκτωρ Βυζαντινής Φιλολογίας Δ.Π.Θ

Email: imytafts@helit.duth.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ψηφιοποίηση των χειρογράφων της Ιεράς Μονής Κωνσταμονίου (Άγιον Όρος) υλοποιήθηκε το 2025 με στόχο τη διάσωση, την τεκμηρίωση και την περαιτέρω αξιοποίηση μίας από τις μικρότερες, αλλά ιδιαιτέρως σημαντικές, αγιορειτικές συλλογές χειρογράφων. Συνολικά ψηφιοποιήθηκαν 62 από τους 139 κώδικες της συλλογής, τους οποίους επέλεξα με βάση τη χρονολογία, τη θεματική και τη κατάσταση διατήρησής τους. Για την ψηφιοποίηση χρησιμοποιήθηκε εξειδικευμένος σαρωτικός εξοπλισμός (Bookeye 4 V2 Professional Archive Bookscanner) και οι εικόνες αποτυπώθηκαν σε μορφή TIFF, σύμφωνα με διεθνή πρότυπα. Η τεχνική επεξεργασία περιέλαβε οργάνωση αρχείων, ανίχνευση διπλότυπων και βελτίωση της αναγνωσιμότητας φθαρμένων στοιχείων με εργαλεία Python (CLAHE, HSV), χωρίς αλλοίωση του πρωτογενούς τεκμηρίου.

Η μελέτη ανέδειξε θετικά αποτελέσματα (προστασία ευπαθών χειρογράφων, διεύρυνση της πρόσβασης, δυνατότητα απομακρυσμένης έρευνας), αλλά και περιορισμούς, όπως η αποσύνδεση του ψηφιακού τεκμηρίου από το βιβλιακό συμφραζόμενο και η ανάγκη εξειδικευμένων μεταδεδομένων για κωδικολογική αποτύπωση. Παράλληλα, η διαχείριση της βιβλιοθήκης συνολικά με μεθοδολογία project management έδειξε ότι ακόμη και μια μονοπρόσωπη προσπάθεια μπορεί να παράγει πρότυπο οργανωμένο σχέδιο, το οποίο δύναται να αξιοποιηθεί σε αντίστοιχα εγχειρήματα μικρότερων μοναστηριακών βιβλιοθηκών. Ο συνδυασμός διαφορετικών επιστημονικών πεδίων ανταποκρίνεται αρτιότερα σε μια συλλογή χειρογράφων. Η περίπτωση της συλλογής χειρόγραφων βιβλίων της Ι.Μ. Κωνσταμονίου δείχνει με σαφήνεια τη σημασία της τεκμηριωμένης ψηφιοποίησης για την προστασία και την ανάδειξη της άυλης και υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Ιωάννης Μυταυτσής

Email: imytafts@helit.duth.gr

Επιβλέπων καθηγητής: Raimondo Tocchi, Επ. Καθηγητής Βυζαντινής Φιλολογίας, Τμήμα Ανθρωπιστικών Σπουδών, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, Δ.Π.Θ.

Ο Ιωάννης Μυταυτσής είναι Υποψήφιος Διδάκτορας Βυζαντινής Φιλολογίας του Τμήματος Ανθρωπιστικών Σπουδών του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης. Η έρευνά του επικεντρώνεται στην καταλογογράφηση, την παλαιογραφική και κωδικολογική μελέτη και ψηφιοποίηση των χειρόγραφων βιβλίων της Ιεράς Μονής Κωνσταμονίου.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ “ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ” ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΠΕ ΚΑΙ ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

ΗΛΙΑΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

email: e.sakellaris@ellet.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το έργο «Καινοτόμες δράσεις της ψηφιακής Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (ΕΛΛΕΤ) με τη χρήση ΤΠΕ και αναδυόμενων τεχνολογιών» βρίσκεται σε εξέλιξη¹ και αποτελεί ένα θεμελιώδες βήμα για την ψηφιακή μετατροπή του πλούσιου αρχαιικού υλικού της ΕΛΛΕΤ, ενός φορέα με 50 χρόνια συνεισφοράς στην προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η κύρια προσπάθεια αυτής της φάσης επικεντρώθηκε στην οργανωμένη ψηφιοποίηση και τεκμηρίωση του υλικού, το οποίο περιλαμβάνει χιλιάδες έγγραφα, φωτογραφίες, μελέτες αποκατάστασης, οπτικοακουστικό υλικό κ.ά.[2].

Για την υλοποίηση της ψηφιοποίησης, εφαρμόστηκαν σύγχρονες τεχνικές και πρότυπα ώστε να εξασφαλιστεί η υψηλή ποιότητα των ψηφιακών αντιγράφων [3, 6]. Παράλληλα, αναπτύχθηκε ένα λεπτομερές πλαίσιο μεταδεδομένων, ακολουθώντας διεθνή πρότυπα, ώστε κάθε ψηφιακό αντικείμενο να είναι πλήρως τεκμηριωμένο και ανακτήσιμο από ερευνητές και το ευρύ κοινό [4, 7]. Η συστηματική αυτή εργασία εξασφαλίζει ότι το αρχείο της ΕΛΛΕΤ δεν μετατρέπεται απλά σε ψηφιακή μορφή, αλλά γίνεται ένα προσβάσιμο και διαλειτουργικό ψηφιακό αποθετήριο [7, 5].

Η ολοκλήρωση της τρέχουσας φάσης υλοποίησης θέτει τις βάσεις για την περαιτέρω αξιοποίηση του ψηφιοποιημένου υλικού, επιτρέποντας μελλοντικά την ανάπτυξη καινοτόμων εφαρμογών και υπηρεσιών που θα αναδείξουν την ιστορία και το έργο της ΕΛΛΕΤ, ενισχύοντας την πρόσβαση και τη συμμετοχή του κοινού στην πολιτιστική κληρονομιά [1]. Το επόμενο βήμα θα είναι η ανάπτυξη μιας σύγχρονης και φιλικής προς τον χρήστη ψηφιακής πλατφόρμας, σχεδιασμένη για να προσφέρει διαδραστικές και βιωματικές εμπειρίες στους επισκέπτες, δημιουργώντας μια νέα σχέση μεταξύ του οργανισμού και του κοινού του [6].

Λέξεις Κλειδιά: Ψηφιοποίηση, Τεκμηρίωση, Διαλειτουργικότητα, Ψηφιακό αποθετήριο, Ψηφιακές συλλογές

Αναφορές

1. Ch'ng, E. (2020). The Impact of Digitalization on Cultural Practices and Values. *International Journal of Law and Policy*.
2. Melnyk, O., et al. (2025). Digital Transformation of Cultural Heritage: Prospects and Threats. *International Journal on Culture, History, and Religion*.
3. Pandey, R., & Kumar, V. (2020). Exploring the Impediments to Digitization and Digital Preservation of Cultural Heritage Resources: A Selective Review. *Preservation, Digital Technology & Culture*.
4. UNESCO. (2003). *Charter on the Preservation of the Digital Heritage*.

¹Επιστημονικός υπεύθυνος έργου: Δρ. Σπύρος Αρσένης, Γενικός Γραμματέας ΕΛΛΕΤ
Ανάδοχος έργου: Steficon S.A.

5. Ahmad, A. B., & Hassan, S. (2022). Cultural Heritage Preservation in Digital Repositories: A Bibliometric Analysis. (Από το IGI Global).
6. Borin, E., & Rossato, L. (2023). Sustainable Management of International Partnerships for Cultural Heritage Digitization in Brazil. Sustainability.
7. Gombault, Allal-Chérif, & Décamps. (2016). ICT adoption in heritage organizations: Crossing the chasm. ResearchGate.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Ο Ηλίας Σακελλάρης είναι αρχιτέκτων μηχανικός που ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο το 2017 και τις μεταπτυχιακές του σπουδές στον «Ψηφιακό Πολιτισμό» του Πανεπιστημίου Πειραιώς το 2020. Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα είναι στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς και συγκεκριμένα στις νέες τεχνολογίες και μεθοδολογίες για τη διατήρηση και διαχείρισή της. Έχει δημοσιεύσει εργασίες και έχει συμμετάσχει σε εθνικά και διεθνή συνέδρια σχετικά με το HBIM (Heritage Building Information Modelling).

Εργάστηκε για δύο χρόνια στο πρόγραμμα Interreg Digiarc, συμβάλλοντας στην αποτύπωση και ψηφιοποίηση των μεσαιωνικών οχυρώσεων της Ρόδου με τη χρήση σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων. Από το 2021 εργάζεται για την ΕΛΛΕΤ ως υπεύθυνος του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, με αντικείμενο το συντονισμό και τη διαχείριση μελετών αποκατάστασης, όπως και Ευρωπαϊκών προγραμμάτων με δράσεις ευαισθητοποίησης για τη διατήρηση και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΜΦΙΛΕΓΟΜΕΝΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΩΣ ΠΥΞΙΔΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΧΑΛΑΡΗ ΜΑΡΙΑ

Φιλολόγος ΕΚΠΑ, Med in Special Education,
Σύμβουλος Σταδιοδρομίας & Επαγγελματικού Προσανατολισμού ΠΕΣΥΠ
mariachalari83@gmail.com

ΚΟΤΣΙΦΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Διευθυντής Ιου Εργαστηριακού Κέντρου Αγ. Δημητρίου,
Post-Doc, Post-Doc, PhD, MSc, τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σύμβουλος Σταδιοδρομίας & Επαγγελματικού Προσανατολισμού ΠΕΣΥΠ
dkotsifakos@uniwa.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εισήγηση εξετάζει την διδακτική αξιοποίηση αμφιλεγόμενων ιστορικών ζητημάτων επιχειρώντας παράλληλα μία σύνδεση των ιστορικών γεγονότων με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κρίσιμα ζητήματα όπως η Μικρασιατική καταστροφή προσεγγίζονται ως πεδία αναστοχασμού, ερμηνείας και αξιακής διερεύνησης (Σαλβάνου 2018). Αρχικά γίνεται μια θεωρητική προσέγγιση του όρου «αμφιλεγόμενα ζητήματα» και επισήμανση των βασικών χαρακτηριστικών του δίνοντας έμφαση στη σημασία τους ως μέσα προώθησης της κριτικής σκέψης και του κοινωνικού διαλόγου. Επιπλέον, επιχειρείται σύνδεσή τους με τα ανθρώπινα δικαιώματα προτείνοντας κατάλληλες διδακτικές πρακτικές και επισημαίνοντας τη σημασία της καλλιέργειας κατάλληλου σχολικού κλίματος και της απαιτούμενης συνεργασίας με τους γονείς.

Το προτεινόμενο διδακτικό σενάριο διδασκαλίας βασίζεται σε παιδαγωγικές αρχές ενεργητικής μάθησης και κριτικού γραμματισμού. Ενσωματώνει διαθεματική, ομαδοσυνεργατική, βιωματική μεθοδολογία, συνδέοντας έτσι την ιστορία με μορφές τέχνης όπως η λογοτεχνία. Μέσω της χρήσης ψηφιακών εργαλείων όπως το padlet, το Canva, ψηφιακών αφηγήσεων κ.ά., οι μαθητές/ μαθήτριες συμμετέχουν ενεργά στην κατασκευή νοήματος, ατομικών και παράλληλα συλλογικών ταυτοτήτων μέσω παιχνιδοποίησης (Champion, 2016). Ομαδικές εργασίες, ανάλυση πηγών, δημιουργία πολυτροπικού υλικού και παρουσίαση διαφορετικών οπτικών προάγουν τη βιωματική μάθηση, τη δημοκρατική συμμετοχή και καλλιεργούν την ενσυναίσθηση (Rollinger 2020). Η ιστορία, έτσι, παύει να είναι στείρα γνώση και μετατρέπεται σε πεδίο κοινωνικού διαλόγου και αναστοχασμού προάγοντας έτσι τις δημοκρατικές αρχές και την ενεργό πολιτεότητα (Wainwright, 2019). Ως στοχοθεσία η παρούσα εργασία επιδιώκει να αναδείξει τη συμβολή της διδασκαλίας αμφιλεγόμενων ιστορικών ζητημάτων στην ενίσχυση της δημοκρατικής εκπαίδευσης, μέσω της ανάπτυξης ενός διδακτικού σεναρίου που εστιάζει στην ενεργό συμμετοχή, τον κριτικό γραμματισμό και τη σύνδεση ιστορίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το εγχείρημα βρίσκεται σε στάδιο μοντελοποίησης και προεργασίας και στοχεύει, σε δεύτερο χρόνο, να ελεγχθεί η αποτελεσματικότητα της μεθόδου σε πραγματικές συνθήκες τάξης. Η μεθοδολογική προσέγγιση της εργασίας είναι μικτή, με θεωρητική ανάλυση στο παρόν στάδιο και πρόβλεψη εφαρμοσμένης ποιοτικής έρευνας στην επόμενη φάση. Αρχικά, υιοθετείται θεωρητική επισκόπηση της έννοιας των "αμφιλεγόμενων ζητημάτων" και της διδακτικής τους δυναμικής, μέσα από το πρίσμα του παιδαγωγικού δημοκρατικού λόγου. Η επιλογή θεματικών όπως η Μικρασιατική Καταστροφή, που εμπεριέχει διαφορετικές ερμηνείες και ιστορικές οπτικές, λειτουργεί ως πεδίο αξιακής αναστοχαστικής προσέγγισης κατά βάση διευκολύνει την ενεργό εμπλοκή των μαθητών/μαθητριών στην οικοδόμηση ιστορικής σκέψης.

Η ερευνητική προβληματική αρθρώνεται γύρω από τα εξής επιστημονικά ερωτήματα:

- Πώς αντιλαμβάνονται οι μαθητές/μαθήτριες την έννοια της ιστορικής ερμηνείας όταν έρχονται αντιμέτωποι με αμφιλεγόμενα ζητήματα;
- Σε ποιο βαθμό η χρήση βιωματικών και ψηφιακών μεθόδων ενισχύει την κατανόηση των ιστορικών γεγονότων και την ανάπτυξη ενσυναίσθησης;

- Ποιες διδακτικές πρακτικές συμβάλλουν στην καλλιέργεια δημοκρατικών στάσεων και την ενεργό πολιτειότητα μέσω της Ιστορίας;

Η προστιθέμενη αξία της εργασίας εντοπίζεται στη διεπιστημονική και δημοκρατική αναανομηματοδότηση της ιστορικής γνώσης μέσα στην εκπαιδευτική πράξη. Σε αντίθεση με την παραδοσιακή, μονοφωνική διδασκαλία της Ιστορίας, η πρόταση αυτή ενθαρρύνει την ανάδειξη διαφορετικών οπτικών, τον σεβασμό στην ετερότητα και την ιστορική ενσυναίσθηση. Η μεθοδολογία προωθεί τη σχολική τάξη ως μικρογραφία μιας δημοκρατικής κοινωνίας, όπου οι μαθητές μπορούν να ασκηθούν στον διάλογο, στη σύνθεση διαφορετικών ερμηνειών και στην αναγνώριση των ιστορικών σιωπών. Επιπλέον, η πρόταση εστιάζει στη συστημική προσέγγιση της διδασκαλίας, επισημαίνοντας τη σημασία της συνεργασίας με γονείς και της δημιουργίας ενός ασφαλούς και ανοικτού σχολικού κλίματος. Τέλος, η ενσωμάτωση εργαλείων ψηφιακής αφήγησης ενδυναμώνει τις φωνές των μαθητών και προάγει την παιδαγωγική ισότητα. Συνολικά, η εργασία φιλοδοξεί να συμβάλει στην παραγωγή ενός παιδαγωγικού πλαισίου που να καθιστά την ιστορία εργαλείο δημοκρατικής συγκρότησης, κοινωνικού στοχασμού και ενεργού πολιτειότητας.

Λέξεις Κλειδιά: Διδακτικά σενάρια στην Εκπαίδευση, Ψηφιακή εκπαίδευση, Ιστορική μνήμη

Αναφορές

Champion, E. (2016). *Critical Gaming: Interactive History and Virtual Heritage*, Taylor & Francis, United Kingdom

Rollinger C., (2020). *Classical Antiquity in Video Games: Playing with the Ancient World*, Cambridge University Press, London

Wainwright, A. M. (2019). *Virtual History: How Videogames Portray the Past*, Routledge, United Kingdom

Σαλβάνου Α. (2018). *Η συγκρότηση της προσφυγικής μνήμης: Το παρελθόν ως ιστορία και πρακτική*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Μαρία Χάλαρη** είναι φιλόλογος, απόφοιτη του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας (κατεύθυνση Παιδαγωγικής) του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ). Είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Ειδική Αγωγή, στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό (ΠΕΣΥΠ), καθώς και του μεταπτυχιακού προγράμματος "Ταυτότητα, Εκπαίδευση και Ικανότητες για τον Δημοκρατικό Πολιτισμό" του ΕΚΠΑ. Δραστηριοποιείται στον χώρο της ιδιωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και της ειδικής αγωγής, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για ζητήματα ένταξης, διαφοροποιημένης διδασκαλίας και ενδυνάμωσης των μαθητών με βάση τις αρχές της δημοκρατικής εκπαίδευσης.

Ο **Δρ. Κοτσιφάκος Δημήτριος** είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής, στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Ελλάδα. Είναι κάτοχος τετραετούς πτυχίου Ηλεκτρονικού Μηχανικού από το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α-ΤΕΙ) Αθήνας και βραβευμένος απόφοιτος με Διάκριση (2010), από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, τμήματος Πληροφορικής. Είναι Διευθυντής στο 1^ο Εργαστηριακό Κέντρο του Αγίου Δημητρίου (Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, ΕΕΚ). Ο Δρ. Κοτσιφάκος διδάσκει στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Digital Culture, Smart Cities, IOT and Advanced Digital", στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς και στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων», του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Κοινωνιολογική προσέγγιση της Τεχνητής Νοημοσύνης στην καλλιτεχνική εκπαίδευση: Μετασχηματισμοί ρόλων και πολιτισμικού κεφαλαίου

Μαρία Αθανασέκου

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Frederick University

m_k_athanasekou@yahoo.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αξιοποίηση της Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) στην εκπαίδευση μέσω καλλιτεχνικών πλατφορμών σηματοδοτεί έναν πολυδιάστατο κοινωνικό μετασχηματισμό. Οι ψηφιακές εφαρμογές που βασίζονται στην AI δίνουν στους μαθητές τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά στη δημιουργική διαδικασία, ξεπερνώντας παραδοσιακά πρότυπα διδασκαλίας. Από κοινωνιολογική σκοπιά, αυτή η μετάβαση επαναπροσδιορίζει τις σχέσεις εξουσίας και γνώσης εντός του σχολικού πλαισίου, καθώς ο εκπαιδευτικός δεν κατέχει πλέον αποκλειστικά τη γνώση, αλλά μετατρέπεται σε εμπνευστή και διαμεσολαβητή πολιτισμικής παραγωγής.

Η χρήση AI ενισχύει τη συμμετοχικότητα και προσφέρει δυνατότητες προσωποποιημένης μάθησης, ιδίως σε μαθητές με διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα ή μαθησιακές ανάγκες. Παράλληλα, όμως, δημιουργεί νέες μορφές ανισότητας, καθώς η πρόσβαση σε τεχνολογικούς πόρους και η επάρκεια ψηφιακού γραμματισμού δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένες. Ο κοινωνιολογικός προβληματισμός εστιάζει και στο ζήτημα της αυθεντικότητας: πότε ένα καλλιτεχνικό έργο θεωρείται προσωπική έκφραση και πότε αποτελεί προϊόν αλγοριθμικού υπολογισμού;

Η κοινωνιολογία της τέχνης προσεγγίζει την AI όχι ως ουδέτερο εργαλείο, αλλά ως φορέα ιδεολογίας, ο οποίος αναδιαμορφώνει τους πολιτισμικούς ρόλους, τη δημιουργική ταυτότητα και την έννοια της μάθησης. Κατά συνέπεια, η ενσωμάτωση της AI στις καλλιτεχνικές πρακτικές της εκπαίδευσης δεν αφορά μόνο την τεχνολογία, αλλά και τη μεταβολή των κοινωνικών σχέσεων και της πολιτισμικής παραγωγής σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο παιδαγωγικό τοπίο.

Λέξεις Κλειδιά: Τεχνητή Νοημοσύνη, Καλλιτεχνική Εκπαίδευση, Ψηφιακός Γραμματισμός, Κοινωνιολογία Τέχνης

Αναφορές

Παπακωνσταντίνου, Ν. (2011). *Η τέχνη στην εποχή της ψηφιακής επανάστασης*. Εκδόσεις Παπαζήση.

Νικολαΐδου, Ε. (2015). *Η τεχνολογία στην εκπαίδευση: Από την αλφαβητική εκπαίδευση στην ψηφιακή τάξη*. Εκδόσεις Κριτική.

Μαυρουδής, Χ. (2013). *Η σύγχρονη εκπαίδευση και η τεχνολογία*. Εκδόσεις Ικαρος.

Γεωργίου, Π. (2010). *Η κοινωνιολογία της τέχνης*. Εκδόσεις Επίκεντρο.

Κοντογιώργης, Θ. (2014). *Η τέχνη της εκπαίδευσης*. Εκδόσεις Πατάκη.

Zhao, Y. (2018). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Springer.

Buolamwini, J., & Gebru, T. (2018). Gender Shades: Intersectional accuracy disparities in commercial gender classification. *Proceedings of the 1st Conference on Fairness, Accountability and Transparency*, 77–91.

Galloway, A. R. (2012). *The interface effect*. Polity.

- Gere, C. (2008). *Digital culture*. Reaktion Books.
- Sullivan, G. (2005). *Art practice as research: Inquiry in the visual arts*. Sage Publications.
- Robinson, K. (2011). *Out of our minds: Learning to be creative*. Capstone.
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed*. Continuum.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Routledge.
- McLuhan, M. (1964). *Understanding media: The extensions of man*. MIT Press.
- Postman, N. (1992). *Technopoly: The surrender of culture to technology*. Vintage Books.
- O'Neil, C. (2016). *Weapons of math destruction: How big data increases inequality and threatens democracy*. Crown Publishing

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η Μαρία Αθανασέκου είναι Ιστορικός Τέχνης, απόφοιτη της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ, με μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου και διδακτορικό από τη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ. Διδάσκει στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και στο Πανεπιστήμιο Frederick, ενώ έχει συνεργαστεί με πολλά ακόμα πανεπιστημιακά ιδρύματα. Είναι μέλος της ευρωπαϊκής ερευνητικής ομάδας COST Action (DEVOTION CA18211), εκπροσωπώντας την Ελλάδα. Έχει δημοσιεύσει άρθρα, συμμετάσχει σε διεθνή συνέδρια και συγγράψει βιβλία με θεματικό άξονα την τέχνη, την εκπαίδευση και τη θεραπεία. Διαθέτει επιμορφώσεις στην Εικαστική Θεραπεία, την Ψυχολογία, την Ειδική Αγωγή και άλλα σχετικά πεδία. Η προσέγγισή της είναι διαθεματική, αξιοποιώντας τη σύνδεση της τέχνης με τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες. Πιστεύει βαθιά στη δύναμη της εικόνας και αφηγείται την τέχνη ως εμπειρία ζωής και αναστοχασμού.

Από την Ψηφιοποίηση στο Εθνικό Οπτικοακουστικό Αποθετήριο: Διαφύλαξη και Ανάδειξη της Οπτικοακουστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας

Πρόταση ΕΚΚΟΜΕΔ (Concept Note)

ΠΡΙΝΙΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Υπεύθυνη Πολιτιστικής Διπλωματίας,

ΝΑΝΤΙΑ ΔΕΡΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Υπεύθυνη Επικοινωνίας Αρχείου Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η οπτικοακουστική κληρονομιά αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της συλλογικής μας μνήμης και της πολιτιστικής μας ταυτότητας.

Στην αλγοριθμική εποχή, η διαχείριση, διάσωση και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς εξελίσσεται με ταχείς ρυθμούς χάρη στις ψηφιακές τεχνολογίες, προσφέροντας τη δυναμική να διαφυλάξουμε το πολύτιμο «ιστορικό» πολιτιστικό προϊόν στην επόμενη ψηφιακή δεκαετία, ενώ ο μετασχηματισμός του τομέα έχει ως αποτέλεσμα την ευκολότερη επιγραμματική πρόσβαση σε πολιτιστικό υλικό για όλους, με βάση τις παγκόσμιες καλές πρακτικές και τις επιταγές της UNESCO και των διεθνών Πολιτιστικών Οργανισμών, για «δημοκρατικοποίηση της πληροφορίας και της συλλογικής γνώσης και πολιτισμό προσβάσιμο σε όλους». Παράλληλα, η Γενική Διεύθυνση Επικοινωνιακών Δικτύων, Περιεχομένου και Τεχνολογίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αλλάζει το τοπίο, πραγματοποιώντας εκτεταμένες δράσεις συντονισμού και χρηματοδότησης πολιτικών για τη συμπλήρωση της ψηφιακής πολιτιστικής πολιτικής των κρατών μελών.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Δέσποινα Πρίνια Ph.D: Με ειδικότητα στη Πολιτιστική Διπλωματία και Στρατηγική Επικοινωνία στις Διαπολιτισμικές Σχέσεις, η Δέσποινα Πρίνια, κατέχει διδακτορικό στην Στρατηγική Επικοινωνία και Διαχείριση M.M.E. από το Πανεπιστήμιο Columbia και Μεταδιδακτορικό στη Διαχείριση Κρίσεων στις Διαπολιτισμικές Σχέσεις από το Kennedy School of Government του Παν/ιου Harvard, ενώ ειδικεύθηκε στη Πολιτιστική Διπλωματία στο Ινστιτούτο Πολιτιστικής Διπλωματίας του Βερολίνου (ICD).

Εργάστηκε στον Ο.Η.Ε. στη Νέα Υόρκη και στη συνέχεια στη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή, ενώ ως Σύμβουλος Πολιτιστικής Διπλωματίας για τους πρέσβεις της UNESCO, έχει συμμετάσχει, στη σύνταξη Προτάσεων της UNESCO για την ένταξη στη λίστα των άυλων πολιτιστικών προϊόντων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας.

Από το 2012 είναι Καθηγήτρια Πολιτιστικής Διπλωματίας στο Τμήμα Διεθνών Σχέσεων στο Université de Strasbourg-SCG.

Σήμερα, είναι Υπεύθυνη Πολιτιστικής Διπλωματίας & Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων στο Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου & Οπτικοακουστικών Μέσων ΕΚΚΟΜΕΔ.

Κωνσταντία (Νάντια) Δερματοπούλου είναι συντονίστρια έργων στο Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου Οπτικοακουστικών Μέσων και Δημιουργίας (ΕΚΚΟΜΕΔ), όπου συμβάλλει στην ανάπτυξη του Εθνικού Ψηφιακού Οπτικοακουστικού Αποθετηρίου. Υπότροφος του προγράμματος FRAME Mentoring 2025, εστιάζει στη διατήρηση της οπτικοακουστικής κληρονομιάς, την ψηφιακή προσβασιμότητα και την ενίσχυση διεθνών στρατηγικών συνεργασιών σε θέματα αρχείων. Έχει πολυετή συνεργασία με το Edinburgh International Film Festival στον τομέα διαχείρισης αρχείων, ψηφιακής διανομής και υποστήριξης φεστιβαλικών προβολών. Είναι απόφοιτη του Edinburgh College of Art – University of Edinburgh (MFA Art, Space & Nature) και υπότροφος του National Film and Television School London (Producing Certificate).

**«ΜΕΛΕΤΗ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ: Η
ΝΕΩΤΕΡΗ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΕΩΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΚΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗΣ ΤΗΣ (1833-1915)»**

Δρ Ευρυδίκη Κατσάλη

Αρχιτέκτων μηχανικός ΕΜΠ, MSc ΕΜΠ

Αγρονόμος Τοπογράφος μηχανικός ΕΜΠ, MSc ΕΜΠ

Προϊσταμένη Τμήματος Αρχαιολογικών Έργων και Μελετών

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ευβοίας - Υπουργείο Πολιτισμού

email: ekatsali@culture.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αφορά στην μελέτη, την επεξεργασία και την ψηφιοποίηση αρχειακού χαρτογραφικού υλικού το οποίο έχει εντοπιστεί στο πλαίσιο της αρχειακής έρευνας για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής με θέμα: «Η νεώτερη πόλη της Χαλκίδας. Πολεοδομική εξέλιξη από την απελευθέρωση έως τις αρχές της εκβιομηχάνισής της (1833-1915).» η οποία υποβλήθηκε στον Τομέα II «Πολεοδομίας και Χωροταξίας» της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Συγκεκριμένα, περιγράφεται η διαδικασία έρευνας σε διάφορα δημόσια και ιδιωτικά αρχεία από την οποία συλλέχθηκαν δημόσια και ιδιωτικά έγγραφα, ιστορικοί χάρτες, τοπογραφικά διαγράμματα, σχέδια πόλεως και σχέδια τροποποιήσεων πολεοδομικών σχεδίων που αφορούν την πόλη της Χαλκίδας και συνόδευαν τις σχετικές δημοσιεύσεις του ελληνικού κράτους που φωτίζουν με μεγάλη ακρίβεια την πολεοδομική εξέλιξη της πόλης, καθώς και ο τρόπος ψηφιακής διαχείρισης της πληροφορίας η οποία προέκυψε από αυτά ανάλογα με το είδος τους. Η ανακοίνωση εστιάζει στη μελέτη, την επεξεργασία και την ψηφιοποίηση του χαρτογραφικού υλικού κατά την οποία τμήματα των σημαντικότερων ιστορικών χαρτών, τοπογραφικών διαγραμμάτων και σχεδίων πόλεως συνενώθηκαν και ψηφιοποιήθηκαν έτσι ώστε με την κατάλληλη επεξεργασία να παραχθούν νέοι ιστορικοί χάρτες της πόλης της Χαλκίδας, που απεικονίζουν την πολεοδομική συγκρότηση της πόλης, τις χρήσεις γης, το ιδιοκτησιακό καθεστώς, την τοπογραφία της ευρύτερης περιοχής της Χαλκίδας στις χρονικές στιγμές μετά την απελευθέρωση (1840), στις αρχές της εκβιομηχάνισης (1870 περίπου) και μετά την κατεδάφιση των οχυρώσεων (1915 περίπου). Η ανακοίνωση αναφέρεται στην μεθοδολογία δημιουργίας των χαρτών, οι οποίοι έχουν υπόβαθρο το σημερινό πολεοδομικό σχέδιο της Χαλκίδας, βασίζονται στην επεξεργασία των παραπάνω ιστορικών αδημοσίευστων χαρτών/ρυμοτομικών σχεδίων και έχουν την ιδιαιτερότητα ότι η σύνθεση του χάρτη απαιτεί την επεξεργασία πολλών αποσπασμάτων, λαμβάνοντας υπ' όψιν την κακή κατάσταση διατήρησης του υλικού. Στόχος είναι η όσο το δυνατό πιο ρεαλιστική και ακριβής απεικόνιση της πόλης σε διάφορες χρονικές στιγμές, γεγονός που εξαρτάται από την ψηφιακή επεξεργασία του χαρτογραφικού τεκμηρίου, από την προσεκτική μελέτη και παρατήρηση αυτού, αλλά και τον συσχετισμό του με περαιτέρω στοιχεία της αρχειακής και βιβλιογραφικής έρευνας.

Λέξεις Κλειδιά: αρχειακό υλικό, ψηφιοποίηση χαρτών, Χαλκίδα

Αναφορές

- Καράκωστας 1999: Εταιρεία Ευβοϊκών Σπουδών (εκδ.), Χαρακτικά της Εύβοιας. Συλλογή Γιάννη Κ. Καράκωστα, Αθήνα, (1999), εικ. 64, 72, 79.
- Καρύδης 1988: Δημ. Ν. Καρύδης, Συγκρότηση και εξέλιξη των ελληνικών πόλεων (15ος-19ος αι.), Αθήνα, 1988, σ. 3, 51-55, 81-101.
- Ε. Κατσάλη, Διδακτορική διατριβή, Η νεώτερη πόλη της Χαλκίδας - Πολεοδομική εξέλιξη από την απελευθέρωση έως τις αρχές της εκβιομηχάνισής της (1833-1915), Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, Αθήνα 2024.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η **Ευρυδίκη Κατσάλη** εργάζεται ως Αρχιτέκτων μηχανικός στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Εύβοιας του Υπουργείου Πολιτισμού. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν υστεροβυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχιτεκτονική, ιστορία της πολεοδομίας, μεσαιωνικούς πύργους, οθωμανική αρχιτεκτονική, πολιτιστικές διαδρομές, τεκμηρίωση μνημείων και αρχαιολογικών χώρων με χρήση νέων ψηφιακών τεχνολογιών (φωτογραμμετρικές μέθοδοι, τρισδιάστατα μοντέλα, drones). Μετά από σπουδές Τοπογράφου Μηχανικού στη Σχολή Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (1999), ολοκλήρωσε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα Διαχείρισης Υδατικών Πόρων στη Σχολή Πολιτικών Μηχανικών (2000) και το μεταπτυχιακό πρόγραμμα Γεωπληροφορικής στο ίδιο Πανεπιστήμιο το 2002. Όταν ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές αποφάσισε να συνεχίσει τις σπουδές της στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (2008). Αργότερα άρχισε να εκπονεί διδακτορική διατριβή στην ίδια σχολή, η οποία ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2024. Από το 2010 εργάζεται στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Εύβοιας του Υπουργείου Πολιτισμού με έδρα τη Χαλκίδα, ενώ από τον Οκτώβριο του 2014 είναι προϊσταμένη του Τμήματος Αρχαιολογικών Έργων και Μελετών της Εφορείας.

Η πολιτιστική εμπειρία στα μουσεία της Αθήνας το 2024: καινοτομία, ψηφιακές τεχνολογίες και κοινωνικός αντίκτυπος

ΕΛΙΖΑ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Αρχιτέκτονας-Παιδαγωγός, ΜΑ Μουσειολογία Αναπτυξιακή

Αθήνας ΑΕ

email: eneofytou@developathens.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το 2024 οι επισκέπτες των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων στην Ελλάδα ξεπέρασαν τα 20 εκατομμύρια (Κουσουνής, 2025). Τα μουσεία αποτελούν σημαντικό κομμάτι της πολιτιστικής ταυτότητας και της τουριστικής ανάπτυξης της πόλης της Αθήνας, με επιπτώσεις στην καθημερινότητα των κατοίκων, θετικές και αρνητικές (Douros et al., 2024). Σε αυτό το πλαίσιο, η Αναπτυξιακή Αθήνας ΑΕ, αναπτυξιακή εταιρεία του Δήμου Αθηναίων, διεξήγαγε μια εστιασμένη έρευνα στα μουσεία εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Αθηναίων, συλλέγοντας πρωτογενή ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα για ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων το έτος 2024.

Η έρευνα υλοποιήθηκε με δομημένο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο που απεστάλη στα μουσεία, με ανταπόκριση 79%, ποσοστό ικανοποιητικό για την αξιοπιστία της έρευνας, ειδικά σε έρευνες μη υποχρεωτικής συμμετοχής (Dillman et al., 2014). Συμμετείχαν μουσεία ποικίλης θεματολογίας και διαφορετικών προφίλ, σχηματίζοντας αντιπροσωπευτικό δείγμα της ποικιλίας των μουσείων της Αθήνας. Τα θέματα περιλάμβαναν τους επισκέπτες, τη λειτουργία, τις δράσεις, τα εκπαιδευτικά προγράμματα, την προβολή, την ψηφιακή παρουσία, τη χρήση σύγχρονης τεχνολογίας, τις κτιριακές υποδομές, την προσβασιμότητα, τις αιφόρες πρακτικές.

Από τη στατιστική και θεματική ανάλυση διαπιστώθηκε πως, αναφορικά με τις ψηφιακές τεχνολογίες, τα μουσεία της Αθήνας αξιοποιούν σημαντικά τις σύγχρονες μεθόδους, βελτιώνοντας την εξωστρέφεια, την προσβασιμότητα και την αλληλεπίδραση με το κοινό. Παρότι η πλειοψηφία έχει ενσωματώσει τεχνολογικά μέσα στις δια ζώσης εκθέσεις, η ψηφιοποίηση των συλλογών και οι εικονικές περιηγήσεις παραμένουν περιορισμένες, αφήνοντας περιθώριο για περαιτέρω ενίσχυση της ψηφιακής παρουσίας τους. Όσον αφορά τη δια ζώσης εμπειρία, ενδιαφέρουσα περίπτωση αποτελεί το Μουσείο Μαρία Κάλλας Δήμου Αθηναίων. Για την ψηφιακή παρουσία, ενδεικτικά παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών αποτελούν το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, η Εθνική Πινακοθήκη, το Μουσείο Μπενάκη και το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, με ελεύθερη πρόσβαση στις συλλογές και τους χώρους τους. Ξεχωρίζει επίσης η πρωτοβουλία του Επιγραφικού και του Νομισματικού Μουσείου για τρισδιάστατες απεικονίσεις εκθεμάτων στις ιστοσελίδες τους.

Με βάση τα συνολικά ευρήματα της έρευνας, διαμορφώνεται η εικόνα ενός δυναμικού, αν και άνισα ανεπτυγμένου, μουσειακού τοπίου στην Αθήνα, με σημαντικά περιθώρια εξέλιξης προς την πολιτιστική ποικιλομορφία, τη συμπερίληψη και την αειφορία. Οι συνεχιζόμενες προσπάθειες ανανέωσης ενισχύουν τον ρόλο των μουσείων στην πολιτιστική ταυτότητα της πόλης και θέτουν τις βάσεις για ένα πιο καινοτόμο και προσβάσιμο μέλλον.

Λέξεις Κλειδιά: μουσεία, Αθήνα, έρευνα, τεχνολογία, ψηφιοποίηση

Βιβλιογραφία

Dillman, D.A., Smyth, J.D. και Christian, L.M. (2014) *Internet, Phone, Mail, and Mixed-Mode Surveys: The Tailored Design Method* (4η έκδ.). John Wiley & Sons. Διαθέσιμο στο: doi.org/10.1002/9781394260645 (DOI: 10.1002/9781394260645)

Douros, P., Papageorgiou, K. και Milioris, K. (2024) 'Cultural Tourism and Sustainable Development: The Role of Museums, Archaeological Sites, and Festivals in Greece', *SPOUDAI: Journal of Economics*

and Business, 74(3-4), σσ. 54-61. Διαθέσιμο στο: spoudai.org/index.php/journal/article/view/569

Κουσουνής, Σ. (2025, 14 Απριλίου) «Εσπασε το φράγμα των 20 εκατ. ο αριθμός των επισκεπτών σε Μουσεία και Αρχαιολογικούς χώρους το 2024», *Travel.gr*. Διαθέσιμο στο: travel.gr/how_to_travel/travel-news/espase-to-fragma-ton-20-ekat-o-arithmos-to/

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η Ελίζα Νεοφύτου είναι Αρχιτέκτονας (ΕΜΠ) και Παιδαγωγός (ΕΚΠΑ), με μεταπτυχιακές σπουδές στη Μουσειολογία (ΑΠΘ-ΠΔΜ). Εργάζεται στην Αναπτυξιακή Αθήνας Α.Ε. σε έργα αρχιτεκτονικού, εκθεσιακού και εκπαιδευτικού σχεδιασμού. Έχει, μεταξύ άλλων, συνεργαστεί με τον Δήμο Αθηναίων και τον ΟΠΑΝΔΑ στον σχεδιασμό και την υλοποίηση εκθέσεων, ερευνητικών δράσεων και μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη βιωματική προσέγγιση του χώρου, την εκπαιδευτική διάσταση της μουσειακής εμπειρίας και την ενσωμάτωση ψηφιακών εργαλείων στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

RPGs4Museums: Εξερευνώντας τον ρόλο της ψηφιακής επαύξεσης στα εκπαιδευτικά παιχνίδια ρόλων

Δήμητρα Πετούση, Ακριβή Κατηφόρη, Κατερίνα Σέρβη, Παντελής Σακελλαριάδης, Μαρία Μπουϊλέ, Γιάννης Ιωαννίδης

ΑΘΗΝΑ - Ερευνητικό Κέντρο Έρευνας και Καινοτομίας

Ευάγγελος Παπούλιας, Μυρσίνη Πίχου, Φαίη Τσίτου, Έλενα Κίττα, Ειρήνη Σαββανή, Φωτεινή Φραγκάκη

Μουσείο Ιστορίας του ΕΚΠΑ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

email: dpetousi@athenarc.gr, vivi@athenarc.gr, katerina.servi@athenarc.gr, spreetae@gmail.com, mboile@athenarc.gr, paroulis@uoa.gr, parousi@uoa.gr, mpihou@uoa.gr, ftsitou@uoa.gr, parousi@uoa.gr, esavvani@uoa.gr, ffragkak@uoa.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εξετάζει τον ρόλο των ψηφιακά επαυξημένων επιτραπέζιων παιχνιδιών ρόλων (tabletop role playing games - TTRPGs) ως εργαλείων καλλιέργειας ιστορικής ενσυναίσθησης και αναστοχαστικής μάθησης στο πλαίσιο της μουσειακής και πολιτιστικής εκπαίδευσης. Αν και η αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών για εμπυθιστικές εμπειρίες είναι πλέον διαδεδομένη στα μουσεία, οι αφηγηματικές και συμμετοχικές δυνατότητες των TTRPGs δεν έχουν εξερευνηθεί πλήρως (Whitton, 2018). Το ερευνητικό έργο RPGs4Museums διερευνά πώς η ψηφιακή επαύξηση μπορεί να ενισχύσει την εκπαιδευτική δυναμική αυτών των παιχνιδιών χωρίς να αναιρεί τον κοινωνικό και φαντασιακό τους χαρακτήρα.

Η έρευνα βασίζεται σε θεωρητικά πλαίσια της μαθησιακής αξιοποίησης παιχνιδιών (Gee, 2003), των διαδραστικών ψηφιακών αφηγήσεων (IDNs) (Koenitz, 2023) και της εμπειρικής μουσειακής παιδαγωγικής (Hooper-Greenhill, 2007), προσεγγίζοντας το TTRPG ως πλαίσιο ενσώματης ιστορικής φαντασίας που ενισχύει την ερμηνεία, την ταύτιση και τον ηθικό στοχασμό των συμμετεχόντων (Endacott & Brooks, 2013). Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται διαφορετικές μορφές ψηφιακής επαύξεσης, όπως:

- Ψηφιακά συμπληρώματα, που προσφέρουν ιστορικές ή μουσειολογικές πληροφορίες·
- Σύντομα IDN προοίμια ή επίλογοι τύπου visual novel, που ενθαρρύνουν τον αναστοχασμό και τη σύνδεση με το ιστορικό πλαίσιο·
- Ανακατασκευές εικονικής πραγματικότητας (VR), που επιτρέπουν τη χωρική κατανόηση τόπων και σκηνών·
- Πράκτορες τεχνητής νοημοσύνης, που παρέχουν προσαρμοσμένη, ιστορικά τεκμηριωμένη πληροφόρηση και ενισχύουν το διάλογο.

Τα ευρήματα από πιλοτικές εφαρμογές αυτών των ψηφιακά επαυξημένων μουσειοσκευών β υποδεικνύουν ότι η συνδυασμένη χρήση αναλογικών και ψηφιακών στοιχείων μπορεί να ενισχύσει τη συνεργατική διερεύνηση, την ιστορική ενσυναίσθηση και τον αναστοχασμό. Η εργασία συμβάλλει στη συζήτηση για τη δημιουργία υβριδικών αφηγηματικών μαθησιακών περιβαλλόντων, όπου η αφήγηση, η εμπύθιση και η συμμετοχική ερμηνεία συνυφαίνονται για την ενίσχυση της πολιτιστικής κατανόησης.

Λέξεις Κλειδιά: επιτραπέζια παιχνίδια ρόλων, ψηφιακή επαύξηση, διαδραστικές αφηγήσεις, μουσειακή εκπαίδευση, ιστορική ενσυναίσθηση, πολιτιστική επικοινωνία

Αναφορές

Gee, J. P. (2003). What Video Games Have to Teach Us About Learning and Literacy. Palgrave Macmillan.

Whitton N. (2018). Playful learning: tools, techniques, and tactics. Research in Learning Technology, 26. <https://doi.org/10.25304/rlt.v26.2035>

Koenitz, H. (2023). Understanding Interactive Digital Narrative. Routledge.

Hooper-Greenhill, E. (2007). *Museums and Education: Purpose, Pedagogy, Performance*. Routledge. 10.4324/9780203937525.

Endacott, J., and Brooks, S.. 2013. An updated theoretical and practical model for promoting historical empathy. *Social Studies Research and Practice* 8, 1 (2013), 41–58

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η **Δήμητρα Πετούση** είναι ερευνήτρια στην ομάδα Narralive του ΕΚ «Αθηνά» με αντικείμενο τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση ψηφιακών εμπειριών Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε εθνικά και ευρωπαϊκά έργα. Είναι απόφοιτη του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του ΤΕΙ Αθήνας και του ΠΜΣ «Μουσειακές Σπουδές». Εστιάζει στη σημασία της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, του διαλόγου και των εκπαιδευτικών παιχνιδιών ρόλων στην ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά και την εκπαίδευση της ιστορίας.

Ο ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΜΠΑΜΠΑΤΖΙΑ

Υπ. Διδάκτωρ Τμήματος Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας του Ιονίου Πανεπιστημίου

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΓΩΡΑ

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τμήματος Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας

ΑΘΗΝΑ ΠΑΥΛΙΔΟΥ

*Υπ. Διδάκτωρ Μουσειολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου
Διευθύντρια IMMA*

email: linabampatzia@ionio.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι ψηφιακοί ακουστικοί οδηγοί για φορητές συσκευές ως σύγχρονες εφαρμογές μουσείων είναι ένα σημαντικό εργαλείο για τη βελτίωση της εμπειρίας του επισκέπτη, παρέχοντας άμεση πρόσβαση σε πλούσιες πληροφορίες και αφηγηματικό περιεχόμενο κατά την επίσκεψη. Η χρήση τέτοιων εφαρμογών σε έξυπνες συσκευές εξατομικεύει την εμπειρία, διευκολύνει την αλληλεπίδραση με τα εκθέματα και συμβάλλει στη βαθύτερη κατανόηση του υλικού της έκθεσης. Στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιήθηκε πιλοτική μελέτη στο Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα για να εξεταστεί η επίδραση ενός ψηφιακού ακουστικού οδηγού στις εμπειρίες των επισκεπτών και στη μάθηση που αποκτήθηκε από την επίσκεψη. Στη μελέτη συμμετείχαν 20 ενήλικες συμμετέχοντες που χρησιμοποίησαν τον ακουστικό οδηγό κατά την επίσκεψή τους. Πριν και μετά την επίσκεψη, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο σχετικά με τις γνώσεις τους για το περιεχόμενο του μουσείου και ένα ερωτηματολόγιο βασισμένο στην κλίμακα Museum Experience Scale (MES) και στην κλίμακα Multimedia Guide Scale (MMGS).

Η ανάλυση δεδομένων αποκάλυψε ότι η χρήση του ηχητικού οδηγού βελτίωσε σημαντικά τη γνωστική απόδοση, καθώς οι συμμετέχοντες επέδειξαν σημαντικά καλύτερη επίδοση μετά τη χρήση της εφαρμογής. Όσον αφορά τα αποτελέσματα του MES, οι συμμετέχοντες είχαν μια γενικά θετική εμπειρία, με υψηλά επίπεδα δέσμευσης, γνώσης και προθυμίας να επισκεφθούν ξανά το μουσείο, ενώ η συναισθηματική σύνδεση ήταν μέτρια προς υψηλή, υποδηλώνοντας μια γενικά θετική ανταπόκριση στα ψηφιακά μέσα. Τα αποτελέσματα του MMGS έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες βαθμολόγησαν θετικά τη συνολική εμπειρία που είχαν με τη χρήση του ακουστικού οδηγού, ικανοποιητικά την λειτουργικότητα του και η ποιότητα της αλληλεπίδρασης φαίνεται να έχει περιθώρια βελτίωσης.

Γενικά, αυτή η μελέτη αποδεικνύει πώς οι ψηφιακοί ακουστικοί οδηγοί είναι ένα πολύ ισχυρό εργαλείο εκμάθησης και ένα μέσο προσθήκης αξίας στην εμπειρία των επισκεπτών μέσα στα μουσεία μέσω της ενσωμάτωσης της τεχνολογίας στην πολιτισμική ερμηνεία, ενισχύοντας τη μάθηση και τη συναισθηματική δέσμευση. Οι μελλοντικές προτάσεις περιλαμβάνουν τη δυνατότητα χρήσης τεχνολογίας επαυξημένης πραγματικότητας (AR) σε ακουστικούς οδηγούς για την επίτευξη πιο εμπυθιστικών εμπειριών για τους χρήστες και την επέκταση αυτής της έρευνας σε ένα μεγαλύτερο και πιο ποικίλο δείγμα προκειμένου να εξαχθούν έγκυρα στατιστικά συμπεράσματα.

Λέξεις Κλειδιά: ψηφιακοί ακουστικοί οδηγοί, μουσειακή εμπειρία, μάθηση, αλληλεπίδραση, ψηφιοποίηση

Αναφορές

Othman, Mohd Kamal, Helen Petrie, and Christopher Power. "Engaging visitors in museums with technology: scales for the measurement of visitor and multimedia guide experience." *IFIP Conference on Human-Computer Interaction*. Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg, 2011.

Vallez, Noelia et al. "Automatic Museum Audio Guide." *Sensors (Basel, Switzerland)* vol. 20,3 779. 31 Jan. 2020, doi:10.3390/s20030779

Mohlin, Fredrik. "Implementation and Evaluation of a Mobile Tour Guide with Group Synchronised Audio: using web technologies, QR Codes, and Speech Synthesis." (2024).

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η **Σταυρούλα Μπαμπατζιά** είναι πτυχιούχος του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Διαθέτει μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης με τίτλο "M.Sc Cognitive Systems and Interactive Media" από το Πανεπιστήμιο Pompeu Fabra. Είναι υποψήφια διδάκτωρ στο Τμήμα Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Έχει εργαστεί στο παρελθόν σε εταιρείες πληροφορικής και ως ερευνήτρια πάνω σε ευρωπαϊκά προγράμματα στην ομάδα Επικοινωνίας Ανθρώπου-Μηχανής και Εικονικής Πραγματικότητας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Σήμερα, εργάζεται ως Υπεύθυνη Διαχείρισης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων στον τομέα του Πολιτισμού.

Η **Δρ. Αγγελική Σγώρα** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τα Δίκτυα Επικοινωνιών, την Ασύρματη Επικοινωνία, την Υπολογιστική Νέφους, τα Software Defined Networks (SDN), την Ασφάλεια Δικτύων και τη σχέση ανθρώπου-τεχνολογίας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Έχει δημοσιεύσει πάνω από 50 εργασίες και συμμετέχει σε ερευνητικά έργα και επιτροπές.

Η **Αθηνά Παυλίδου** είναι Μουσειολόγος και Πολιτιστική Διαχειρίστρια με διεθνή εμπειρία σε μουσεία και πολιτιστικούς οργανισμούς σε ΗΠΑ, Ευρώπη και Ελλάδα. Έχει σπουδάσει Φιλολογία και Μουσειολογία, είναι υποψήφια διδάκτωρ Μουσειολογίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου και έχει εργαστεί σε εκπαιδευτικά και πολιτιστικά έργα. Από το 2023 είναι Διευθύντρια του Ιδρύματος Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα και της Νεότερης Ιστορίας της Μακεδονίας (IMMA), εστιάζοντας στη συμπερίληψη, την εξωστρέφεια, τη βιωσιμότητα και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Τὸ Πατριαρχικὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν - Ἡ περίπτωση τῶν Ὑπομνημάτων Ἐκλογῆς τῶν Ἀρχιερέων

**Αρχιμ. Καισαρίου Χρόνη, Δρι Θεολογίας,
Ἀρχιεπισκοπικός τῶν Πατριαρχείων**

Εἶναι ἀδιαμφισβήτητος ἡ ἀξία τοῦ περιεχομένου τόσο τῶν διαφόρων βιβλιοθηκῶν ὅσον καὶ κυρίως τοῦ ἐν γένει ἀρχιεπισκοπικοῦ ὑλικοῦ. Ἄνευ τῶν βιβλίων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἀρχείων, ἡ γνώσις καθίσταται ἐλλειπὴς καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ τεκμηρίωσις ἀσφαλῶς ἡμιτελής.

Τὸ Πατριαρχικὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν ἀποτελεῖ ἓνα τῶν σημαντικωτέρων θεματοφυλάκων τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἱστορικῆς μας κληρονομιάς καὶ παρακαταθήκης· ἓνα ζώντα ὀργανισμόν μνήμης καὶ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος διαφυλάσσεται μετ' εὐλαβείας εἰς τοὺς πολυτίμους κώδικας τῆς Μητρὸς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Πέραν τῆς διαφυλάξεως τῶν ἱστορικῶν κωδίκων, τὸ Πατριαρχικὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν ἀποτελεῖ ζῶσαν μαρτυρίαν συνεχείας καὶ συνεπειᾶς, τὴν ὁποίαν μετουσιώνει εἰς πολυδιάστατον καὶ ἀναμφισβήτητον ἔργον διασώσεως, τεκμηριώσεως, μελέτης καὶ ἀναδείξεως ἐνὸς ἀνεκτιμήτου πνευματικοῦ πλούτου.

Τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου συνιστοῦν ἀνεκτίμητον θησαυρὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς, πολιτιστικῆς καὶ εὐρυτέρας πολυδιαστάτου ἱστορίας τοῦ Γένους. Διὰ τῶν σωζομένων ἐγγράφων, τῆς ἀλληλογραφίας, τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν Πράξεων, καὶ πλειάδος τεκμηρίων, διασώζεται ἡ Ὁρθόδοξος Παράδοσις ὡς παρελήφθη καὶ ἐβίωθη ὡς μία χρυσὴ ἄλυσος ὑπὸ τῶν προαπελθόντων πατέρων μας· ἀποκαλύπτονται πτυχὰι ἄγνωστοι τῆς λειτουργίας τοῦ ἱερωτάτου θεσμοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ φωτίζεται ὁ ρόλος καὶ ἡ ἀνεκτίμητος προσφορά του ἐν τῇ πορείᾳ τῆς στρατευομένης Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Οἱ φυλασσόμενοι κώδικες καὶ τὸ λοιπὸν ἀρχιεπισκοπικὸν ὑλικὸν δὲν ἀποτελοῦν ἀπλῶς «χαρτίνην ἀθανάσιαν», ἀλλὰ ζῶσαν μαρτυρίαν μιᾶς ἀδιακόπου πορείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ἱστορίας, τῆς λατρευτικῆς παραδόσεως, τῆς θεολογικῆς σκέψεως καὶ τοῦ πολιτιστικοῦ γίνεσθαι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν αἰώνων. Κάθε κώδιξ ἀποτελεῖ μοναδικὴν ἱστορίαν· ἀπόσταγμα πνευματικῆς κληρονομιάς, τὸ ὁποῖον χρῆζει προσεκτικῆς εἰς βάθος μελέτης, συντηρήσεως καὶ προβολῆς. Γενικῶς, κάθε εἶδος ἀρχείου, ἰδιαίτερος τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀρχεῖον, καὶ μάλιστα ἐνὸς θεσμοῦ πολυδιαστάτου καὶ πολυπλεύρου μακραίωνος προσφορᾶς, ὡς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀποτελεῖ οὐσιαστικὸν κρῖκον συνδέσεως τῆς ἱστορικῆς μνήμης μετὰ τῆς συγχρόνου πραγματικότητος καὶ ἐρεῦνης, τὴν ὁποίαν φωτίζει καὶ δεσμεύει, ὡς προερχομένην ἐξ «ἁψευδῶν πηγῶν».

Ἡ διατήρησις καὶ ἀνάδειξις τῶν Ἀρχείων τούτων τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ χρέος ἱερόν, ἐπιστημονικὸν ἔργον μεγίστης σπουδαιότητος, καθότι ἄπτεται πολλῶν παραμέτρων ζωῆς καὶ μαρτυρίας ἀσκουμένης ἐν «σταδίῳ μαρτυρικῷ» Ἀπαιτεῖται συστηματικὴ καταλογογράφησις, ψηφιοποίησις, διασφάλισις τοῦ πρωτογράφου ὑλικοῦ καὶ εὐλόγος πρόσβασις τῶν ἐρευνητῶν, ὥστε τὰ ἀντικειμενικῶς ἐκτιθέμενα ἱστορικὰ τεκμήρια ταῦτα νὰ συμβάλλουν καθοριστικῶς εἰς τὴν ἱστοριογραφίαν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν πορείαν τοῦ ἱερωτάτου Θεσμοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐκτεινομένην πέραν τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας του εἰς τὴν διαχρονικὴν ζωὴν συνόλης τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἥτοι τῶν πρεσβυγε-νῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς (Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου), καὶ πασῶν τῶν ἐκ τῶν κόλπων αὐτοῦ προελθουσῶν καὶ ὑπ' αὐτοῦ κανονικῶς χειραφετηθεῖσῶν νεωτέρων αὐτοκεφάλων καὶ αὐτονόμων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν· εἰς τὴν θεολογικὴν μελέτην καὶ τὴν συνειδητοποίησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ταυτότητος.

Ὁ πλοῦτος τῶν Ἀρχείων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀναφέρεται οὐχὶ μόνον εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν οφειλετικὴν ὡς ἐκ τῆς πρωτοθρόνου θέσεως αὐτοῦ πρὸς τὰς κατὰ τόπους Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας ὡς τὸ συντονιστικὸν κέντρον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἐκτὸς τῶν «θριγκίων» αὐτοῦ ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας, τὰς σχέσεις μετὰ τῶν ὁποίων πρωτοβούλως ἐκαλλιέργησεν μὲ τὸν διάλογον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀληθείας· πρὸς τὰς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ἐπαρχίας καὶ τὰ ἰδρύματα αὐτοῦ· τὴν ἐν γένει κατεύθυνσιν καὶ προώθησιν τῆς πανορθόδοξου ἐνότητος· πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν

διπλωματίαν· τὰς πανορθόδοξους σχέσεις, τὴν παιδείαν καὶ τὸν πολιτισμόν. Ἄς μὴ λησμονῇται ἡ ἀνεκτίμητος προσφορά τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου εἰς τὴν παιδείαν τοῦ Γένους, τὴν ἀγκραιφὴ καὶ παραδοσιακὴν, τὴν ὁποίαν προώθησεν καὶ ἐκαλλιέργησε διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρνης, τοῦ Ἑλληνικοῦ Φροντιστηρίου τῆς Τραπεζοῦντος καὶ διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ συσταθέντων καὶ λειτουργησάντων ἀναριθμῶν ἐκπαιδευτηρίων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ, ὥστε δικαίως νὰ ἔχη λεχθῇ ὅτι ὑπῆρξεν ὁ «σωτὴρ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης»· καὶ ὄχι μόνον.

Διὸ καὶ ὀφείλομεν ὡς πιστοὶ μελετηταὶ καὶ φορεῖς πολιτισμοῦ νὰ συμβάλλωμεν εἰς τὴν διάσωσιν, τὴν συντήρησιν καὶ τὴν προβολὴν τῶν Ἀρχείων τῆς μαρτυρικῆς καὶ ἀγιοτόκου Κιβωτοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Στὸ διάβα τῶν αἰώνων, σημαντικαὶ προσωπικότητες τῆς ἐκκλησιαστικῆς διανοήσεως καὶ παραδόσεως ἔδωσαν ἰδιαιτέραν πνοὴν καὶ δυναμικὴν τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχιεπισκοπείου. Ἱεράρχαι ὡς ὁ Μιλήτου Αἰμιλιανός¹, ὁ Καισαρείας Καλλίνικος² καὶ ὁ Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων Γεννάδιος³ ὑπῆρξαν καταλυτικαὶ ἐκκλησιαστικαὶ μορφαί, αἱ ὁποῖαι μὲ ὀρίζοντας ἀνοικτοὺς καὶ μὲ ἐπιμέλειαν, μὲ ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν καὶ ἀφοσίωσιν, συνέβαλον καθοριστικῶς εἰς τὴν ὀργάνωσιν, διαφύλαξιν καὶ ἀνάδειξιν τοῦ πολυτίμου τούτου θησαυροῦ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχιεπισκοπείου.

Ἡ συμβολὴ τῶν ὑπῆρξεν πολυεπίπεδος: ἀπὸ τῆς συστηματικῆς καταγραφῆς καὶ ταξινομήσεως τῶν κωδίκων, τῆς ἐπιμελοῦς εὐρετηριάσεως, μέχρι καὶ τῆς προστασίας τῶν ἐκ τῆς φθορᾶς τοῦ πανδαμάτορος χρόνου· ἀπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς τεκμηριώσεως μέχρι καὶ τῆς εὐρυτέρας προβολῆς τῆς σημασίας τοῦ ὑλικοῦ, ὥστε νὰ παρουσιάζεται τὸ Ἀρχιεπισκοπεῖον ὄχι μόνον «ταμεῖον γνώσεων», ἀλλὰ κυρίως ὡς πηγὴ αὐθεντικῆς μαρτυρίας καὶ γνώσεως τῶν καθ' ἡμᾶς ἐν γένει. Χάρις εἰς τὸν ζήλον καὶ τὴν ἀφοσίωσιν πάντων τῶν διακονησάντων ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ἀρχιεπισκοπείῳ, ἐξελίχθη τοῦτο ὄχι ἀπλῶς εἰς χῶρον διαφυλάξεως ἀρχαίου ὑλικοῦ, ἀλλὰ εἰς ζῶν κέντρον ἐρεῦνης, μελέτης καὶ πνευματικῆς δημιουργίας.

Ἡ πρωτοβουλία τῆς ἐλαχιστότητός μου παρουσιάσεως τῶν Ὑπομνημάτων Ἐκλογῆς τῆς ἀδιακόπου σειρᾶς Ἱεραρχῶν, ἀποτελεῖ ἀντίδωρον μνήμης, τιμῆς καὶ σεβασμοῦ ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν ἐμπνευστήν, πρωτοεργάτην καὶ πολλὰ κοπιάσαντα ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ἀρχιεπισκοπείῳ ἀείμνηστον Μητροπολίτην Μιλήτου Αἰμιλιανὸν Τσακόπουλον, ὁ ὁποῖος παρὰ τὰς ἀναποφεύκτους ἀτελείας, ἔνεκα καὶ τῶν δυνατοτήτων τῆς ἐποχῆς, ἔδωκεν τὸ ἔναυσμα, ὥστε ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰδικῆς του ἐργασίας νὰ προέλθῃ ἡ μετὰ χεῖρας πλέον ἀκριβὴς παρουσίασις.

Ὁ ἀείμνηστος Μιλήτου Αἰμιλιανὸς ὑπῆρξεν σημαίνουσα προσωπικότης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐθεωρεῖτο εἷς ἐκ τῶν εὐφύμως γνωστῶν Ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ὁ σεμνὸς οὗτος Ἱεράρχης ἔθεσεν τὴν ἱκμάδα τῶν γνωσεῶν του εἰς τὴν διακονίαν τοῦ ἀρχαίου πλοῦτος τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐπιδειξάμενος σπανίαν φιλοπονίαν, ἐπιστημονικὴν μεθοδικότητα καὶ ἐπιμέλειαν.

Διὰ τῆς προσφορᾶς του ταύτης, συνέβαλεν καθοριστικῶς εἰς τὴν ταξινόμησιν, τὴν διάσωσιν καὶ τὴν ἀνάδειξιν σημαντικωτάτων ἐγγράφων καὶ ἀρχαίων κωδίκων, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία εἶναι ἀνυπολόγιστος διὰ τὴν ἱστορικὴν ἐρευναν, τὴν θεολογικὴν μελέτην καὶ τὴν κατανόησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τοῦ αἰεφώτου Φαναρίου.

Ἐκ τῆς ἐπικαίρου καὶ εὐθυνοφόρου θέσεως, ποὺ τοῦ ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις διακονίαν του, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἐπεξεργάσθη καὶ προέβην εἰς τμηματικὴν δημοσίευσιν τῶν Ὑπομνημάτων Ἐκλογῆς Ἀρχιερέων τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1801 ἕως τοῦ ἔτους 1963⁴, συνολικῶς χιλίων ὀκτακοσίων πενήκοντα καὶ ὀκτὼ (1858) ἐπισήμων

¹ Ἰω. Χ. Κωνσταντινίδου, Αἰμιλιανὸς ὁ Μιλήτου, *Θ.Η.Ε.*, τ. 1^{ος}, Ἀθήναι, 1962, σ. 1055 – 1056.

² Καλλίνικος. Ὁ Δελικάνης (1860 – 1943), *Θ.Η.Ε.*, τ. 7^{ος}, Ἀθήναι, 1965, σ. 254 – 255.

³ Β. Σταυρίδου, Γεννάδιος Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων, *Θ.Η.Ε.*, τ. 4^{ος}, Ἀθήναι, 1964, σ. 293 – 295.

⁴ Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι κατὰ τοὺς κώδικας τῶν Ὑπομνημάτων τοῦ Ἀρχιεπισκοπείου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, *Ὁρθοδοξία*, ἔτος ΛΗ' (1963), τεύχος Α' Ἰανουαρίου – Μαρτίου σ.σ. 85-86.

έγγράφων. Πρόεβη επίσης εις την τμηματικήν δημοσίευσιν τῶν Πατριαρχικῶν Σιγγιλλίων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1608 ἕως τοῦ ἔτους 1922⁵, συνολικῶς πεντακοσίων καὶ τριάκοντα (530) ἐγγράφων.

Ἀσφαλῶς, μνημειώδης χαρακτηρίζεται καὶ εἶναι καὶ ἡ τμηματικὴ δημοσίευσιν τῶν περιγραφικῶν καταλόγων τῶν Χειρογράφων τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀποτέλεσμα καὶ τοῦτο μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου ἐργασίας, ἀπαιτούσης χρόνον, ἐπιμονὴν καὶ πολλὴν ὑπομονήν.

Ὁ φιλόπρονος καὶ ὑπομονητικὸς οὗτος Τμηματάρχης τῶν Σεπτῶν Πατριαρχείων μας, διὰ τοῦ ζήλου του ἀνεδείχθη, κατὰ τὴν κρίσιν εἰδημόνων περὶ τὴν Παλαιογραφίαν καὶ τὰ Χειρόγραφα Καθηγητῶν καὶ ἐπιστημόνων, ἐφάμιλλος πολλῶν προκατόχων του ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ καὶ ιδίως τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Καισαρείας Καλλινίκου Δελιγάνη.

Ὡς γνωστὸν, ἡ ἐκλογή καὶ ἀνάδειξις ἀρχιερέων ἐν τῇ μακραίῳ παραδόσει τῆς Ἐκκλησίας, ιδίως τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, συνοδεύεται ὑπὸ θεσμικῶν κανονικῶν πράξεων, τῶν ὁποίων κεντρικὴν θέσιν καταλαμβάνει τὸ Ὑπόμνημα Ἐκλογῆς, καταχωριζόμενον ἐν ἰδιαιτέρῳ Κώδικι τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Τὸ Ὑπόμνημα ἀποτελεῖ μαρτυρίαν τῆς ἐπενεργείας τοῦ Παναγίου καὶ Τελεταρχικοῦ Πνεύματος, τοῦ «τελειοῦντος ἱερεῖς», καὶ ἀποτελεῖ ἐκκλησιαστικὴν ὁμολογίαν καὶ προσωπικὸν ἐκκλησιαστικὸν βιογραφικόν, ἐν τῷ ὁποίῳ καταγράφονται τὰ προσόντα τοῦ ἐκλεγομένου, ἡ θεολογικὴ του κατάρτισις, ἡ ποιμαντικὴ του πείρα, ἡ ἐκκλησιαστικὴ του πορεία, τὰ ὁποῖα θεοπρεπῶς ἀξιολογεῖ ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ κρίσις καὶ καθιστᾷ τὸν ἐκλεγόμενον ὑπεύθυνον καὶ τοὺς ἐκλέκτορας συνυπευθύνους διὰ τὴν περαιτέρω «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ καὶ χάριτι θεῆα» ἐνίσχυσιν τοῦ ἀναδεικνυομένου Ἱεράρχου, ὅστις ἀπὸ τῆς θέσεως εἰς ἣν ἀναδεικνύεται καλεῖται νὰ διακονήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν ἐν πνεύματι ταπεινώσεως, ἀφοσιώσεως καὶ κανονικῆς ἀκριβείας.

Ἡ δημοσίευσιν τοῦ Ὑπομνήματος, ὅπως καὶ ἡ δημοσίαι κοινοποιήσις τῆς ἐκλογῆς, ἀποτελεῖ πρᾶξιν διαφανοῦς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως καὶ ἐμπεδώσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας καὶ ἐνημερώσεως τοῦ πληρώματος. Καθιστᾷ δυνατὴν τὴν ἐνημέρωσιν τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν Συνοδικῶν ὀργάνων καὶ τῶν ἐνδιαφερομένων μελῶν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ πλέον, ἡ δημοσίευσιν τοῦ Ὑπομνήματος παρέχει τὴν ἀπαραίτητον κανονικὴν τεκμηρίωσιν, ὥστε ὁ ἱεραρχικὸς βαθμὸς ἐκλογῆς νὰ τελεσφορήσῃ ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐκκλησιαστικῇ συνέσει εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Προλαμβάνει πιθανὰς ἀμφισβητήσεις, ἐξασφαλίζει τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκρίβειαν καὶ προάγει τὴν ἐνότητα τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη πρακτικὴ μαρτυρεῖ ὅτι πλῆθος Ὑπομνημάτων Ἐκλογῆς, ιδίως ἐκλεκτῶν Ἀρχιερέων, ἀποτελοῦν πολύτιμα ἱστορικὰ καὶ θεολογικὰ τεκμήρια. Μέσῳ αὐτῶν, ὁ μελετητὴς δύναται νὰ ἰχνηλατήσῃ τὸ ἥθος καὶ τὸ φρόνημα, τὴν παιδείαν, τὸ ὄραμα καὶ τὴν ἐκκλησιολογικὴν θεώρησιν τῶν προσόντων θεολογικῶν, ἐκκλησιο-λογικῶν καὶ θύραθεν, ἐκάστου προσώπου ἀναδεικνυομένου εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς ἱεραρχικῆς κλίματος.

Διὸ καὶ ὀφείλομεν ὡς Ἐκκλησία νὰ παρουσιάσωμεν τὰ Ὑπομνήματα ταῦτα ὄχι μόνον ὡς κανονικὰ ἔγγραφα, ἀλλ' ὡς μαρτυρίας πνευματικῆς ἐντιμότητος καὶ ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως.

Τὰ Ὑπομνήματα δὲν δημοσιεύονται αὐτοῦσια καὶ ὡς φέροντα συνήθως τὸν αὐτὸν τύπον. Σημειοῦται, ἐντὸς εἰσαγωγικῶν, ὅτι ἀναφέρονται εἰς τὴν αἰτίαν τῆς χρείας καὶ πληρώσεως μιᾶς Παροικίας – Μητροπόλεως καὶ ὅτι οὕτως ἢ ἄλλως χαρακτηρίζει τὸ ἀναδεικνυόμενον καὶ τὸ ἀποχωροῦν πρόσωπον. Ἐπίσης δὲ ἀναγράφεται καὶ ὁ τόπος τῆς διενεργείας τῶν κανονικῶν ψήφων, ὡς ὅτι οὗτος δὲν εἶναι ὁ ἐν Φαναρίῳ Πάνσεπτος Πατριαρχικὸς Ναός.

Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι εἰς τὰς καταγραφείσας πράξεις ἐν τοῖς Κώδιξι Ὑπομνημάτων παρεμβάλλονται, ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει, καὶ αἱ Ἀρχιερατικαὶ ἐκλογαὶ καὶ ἄλλων Πατριαρχικῶν καὶ μὴ Θρόνων, ὅσων συνεπείᾳ ἐπικρατουσῶν καιρικῶν περιστάσεων καιρικῶν καὶ ἄλλων περισπασμῶν ἐν τοῖς

⁵ Πατριαρχικὰ Σιγγίλια ἐν τοῖς Κώδιξι τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, *Ὁρθοδοξία*, ἔτος ΛΣΤ' (1961), τεύχος Α' Ἰανουαρίου – Μαρτίου σ.σ. 6-11.

ἐκκλησιαστικαῖς αὐτῶν δικαιοδοσίαις, ἀδήριτος ἀνάγκη ἐπέβαλλεν ἵνα γένωνται ὑπὸ τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι εἰς τὰς κατὰ καιροὺς ἐκδοθεῖσας εἴτε γενικάς, εἴτε εἰδικὰς ἱστορικὰς ἐκκλησιαστικὰς μελέτας, εἴτε καὶ εἰς ἱστορικοὺς Ἐπισκοπικοὺς καταλόγους, εἴτε καὶ σποραδικῶς, ἐδημοσιεύθησαν Κατάλογοι τῶν Ἐπισκοπικῶν Καταλόγων ἰδίᾳ τῶν ἐτῶν 1801-1963.

Ἡ παρουσίασις αὕτη καὶ ἡ μελλοντικὴ δημοσίευσις τῶν Ὑπομνημάτων Ἐκλογῆς ἔχει στόχον καὶ σκοπὸν νὰ καταστήτῃ χρήσιμον ψηφιακὸν ἐγχειρίδιον, τόσον διὰ τοὺς ἐγγὺς ὅσον καὶ διὰ τοὺς μακρὰν τῆς Ἱερᾶς Πηγῆς ἐρευνητὰς καὶ μελετητὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ ἐν γένει τῆς ἱστορίας τοῦ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικοῦ Θρόνου, παραδίδεται δὲ εἰς τὴν εὐμενὴν κρῖσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς εὐρυτέρας ἐπιστημονικῆς κοινότητος.

Σύντομο Βιογραφικὸ Συγγραφέα

Ὁ ἀρχιμανδρίτης Kaisarios Chronis, γεννήθηκε στὴν Πάτρα τὸ ἔτος 1990. Περάτωσε τὶς ἐγκύκλιες σπουδές του στὸ Βόλο. Τὸ ἔτος 2008 εἰσήχθη στὴν Α.Ε.Α.Θ. (Ἀνώτατη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀκαδημία Θεσσαλονίκης) ἀπὸ τὴν ὁποῖα ἀποφοίτησε 2013 ἐνῶ παραλλήλως παρακολούθησε μαθήματα γενικῆς δημοσιογραφίας. Τὸν Ἰούνιο τοῦ 2014 χειροτονήθηκε διάκονος ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Προύσης κ. Ἐλπιδοφόρου (νῦν Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς) καὶ ἀνέλαβε τὴν δι-εύθυνση καὶ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς βιβλιοθήκης τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, στὴν ὁποῖα ὑπηρέτησεν ἕως τὸ ἔτος 2019. Τὸ ἔτος 2015-2016 ἐκπλήρωσε τὴν στρατιωτικὴ του θητεία στὴν Πολεμικὴ Ἀεροπορία ἐνῶ παραλλήλως ἐνεγράφη σὲ πρόγραμμα μεταπτυχιακῶν σπουδῶν στὸ τμήμα διοίκησης ἐπιχειρήσεων τοῦ Διεθνοῦς Πανεπιστημίου Ἑλλάδος μὲ κατεύθυνση στὴν Διοίκηση Ἐκκλησιαστικῶν Μονάδων, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀπεφοίτησε μὲ βαθμὸ «ἄριστα», ὑποβάλλοντας μεταπτυχιακὴ ἐργασία μὲ τίτλο: «Ἡ Ἀγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος καὶ ἡ διοικητικὴ παράδοση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας». Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 2016 χειροτονήθηκε πρεσβύτερος ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως κ. Εἰρηναῖο καὶ διορίσθηκε ἱερατικῶς προϊστάμενος τῆς Κοινότητος Διπλοκιονίου Κωνσταντι-νουπόλεως. Τὴν 6^η Φεβρουαρίου 2017, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος τοῦ ἀπένειμε τὸ ὀφφίκιο τοῦ Ἀρχιμανδρίτου τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κων/πόλεως. Τυχγάνει Ὑποψήφιος Διδάκτορας τοῦ τμήματος Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ., στὸν τομέα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 2019, τοῦ ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἡ ἐπιμέλεια ἐκδόσεων τῶν πονημάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης. Τὸν Μάιο τοῦ 2022 προσελήφθη στὴν Πατριαρχικὴ Αὐλὴ καὶ τὸν Δεκέμβριο τοῦ ἰδίου ἔτους ὠνομάσθη καὶ διορίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος «Ἀρχιεπιφύλαξ τῶν Πατριαρχείων». Ἐχει συμμετάσχει ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀλλὰ καὶ ὡς εἰσηγητὴς σὲ συνέδρια.

«ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ: ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΣΤΟ ΦΑΝΑΡΙ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ»

Γεωργία Γιαννάκου, Δημήτριος Δ. Βέργαδος

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) "Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και

Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες"

Τμήμα Πληροφορικής

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Καραολή & Δημητρίου 80, 185 34, Πειραιάς

yannakougeo@gmail.com , vergados@unipi.gr.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εξετάζει τον ρόλο των ψηφιακών τεχνολογιών στην ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, με μελέτη περίπτωσης το Βυζαντινό Κάστρο στο Φανάρι Καρδίτσας. Σε μια εποχή όπου η τεχνολογία μετασχηματίζει τον τρόπο με τον οποίο η πολιτιστική πληροφορία τεκμηριώνεται, διαχειρίζεται και κοινοποιείται, η έρευνα επιχειρεί να συνδέσει το θεωρητικό πλαίσιο της ψηφιακής πολιτιστικής κληρονομιάς με πρακτικές εφαρμογές που ενισχύουν την κατανόηση, την προσβασιμότητα και την εμπλοκή του κοινού.

Η μεθοδολογική προσέγγιση περιλαμβάνει τον συνδυασμό πολλαπλών ψηφιακών εργαλείων και τεχνικών, όπως φωτογραφική και εναέρια αποτύπωση, αξιοποίηση μέσω κοινωνικής δικτύωσης, τρισδιάστατες αναπαραστάσεις, συλλογή και ενσωμάτωση προφορικών μαρτυριών, καθώς και τη δημιουργία διαδραστικών εκπαιδευτικών εφαρμογών. Μέσα από την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου ψηφιακού αφηγήματος για το κάστρο του Φαναρίου, αναδεικνύεται η σημασία της βιωματικής μάθησης και της συμμετοχικής τεκμηρίωσης, που ενισχύουν τόσο τη συλλογική μνήμη όσο και την τοπική πολιτιστική ταυτότητα.

Η συμβολή της εργασίας έγκειται στην πρόταση ενός εφαρμόσιμου μοντέλου ψηφιακής ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, το οποίο μπορεί να προσαρμοστεί σε παρόμοια μνημεία ή πολιτιστικά τοπία. Η έρευνα επισημαίνει τη δυναμική των ψηφιακών πρακτικών ως γέφυρα ανάμεσα στον επιστημονικό κόσμο, την τοπική κοινωνία και το ευρύτερο κοινό, ενθαρρύνοντας νέες μορφές πρόσβασης και συμμετοχής. Με αυτόν τον τρόπο, αναδεικνύεται όχι μόνο η ιστορική και αρχαιολογική αξία του Βυζαντινού Καστρου Φαναρίου, αλλά και η προοπτική αξιοποίησης καινοτόμων τεχνολογιών για την αειφόρο διαχείριση και την κοινωνική επανένταξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Λέξεις-κλειδιά: Πολιτιστική κληρονομιά, Βυζαντινό Κάστρο Φαναρίου, Ψηφιακή τεκμηρίωση, AR/VR, Τρισδιάστατη αναπαράσταση

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Azuma, R.T. (1997). "A Survey of Augmented Reality". Presence: Teleoperators and Virtual Environments, 6, 4, 355–385.
- Bekele, M., Pierdicca, R., Frontoni, E., Malinverni, E. and Gain, J. (2018). *A Survey of Augmented, Virtual, and Mixed Reality for Cultural Heritage*. Journal on Computing and Cultural Heritage (JOCCH), 11, 1-36.
- Giannini E., Makri E. (2023). *Cultural heritage protection and artificial intelligence; the future of our historical past*. In Communications in computer and information science, 375–400.
- Paliokas, I., Buda, V., Iancu, A. R. (2010). *Archaeo viz – A 3D explorative learning environment of reconstructed archaeological sites and cultural artefacts*. In *Proceedings of the 2010 International Conference on Signal Processing and Multimedia Applications (SIGMAP)*.
- Λαγούδη Έλενα (2023). *Επαυξημένη πραγματικότητα, τεχνητή νοημοσύνη και ψηφιακή επιμέλεια στην πολιτιστική κληρονομιά*. Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου, Αθήνα.
- Μουστάκας, Κ., Παλιόκας, Ι., Τζοβάρας Δ., Τσακίρης, Α. (2015). *Γραφικά και εικονική πραγματικότητα*. Ηλεκτρονικό βιβλίο. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Τσακουμάκη, Μ. Χ. (2021). *Προηγμένες μέθοδοι ψηφιοποίησης για την προστασία και διάδοση της πολιτισμικής κληρονομιάς: Η περίπτωση των Δελφών* (Διπλωματική εργασία). Πανεπιστήμιο Πατρών.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η Γιαννάκου Γεωργία γεννήθηκε στις 13/07/1998 στην Καρδίτσα. Φοίτησε το 2016 στο Εθνικό Αρχαιολογικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο τμήμα της Ιστορίας και Αρχαιολογίας, με κατεύθυνση «Αρχαιολογία και Ιστορία της Τέχνης». Παράλληλα με τις σπουδές της, παρακολούθησε επιτυχώς έναν δίμηνο κύκλο μαθημάτων μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας Coursera με θέμα «Οι αρχαίοι Έλληνες», Wesleyan University. Τον Νοέμβριο του 2020 πραγματοποίησε την δίμηνη πρακτική της στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών. Τον Οκτώβρη του 2022 έγινε δεκτή στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Τεχνολογίες» του πανεπιστημίου Πειραιώς, στο τμήμα Πληροφορικής, με κατεύθυνση «Ψηφιακός

Πολιτισμός». Μέχρι και σήμερα εργάζεται ως αρχαιολόγος.

ΣΠΟΥΔΕΣ:

2022: ΠΜΣ «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Τεχνολογίες»

2016 - 2021: Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών («ΛΙΑΝ ΚΑΛΩΣ»)

2020: Online Course by Coursera, “The Ancient Greeks”, Wesleyan University («ΑΡΙΣΤΑ»)

ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ:

ΑΓΓΛΙΚΑ (C2 - PROFICIENCY ECPE MICHIGAN) ΓΑΛΛΙΚΑ (C1 – DALF)

ΙΣΠΑΝΙΚΑ (B2 – Κρατικό Πιστοποιητικό Γλωσσομάθειας)

Ο **Δημήτριος Α. Βέργαδος** είναι Καθηγητής, του Τμήματος Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, και υπεύθυνος του Π.Μ.Σ. «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» είναι Κάτοχος της Έδρας της UNESCO: “Creative Cities in Motion: Urban Sustainable Mobility and Utilization of Cultural Resources”. Τα ερευνητικά ενδιαφέροντά του εντοπίζονται στην περιοχή των δικτύων υπολογιστών και επικοινωνιακών συστημάτων, επεξεργασίας και

ανάλυσης ψηφιακών εικόνων, έξυπνων τεχνολογιών, διαχείρισης περιεχομένου ψηφιακού πολιτισμού, διαδικτύου των πραγμάτων (IoT) και προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών, Ρυθμιστικών και Κανονιστικών Θεμάτων, cloud computing. Έχει διατελέσει επιμελητής έκδοσης διεθνών περιοδικών (co- Editor, member of the Editorial Board), πρόεδρος προγράμματος συνεδρίων (Program Chair), μέλος σε πολλές τεχνικές επιτροπές προγράμματος (TPC) διεθνών συνεδρίων, κριτής άρθρων σε διεθνή περιοδικά και συνέδρια. Έχει διατελέσει μέλος και αξιολογητής σε εθνικές και διεθνείς επιτροπές και οργανισμούς.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ «ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΗΣ: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΓΟΓΡΑΦΗΣΗ»

Ένα καινοτόμο πρόγραμμα του Υπουργείου Πολιτισμού

Δρ Μαργαρίτα Αλεξομανωλάκη

Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση Παραστατικών Τεχνών και Κινηματογράφου

Δρ Μαρκέλλα-Ελπίδα Τσίχλα

Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση Παραστατικών Τεχνών και Κινηματογράφου
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών

email: malexomanolaki@culture.gr/mtsichla@culture.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Είναι ευρέως γνωστό ότι η πρόσληψη πολιτιστικών προϊόντων έχει ευεργετική επίδραση στη ζωή του ανθρώπου όσον αφορά τον αισθητικό, εκπαιδευτικό, κοινωνικό και διαπροσωπικό τομέα της ζωής του. Το διάλογο για την ευεργετική επίδραση του πολιτισμού ήρθαν να εμπλουτίσουν επιστημονικές έρευνες και πιλοτικά προγράμματα που διερευνούν την άμεση επενέργεια που έχει στην Ψυχική Υγεία (έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, 2019). Το Υπουργείο Πολιτισμού, μέσω της Διεύθυνσης Παραστατικών Τεχνών και Κινηματογράφου και με χρηματοδότηση του Ταμείου Ανάκαμψης, αξιοποιώντας τη γνώση και τα αποτελέσματα από το διεθνές πρόγραμμα “Culture on Prescription”, ανέλαβε την πρωτοβουλία υλοποίησης ερευνητικού προγράμματος, σε συνεργασία με το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακρίβειας «ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ», με τίτλο “«Πολιτισμός και Ευεξία: Η Τέχνη ως συνταγογραφούμενη θεραπεία (art on prescription)» προάγοντας την κοινωνική συνοχή και αξιοποιώντας την «ασημένια οικονομία». Στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν υλοποιώντας δράσεις τέχνης και πολιτισμού, μουσεία εικαστικών τεχνών, φορείς μουσικής, θεατρικής τέχνης και κινηματογραφίας.

Το παραπάνω καινοτόμο ήδη εγχείρημα, έρχεται να εμπλουτίσει η τεχνολογία και η ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας, το πρόγραμμα πρόκειται το προσεχές διάστημα να ενταχθεί στην ΗΔΙΚΑ «Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης», όπου η εκάστοτε δράση τέχνης θα συνταγογραφείται από τον επαγγελματία ψυχικής υγείας, μέσω της άυλης συνταγογράφησης. Η παρέμβαση αυτή θα αλλάξει εκ βάθρων την αντιμετώπιση των παθήσεων ψυχικής υγείας, τόσο από τους ειδικούς όσο και από τους ίδιους τους ασθενείς. Επίσης θα συμβάλλει καθοριστικά στην αποστιγματοποίηση των ατόμων με ευάλωτη ψυχική υγεία και την αποδαιμονοποίηση των ψυχικών παθήσεων αλλά και στην διεύρυνση του ορίζοντα σκέψης και ανοχής της κοινωνίας απέναντι στους ασθενείς. Η συντάγογραφηση μέσω της ΗΔΙΚΑ αναμένεται λόγω της φύσης της να αυξήσει εντυπωσιακά τους λήπτες υπηρεσιών πολιτισμού, τη διάχυση του προγράμματος στην κοινωνία αλλά και στην «αποελιτικοποίηση» της τέχνης και των μεγάλων μουσείων και φορέων πολιτισμού.

Λέξεις Κλειδιά: Πολιτιστική Συνταγογράφηση, Ψυχική Υγεία, Τέχνη, Πολιτισμός, Φορείς Πολιτισμού, ΗΔΙΚΑ, Υπουργείο Πολιτισμού, ΕΠΙΨΥ

Αναφορές

Fancourt, D., Finn, S. (2019), “What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review.”. *Health Evidence Network synthesis report*. Copenhagen: World Health Organization

Jensen, A., Holt, N., Honda, S., & Bungay, H. (2024). The impact of arts on prescription on individual health and wellbeing: A systematic review with meta-analysis. *Frontiers in Public Health*, 12.

Stefanis, N., Efthymiou, V., Giannouli, E., Giotis, L., Stringaris, A., Delpech, R., & Papageorgiou, A. (2024). Efficacy of arts-based social prescribing for mental health in adults with psychiatric diagnoses: Results from a randomized controlled trial.

Whyte, A., & O'Kelly, C. H. (2022). *Compendium: Health promotion through cultural learning experiences (Culture on Prescription)*. Culture on Prescription Europe. <https://culture-on-prescription.eu/wp-content/uploads/2023/04/CoP-Compendium-EN.pdf>

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Η Μαργαρίτα Αλεξομανωλάκη γεννήθηκε στην Αθήνα και είναι διπλωματούχος πιάνου του Ελληνικού Ωδείου (1996) και απόφοιτος Μουσικολογίας του ΕΚΠΑ (1998). Ολοκλήρωσε το μεταπτυχιακό της στην Εθνομουσικολογία το 2001 στο Goldsmiths College, University of London καθώς και το διδακτορικό της με θέμα «Μουσική και Μνήμη στις Τηλεοπτικές Διαφημίσεις» το 2006 στο ίδιο πανεπιστήμιο. Το 2009 επέστρεψε στην Ελλάδα όπου φοίτησε στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης από όπου και διορίστηκε στο Υπουργείο Πολιτισμού. Έχει συγγράψει διεθνή επιστημονικά άρθρα κι έχει συμμετάσχει σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια. Από το 2018 είναι Προϊσταμένη Διεύθυνσης Παραστατικών Τεχνών και Κινηματογράφου.

Η Μαρκέλλα-Ελπίδα Τσίχλα είναι διδάκτωρ Ιστορίας της Τέχνης με υποτροφία του ΙΚΥ. Είναι κάτοχος δύο μεταπτυχιακών τίτλων στην Ιστορία της Τέχνης και τη Μουσειολογία, με έμφαση στις Νέες Τεχνολογίες, ενώ έχει εκπονήσει και μεταδιδακτορική έρευνα στο ΑΠΘ. Επαγγελματικά ασχολείται με τη διδασκαλία της Ιστορίας της Τέχνης στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και την Πολιτιστική Διαχείριση στο Υπουργείο Πολιτισμού. Έχει διακριθεί στο διαγωνισμό Metalogues 2022 σε οργάνωση του Goethe Institut για Βράβευση Ιδέας και Χρηματοδότηση για το σχεδιασμό έκθεσης με XR Τεχνολογίες και δημιουργία εμπειρίας στα έργα του Gauguin. Επίσης έχει συμμετάσχει ως ερευνήτρια στο επιστημονικό πρόγραμμα: «Σύγχρονη Τέχνη και Νέα Μέσα: Ψηφιακότητα, Διάδραση και Διαδίκτυο. Έλληνες Καλλιτέχνες-δημιουργοί, έργα τέχνης, εκθέσεις και η πρόσληψή τους από το κοινό». Ερευνητικά ασχολείται με την Ιστορία της Τέχνης, τη Μουσειολογία, τον Οπτικό Πολιτισμό και τις Νέες Τεχνολογίες. Έχει συμμετάσχει στην επιμέλεια εκθέσεων στις Πλατφόρμες, τα Θεωρήματα, την ArtForum Gallery και την Art Thessaloniki. Έχει εκδώσει μέχρι στιγμής δύο βιβλία: Η Λογοκρισία στην Τέχνη. Περιπτώσεις Λογοκρισίας στην Μεταπολεμική Ελληνική Τέχνη. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνιας και Η Σύγχρονη Τέχνη στη Θεσσαλονίκη. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Περιγραφή Εικονικού Μουσείου Τήνου, Ιστορία του, Βλέπε συνημμένο αρχείο

Γρυπάρη Μαρία

Εκπρόσωπος Εικονικού Μουσείου Τήνου

Το Εικονικό Μουσείο Τήνου (EMT) ιδρύθηκε το 2015 από την ΑΜΚΕ “Κέντρο Μελετών Αιγαίου” με κύριο σκοπό την Έρευνα και Προβολή Θεμάτων του Αιγαίου και τη λειτουργία του EMT.

Το Εικονικό Μουσείο Τήνου (EMT) διερευνά και αναδεικνύει τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και το τοπίο της Τήνου. Μέσα από ειδικά σχεδιασμένες ψηφιακές εφαρμογές αφηγείται την Ιστορία, την Γεωλογία, την Αρχιτεκτονική, τη Ναοδομία, τη Λαογραφία και εμβαθύνει στις κοινωνικές δομές, τις πολυποίκιλες τοπικές παραδόσεις και έθιμα. Εστιάζει στις συνθήκες που διαμόρφωσαν την ιδιαίτερη καλλιτεχνία που αναπτύχθηκε στο νησί, τη μαρμαροτεχνία, τη σιδηρουργία, την καλαθοπλεκτική και άλλα τοπικά επαγγέλματα, που εξελίχθηκαν τόσο μέσα από ανώνυμους λαϊκούς τεχνίτες, όσο και από καλλιτέχνες διεθνούς εμβέλειας όπως ο Ν. Γύζης ή ο Γιαννούλης Χαλεπάς.

Το υλικό του EMT ταυτόχρονα συντίθεται μέσα από μία εκτεταμένη έρευνα σε τοπικά αρχεία, με την συνεργασία τηνιακών ερευνητών, αρχαιολόγων, λαογράφων, ιστορικών, αρχιτεκτόνων και εικαστικών των οποίων η συμβολή είναι καθοριστική.

The Virtual Museum of Tinos (TVM) was founded in 2015 by civil non-profit company “Centre of Aegean Studies” with the main purpose of ‘Research and Presentation of Aegean Issues and the operation of the TVM.

TVM explores and highlights the cultural peculiarities and the natural landscape of Tinos. Through specially designed digital applications, it narrates History, Geology, Architecture, Church Buildings, Folklore and delves into social structures, diverse local traditions and customs. It focuses on the conditions that shaped the special arts that developed on the island, marble work, blacksmithing, basket weaving and other local professions, which were developed both through anonymous folk craftsmen and by artists of international scope such as N. Gyzis or G. Halepas .

At the same time, the TVM material is compiled through extensive research in local archives, with the collaboration of local researchers, archaeologists, folklorists, historians, architects and visual artists whose contribution is decisive.

Malamatenias 2str. | 84200 | Tinos
tinovirtualmuseum.gr | margrypari@gmail.com
T1: +30 22830 26580 | T2: +30 6977787407

TINOS VIRTUAL MUSEUM

«Dali Cybernetics» και η Ψηφιακή Εξοικείωση των Νέων με τη Μοντέρνα Τέχνη: Μια Εμβυθιστική Παιδαγωγική Προσέγγιση

Μαρία Αθανασέκου

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Frederick University

m_k_athanasekou@yahoo.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η έκθεση *Dali Cybernetics – The Immersive Experience* αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του πώς οι σύγχρονες τεχνολογίες, όπως η Επαυξημένη και Εικονική Πραγματικότητα, μπορούν να λειτουργήσουν ως γέφυρα ανάμεσα στη μοντέρνα τέχνη και τη νέα γενιά. Μέσα από τη διαδραστική και πολυαισθητηριακή παρουσίαση των έργων του Σαλβαδόρ Νταλί, οι νέοι θεατές δεν παραμένουν παθητικοί παρατηρητές, αλλά μετατρέπονται σε ενεργούς συμμετέχοντες, βιώνοντας την τέχνη σε πρώτο πρόσωπο. Η εμβύθιση αυτή ενισχύει τη συναισθηματική σύνδεση με το έργο και προάγει την αισθητική κατανόηση.

Από παιδαγωγική και κοινωνιολογική σκοπιά, τέτοιες εμπειρίες ενδυναμώνουν τον ψηφιακό γραμματισμό, ενισχύουν την πολιτισμική συμμετοχή και μπορούν να λειτουργήσουν ως ισχυρό κίνητρο για την προσέγγιση της τέχνης από τις νεότερες ηλικίες. Η χρήση ψηφιακών μέσων, οικεία στα νεανικά κοινά, δημιουργεί νέες μορφές μάθησης και πολιτισμικής ενσυναίσθησης. Η *Dali Cybernetics* αποδεικνύει πώς η τεχνολογία, όταν αξιοποιείται δημιουργικά, μπορεί να μετατρέψει την πρόσβαση στη μοντέρνα τέχνη σε προσωπική, βιωματική εμπειρία. Η τεχνολογία VR/AR δίνει στους νέους τη δυνατότητα να «εισέλθουν» στο σύμπαν του Νταλί, να περιηγηθούν στους πίνακές του και να αντιληφθούν τη σουρεαλιστική εικονοποιία του μέσα από το βίωμα, όχι απλώς τη θέαση. Αυτή η μορφή παρουσίασης ενισχύει τον συναισθηματικό δεσμό με το έργο, ενδυναμώνει τον ψηφιακό γραμματισμό και επαναπροσδιορίζει την αισθητική εμπειρία ως παιδαγωγικό εργαλείο. Παράλληλα, συμβάλλει στη δημοκρατικοποίηση της πρόσβασης στην τέχνη, ενσωματώνοντας καινοτόμα τεχνολογικά εργαλεία που απευθύνονται σε ποικίλα κοινά.

Η έκθεση, μετά την παρουσίασή της σε Λονδίνο, Βαρκελώνη, Κοπεγχάγη, Βερολίνο, Βαρσοβία και άλλες πόλεις του κόσμου, ήρθε στην Αθήνα, στον «Ελληνικό Κόσμο», το Κέντρο Πολιτισμού του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού, ενισχύοντας τον ρόλο της Ελλάδας ως σύγχρονου κόμβου πολιτιστικής καινοτομίας.

Λέξεις Κλειδιά: Επαυξημένη και Εικονική Πραγματικότητα, Καλλιτεχνική Εκπαίδευση, Ψηφιακός Γραμματισμός, Κοινωνιολογία Τέχνης, Μοντέρνα Τέχνη

Αναφορές

Pou van den Bossche, A. (2023). *Dalí: Art_Science_Cybernetics*. IDEAL & Lara Palma Publishing.

Fundació Gala-Salvador Dalí. (n.d.). *Salvador Dalí and science: Beyond a mere curiosity*. <https://www.salvador-dali.org/en/research/archives-en-ligne/download-documents/16/salvador-dali-and-science-beyond-a-mere-curiosity>

Norwood, A. (2021). *Salvador Dalí: The question of genius*. The Dalí Museum. https://thedali.org/wp-content/uploads/2021/07/Annette_final.pdf

Georgievski, N. (2023). *Salvador Dalí: Cybernetics and the future of art*. Substack. <https://nenadgeorgievski.substack.com/p/salvador-dali-cybernetics-and-the>

MagmaCultura. (2022). *Cybernetic Dali at IDEAL Digital Arts Center*.
<https://marmacultura.com/en/news/cybernetic-dali-at-ideal-digital-arts-center/>

Παπαδημητρίου, Γ. (2019). *Κοινωνιολογία της Τέχνης: Από τη σύγχρονη στην ψηφιακή εποχή*. Εκδόσεις Παπαζήση.

Καραγιάννη, Σ. (2020). *Ψηφιακά μέσα και σύγχρονη τέχνη: Εκπαίδευση και καινοτομία*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Μανιάτης, Δ. (2018). *Τέχνη και τεχνολογία: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση*. Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Η Μαρία Αθανασέκου είναι Ιστορικός Τέχνης, απόφοιτη της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ, με μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου και διδακτορικό από τη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ. Διδάσκει στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και στο Πανεπιστήμιο Frederick, ενώ έχει συνεργαστεί με πολλά ακόμα πανεπιστημιακά ιδρύματα. Είναι μέλος της ευρωπαϊκής ερευνητικής ομάδας COST Action (DEVOTION CA18211), εκπροσωπώντας την Ελλάδα. Έχει δημοσιεύσει άρθρα, συμμετάσχει σε διεθνή συνέδρια και συγγράφει βιβλία με θεματικό άξονα την τέχνη, την εκπαίδευση και τη θεραπεία. Διαθέτει επιμορφώσεις στην Εικαστική Θεραπεία, την Ψυχολογία, την Ειδική Αγωγή και άλλα σχετικά πεδία. Η προσέγγισή της είναι διαθεματική, αξιοποιώντας τη σύνδεση της τέχνης με τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες. Πιστεύει βαθιά στη δύναμη της εικόνας και αφηγείται την τέχνη ως εμπειρία ζωής και αναστοχασμού.

ΑΨΙΔΑ, ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΑΡΤΕΜΗ, ΜΑΡΙΟΣ ΖΕΡΒΑΣ

Βιβλιοθήκη και Υπηρεσία Πληροφόρησης, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΜΑΡΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

*Εργαστήριο Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου,
UNESCO Chair on Digital Cultural Heritage*

email: petros.artemi@cut.ac.cy

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα ψηφιακά αποθετήρια αποτελούν σημαντικά εργαλεία για τη διαφύλαξη και διάδοση του πολιτιστικού πλούτου, συμβάλλοντας στη διατήρηση πολιτισμικών αντικειμένων που κινδυνεύουν να χαθούν με το πέρασμα του χρόνου. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει την εξέλιξη και τον συνεχή εμπλουτισμό του ψηφιακού αποθετηρίου Αψίδα, το οποίο αποτελεί το αποτέλεσμα της συνεργασίας μεταξύ του Εργαστηρίου Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς (DHRLab) και της Βιβλιοθήκης του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η λειτουργία του αποθετηρίου ξεκίνησε το 2012 με την καταχώρηση ψηφιακού υλικού στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου LoCloud και από εμπλουτίζεται διαρκώς με νέο υλικό από συνεργαζόμενους φορείς πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το αποθετήριο περιλαμβάνει περισσότερα από 22.959 ψηφιακά αντικείμενα όπως φωτογραφίες, έγγραφα, περιοδικά, χειρόγραφα, βίντεο, τρισδιάστατα αντικείμενα και έχει καθιερωθεί ως η κεντρική υποδομή για την οργάνωση, τεκμηρίωση, αποθήκευση και διάσωση πολιτιστικών δεδομένων. Το περιεχόμενο των συλλογών του προέρχεται από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, όπως μουσεία, δήμους, κοινότητες, εκκλησιαστικά αρχεία και πολιτιστικά ιδρύματα. Οι συλλογές του καλύπτουν όλο το ιστορικό φάσμα της πλούσιας ιστορίας της Κύπρου καθώς περιλαμβάνει υλικό από την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού (2000-1850 π.Χ.) και την Κυπρο-Αρχαϊκή περίοδο, περνώντας στη Βυζαντινή περίοδο, την Αγγλοκρατία (1878-1960), την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας, την εισβολή του 1974, μέχρι και την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την σύγχρονη εποχή.

Για την τεκμηρίωση του ψηφιακού υλικού χρησιμοποιείται το διεθνές πρότυπο μεταδεδομένων Dublin Core, που βασίζεται σε δεκαπέντε πεδία για την περιγραφή των ψηφιακών αντικειμένων. Επιπλέον, για την θεματική περιγραφή των τεκμηρίων εφαρμόζονται οι θεματικές επικεφαλίδες της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδας και της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου. Η υιοθέτηση αυτών των προτύπων επιτρέπει τη διάθεση των ψηφιακών συλλογών του αποθετηρίου σε διεθνείς ψηφιακές βιβλιοθήκες, όπως η Europeana, ενισχύοντας έτσι την παγκόσμια προβολή της κυπριακής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το ψηφιακό αποθετήριο Αψίδα αποτελεί ένα ζωντανό παράδειγμα αξιοποίησης σύγχρονων τεχνολογιών και εφαρμογής διεθνών προτύπων τεκμηρίωσης για την παραγωγή μεταδεδομένων υψηλής ποιότητας, τα οποία μπορούν να ενσωματωθούν σε διεθνείς βιβλιοθήκες ψηφιακών αρχείων όπως η Europeana. Η συνεχής του ανάπτυξη και ο εμπλουτισμός του με νέο υλικό συμβάλλουν ουσιαστικά στη διατήρηση, ανάδειξη και διεθνή προβολή της κυπριακής πολιτιστικής κληρονομιάς. Μέσα από τη χρήση προτύπων και τη συνεργασία με φορείς πολιτισμού, το αποθετήριο ενισχύει την πρόσβαση στη γνώση και διασφαλίζει τη μακροχρόνια διαφύλαξη του συλλογικού μας πολιτιστικού αποθέματος.

Λέξεις Κλειδιά: Ψηφιακά Αποθετήρια, Πολιτιστική Κληρονομιά, Μεταδεδομένα, Europeana,

Αναφορές

1. Ερευνητικό Εργαστήριο Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς
<http://digitalheritagelab.eu> (accessed 10 October 2025)
2. Kounoudi Dini A. (et al), 2014. Apsida, Developing a Digital Culture Heritage Repository Digital Heritage, M. Ioannides (Ed.): Euromed 2014: digital heritage digital heritage progress in cultural heritage: documentation, preservation, and protection: Limassol, Cyprus, 3-8 November 2014. Hockley: Multi-Science, [2014], 2014. (Lecture

Notes in Computer Science: 8740).

3. LoCloud <https://pro.europeana.eu/project/locloud> (accessed 10 October,2025)
4. Dimitris Gavrilis (et al.), 2014. Cultural Heritage Object Metadata Enrichment in an Integrated Aggregation Environment, M. Ioannides (Ed.): Euromed 2014: digital heritage digital heritage progress in cultural heritage: documentation, preservation, and protection: Limassol, Cyprus, 3-8 November 2014. Hockley: Multi-Science, [2014], 2014. (Lecture Notes in Computer Science: 8740).
5. Kounoudes Dini A. (et al.), 2010. Ktisis: Building an open access institutional and cultural repository, M.Ioannides (Ed.): Digital Heritage, EuroMed 2010 Full Papers Proceeding, LNCS 6436, Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2010, pp. 504-512.

**Ψηφιακή Καινοτομία στα Ελληνικά Μουσεία:
Απόψεις των Επαγγελματιών Επικοινωνίας**

GEORGE MITROPOULOS

Υποψήφιος Διδάκτορας

Τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας

MARIA MATSIOLA

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας

email: giomitro1996@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα έρευνα εξετάζει τις πρακτικές ψηφιακής επικοινωνίας που χρησιμοποιούν τα μουσεία στην Ελλάδα για την προώθηση των δραστηριοτήτων τους και την προσέλκυση του κοινού.

Διερευνά τον ρόλο και την ταυτότητα των πολιτιστικών οργανισμών στο πλαίσιο των ελληνικών πολιτιστικών βιομηχανιών και αναλύει τον τρόπο με τον οποίο ενσωματώνουν τις στρατηγικές ψηφιακού μάρκετινγκ στις επικοινωνιακές τους προσπάθειες. Χρησιμοποιώντας ποιοτικές συνεντεύξεις με επαγγελματίες της επικοινωνίας μουσείων και επιλεγμένες μελέτες περιπτώσεων, η μελέτη διερευνά τον τρόπο με τον οποίο η επαυξημένη πραγματικότητα (AR) θεωρείται ως ένα εργαλείο για την ενίσχυση της εμπειρίας των επισκεπτών και τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας στις πολιτιστικές υπηρεσίες.

Επιπλέον, εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο η παραγωγή ψηφιακού περιεχομένου διαμορφώνεται από την ψηφιακή παιδεία των εργαζομένων, τις τεχνολογικές απαιτήσεις των πλατφορμών επικοινωνίας και τις βασικές αξίες των μουσείων.

Λέξεις Κλειδιά: *Καινοτομία, Μουσεία, Επικοινωνία Μουσείων, Επαυξημένη Πραγματικότητα*

Αναφορές

Αυδίκος, Ε. (2014). Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες: Πολιτικές, στρατηγικές και πρακτικές. Εκδόσεις Κριτική.

Becker, H. S. (1982). Art worlds. University of California Press.

Bekele, M., Pierdicca, R., Frontoni, E., Malinverni, E. S., & Gain, J. (2018). A survey of augmented, virtual, and mixed reality for cultural heritage. Journal on Computing and Cultural Heritage, 11(2), Article 7–36. <https://doi.org/10.1145/3145534>

Black, G. (2012). The engaging museum: Developing museums for visitor involvement (2nd ed.). Routledge.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Bryan, B. H. (2003). The museum as a public good: Guggenheim Museum Bilbao (Discussion Paper No. 55). Department of Geography, York University.

Chaffey, D., & Smith, P. R. (2017). Digital marketing excellence: Planning, optimizing and integrating online marketing (5th ed.). Routledge.

Chung, N., Lee, H., Jung, T., & tom Dieck, M. C. (2018). Experiencing immersive virtual reality in museums. Information & Management, 56(5), 733–745. <https://doi.org/10.1016/j.im.2018.11.010>

Garrido, M. J., & Camarero, C. (2010). Assessing the impact of organizational learning and innovation on performance in cultural organizations. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 15(3), 215–232. <https://doi.org/10.1002/nvsm.384>

Gummesson, E. (2002). *Total relationship marketing: Rethinking marketing management – From 4Ps to 30Rs*. Butterworth-Heinemann.

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Ο **Γιώργος Μητρόπουλος** είναι Υποψήφιος Διδάκτωρ στο Τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας με ερευνητικό αντικείμενο το Augmented Reality Marketing και την αξιοποίηση της επαυξημένης πραγματικότητας στις πολιτιστικές βιομηχανίες. Κατέχει Μ.Α. στις Νέες Τεχνολογίες και το Digital Marketing από το Ιόνιο Πανεπιστήμιο και Β.Α. στην Επικοινωνία, ΜΜΕ και Πολιτισμό από το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Διαθέτει επαγγελματική εμπειρία σε digital marketing, content strategy και brand management. Ειδικεύεται στη δημιουργία στρατηγικών επικοινωνίας με έμφαση στην καινοτομία, την εμπλοκή κοινού και την παραγωγή ψηφιακού περιεχομένου.

Η Μαρία Ματσιώλα

είναι Δρ. Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ (Νέες Τεχνολογίες στη Δημοσιογραφία) από το Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ, ΑΠΘ, και πτυχιούχος Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Υπολογιστών από την Πολυτεχνική Σχολή, ΑΠΘ. Είναι επίκουρη καθηγήτρια με γνωστικό αντικείμενο Δημοσιογραφία και Νέα Μέσα στο Τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων, ΠΔΜ. Έχει διδάξει σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο στο Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του ΑΠΘ, μαθήματα στο πεδίο των Ηλεκτρονικών και Νέων Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Τα επιστημονικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τεχνολογίες και μελέτες των Νέων Μέσων, ραδιόφωνο και τηλεόραση (διαδικτυακής, ασύρματης & ενσύρματης μετάδοσης), διαχείριση οπτικοακουστικού περιεχομένου, συστήματα οπτικοακουστικών εφαρμογών στη δημοσιογραφική εκπαίδευση. Έχει δημοσιεύσει πλήθος άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά και ως κεφάλαια βιβλίων.

**ΜΟΥΣΕΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ,
ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΜΕΘΕΞΗΣ
(poster)**

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ*

Φιλολόγος

aptasos@yahoo.gr

ΚΟΤΣΙΦΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ*

Διευθυντής Ιου Εργαστηριακού Κέντρου Αγ. Δημητρίου,

dkotsifakos@uniwa.gr

ΔΟΥΛΗΓΕΡΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ*

Καθηγητής

cdoulig@unipi.gr

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες», Κατεύθυνση Ψηφιακός Πολιτισμός, Παγκόσμιος Ιστός και Διαχείριση Ψηφιακών Συλλογών, Τμήμα Πληροφορικής, Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν έργο εντάσσεται στο πλαίσιο μελέτης της σχέσης μουσείου και τέχνης της μουσικής ως διαφορετικών, αλλά αλληλοσυμπληρούμενων, φορέων πολιτιστικής εμπειρίας. Αφορμή αποτέλεσε η συναυλία «Μελωδίες στην Αυγουστιάτικη Πανσέληνο», η οποία πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο του 2024 στον προαύλιο χώρο του Αρχαιολογικού Μουσείου Πειραιά. Σκοπός της έρευνας είναι αφενός η ανάδειξη του μουσείου όχι μόνο ως φορέα ιστορικής μνήμης, αλλά και ως ενεργού πολιτιστικού χώρου αφετέρου η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο η μουσική μπορεί να αναδείξει την πολιτιστική κληρονομιά και να ενισχύσει την εμπειρία του κοινού. Κεντρικά ερωτήματα που τίθενται είναι: πώς μεταμορφώνεται η αντίληψη ενός αρχαιολογικού χώρου όταν φιλοξενεί ζωντανή μουσική δράση; Ποια είναι η σημασία της βιωματικής συμμετοχής του καλλιτέχνη και του κοινού στην αποτύπωση του πολιτιστικού μηνύματος; Ποια είναι η χρονική και αίσθηση που προκαλείται από τον συγκερασμό τριών ιστορικών περιόδων (αρχαιότητα για τα εκθέματα, κλασική περίοδος για την μουσική, παρόν για κοινό και συντελεστές); Ποια εντύπωση δημιουργείται από τον συνδυασμό διαφορετικών πολιτισμών ή από την παρουσίαση της πορείας του ίδιου πολιτισμού; Σε ποιο βαθμό η συνύπαρξη δύο αυτόνομων μορφών τέχνης –του μουσείου και της μουσικής– μπορεί να οδηγήσει σε μια νέα βαθμίδα μέθεξης; Η μεθοδολογική προσέγγιση βασίστηκε στη δημιουργία ενός ψηφιακού ιστότοπου, ο οποίος συνδυάζει πολυμεσικό υλικό (φωτογραφίες, βίντεο, ηχητικά αποσπάσματα) με αφήγηση και προσωπικό βίωμα. Τα εργαλεία του διαδικτύου αξιοποιήθηκαν για να αποτυπώσουν την εμπειρία με τρόπο προσβάσιμο και συμμετοχικό, αναδεικνύοντας τη σημασία της ψηφιακής αφήγησης για τη σύγχρονη πολιτιστική τεκμηρίωση. Η συμβολή του έργου έγκειται στην ανάδειξη της δυναμικής σχέσης μεταξύ πολιτιστικών χώρων και μουσικής τέχνης, προτείνοντας έναν νέο τρόπο ανάγνωσης της πολιτιστικής εμπειρίας μέσω της ψηφιακότητας και της βιωματικής αφήγησης. Μελετάται η συνάντηση της ακίνητης αχρονικότητας του χώρου και των εικαστικών εκθεμάτων με την χρονικότητα εντός της οποίας προοδεύει το μουσικό έργο και εκτυλίσσεται η ζωντανή ερμηνεία. Συμπερασματικά, το μουσείο δεν χρειάζεται τη μουσική και η μουσική δεν χρειάζεται το μουσείο· όμως, όταν αυτά τα δύο συνδυαστούν αρμονικά και δημιουργικά, επέρχεται η μέθεξη.

Λέξεις-κλειδιά: Μουσείο, Κλασική μουσική, Πολιτιστική εμπειρία, Ψηφιακή αφήγηση, Μέθεξη

Αναφορές:

Cameron, F., & Kenderdine, S. (Eds.). (2007). Theorizing digital cultural heritage: A critical discourse. MIT Press.

Giaccardi, E. (Ed.). (2012). Heritage and social media: Understanding heritage in a participatory culture. Routledge.

Manovich, L. (2001). The language of new media. MIT Press.

Ηλιοπούλου, Σ. (2020). Ψηφιακή αφήγηση και μουσειακή εμπειρία: Θεωρία και πράξη. Gutenberg.

Acknowledgement: Η εργασία αυτή υποστηρίζεται εν μέρει από το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες» και το Κέντρο Ερευνών του Πανεπιστημίου Πειραιώς (ΚΕΠΠ)

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέων

Ο **Τάσος Αποστόλου** αποφοίτησε από το Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής & Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών. Εργάζεται στον Δήμο Αθηναίων, στο Τμήμα Ανθεκτικότητας και Βιωσιμότητας, όπου γίνεται η διαχείριση και υλοποίηση ευρωπαϊκών έργων. Έχει εκτεταμένες γνώσεις στην δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου (3D, 2D, επεξεργασία βίντεο κ.λπ.). Παράλληλα, ασχολείται επαγγελματικά με την μουσική ως ερμηνευτής, ενορχηστρωτής και συνθέτης με πολλές εμφανίσεις σε Ελλάδα και εξωτερικό (Μέγαρο Μουσικής, Ηρώδειο, Mega Channel κ.λπ.). Συνεχίζει την ακαδημαϊκή του σταδιοδρομία στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IoT and Advanced Digital Technologies” του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Ο **Δρ. Κοτσιφάκος Δημήτριος** (Post-Doc, Post-Doc, PhD, MSc) είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής, στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, στην Ελλάδα. Είναι βραβευμένος απόφοιτος με Διάκριση (2010), από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, και κάτοχος τετραετούς πτυχίου Ηλεκτρονικού Μηχανικού από το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α-ΤΕΙ) Αθήνας. Είναι Διευθυντής στο 1^ο Εργαστηριακό Κέντρο του Αγίου Δημητρίου (Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, ΕΕΚ). Ο Δρ. Κοτσιφάκος διδάσκει Τεχνολογίες Ιστού («Διαχείριση Παγκόσμιου Ιστού και Ψηφιακών Συλλογών») στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IOT and Advanced Digital”, στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Ο **Χρήστος Δουλιγέρης**, Καθηγητής στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, κατείχε θέσεις στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Πανεπιστημίου του Μαϊάμι. Υπήρξε μέλος της Ελληνικής Αρχής Διασφάλισης και Απορρήτου Πληροφοριών και Επικοινωνιών και Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Ελληνικής Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για την Κοινωνική Ασφάλιση Α.Ε. Ο Δρ. Δουλιγέρης έχει δημοσιεύσει εκτενώς στην επιστημονική βιβλιογραφία για τη δικτύωση και έχει συμμετάσχει σε πολλά ερευνητικά και αναπτυξιακά προγράμματα. Ο Δρ. Δουλιγέρης διδάσκει Τεχνολογίες Ιστού («Διαχείριση Παγκόσμιου Ιστού και Ψηφιακών Συλλογών») στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Digital Culture, Smart Cities, IoT and Advanced Digital”, στο Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

